كندى ايله اشارته اولنور لكن انه بعيده موضوع اولان هنالك معناسنه در ظرفدر منصوب اولان اما ثمه ضم ثا ايله ثم كبى
حرف عطفدر ميانه‌ده فرق بودر كه ثانى عطف المفرد وعطف الجمله ايتمه‌ده اعمدر اما اولكى عطف الجمله ايتمكله خاصدر و بوراده
ثم ثا ايلك فائده‌سى واردر برى تفصيل مرور و برى تفصيل مضى در و ثم جمله‌يه داخل اولسه اخبارده ترتيبه ايچوندر لا يعنينى
لا يريدنى معناسنه در معناى بيت تحقيق وقتا بعد وقت لئامدن برلئيم غير معين اوزرنه مرور ايدرم واوگون ايلمم ايله لئيمكه بكا
سب ايدر اول لكانده نكدم و بوسبته ايله بنى مراد ايتمز ديدم و بو معنى الله تعالى نك • واذا خاطبهم الجاهلون قالوا
سلاما • قولى شريفنه قريبدر

• هواى مع الركب اليمانين مصعد • جنيب و جثمانى بمكة موثق • قائلى جعفر بن علبة الحارثيدر و بو حماسيدر سجنده
اكن محبوبه افتراقده تأسف و تحسر عنده سويلمشدر هواى مسند اليهدر ياء متكلمه اضافتك نكته‌سى مسند اليهك ذهن
ساعه بعينه احضارى اخصر طريقه اولديغندندر و توريه در مصعد ر معنى مقصوددر مهوى يعنى محبوب ديمكدر يا خود ذكر محل
وارده اجلالى قبيلنه اولور مهوى شاعرك كبيدر و حيدر هواى قولى من الذى اهواه يا خود من اهواه دن اخصردر

اسم ذكر ايلكده مخاطبه نفعى يوقدر و اسم اشارت و ضمير مقامى دكلدر بوضمير اضافته سبب ودواعى استلذاذ اولمه مع الركب
ركب فتح را وسكون كاف ايله راكبك جمعيدر صاحب صحب و تاجر تجر كبى بعضلر ركب اسم جمعدر رهط و نفر
كبى اصلنده ابله مخصوص ايكن صكره توسعا ذابه ركوبه ايله جمله سنه اطلاق اولنور يمانيه تخفيف يا ايله مضر يعنى
اولانه يمانيه كلمه‌سنك جمعيدر والف ياء دن عوضدر مضر يمنى يمنى لفظنك بورنسبى ديمكدر وجه اخر واردر
مصعد مبتدانك خبريدر مبعد و ازمده كيدجى معناسنه يقال اصعد فى الارض اذا مشى فيها جنيب صفته مصعد دن خبر
بعد خبر فعيل وزننه اوزره مجنوب كبى مستتبع و منقاد معناسنه در جثمان عثمان وزننده شخص معناسنه موثق فتح جيم ايله
موجود زنده مأسور و مقيد معناسنه در و جثمانى بمكة موثق جمله حاليه در با موثق كلمه‌سنه متعلقدر معناى بيت بنم
محبوبم من جانبنى قصد ايدر ركبانه يله ايل ايله كيدجى واوراق اوبجيد روانه مستتبع و منقادر و بدنم مكه‌ده مقيددر
ديمكدر بيتك لفظى خبر معناده تأسف و تحسردر

• له حاجب فى كل امر يشينه • وليس له عن طالب العرف حاجب • قائلى ابن ابى السمط

کسر سین و سکون میم ایله صیاد معناسنه • بحر طویلک ضرب ثانیسنده تقطیعی • فعولن مفاعیلن فعولن مفاعلن
مقبوض فعولن مفاعیلن فعولن مفاعلن • مصرع اخرنده اولان مفاعلن ایکیسده مقبوضدر • له مسند در
ضمیر ممدوحه راجعدر حاجب مانع معناسنه مسند الیهدر تنکیری تعظیم ایچوندر ایکنجی حاجب دخی مسند الیهدر تنکیری
تحقیر ایچوندر فی کلامه حاجب کلمه سنه متعلقدر شینه معلوم صیغه سی اوزره عیب ویرمک معناسنه ولیس ده اولان
واو حالیه در عن طالب ایکنجی حاجب کلمه سنه متعلقدر عرفه ضم عین و سکون را ایله عطا و احسان معناسنه معروف
دخی بو معنایه در امام بوصیرینک قصیده محمدیه سنده • محمد باسط المعروف جامعه • بیوردیغی کبی معنای بیت ممدوحک
عیب ویرنه جمیع امورده ممدوحی مانع عظیم واردر حالبوکه طالب احسانندن ممدوحی مانع حقیر دخی یوقدر شاعرک
غرضی ممدوحک عرضنی ابتذالدن کمال صیانت ایله وصف و ارباب آماله اموالنی کمال ابتذال ایله اعطا ایدر دیمکدر
یاخود تنوینه تکثیر ایچون اولور • ان له لابلا وان له لغنما • بو قوله تنکیر برمعنای تکثیره محمولدر مراد ممدوحک کثرت
مواشیسنی افاده و بیاندر یاخود تنوینه تقلیل ایچون اولور آیت کریمه ده و رضوان من الله اکبر ده رضوانک تنوینی
تقلیل ایچون اولمشدر مراد رضاء قلیل الهی جنات عالیاته نعم لا تعد و لا تحصادن بیوک و خیرلودر زیرا نعم
جنات ثمره رضادر تعظیم ایله تکثیر بیننده فرق تعظیم بحسب ارتفاع شان و علو طبقه در تکثیر تحقیقا و تقدیرا کمیت و عدد
اعتباریله در معدودات و موزونات و متشابهلری کبی معدودات کندوسنه بالذات و موزونات بالواسطه عدد عارض اولان کمیاته اشارت

اشارتدر اولوب محسوسات و معقولاته شاملدر و شبهات مثلا رضوانده و زمانده اولان قلت و کثرت کبی کندوسنه بالذات
ونه بالواسطه عدد عارض اولمیوب فقط معدودات و موزوناته تشبیه و نظائرندر تحقیر ایله تقلیل بیننده اولان فرق دخی
بو وتیره ده جاریدر

فیوما بخیل تطرد الروم عنهم • ویوما بجود تطرد الفقر والجدبا • شاعر متنبی سیف الدوله حقنده سویلمشدر
بخیل وجود لفظلرینک تنکیری تقلیله محمول اولوب ممدوحک کاه خیول و فرسانندن عدد قلیل صولتیله اهل رومی فراق
رعیه دن طرد و دفع و کاه سرچشمه جود و عطاسندن فیضان شیء یسیر ایله فقر و قحطی ازاله و رفع ایلدیکنی توصیفدر

• تراک امکنة اذا لم ارضها • او یرتبط بعض النفوس حمامها • بو بیت لبید شاعرک اولوب بعضنه مرادی لبیددن
نفسیدر تراک ما قبلنده اولان بیتده واقع انی ایچون خبر بعد خبردر راندن تشدیدیله صیغه مبالغه اولوب تارک
معناسنه در حمام موتدر او یرتبط قولی جزئیه ارضها اوزرینه معطوف اولوب تحت نفیده داخل و او عموم نفی یفید

اوله رده محصول بیت اننی تارك الامكنة یعنی انتقل من مكان الى مكان اذا انتفی كلا الامرین الرضا دیمك اولادر الى
الموت تفسیر یعنی امكنه دن بر مكانده اقامته راضی اولمدیغم وادارن موتدن امین اولدیغم وقتده تقلب اماكن وبلدان
وسیاحت اقطار جهان ایدرم دیمكدر معلوم اوله كه لفظ بعض ایله توظیم مراد اولندیغی كبی بعضا تحقیر دخی مراد اولنور
مثلا هذا كلام ذكره بعض الناس دینلور وبعضا تقلیل دخی دخی مراد اولنور كه فی هذا الامر بعض اهتمام كبی ورفع بعضهم
فوق بعض درجات آیة كریمه سنده لفظ بعض ایله تصریح تعظیمی افاده ایدر مراد فخر كائنات علیه افضل الصلوات افندمزدر
بو ابهامده اولان تفخیم فضل وشانه واعلای قدر رفیع العنوانی نزد ارباب سلیقه ده نمایاندر

سنده الهی وصفلری كشف وایضاح ایچون اولور شو بیت كبی • الالمعی الذی یظن بك الظن • كان قد رأى وقد سمعا •
قائل اوس بن حجر در فضالة بن كلده یه مرثیه سنده سویلدیكی قصیده دندر وبو بیتده تدویر وار در قصیده مرثیه نك
مطلعی اولان شو بیتده بر ابیدا لم • ایتها النفس اجملی جزعا • ان الذی تحذرین قد وقعا تقطیعی مفتعلن مطوی
مفعولات مفتعلن مستفعلن مطوی تحذرین فاعلات مطوی قد وقعا مفتعلن مطوی شاعر تجرید طریقیله

طریقیله نفسنه خطاب ایدوب • ایتها النفس اجملی صیغه امر در كوزل ایله معناسنه جزعا نصب ایله
اجملی نك مفعولیدر الذی اسم موصول موتدن عبارتدر تحذرین نفسنه خطابدر قورقدیغك دیمكدر تحذرین
الى آخر قوله الذی نك صله سیدر وصله ده عائد اولان ضمیر ضرورة محذوفدر تحذرین منه دیمكدر وقعا صیغه ماضی
الفا اشباعدر فاعلی الذی یه راجعدر معناسی نفس ساكن ایدرم جزعی كوزل ایله تحقیق شول موت كه اندن تحذیر
ایدر ردك تحقیق واقع اولدی جزعی كوزل ایلمك جزعی زیاده ایلمكدن كنایه در ونفسك تحذیر وتخویفی ممدوح عدم
آباده رحلت ایدرسه حالك نیجه اولور دیدوكرا ولسه كركدر وان نك اسمی اولان بیت سابق • ان الذی جمع السماحة
• والنجدة والبر والتقی جمعا در بو بیتده دخی تدویر وار در یعنی نون ثانی وجیم ودال وتا مصراع ثانی یه دور ایدر
ان نك اسمیدر وخبری الالمعیدر مرفوع اوقندیغنه كوره جمع ماضی معلومدر السماحة جمع نك مفعولیدر فتح سین ایله
جود وسخا معناسنه والنجدة السماحة اوزرینه معطوفدر نون نك فتحی وجیمك سكونیله شجاعت معناسنه والبر والتقی
ایكیسی السماحة اوزرینه معطوفدر معنای بیت تحقیق حقنده مرثیه اولنان ممدوح شول كیمسه در كه سماحت وشجاعت
وبر وتقی یی جمع ایتمكلك ایله جمع ایتدی • اودی فلا تنفع الاشاحة من • امر لمن قد یحاول البدعا تقطیعی
مستفعلن فاعلات مطوی مفتعلن مطوی مستفعلن فاعلات مطوی مفتعلن مطوی
اودی بیت سابقده اولان ان نك خبریدر الالمعی منصوب ولدیغنه كوره اودی ماضی معلوم اولوب هلاك ایتدی دیمكدر

الاشاحة تنفع لہ فاعیلدر کس هنوز ایلہ حذر وخوف معناسنه من امر بدیعی بایندر البدع جمع بدعة یعنی الامر
الغریب یعنی لا ینفع طالب لامور الغریبة کدوام وجود شخص او غیره الحذر من امر کائنه لا محالة فیه وهو الموت وامور مراد
جنتد ریجاول محاوله دن مضارع معلومدر طلب معناسنه البدعا مفعول یحاول وفاعلی من والالف للاشباع
معنای بیت اوصاف مذکوره ایلہ موصوف ولان محدوح هلاک اولدی پس جنتک بدایع وغرایبنی طلب ایدن کمسنه یه
خوف نفع ویرمز حاصلی محدوح اولمسون دیو ای نفس سن خوف ایدر ایدک لکن انک مطلبی جنتک عجایبنی اولنجه سنک
خوفک فائده سی اولماز بو محلده اصل مقصود بو بیتی ایتدر که سندالیهی وصف کشف وایضاح ایچون اولدیغی
کبی سندالیک غیریده وصف کشف وایضاح ایچون اولور مثالی • الالمعی الذی یظن بک الظن • کان قد
رای وقد سمعا • قولیدر الملمی یلمعی ذکی متوقد معناسنه اولوب زکاوة وفطانتی آتش کبی شعله لنجیدر الذی یظن بک
الخ قولی الملمی قولنک یعنی وحقیقتندن کاشف وصفدر معنای بیت مرثیه اولنان محدوح بر رتبه ده ذکیدر که ذکاسی
آتش کبی اشتعال ایدر اول بله ذکی که ذکا وفطانت وصدق فراستنده سنی بیلمکلکی تحقیق کوردی وایشتدیکی کبی بیلور دیکدر
الذی یظن بک الظن الخ قولی الملمعی قولنک یعنی وحقیقتنده کاشف وصفدر یعنی تعریف مجراسنه جاری صفة کاشفه وموضحه سیدر
حتی اصمعی یه المعیدر سؤال اولندقده بو بیتی اخر قدر اوقیوب اوزرنه بر اضافه شی زیاده ایتمدی دیو نقل اولنور لکن سندالیه دکلدر زیرا بیت
سابقده اولان انه خبریدر یا خود الملمی منصوبدر بو ده ایلک وجهله دری ان لہ اسمنه صفت اولور وبری اعنی تقدیریله در یظن

یظن یعلم معناسنه بک ده با زائده در یظنک دیکدر الظن نصب ایلہ یظننک مفعول مطلقیدر کان مشدد
اولان کأن لہ مخففیدر سمع علم وزننده معلومدر آشیتدی دیکدر آخرنده کی الف اشباع فتحه ایچوندر کأن قد رأی الخ یا فاعلدن
حال اولوب حال کونده شاربها قد رأی وقد سمع اولور یا خود الظن لہ الف لام عهد ذهنی ایچون قلوب بو صورتده الظن
صفتی اولور • ولقد امر علی اللئیم یسبنی ده اولدیغی کبی

• والمؤمن العائذات الطیر یمسحها • رکبان مکة بین الغیل والسند • بحر بسیطدن ضرب اولندر تقطیعی
مستفعلن فاعلن مستفعلن فعلن • مستفعلن فعل مستفعلن فعلن • ایکی اوج فعلن مخبوندر •
عطف بیانه متبوعنه هم مختص اولمق لازم اولمدیغنه بو بیتیله استشهاد اولنور زیرا هم مختص اولمق اعم واغلبه بینندر بیتده
طیر عطف بیانه اولدیغی کبی والمؤمن واو قسم ایچوندر مؤمندن مراد حق سبحانه وتعالی حضرتیدر اماندن مأخوذدر تقدیری
والله الذی امن العائذات دیکدر عائذة لہ جمعیدر عوذدن التجا وپناه معناسنه والطیر عطف بیانه عن العائذات
ای والله الذی امن الطیر الملتجئة فی الحرم ای للحرم والساکنة به للانس من لا اصطیاد والاخذ الغیل والسند بفتح الاول
مع النون وسکون الیا موضعان فی جانب الحرم بو ایکی موضعده صو بولندیغندن طیور قسمی اوراده چوق باینور العائذات

يا المؤنس لفظنك مفعول بهيدر كسره ايله منصوبه بوصورتده طيرتابعيد رلفظا اعتباريله خود مضاف اليه يدر كسره ايله مجرور در بوصورتده طير تابعيد ر محلا اعتباريله و هذا من قبيل اضافة الصفة الى المفعول وجواب القسم هذا البيت • ماانت اتيت بشئ انت تكرهه • اذا فلا رفعت سوطا اليك يدى • معناى بيت حرم اللهه ملتجئه اولان حمامه يه يا خود جديده اناج اولانه بايم وطيورى صيد اولنمدن امين قيليجى الله تعالى يه قسم ايدرم اول عائذات طيرد ر اويله عائذات كه انلرى ركبانه مكه وغيل وسنديلم موضعلرى ارسنده كيده رلر يعنى اوركود رلر • اما المؤنس ده اولانه لام لام تعريف اولديغنه كوره معنى ديمك اولور كه الله تعالى يه قسم ايدرم اويله الله كه خوفدن امين ايدر و حرمنه ملتجئه اولانه طيرى حفظ ايدر اويله طيركه مكه يه قصد وغيبت ايدن ركبانه اول طيرى غيل وسنديلم موضعلرى ميانده اوركودرلر • بيته مذكور وجهه سؤال مقدره جوابدر كه طيور مرقومه نه جهتدن امين واماندن اوزره محروسه ومحفوظ لردر خلاف معناى سابق بود ر ديلوركه ركبانه مكه طيور مرقومه يى تسخير وصيد واخذ واصطياد ايله تعرض اتمزلر ديمك اولور بو بيتده طير عطف بيان اولوب جائني الفاضل الكامل زيد • امثالنده كندوسنده صفت اوزرنه موصوف اجرا اولنانه كلامده دخى موصوف لا عطف بيان اولمسى احسندر

مسنداليهك ذكرى كندوده اولانه اهميتدن ناشى سامعك ذهننده تقرر وتمكن ايجون اولور ومبتداده خبره تشويق بولنمغه جهتيله مثالى • والذى حارت البرية فيه • حيوان مستحدث من جماد • بو العلاء معرى برقصيده حقيقتك مرثيه سنده دراولانه شو بيتده واقع اولديغى كبى حارت البرية اى تختلفت البرية فيه اى فى انه يعاد ولا يعاد من قبيل اطلاق الملزوم وارادة اللازم لان الحيرة فى الشئ يلزمها الاختلاف حيوان اى معاد حيوان مستحدث من جماد اراد به النطفة يعنى تحيرت الخلائق فى المعاد الجسمانى والنشور اى انتشار الخلق من قبورهم وتفرقهم فى الذهاب الى المحشر يدل عليه ما قبله وهو هذا • بان امر الاله واختلف الناس • فداع الى ضلال وهاد • يعنى معاد جسمانى ونشور الهى اخبار وتوعيله امر الهى ظاهر اولمه ناسى فرقتين اولوب برفرقه سى اعتقاد معاد ايله اعتقاد اوزره اولوب صراط مستقيم اوزره ثابت اولدير وبرفرقه سى اعتقاد باطل اوزره اولوب معاد مذكورك انكاريله طريق حقدن عدول ايتديلر والذى مسنداليهدر تقديمى خبر سامع ذهننده تمكن وتقرر ايچوندر حارته ماضى معلوم متحيراولدى ديمكدر البرية فاعل حارته فيه حارته كلمه سنه متعلقدر ضمير موصوله راجعدر جمله صله در حيوان يايك فتحيله اولوب سكونى غلطدر مستحدث نعت للحيوان من جماد مستحدث نه متعلقدر جمادييت معناسنه معناى بيت اول شول شيكه انده خلايق متحيره اولدى اول خلايقك متحيره اولديغى شى جماددن مستحدث اولانه حيواندر يعنى ابدانه عظام انسان بعد الممات ترابه ايله يكسان جماد اولور صكره بو جمادى جنابه رب منان جسم وجثمان ايله اعاده ونشر وعيان ايدر بويله ولانه معاد جسمانى ونشر جثمانى نيجه اولور وفات وترابه اولمش ابدان وعظامك نه كيفيت ايله حياته بولور بو بابده عقول خلايق متحيره اولدى ديمكدر اعاده ايجاده هوندر

فواع فاتفصيليه دره داع فاعل كبهم فاعل ضميرنا سه راجعدر يعني فرقه‌لردن بري ضلال وانكاري داعي وقائلدر وبري هادي ومعترفدر حاصل معاد جسمانى يه منكر اولانه بر فرقه در ومعاد جسمانى يه اقرار واعتراف ايدوب صراط مستقيم اوزره اولانه مؤمن موحد ومخلصدر

• متى تهز بني قطن بجدهم • سيوفا في عواتقهم سيوف • جلوس في مجالسهم رزان • وان ضيف الم فهم خفوف •

فهم خفوف تركيبنده مسند اليهك تقديمي تخصيص افاده ايچوندر بيت بني قطن نام قبيله يه براميله ديوب حيث تشويق وتحريكده سيف صارم كبي مضي ونفوذ اربابيدر اولوب وتقلد سيوف ايله شجعان قبائلدر بو تمثيله وجلسهري وقار ورزانتله موصوف ومشهور اولوب ونزول مسافر انده خفت وسرعتله اجراء شرايط مهمان نوازي به تشمير ساق اهتمام تيمليله توصيفدر

• الا يا نخل من ذات عرق • عليك ورحمة الله السلام • بو بيت تابع متبوع اوزرنه تقديم ايده وتابعيتنه باعث اولديغي حالده عطف صورتنده مثالدر كه ورحمة الله مؤخر اولانه السلام اوزرنه معطوفدر

• بنيت بها قبل المحاق بليلة • فكان محاقا كله ذلك الشهر • بو بيت بيت سابقه كبي تابعيت متبوعيت ايله تقديم بولنوب كله ذلك الشهري تاكيد اولدرده تقديم ايلمشدر شاعر بر عجوزه تزوج ايدوب لدى الزفاف غيرعربيه وصانع وصوري بوزنمش بولدرده بو قصده ايله هجو ايتمشدر بنيت بها دخلت عليها ضمير عجوزه راجع شهر دن كليسي استيعاب ظلمة محاق كمال نفرتدن كنايه در • بجوز تمنت ان تكون فتية • وقد يبس الجنبان واحدودب الظهر • تزوج الى العطار تبغي شبابها • وهل يصلح العطار ما افسد الدهر • وما غرني الا الخضاب بكفها • وكحل بعينيها واثوابها الصفر •

• لو كان يشكى الى الاموات ما لقى • الاحياء بعدهم من شدة الكمد • ثم اشتكيت لاشكانى وساكنه •
قبر بسنجار او قبر على قهد • بو بيت حماسيكدر كان اسمى ضمير شاندر خبرى ما بعدنده اولان جمله در الى يشكى يه متعلق
ما موصوله در يشكى يه فاعل من كمد كمد حزن مكتوم من بيانيه ثم اشتكيت كان اوزرنه معطوف لاشكانى جواب لو
سنجار قهد ايكى محل اسميدر لاشكانى همزه سلبيه ايچوندر اولوب ازال شكايتى معناسنه محل استشهاد سابعه بيتدر كه وساكنه
مؤخر اولان قبر اوزره معطوفدر

• ان من ساد ثم ساد ابوه • ثم قد ساد قبل ذلك جده • عبد الحكيم ديور كه ثم كلمه سى مجرد ترتيب في الذكر در زمان
جهتنده تاخر اولديغى حكم اولنمسه لازم كلمز چونكه مقدم اولور ديو بو بيتله استشهاد ايدر

• غيره بأكثر هذا الناس ينخدع • ان قاتلوا جبنوا او حدثوا شجعوا •

• غيره جنى وانا المعاقب فيكم • فكاننى سبابة المتندم •

عبد القاهر ديركه لفظ كل اداة نفيده حكم بولنور كرك اداة نفيه معمول اولسون كرك اولمسون نفي خاصه
شمولى توجه ايدر ديو بو بيتدر • ما كل ما يتمنى المرء يدركه • تجرى الرياح بما لا تشتهى السفن • تقطيعى تفعلن فعلن

مستفعلن فعلن درایاکره فعلن جمله سی مجنونندر قائلی ابو الطیب متنبی در والی کافوری یعنی والی مصر ولان کافوری مدح وسیف
الدوله یه عتاب ایلدیکی قصیده سندندر نقل اولنورکه سیف الدوله نك مجلسنده ندماسی متنبی قدح وذم ایدوب تعرض ایتدیکی کندو یه بلغ
ووصل اولمغله متنبی دخی بو بیتی اعدا حقنده سویلدی حاصل عبد القاهر عنده کل لفظی برکره شمول نفیه وبرکره نفی شمولی افاده ایچون اولور
واکرکل لفظی اداة نفیه یه مقدم اولورسه نفی عام اولور یعنی شمول نفی ایچون اولور شوا فندمزك ذو الیدینك سؤالنه ویردیکی جواب
شریفی کل ذلك لم یکن ده اولدیغی مذکور ذو الیدین اقصرت الصلوة ام نسیت یا رسول الله فاجابه بذلك یدرکه ضمیر منصوب موصوله
راجع تجری استیناف بیانیدر یا علت یا بیانه ناظردر الریاح فاعل تجریدر واللام للاستغراق بما الباء سببیة وما مصدریة لا تشتهی سفنه اسنادی
مجازدر السفن فاعل اشباعا نون مضموم وقومه لسیدر معنای بیت کشینك تمنی ایلدیکی شیلك جمیعسنه انسان درك ووصل
اولور دکلدر ریاح سفینه اهلنك ارزو ایلمدکلری شیئه ملایمی اوله رق هبوب وجریان ایدر مرادلری اوزره هبوب ایتمز دیمکدر

ابو نجمك بو بیتی هر فرد نفیك عمومنه محمولدر • قد اصبحت ام الخیار تدعی • علی ذنبا کله لم اصنع • تقطیعی مصراع
اول مستفعلن مستفعلن مفاعلن مجنونه مصراع ثانی مفاعلن مجنونه مستفعلن مستفعلن سالمدر بیتك لغات ومعناسی سابقده
بیان اولندی بوراده غرض کل کلمه سیدرکه کله منصوب ومرفوع روایت اولندی ما نحن فیه همزه مناسبتی ولان مرفوع اولمسیدر
کل کلمه سی اداة نفیه دن مؤخر اولمه طلبیله حیز نفیه داخل اولمازو فعل منفیك معمولی اولمازهر فرده شمول نفیه وعموم نفیه دلالت ایدر
شاعرك ذنوبك هر برندن برائتنه دلالت ایدر

• ثلاثة کلهن قتلت عمدا • فاخزی الله رابعة تعود • سیبویه نك قولیدر کل کلمه سی ضمیره مضاف اولدیغی صورتده
استعمالی انجق یا تأکید یا خود مبتدا اولمغه منحصردر

ذهنی غیره التفات ایتمیه ادعا ایچون ظاهر یرینه ضمیر کتورلمشدر شاعرک مطلع قصیده ده اولان شو بیتی کبیدر

• زارت علیها للظلام رواق • ومن النجوم قلائد ونطاق **معنای بیت** حبیبم زیارت

ایتدی یعنی وصالنی سماحت ایلدی بر حالده که اوزرنده ظلامدن رواق اولوب پردهٔ ظلام ایله دیده انامدن مستتر

ایدی ونجومدن قلائد ونطاق میانی واریدی دیمکدر مراد بزم عاشقه قدومی لیلا واقع اولدیغنی بیاندن کنایه وادعا

لطفدر

نحو بابنده قصد ایهام وتعنیر اولوب اخطلک • ابوموسی لحزاک نحو جدا • وشیخ الحی خالک نحو خالا • بیتی کبی

بعضا مقدم ذکر اولنمادن دخی ایراد اولندیغی واریسه قلیل ونادردر **معنی** جدک ابوموسی نه کوزل جدعیلم المثل وخالک

شیخ الحی نه کوزل خالدر ای اصل حسب ونسبک طاهر وستوده وستایشه شایسته فاخر دریعنی اکرم لطیفدر **فجدک**

فاعلدر اولوب ابوموسا دن بدلدر ابوموسی مخصوص **خالک** شیخ الحیدن بدل اولوب حی اسم قبیله در

بعضا کره کلام خلاف ظاهر اوزره کتورلوب حکم سابقه عکسی اولهرق ضمیر یرنده ظاهر ایراد اولنور اکر ایراد اولنان

اسم ظاهر اسم اشارت اولورسه مسند الیهک برحکم عجیب وبدیعه اختصاصی جهتنده تمیز وانفراده قصد واعتنا ایچون اولور نتکم

ابن راوندینک بیت آتیده سویلنمش اوله کذوسی زماننده جهل عمالده برجوقلرینی اکیه بعاذ الله تعالی ابتلا اولدیغی کمال فقر وضرورتندنکی

بونلملو تعقومات ایله مطعون عالم اولمشدر بیت بودر • کم عاقل عاقل اعیت مذاهبه • وجاهل جاهل تلقاه مرزوقا

عاقل ثانی عاقل اولی ایچون وصفدر رسرته برجل ای رجل کبی معنی کامل فی الرجولیت اولدیغی کبی بونده دخی عقل وفطانتده

کامل دیمکدر **اعیت** اعیته یاخود اعیت علیه تقدیرنده در یعنی نیجه عاقلی طرق معاشی عاجز قلدی یاخود نیجه عاقل اوزره طرق

معاشی صعب اولدی **تخیر** تلقی مفهومنده اولوب تحز الامور علما اتقی الامور بعنا سنه اولوب اتقانه حصول کمال ملکه دن عبارتدر

تقطیعی مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلن مخبوندر مصراع اول تقطیعی مفاعلن مخبونه فاعلن مستفعلن فعلن تقطیع عدا بن راوندینک

ایکیونه قرعه بنده رحلته تتمنز نیب بورتوبه لرنده بر قرنه ده در رکم تکیز اچوندر • هذا الذی ترک الاوهام حائرة •

وصیر العالم النحریر زندیقا • **حائرة** متحیرة **بیت** قائلی احمد بن یحیی بن اسحاق الراوندی اصفهانه قریب ساسه قریه لرندن

بر قریه درکه اول محله راوند دراکثر ذاهب اولدیلرکه مرقوم زندیقدرکه یهودی طائفه سنه حیل وشبهه لر اوکره دردی

دینلدیکی یهودیدن بیک دینار الوب انلره برکتابه تألیف ایلدیکی قرآنه عظیم الشانه ردایده رک بمهنه دامغ القرآن تسمیه ایتمشدر

وبعضیر اولیا داللهدن دیدیر بیتیه تذکوره مقدمی • سبحان من وضع الاشیا مواضعها • وفرق العز والاذلال تفریقا •

مسند الیهی بهم اشارت اختیار ایلمك كمال ظهوره ادعا ایچوندر ابن شوقی مسند الیه بابنده بو بیته ادعاء ظهوره مبنی موضع مضمرده مظهر وضعی قبیلندندر بحر طویلك ضرب ثانیسندندر تقطیعی • فعولن مفاعیلن فعول مفاعلن تقبیض • فعولن مقبوض مفاعیلن فعول مقبوض مفاعلن • تعاللت بناسی اظهار مایسی فی البطن سنده اولیان علت ومرضی اظهار ایلدك موتكلف محبوبه خطابدر تشجی علم بابنده صیغه معلومدر ولا زمدر تشجی زید دینلور حزین اولدی دیمكدر بابه علم در ومابك حال مؤكده در جمله دعائیه معترضه در تردین قبلی جمله سی تعاللت قولنی مبینه در یاخود بدلدر اردت دیمك ایكن تردین دیمك حكایه حال ایچون حكایه مرادندر قد ظفرت قول حل ظفرت بهذا المراد سؤالنه جوابدر ظفرت علم بابنده صیغه معلوم قد ینفیه متعدیدر بیت بودر • تعاللت كی اشجی ومابك علة • تریدین قتلی قد ظفرت بذلكا • بو دینلمكده بذلك دینلدی كمال ظهوره تنبیه ادعا در مسند الیه ذكر اولندی معنای بیت ای محبوبه بنی محزون اولمق ایچون یاخود محزون قیلمق ایچون علت ومرضی اظهار ایلدك حالبوكه سكا ملال اولانه علت ایله قتلمی مراد ایدرسن تحقیق شو قتلمه ظفر بولدك بن سنك تشجیعی ایدن قتلمه كیمسه ظفر بوله ایدی مطلع البیت المذكور • قفی قبل وشك البین یا ابنة مالك • ولا تحرمینی نظرة من جمالك • ثم بیت تعاللت ثم هذا البیت • فان ساءنی ذكراك لی بمساءة • فقد سرنی انی خطرت ببالك •

سید شریف مفتاح شرحنده ابن راوندی یه ردی متضمن دیمشدر • شعر • كم من اریب فهم قلبه • مستكمل العقل مقل عدیم • ومن جهول مكثر ماله • ذلك تقدیر العزیز العلیم • وبنه دیكر بر كیمسه رد نده دیمشی • تكد الاریب وطیب عیش الجاهل • وقد ارشداك الی حكیم كامل • وتحیر الزندیق فی ظلماته • متشبثا اذیال وهم غائل • ابیات آتیه ابن راوندك كلامی قبیلندندر • اعطیتنی ورقا لم تعطنی ورقا • قل لی بلا ورق ما تنفع الحكم • جانب هما تقدیه بوقائلم جوابدر • لو كنت تخذ من العلم شطرا واعطی ورقا • ولا تكلنی الی من جوده عدم • فی معدم ماله مال ولا حكم • هلا نظرت بعین الفكر معتبرا • عدلا خیرا له فی خلقه قسم • ذا حكم لم تعترض حكما • علامه دین عبد الرحمن عضد الملة بو بیتیله ابن راوندیه رد ایتمشدر • كم عاقل عاقل قد كان ذا عسر • وجاهل جاهل قد كان ذا یسر • تحیر الناس فی هذا فقلت لهم • هذا الذی اوجب الایمان بالقدر • وبعضهم فی هذا المعنی • كم من قوی قوی فی تقلبه • مهذب الرای عنه الرزق منحرف • كم من ضعیف ضعیف فی تقلبه • كانه من خلیج البحر یغترف • هذا دلیل علی ان الاله له • فی الخلق سر خفی لیس ینكشف • بعضیرده بو بیتی سویلمشدر • كم عالم یسكن بیتا بالكرا • وجاهل له قصور وقری • لما قرأت قوله سبحانه • نحن قسمنا بینهم زال المرا •

ضمیر موقعنه ظاهر وضع اولنمشدر استعطاف عطف و رحمت طلبی ایچون اولور بو بیتده کی ● الهی عبدک العاصی اتاکا ● مقرا بالذنوب وقد دعاکا ● فان تغفر فانت لذاک اهل ● وان تطرد فمن یرحم سواکا بیتلک قائلی ابراهیم ادهم حضرتلریدر بعضه کوره شیخ نشهابه سهروردیدر دیکره کوره بعضیر امام اعظم حضرتلرینه نسبت ایدرلر الهی یا الهی منادی عبدک العاصی عبدک مبتدا اتاکا جملهسی خبردر الفا اشباع ایچوندر عبدک العاصی اتاک دیموب العاصی بدل قیلمغه او زره انا العاصی اتیتک دیمدی زیرا عبدک ذکرنده تخضع و رحمته استحقاق و شفقته ترقب وارد رکه لفظ انا ده یوقدر فان تغفر جزاسی محذوف فان تغفر فالامر سهل وان تطرد فالامر مشکل معناسی ای مقصود و مطلوبم اولان الله سکا نیاز و تضرع ایدریکه عاصیا ایدیجی عبدک سکا کلدی ذنوبنی مقر و معترف اولدیغی حالده اکر مغفرت ایدرسک امر سهلدر زیرا مغفرته اهلسین اکر مغفرت ایتمیوب طرد و ابعاد ایدرسک امر مشکلدر زیرا سندن غیری مغفرت و رحمت ایدر کیم اولور بیتک لفظی ضمیر معناسی انشادر

التفات فی تطاول لیلک بالاثمد ● ونام الخلی ولم ترقد ● وبات وباتت له لیلة ● کلیلة ذی العائر الارمد ● وذلک من نبا جائنی ● وخبرته عن ابی الاسود ● تطاول اکا غلبه ایتدی و قهر ایتدی تطاول علیه واستطال بمعنی واحد و بالفارسی کردن کشی کردن لیلک تذکیری خطاب ایله در نقدر نفسک خطابنده تانیث شایع

شایع اولمدیغی کبی دلیل ولم ترقد تذکیر خطاب ایله اولمسیدر بو زاده تکلمدن خطابه التفات واردر تکلمدن خطابه التفاتدر اثمد بر موضع اسمیدر تطاول نک ظرفیدر الخلی نام نک فاعلی معناسی حزن و همدن خالی دیمکدر واوی حالیه در ولم ترقد نام الخلی اوزرینه معطوفدر ترقد نوم معناسنه اولان رقاددن مأخوذ فعلدر شایع نفسنه خطابدر بات کیجه لدی مستتری نفسنه عائدر باتت صارت معناسنه له ضمیر نفسه عائدر لیلة باتت کلمه سنک اسمیدر کلیلة ذی العائر الارمد منصوب المحل باتت کلمه سنک خبریدر بعضیر له خبردر کلیلة ذی العائر الارمد لیلة نک صفتیدر دیدیلر باتت ده اسناد مجازدر عائر کوزل حال وجعده آتیدیغی قذای رطبدر الارمد ذی العائرک صفتیدر کسر ایله رمدده مأخوذدر کوزی بخیلک ایتمک دیمکدر بعضیر عائر ورمد بر معنایه دردیدیلر ذی العائر رمدلو چشم صاحبی دیمکدر تفضیع محلنده وذلک شو اولمسنده مذکور عائددر شو احوال سوء حاله اشارتدر نبا خبر ذینک جائنی جملهسی نبا کلمه سنک صفتیدر خبرته مجهول در اعلمته معناسنه خبر نبا یه بو ابیات ثلثهده اوچ التفات واردر بیت اولده حکایهدن خطابه در تطاول لیلی دیمک ایکن لیلک دیدی بیت ثانیده خطابدن غیبته چونکه باتت کلدی قیاس بت دیوب خطابه ایتمه لی ایدی بیت ثالثده غیبتدن حکایهیه در جائنی یرنده جاءه دیمک کرکدی معانی ابیات ثلثه ای نفسی اثمد نام موضعده لیلک اوزادی یعنی محدوح هلاک قیلدی خبری ایستوملک اولوب حزنکدن ناشی سهر ایلدیکدن کیجهک اوزادی حالبوکه حزندن خالی اولنلر اویودی ای نفسی سن ویو مادک یعنی محدوح هلاک قیلدی خبریله محزون اولدیغک جهتله خواب راحت اولدی سن ایسه محزون اولدیغکدن سهر ایدوب اویومادک ونفسی

بیتوتت ایتدی وکیجه دخی نفسی ایچون قلق واضطرابده رمد چشمی اولان کیجه سی کبی بیتوتت ایتدی وبو ایکی بیتده اولان سوء حالک یا خود تطاول لیل وذکر اولنان بشارتله نبشارنه محمد وخبرنه قیلنک خبر ندر کی اول خبر نکاکلدی اصلا کذبه احتمالی یوقدر زیرا انی بن محمد وخطاوغم ابو الاسود دن استماع ایلدم وبو ابیات ثلثه ده لفظی خبر معناسی اتخذتم توصنعده کندو نه اصابت ایده‌ن محن وشدائد دن تفجع وتوجعدر

• یا من یعز علینا ان نفارقهم • وجداننا کل شیء بعدکم عدم **بو بیتده** طریقه هزه انتقال وار ایسه التفات اولمازکه موصول منادا نه صله سنده طریقه غیبتله تعبیر صورت التفات ایسه عائد موصولک حقی لفظ غیبتله ولقدر نفارقهم وبعدکم اصل اوزره در لو

• **حضرت کرار** شیجوانه نذرن نظم بلیغیدر • انا الذی سمتنی امی حیدره • اکیلکم بالسیف کیل السندره ••
سندره صاع کبیر معناسنه قیاسی اولانه قیاسی اولانه سمته دیمه لی ایدی لکن نفسی شریفلرینده اخبار قصد تیمیسی والذی مبتدا اولانه انا ضمیری عینی اولدیغنده سمتنی ضمیر تکلمی مبتدایه رد ایله موصول ایچون عائد اثباتنه مبالات بیورمدیلر

• نحن الذین صبحوا الصباحا • یوم النخیل غارة ملحاحا • قائل ابو حرب اعلم عقیل جاهلیه دندر بعضیلر اوبه دیمشلر نحن تکلمنده الذین غیبتنه التفات ایتدی صبحوا عرب اعدا اوزرینه هجوم ایلدیلر دیه جک یرده مجازا استعمال ایدرلر الصباحا صبحونه ظرفیدر وقت الصباح دیمکدر الفی اشباع ایچوندر **یوم النخیل** عرب عادته نه محدده ونه ناحیه نده مقاتله ایدرلر یومی اکا وصف قیلدرلر مقاتله ضربا غاجی قربنده اولمغله نخیل قیلمسی **غارة** بغته معناسنه **حضای بیت** بزلر یعنی شول کیمسه لرکه

صباح وقتنده یوم نخلده مقاتله ایچون اعدا اوزرینه بغتةً ومرة بعد اخری هجوم ایدیلر ملحاها مرة بعد اخری دیمکدر
یرده استعمالی اکثری تکرار معناسنی مفید در مأخذی الحاحدر نخیل مصغر صیغه‌سیله مدینهٔ منوره قربنده بر عین ماء اسمیدر بعضیلر
ناحیهٔ شامده بر موضع اسمیدر مراد بودر دیمشی معنای بیت بز یوم نخلده اعدا اوزرینه غارت و زیاده الحاح ایدیجی یاخود
غارت والحاح ایچون وقت صباحده صباح ایدیجی فرسانز

• طحابك قلب في الحسان طروب • بعيد الشباب عصر حان مشيب • يكلفني ليلى وقد شط وليها • وعادت
عواد بيننا وخطوب • قائل علقمة بن عبدة النجاشي بن قيد بن حارث بن جبلة بن ابي سمر الغساني يه انشاء

انشاد ایلدیکی قصیده سندندر طحا ماضی معلوم اتسع وذهب تعدیه سی ذهب کیدر بك کاف مذکر اولسه مؤنث اولسه عند
الجمهور تجرید طریقیله عند السکاکی التفات طریقیله نفسه خطابدر یعنی تکلمدن خطابه التفاتدر قلب معلوم في الحسان طحا یاخود طروب
کلمه لرینه متعلقدر علی الاختلاف حسان حسنا کریمه حسناءنك یاخود حسینك جمعیدر علی الاختلاف طروب فتح طا ایله کسر طا
طا ایله اولانه طرب مشتق اولوب صفت مشبهه کثیر الطرب معناسنه شدة فرح شدة حزن شدة سرور دنه نسانه عارض اولانه خفت
بعيد بعدنك تصغیریدر قرب وتقریب ایچوندر رکه شبابا عراض وتولیسی زمانکه شباب منصرم ومنقطع ولمفه قریب ایدیکه دیمکدر تكلفني
فاعلی قلب اجعدر یاخود مفعول اولیدر لیلی مفعول ثانیسیدر سؤال مقدره جوابدرکه شو قلب سکاننی ایشلدیکی جواب ویرلکه او
بکا لیلانك تکلیف ایدوب وصال و وصلت طلب ایلدیکی بو بابده یکلفني مذکر اولوب اگر تکلفني مذکر اولیوب مؤنث صیغه سی اولورسه
ایکی وجه وارد ربری لیلانه اسناد ایله مفعول محذوفدر تقدیریه شدائد فراقه لیلی دیمکدر وبری قلبه خطاب اولوب غیبتدن خطابه التفات
اولور وقد شط واو حالیه شط معلوم بعد معناسنه دور رشد دیمکدر وليها ولی قرب معناسنه فاعلدر ضمیر لیلایه عائددر وعادت
یا معاداته دشمنلك دیمکدرکه صوارف خطوبه اکا عداوت ایتدی یاخود عاد یعود دن رجوع معناسنه اولوب صوار و خطوب سلح اوزرنه
رجوع ایلدیکه دیمکدر خطوب ضم خا ایله خطب کلمه سنك جمعیدر صعب و امر عظیم معناسنه بوراده شدائد امور عظام یاخود محن زماندر

معنای بیتی

• نثق بالله ليس له شريك • ومن عند الخليفة بالنجاح • اغثني يا فداك ابي وامي • بسبب منك انك ذو ارتياح •
بو قول جرير كدر هو نقدرا ابتدا خليفه تعبير وثانيا اغثني لفظيله اولا غيبت ثانيا خطاب صورتنده واقع اولدي التفات بوندر كه
زيرا اولنده حكم ثقه واعتمادايله خطابه مراد سنه وثانيده طلب واغاثه خليفه يه اولمغله عدم تحاد بولنمغله التفاتده اولمز من عند
الخليفه نجاحه متعلقدر يا فداك منادى محذوف يا خليفه فداك تقديرنده در سبب عطا واحسان ارتياح سرور ونشاط انك ذو
نشاط في العطا مفهومنده در حاصل معنى

• هل يزجرنكم رسالة مرسل • ام ليس ينفع في اولاك الوك • يزجرنكم خطابنده اولاك لفظنده اولان غيبته
التفات واردر اولاك اولئك معناسنه الوك رسالت معناسنه

• متى كان الخيام بذي طلوح • سقيت الغيث ايتها الخيام • اتنسى يوم تصقل عارضيها • بفرع بشامة سقي
البشام • سقيت خطابه خيامه در اتنسى أتذكر معناسنه اولوب خطاب كندي نفسنه در عارض رانك كسريله ثنايا اراقوسنده اولان
اسنانه در تصقل ضميري محبوبه يه راجع تجلو وتصفي معناسنه در فرع غصن يعني دال بوداق معناسنه در بشامه مسواك اغاجي بو بيتده
اولان التفاتلر وصلتي جيبنه له فرقتنده تحسر وتولة اچوندر حاصل شاعر مرقوم بنه زمانه وزمانه صفا رسانكه عشيقة محبوبه له خياملر ذي

طلوع نام محلده ركز اولنمشیدر دیو وقت مذكورده اظهار تحسر ایتمه‌سیله خیالم مذكوره‌یی دائره تصور وخیاله تقریب ایدرك اول حینده
نزول باران ایله وساحتی زائل اولوب كسب رونق ونضارت ایتدكلرینی خیالمه خطاب طریقیله اتیان وبعده فرع مسوان ایله محبوبه‌نك صفای بخششی
مرواریدندان اولدیغی وقت وصالده صورتیله تشبیه ایده‌جكنك نفسنه توجیه خطاب ایله اظهار تحسر واخوانی درمیان ایدوب وبو مقاله
دعای سقیا تسلیم ایله تعقیب وبو معناجه تقفات لسنه‌سائره ده دخی دائر اولوب فضا مقام فصیح وبنده سیزجان خلقه ایولك
ایدیكز جلانده ایولكده علابرشی ادخار كلالی بوقیلندر

● فلا صرمه یبدو وفی الیأس راحة ● ولا وصله یصفو لنا فنكارمه ● صرم قطع معناسنه ضمیر محبوبه راجعدر بو بیتده
فلا صرمه یبدو دینلدیكی ظهور فراق محبوبه‌دن ایشلرسینی دیو طرف مخاطبدن سؤال ضمنی واختلاج درونه توهم اولنمسیله بو سؤال
ضمنی‌یه ازاله ایچون وفی الیأس راحة قولنی اتیان ایلدی محصول بیت محبوبه‌نك كلیا قطع ومفارقتی تحقق ایدركه یأسده راحت واردر ونده
وصله حاصل اولوركه نیل مكارمله صفایاب اولهلم یعنی یأس حصول وصالدن بریله مستریح اولمه میسر اولمدی دیمكدر

ومنه القلب ای من خلاف المقتضی الظاهر القلب ● قفی قبل التفرق یا ضباعا ● ولا یك موقف منك الوداعا ● شاعر
قطامینك زفر بن حارثه كلابی‌یی مدح ایلدیكی قصیده‌سنده در بو قوله كان‌نك اسمی موقفندن اولان موقف منك لفظ نكره وخبری محلنده
اولان الوداعا معرفه اولمسیله قلب حمل اولنه‌رق لایك موقف الوداع موقفا منك تقدیرنده در حاصل ظاهر كلامه نظرا موقف منك مبتدا
والوداع خبر وبو صورتده مساغ استعمال عرب اولماسیله معنا وحقیقة عكسی معتبردر ضباعا الف اطلاق ایچون ضباعه‌دن مرخم اولوب
ممدوحك بنت صغیره‌سنك اسمیدر قفی امر اولوب قبل التفرق قبل تفرق الجمع تقدیرنده در الوداعا مضاف محذوفی اولوب ذكر اولندیغی اوزره
موقف الوداع تقدیرنده در وداع عند الرحیل تودیعدن اسمدر ومرادشاعر محدوحه‌نك عدم وداع وفراقیله دعادر

رؤبة بن العجاج نام شاعرك قولي • ومهمه مغبرة ارجاؤه • كان لون ارضه سماؤه • مهمه مفازه وصحرا مغبره متلونة
بالغبار ارجا اطراف ونواحي جمع رجا بالقصر سماؤه لون سمائه المضاف محذوف مقصود شاعر كثرة غبار صحرايي بيان
وكثرة غبارده ما فوقه سما لون ارضي اكتسا ايلديكني اثبات ايدوب مصرع اخير اولان كأن لون ارضه سمائه قلب اولنمه
اوزره كان لون سمائه لون ارضه لغبرتها مفهومنه قلب ايدوب لفظ معنايه تابع اولمسي مراد ايلمشدر صحراي مذكورك
كمال غبرتني افاده ده اولان مبالغه قلبه ترك حالنده غير موجوددر مهمه لفظي متصل يازيلورسه صحرا ومفازه معناسنه
اولور منفصل اولرق مه مه يازيلورسه اسكت اسكت معناسنه در نتكم قطعه ده اولديغي كبي • اسرع وسر طالب
المعالي • بكل واد وكل مهمه • وان لحى عاذل جهول • وقل له يا عذول مه مه •

واكر قلب براعت لطيفي متضمن اولمز ايسه اولحالده رد وعدم القبول رددر • فلما ان جرى سمن عليها • كما طينت
بالفدن السياعا • قائلي قطامي نام شاعردر ناقه سني سمن ايله وصف ايدر لما شرطيه اولوب بيت آتي جوابيدر ان
مصدريه جرى صيغه ماضي معلومدر سمن كسر سين وفتح ميم ايله فاعل جرى عليها ده ضمير ناقه يه راجعدر طينت
تطيينده جداره چامور سورمك وچامور ايله جداري تسويه در طينت سطح قولنه نندر بالفدن طينت يه متعلقدر
ظاهرده متعلقك مفعول به غير صريحيدر حقيقتده بالسياعه تسلط اولوب تقديري كما طينت الفدن بالسياع اولور
فدن بالفا والدال المهملة القصر السياعا الفي اشباعيه در سياع كسر سين ايله چامور وكرج وبعضيلر صمانلو چامور
ديمشدر جوابه لما ما بعدنده اولان • امرت بها الرجال ليأخذوها • ونحن نظن ان لن نستطاعا • اولوب
مفهومي بز زمانكه ناقه ممدوحه يه رعي وچرا ايله سمن عارض اولدرق وقت هذا لو ظاهر اولان عظامي طينه ايله
تسويه قيلنان قصر كبي كسب استوا ايدوب لحم وشحمي كماله رسيده اولديسه اخذ وكرفت اولنمه سنجه به امر ايدوب لكن اكتساب
ايلديكي كمال قوت ومكنتي وخليع العذار سير وچرايه نهال والفتي قرينه سيله اخذنه قدر اولان رجالك ومهار
انقياده جلب وربطه عدم اقتدارلري مظنون اولديغي اشيايه ايله قوت ومكنت مكتسبه سنك درجه كماله وصولني بيان ايدر

● ثم انصرفت وقد اصبت ولم اصب ● جذع البصيرة قارح الاقدام **ثم انصرفت** حربدن رجوع ایتدم **وقد اصبت ولم اصب** اعدایی جرح ایدوب کندم مجروح اولمدم **جذع البصيرة** رأی وبصیرتم حدیث وجدید **قارح الاقدام** وحربه دخولم واقدامم عتیق اولدیغی یعنی رأی وبصیرتم حال شبابده حداثتده اولان رأی وبصیرت وحربه اقتحام ودخولم حال شیب وکهولتده اولان حالده بولندیغی حالده دیمکدر

احوال المسند ● ومن یك امسى بالمدينة رحله ● فانی وقیار بها لغریب **قائلی** ضابی بن حارث برجمی نام شاعر اولوب حضرت عثمان بن عفان رضی الله عنهك خلافتی زماننده محبوسی ایکن سویلمشدر **من** شرطیه اولوب جزاسی محذوف تقدیری من یمسی بالمدينة رحله فلیمس فانی لا امسی بها دیمکدر یعنی مدینه ده کیجه لینه کیجه لسون بن اوراده کیجه لمم زیرا بن غریبم غربت ارتحال اوزرنه عزیمت ایدر **رحله** امسانك اسمیدر منزل معناسنه **بالمدينة** امسانك خبریدر **قیار** فتح قاف ایله فرسی شاعرك **معنى البيت** مدینه ده منزلی کیجه لینه یعنی کیجه لین اهل منزل کیمدر اول کیمسه کیجه لسون زیرا بن وبنم قیار نام فرسم خود جملهم باخود غلامم اول مدینه ده کچکچوه غریبلرز **بوبیتده** برخبر محذوفدر بو بیتك لفظی خبر معناسی تحسر وغربت کوبت وتالمدر

● نحن بما عندنا وانت بما ● عندك راض والرأى مختلف ● قائلی قیس بن خطیم یاخود امرئ القیس دردیلمسه بو بیتده مسند مقدر رد رنالی قرینه سیله نحن بما عندنا راضون دیمکدر ربیت اولك عکسنه **الرأی** اعتقاد معناسنه در **معنى البيت** بز عندمزده مرجح ومختار اولان اعتقادات وافعال وعاداتده راضی یز وسندخی اختیار وترجیح ایتدیکك شیده راضیسین لکن آرا

واعمالمز مختلف اولوب صدق وصلاح وخير وفلاحمز جناب حق عالملر يعني بزم طالعمز خير وحقدر ديمك اولوب لكن

لكن تصحيح اتمامشدر قرانه عظيمده كل حزب بما لديهم فرحون واقع اولمشدر

ابن احمرك شو قولي ابو قبيلندندر عند المصنف • رماني بامر كنت منه ووالدي • بريا ومن اجل الطوي رماني • بريا مسندي

والدي لفظنده عامل اولديغي حيثيتده كان اخوته خبر اولوب كنت لفظنك خبري محذوف اولورده كنت بريا منه تقديرنده در

بو صورتده جمله عطف المفرد قبيلندن اولور جمهوره كوره عطف الجمله على الجمله در تقديري كنت منه بريا ووالدي مبتدا خبري محذوف

ووالدي بري اولوب بريا لفظنك نيت تقديمي ياخود خبر محذوف نيت تاخيري اوزره در

امام مرزوقي • فيا قبر معن كيف واريت جوده • وقد كان منه البر والبحر مترعا • لفظ بحر مترعا لفظنده مؤخر فرض

فرض وتقديريله ابتدا ايله مرتفع اولوب معني كان منه البر مترعا والبحر ايضا مترع ديمكدر بو صورتده عطف جمله اولور

وبحرك تقديمي فرض وهم ايچوندر • واكر جمهور نحات والدي وبحر لفظلرنده محذوفي منصوب اولورده تقدير ايدوب اولده معني

كنت منه بريا ووالدي ايضا بريا • وثانيده وكان البر عنه مترعا والبحر ايضا مترعا اولسه كان زيد قائما وعمرو قاعدا امثالي

كبي بر جمله نك ايكي مفردي جمله اخراك مفرديني اوزرنه عطف اولور دخي طريقه جواز در محلنه مراجعت اوله بيت نك اولورك سبب

نظمي شاعر برقيم قيشيري ايله حضور حاكمه برنزاع طوبه منازعه سي ايدوب قيشيري شاعر برقيم ايله والدي حقنده هو لص بن لص

قوليله اسناد سرقت ايدوب بو بيتي انشاد ايلمشدر معنى البيت قيشيريم ووالدم حقلرنده برامر رمي وانشاد ايلديكي جرم

ووالدم بو تهمته بري الذمه ين وبو اسناده سبب تنازع فيه اولانه برمظلومدر ديمك اولور معن سخي وتبله مشهور اولان

معن بن زائدة الشيبانيدر وارتب سترت معناسنه وقد كان ده واو حاليه در مترعا مملو اديمكدر مغناسي اي

قبر معن سخي انك جود وسخاسني نوجهله ستره قادر اولدك كه سخي مشار اليهك جود وكرمنده بحر وبر مملو اولدي ديمكدر

حقا جواد كرمعتا دشهور دركه برشاعرك • ايا جود معن ناج معني بحاجتي • فليس الى معن سوالك

شفيع • بيتنه جائزه اولرده درتيوز بيك دينار احسان اتمشدر

دخی اسنادن ترکی اعشی • ان محلا وان مرتحلا • وان فی السفر اذ مضوا مهلا • سفر بکون فائله سافرن جمعی
صحب ایله صاحب کبی مهلا بعدا وطولا معناسنه در اذ مضوا یا ظرفیه اولا ضمیردن حال اولوب حالی مضیهم تقدیرنده ویاخود
فعل محذوفه ایله منصوب اولوب اعنی وقت مضیهم تقدیرنده در یاخود تعلیلیه اولوب لانهم مضوا مضیا لا رجوع لهم دیمکدر دخی
اخری وارد رکه تقدیر کلام ان لنا حاصل یاخود حصل فی الدنیا حلولا ولنا عنها الی الاخرة ارتحالا در یعنی تحقیقا
بزم ایچون دار بحث اثار دنیاده حلول واقامت وانده دار القرار اخرة ارتحال وغیبت مقرر ومحققدر

• لیبک یزید ضارع لخصومة • ومختبط مما تطیح الطوائح ضارب بن نهشل یزید بن نهشل مرثیه سنده سویلمشدر تقدیر
کلام لیبک یزید بکیه ضارع اولوب اسناد اولان بکیه محذوفدر لیبک یزید ده نشئت ایدن سؤال مقدره جواب در یعنی
من یبکیه عالما یزید یعنی کیم یزیده بکا ایلسون دینلدکده ضارع لخصومة دینلمشدر ضارع ذلیل وحقیر معناسنه در ضارعده هو تقدیر

برشیئه اعتمادی اولمیه ده جار ومجروره راجع فعل کافی اولدیغی جهتله لخصومة قولی ضارع لفظنه متعلقدر مفهوم مصاع
مخاصمت اعدادن ذلیل وعاجز اولان کیمسه وفاته یزیده بکا اتسون یعنی اغلسون زیرا یزید مدد ضعفا واذلایه ظهیر
وملجأ ایدی مختبط بلا علاقة ومعارفة وسن غیر وسیلة طالب احسان اولاندر تطیح اذهاب واهلاک معناسنه اولان اطاحه دن
مضارعدر طوائح علی خلاف القیاس بحذف الزوائد مطیحه نک جمعیدر لواقح ملقحه نک جمعی اولدیغی کبی مما جار مختبطه متعلقدر
ما مصدریه در مفهوم مصاع دخی یزیده وقایع زمان مالنی اذهاب وافنا ایلدیکی ایچون سائل وطالب احسان اولان کیمسه بکا
ایلسون دیمک اولور تعبیراخر وارد در فارجع الی المحله

سندن ذکر اولنمسنه مثالی • اوکلما وردت عکاظ قبیلة • بعثوا الی عریفهم یتوسم • قائلی طریف بن
تمیم عنبری اوزرینه کثرت جنایات ایله تفنق وصفده دیمشدر همزه ایله واو سیبویه یه کاندی مقلوبه در زیرا استفهام
ایچون صدارت وارد رزمخشری یه کانده تابته لردر همزه واول معطوف اولدیغی شیئ مناسبه مقدر اوزرینه داخلدر تقدیری

مسندك اسم اولمسی مثالی • لا یألف الدرهم المضروب صرتنا • لكن یمر علیها وهو منطلق **مفهوم بیت** كیسه مزه داخل اولان درهم مضروب الفت وقرار ایتمیوب دائما طریق خیراته ومبراته صرف اولنمرده انطلاق اوزره درحال اولور طریق مبراته صرف اولندیغی بیت سابقه قرینه درکه اول بیت • انا اذا اجتمعت یوما دراهمنا • ظلت الی طرق الخیرات تستبق • در اشبو بیت مذکورده مسند اسم اوله رق منطلق واقع اولمسی درهم ایچون انطلاقدن غیرعاب ایجدد ثبوت ودوامنی افاده ایچوندر

~~**مفهوم بیت ثانی** نقوذ صدی ... هر نقد رجمع ... اولامه شوق ... خیرات ... بابی یوقدر زیرا وجد وشوق ایله جنیه وقیاری نقوذی رکبانه رجاء اهداق ایلر دیکلر~~ **مفهوم بیت ثانی** كیفیه برجم برکون دراهمز جمع اولسه طرق خیراته سبقت ایدراولور حاصل بزده اکلمز

• فیا وطنی ان فاتنی بك سابق • من الدهر فلینعم لساکنك البال • بیته شاعر مرحوم ابو العلانك • وان ذهلت عنها اجون صدورها • فقد الهبت وجدا نفوس رجال • بو ایکی بیت ابو العلانکدر **مفهوم بیت اول** ای وطنم بنی ایام سابقه دهرسنده سکونت واقامتده فوت وهجور ایلدیسه سکنه دن خاطر قالمیوب بال وحال ساکنانك

أكلما قصدت ووردت دیکلر **عكاظ** مکه مکرمه قربنده بر سوق وبازار اسمیدر انده قبائل عرب سنه ده برکره تبایع وتناشد یعنی قرائت شعر ومفاخره ایچون مجتمع اولورلر وانده وقایع وحوادث واقع اولور وکلاه ظهورنه دکین امرلری دائما بو اجتماع اوزره ایدی **عریف القوم** نقیب ورئیسلری وامورلرینه کفیللری وامورلرینه عارف یاخود ناسك مشهور ومعروفلری **توسم** بحسب العلامات ظن صحیح ایله ادراك وتفطن معناسنه اولوب تفرس معناسنده در یتوسم تفرس دیکلر **مفهوم بیت** قنقی قبیله سوق عکاظه وارد اولسه البته قیم معروف امورلری اولان نقیبلرینی بکا بعث وارسال ایدوب عریف بعوثه دخی بنی طالب اوله رق واسته وتاملله تبعله قرینهای موجوده ده وجوهنه نظر ایدر وبو حالی انده شیئا فشیئا ومره بعد مره حادث ولحظه بعد لحظه نظر وامعانی متجدد اولور هر قبیله اوزرنده انواع جنایته ومکیدتم اولدیغندن کمال احترازه توقیر ندن ویاخود رئیس شرفا وصاحب رد وامضا عد ایلدکلری جمله فاخرلرینی عرض ایتمك املندنی بنی کاظل امورلری اولان عریفلرینی علی وجه الاستقصا طلب وتحری ایدر مسند صیغه فعل اوزره اولوب یتوسم کلمهسی معنای تجددی یعنی شیئا فشیئا ومره بعد اخری حدوث نظر وامعان معنانی افاده یه شاهددر

طيب واسوده اولسون ديمكدر هشريرى حقنده اسايشى ونغوده اوبلمز ايله دعادر زيرا فلينعم لفظى جزايه دال
اولوب لم تبق خاليا تقديرنده در فلينعم فليكن قلوب ساكنك طيبة واحوال مقيمك جيدة مفهومنده اولوب نعم الشى نعمة قوله كبى
وضم ايله صمه رناعما الينا معناسنده در بينك مابعده وان استطع في الحشر آتك زائرا • وهيهات لي يوم القيمة اشتغال •
اولوب مرادده بغله وطنم بيننده حال حياتده حائل اولديسه اكر حشرده قدرتيابه اولورسم زيارتك ايدرم لكن عرصه عرصات
دخى كثرت اهوال واشتغالدن ناشى برتقتضاى لكل امرئ يومئذ شان يغنيه تيسر زيارت امر بعيددر

قال ابو الفراس • فان تكونوا براء من جنايته • فان من نصر الجاني هو الجاني • مفهوم بيت اكر سيزلر كندو زعمكزده جنابت
مقتولدن تبرئه ذمت داعيه سنده ايسه‌كز خلاف سويلرسكز زيرا جانى ايله اصحاب جنايته نصرت ايدنلر كه اندن جنايتده سيّ
وياخود ناصر جنايت اصل جانيدن اشددر ديمك اولور

• له همم لا منتهى لكبارها • وهمته الصغرى اجل من الدهر • حسانه حضرتنه نعت حضرت رسالتپناهیده بیو‌رلمشدر
بيت بلاغت شعوره ايكنجيسى • له راحة لو ان معشار جودها • على البر كان البر اندى من البحر • له خبر مقدم راحة مبتدا مؤخر تقديرى

قال الاعشى • هو الواهب المائة المصطفاة • اما مخاضا واما عشارا • مخاض فتح ميم ايله حوامل اولان ناقه‌لردر
مفردى يوقدر عشار كسر عين ايله عشرانك جمعى اون ايلق حملى اولان ناقه

● اذا قبح البكاء على قتيل ● رايت بكائك الحسن الجميلا شاعر خنثى برادری حقنده سویلدیکی نظمندندر

● وان سنام المجد من ال هاشم ● بنو بنت مخزوم ووالدك العبد ● حسان حضرتلرینکدر

قال ابو العلاء ● ولو دامت الدولات كانوا كغيرهم ● رعايا ولكن ما لهن دوام ● معناى بيت اكر دولتلر دائم اولسه انلر دخی سائر ناس کبی دولتلو اوله رعایا اولورلردی لکن انلر ایچون دوام اولمدیغندن اخلاف وارث سلطنت اولدیلر دیمکدر

● لو طار ذو حافر قبلها ● لطارت ولكنه لم يطر ● بيت سابقى مؤيددر زيرا مفهومی فرسی ممدوحك عدم طيرانه سبب اندن مقدم ذو حافرك عدم طيرانيدر ديمكدر لو كلمه سى لامتناع الثانى لوجود الاول معناسنه اولديغنه مثالدر ذو حافر طارنك فاعلی حافر در يا قلو حيوانات طيرانی قبلها ه وطارتك ضميري فرسه راجعدر ولكنه ده اولان ضمير ذو حافره عائددر يعنى تلك الفرسك عدم طيرانك وجودی حافر صاحبنك عدم طيرانه سببدر بو بيتك قائلى ابى بن ربيعة حماسيدر

● ولو وضعت في دجلة الهام لم تنفق ● عن الجرع الا والقلوب خوال ● شاعرك مرادی مفارقت بغداد اوزره تأسفنی و رکائبنك ماء دجله یه شوق وتلهفنی وصف اولوب ان وضعت معناسنه اولور وه لو ایله اتیانی رکائبك ماء دجله یه وضع هامه ایله استقالرندن یأسی حاصل و رجا و امید حصولی منقطع اولوب انتفاسی حکم متوقعده اولدیغنی افاده یه قصد ایچوندر جرع عطش هامه رأس دیمکدر لم تنفق عن الجرع قولی رکائبك ماء دجله دن راسلرینی عدم اخراجلرندن کنایه در معنای بیت لو وردت هذه الابل الدجلة و وضعت رؤسها فیها شاربة لجمته وسلت من میاه اوطانها وخلت قلوبها عن ذکراها مفادی اگر شو ابللر بغدادده دجله نهرینه ورود ایله راسلرینی وضع ایدهرك ایچسه لر نهر دجله یی قوروده تمنی ایتدکلری میاه وطنلرینه تسلی و انلك ذکرلرندن حیننده خالی اولورلر دیمکدر

● ثلثة تشرق الدنیا ببهجتها ● شمس الضحی و ابو اسحق والقمر ● قائلی محمد بن وهیب در کنیه سی ابو اسحق اولان معتصم باللهك حقنده دیمشدر ثلثة مسند تقدم در تشرق افعالدن لازمدر اشرق فلان دیملری فلان مضیء اولدی معناسنه ثلثه نك صفتیدر تشرق الدنیا ببهجتها جمله سی ثلثه یه صفتدر ردیفه اولور تشرقها فاعلی الدنیا در بعضیر فاعل ثلثه یه ارجاع اولوب الدنیا ظرفدر تقدیری فی الدنیا دیمکدر یاخود اشرق یه فعل متعدی معناسنی تضمینه طریقی اوزره مفعول به در توهمی سهودر زیرا بو تقدیره کوره نفس ثلثه نك کندولری اولور بو ایسه جائز دکلدر زیرا فاعل حقیقی اولان شمس و قمر ایله فاعل مجازی اولان ابو اسحاقی جمع لازم کلور ببهجتها تشرق یه تعلقدر بهجه حسن و نضارت معناسنه وکذا رونق دیمکدر ها معناسنه ضمیری مضاف الیه موصوف اولان ثلثه کلمه سنه عائددر شمس الضحی مسند الیه مؤخر در علی الخصوص بلاد حاره ده شمس ضحایه صافیتی و قت ذکورده شمسی زیاده شرفلی اولور مسند الیه تقدیمنك نکته سی سامعی تشویق ایچوندر ابو اسحق شمس الضحی اوزرینه معطوفدر والقمر یا قریبنه یا بعیدنه معطوفدر خفی بویله که شهرده اوچ کیجه مرور ایتدکده صکره الی آخر الشهر بیاض لقدن اوتوری قمر تسمیه اولنور زیرا قمر ابیض معناسنه در معنای بیت ضحی کونشی و ابو اسحق و قمر بونلر اوچدر که دنیا بو اوچك بهجت وحسن ورهالریله منوره ومضیئه اولور رمز اولیه که شمس وقمرك نورلرنده بهجه وحسن ایله تعبیرك نکته سی ابو اسحاقك حسنی شمس وقمرك نورلرینه غالبدر دیمك اولور وابو اسحقك وسطده ذکر ینك نکته سی شهرت شعار اولان خیر الامور اوسطها کلامنی اشعاردر

• سعدت بغرة وجهك الايام • وتزينت ببقائك الاعوام • تهنيت سالي ايچون قصيده يه تفألا سعد ايله بدا ايتشدر سنه دولاه
سعدت فخذا تقديرنا نكته سی تفاءلدر قائلی ثعالبی در سلطان محمود سبكتكين سجستانی خلف بن احمد دن اخذ ايتدكده تهنيه ايچون انشا ايتشدر سعدت
بغرة باسببيه سعدت كلمه سنه متعلقدر غره فرس جبهه سنده درهمدن بيوك بياضدر جمله هر وضيح معروفه مستعاردر الايام فاعلدر تزينت سعدت اوزرينه
معطوفدر الاعوام فاعلدر تزينت معناى بيت ای ممدوح سنك وجهكك غره سی سببيله يعنی شهرت معروفيتك سببيله ايام سعادتمند اولدی
وسنك بقاك ووجودك سببيله سنه لر دخی زينتلندی

• شجو حساده وغيظ عداه • ان يری مبصر ويسمع واع • قائلی ابو عباده بحتريدر معتصم باللهه تعريضا معتز باللهك حقنده
سويلديكی قصيده سندندر شجو حساده بتدا خبری ان يری مبصر در شجو وغيظ بهم تقاربنه قائم مصدرلردر شجو حزن معناسنه حساد حاسدك جمعيدر
جمع حاسددر ضميری معتز باللهه عائددر غيظ عداه شجو حساده اوزرينه معطوفدر وبو جمله نظيره يوقدر ضمير معتز باللهه در مبصر يرانك فاعليدر
يرانك فاعليدر يسمع واع يری مبصره اوزرينه معطوفدر واعی ناقص يسمع عن حافظدر معناى بيت معتز باللهك حاسدلرينك حزن
وعدولرينك غضبی يعنی رؤيت صاحبی وسمع صاحبی بولنوب محاسنی بصر ايله درك وامامته ايچون كندينك استحقاقنه دال اخبار ظاهره سنی سمع
ايله درك ايدوب امامته تمنی ايدن حساد واعداسی امامته معتز بالله ايله منازعه سببيله بولنه مديردنكدر

• ولو شئت ان ابكی دما لبكيته • عليه ولكن ساحة الصبر اوسع • قائلنك بعا مختلفی واردر بر جوهری بری
خزيمی بری جريمی بری خريمی درلیث نام اوغلنه مرثيه ايدوب بعضیسی شدة حزن ويصبنيه صبر ايله وصف ايدر معناى بيت اكر دم غلامنی
ديلسم انك اوزرينه ايتده دم اغلر ايدم لكن جولان ساحه سی اوسعدر وبو بيتك مابعدی • واعددته ذخرا لكل ملمة • وسهم المنايا
بالذخاير مولع • اعددته حاضر ايدم ضمير مرثيه اولنان شاعرك اوغلنه راجعدر ذخر ضمينه حال اولوب ذخا اولنانه شيد ضمير ندكور مفعول
اولدر ذخرا مفعول ثانيدر ملمه يا دهر وزمانه معناسنه دره يا خود شدت معناسنه وسهم المنايا واو حاليه اضافت مشبه بهك مشبهه
اضافتی قبيلندندر منايا منيه نك جمعی مولع فتح لام ايله مغری وملصوق معناسنه لازندر با ايله متعدی اولور معناى بيت دخی انی هر زمانه
ايچون يا خود شدتيه ايچون ذخر وذخيره حاضر ايدم ايدی حالبوكه سهم منايا ذخايره مغری وملصقدر اعددته ضميره جمع راجع اولمه اوزره

سهم منایاده خایره حایل وبولنوب صبر ده قوتی افنا ایتمک استر دیمک اولور

بوقوله • ولم یبق منی الشوق غیر تفکری • فلولنت ان ابکی بکیت تفکرا • ابو الحسن علی بن محمد جوهرده قولید ر مفعول شیئا
ترك حذف ساسوبکی دکلدر شوق عشق معناسنه غیر تفکری منصوب لم یبق نك مفعولی ان ابکی شئت نك مفعولی محلا منصوب ابکی
وزن ایجون نصب ایله اوقنور بکیت تفکرا شرطك جزاسیدر وبکیت نك مفعولیدر

• وکم ذدت من تحامل حادثه • وسورة ایام حززن الی العظم • مفعولك لفظا حذفی مراد وتقصود اولانه معناسنك
غیری قصد واراده اولنمقدر دیو سامعك توهم ایتمه سنی دفع ایجون اولور رجتزیله بوقوله اولدیغی کبی ذدت بالذال المعجمة
بمعنی طردت ودفعت تحامل جور وظلم معناسنه یقال تحامل زید علی ای لم یعدل کم ذدت فعلنك محلا منصوب مفعول اولوب
اولوب کم خبریه اولوب من تحامل حادثه قولی ممیزیدر سورة ایام شدتها حززن قطعن علی تقدیر حززن اللحم الی العظم تقدیرنده
اولوب مفعول حذف اولنمقدر اکر لحم ذکر اولنسه ما بعدنده اولان الی العظم قولی ذکراولنمقزنه سامع حز وقطع غایتی اولمیوب
بلکه لحمك بعضسنی قطع ایتمشدر دیو ایهام ایدردی معنای بیت ای ممدوح نیجه واریجه قطع ایده هر حادثه کثیر وعظیمك ظلمنی
وهر ایام کثیره وعظیمه سنك شدت وصولتنی بیذه چوق کره دفع وطرد ایلدك دیمکدر

• قد طلبنا فلم نجد لك فی السؤ • دد والمجد والمکارم مثلا • قائلی بحتریدر معتز باللهی مدح وستعینه باللّه تعریضیدر
معنای بیت ای ممدوح تحقیق سیادت ومکارمده سکا مثل اولدیغی حالده طلب ایلدك بوله مدق • قد طلبنا لك مثلا فلم نجد
تقدیرنده اولوب مفعول حذف اولنمشدر نکته طلبناده مفعول محذوف ذکر اولنسه فلم نجده فلم نجده دینلوب ضمیر مفعوله ارجاع
اولنسه بونده ایسه شاعرك ممدوح مثلی عدم وجداننه تقویه اولمزدی عدم وجداننه کمال عنایه ایجون مفعول حذف اولنوب ممدوح
مثلی بولنمسی ممتنع قبیلندن دیمك اولور

• ولم امدح لارضيه بشعري • لئيما ان يكون اصاب مالا • شاعر ذو الرمة نك قولى اولوب بيت سابقك عكسنى اختيار ايدوب فعل اولى صريح لفظيله وفعل ثانى ى ضميرنده اعمال ايدرسند زيرا كمال عنايه سى ليمدحه نفى مدحدر اولوب لئيمى رضايه اوطا ميله غرض نفى مدحى لئيم اوزره صريحا ايقاعدر مفهوم بيت سابقه بحترى هر نقدر طلب وتحرى ايدكسرده شيكوه سيادت ومجد ومكرمتده مثل ونظير بوله مز ديمكدر مفهوم بيت ذى الرمة شخص لئيمى خساست نفسى ودنائت همتنه موجب نفع اولمايه غناى عارضيه سى ايجون لاجل الارضا شعرمله مدح ايتمدم ديمكدر

• الى الملك القرم وابن الهمام • وليث الكتيبة فى المزدحم • قرم سيد محترم همام كثير الهمة ليث اسد ارسلان ارسلانه كتيبه عسكر مزدحم موضع قتال معركه غلبه لك

• انا الذائد الحامى الذمار وانما • يدافع عن احسابهم انا او مثلى • قائل فرزدقدر انا بتدا الذائد من الذود اى المانع والدافع والطارد الحامى الذمار الضاربه الرجل كه وضاف وضاف ايله ربعضير الحامى خبر بعد خبر ديمشر الذمار ده منصوب مفعول حايدر حامى حافظ ذمار كسريله عهد معناسنه يعنى محافظه سى لازم اولانه شى ديمشر غرض شاعر يدافع ده يدافع اولانه متكلم اوزره قصر اولوب مدافع عنه اولانه حسب اوزرنه قصر ولمديسه انماده انا ضميرنه فصل وتأخير ايلدى معناى بيت بن حمايه وتوعى قسنده اعداى مانع وخصمايه دافع وعهدى وحفظى لازم اولانه شيئى حفظ ايدجيم وانجق بن ياخود بنم امثالمده واحرازكمالاتده بنم مثلم انرك حسبنه يعنى حمايه سى واجبه اولانه حوادث زمانه ايدر

• ساغسل عنی العار بالسیف جالبا • علی قضاء الله ما کان جالبا قائلی سعد بن ناشب عمر بن تمیم در العار مفعول
ساغسل عار عیب معناسنه بالسیف ساغسل یه متعلقدر جالبا اناده حالدر علی جالبا کلمه سنه متعلقدر قضاء الله فاعل جالبا
قضا حکم معناسنه ما مفعول جالبا کان اسمی قضاء الله در جعد جالبا کان خبریدر مفعولی محذوفدر تقدیری جالبا ایاه
دیمکدر ضمیر بایه راجعدر معنای بیت عار وعیبی کندیمه سیفله غسل ایدرم قضاء اللهک یعنی حکم الهینک جلب ایتدیکی شیئی
یعنی فوت محتوی اوزرمه جلب ایدجی اولدیغی حالده

• لا انتهی یا قدم الاکارع • باب الامیر ولا دفاع الحاجب • بیتیله • کان لم یمت حی سواک ولم یقم • علی احد الا علیک
النوائح • بیتی مقصود علیه ایله اداة استثنا بحالها تقدیم قبیلندندر بیت اولک تقدیری لا انتهی باب الامیر ولا دفاع الحاجب الا
الاکارع وبیت ثانینک تقدیری ولم یقم النوائح علی احد الا علیک در

• ام کیف ینفع ما یعطی العلوق به • رئمان انف اذا ما ضن باللبن • علوق برناقه در که غیر ناقه نک یاورسینی
امزرمک ایستمیه قوقلیوب ینه امزرمیه رئمان میل و عطف معناسنه تعالی رئمت الناقة ولدها رئمانا ای احبته ضنت بخل
وخست معناسنه معنای بیت بلکه ناقه علوق دیدکلری ناقه نک کوجه کنه اعطا و سماحت ایلدیکی رئمان انفی یعنی شم محبت
مادامکه امزرمکدن استنکاف ایله لبنه ضنت و ممانعت کوستردیکی صورتده نه کیفیتده نفع ویرر بو بیت برکیشی اجمیل وعد
ایدوب بعده عدول ایله انجاز وعد ایتمیانه کیسه حقنده انشاد اولنور

• الام وفیم تنقلنا رکاب • ونامل ان یکون لنا • الام وفیم اصللری الی ما وفیما در حرف جرلرده الفلر حذف

اوشنه استبطايه موضوع عود را الف دولت ايجونه فتحه باقي قالدي ● الى متى وفيما ذا التسيير بنا بهذه المطايا مفهومنده اولوب شاعر برقوم
استطاله مدة سفرله نقل مطايايى استبطا ايمشدر

● وتصبوا الى رند الحمى وعراره ● ومن اين تدري ما العرار من الرند ● تصبو تميل عرار عرارة جمعي طيب الرايحه برنباتدر ●
رند فتح باده يه دخي طيب الرايحه بر شجردر

● أفوق البدر يوضع لي مهاد ● ام الجوزاء تحت يدي وساد

● وهل يذخر الضرغام قوتا ليومه ● اذا ادخر النمل الطعام لعامه ● يذخر يمنع وزننده يعني قوجه ارسلانلك طعامني ادخار
ايليدي وقتا اسد بركونلك قوتني ادخار واختيار ايتمز ديمكدر

● الا ايها الليل الطويل الا انجلي ● بصبح وما الاصباح منك بامثل ● الا بمعنى التمني اولديغنه شاهدر

اسكان نعمان الاراك تيقنوا • بانكم في ربوع قلبي سكان •

ايا منزل سلمى اين سلماك • ولا يلذ لساني غير ذكراك •

يا ناق جدي فقد افنت اناتك بي • صبري وعمري واحلاسي وانساعي •

لا والذي هو عالم ان النوى • صبر وان ابا الحسين كريم • هوان عفا الغداة كما عفا • عنها طلال باللوى ورسوم • ما زلت عن سنن الوداد ولا غدت • نفسي على الف سواك تحوم •

ان من ساد ثم ساد ابوه • ثم قد ساد قبل ذلك جده

وقال رائدهم ارسوا نزاولها • فكل حتف امرئ يجري بمقدار

اقول لها رحل لا تقيمي عندنا • والا فكوني في السر والجهر مسلما

وتظن سلمى انني ابغي بها • بدلا اراها في الضلال تهيم

قال لي كيف انت قلت عليل • سهر دائم وحزن طويل

• زعم العواذل انني في غمرة • صدقوا ولكن غمرتي لا تنجلي •

• زعمتم ان اخوتكم قريش • لهم الف وليس لكم الاف • اولئك امنوا جوعا وخوفا • وقد جاعت بنو اسد وخافوا •

• فلما صرح الشر فامسى وهو عريان • ولم يبق سوى العدوان دناهم كما دانوا •

•

• فانت طلاق والطلاق الية • ثلثا ومن تخرق اعق واظلم •

ترى كل من فيها • وحاشاك فانيا • فاتلى ابو الطيب

فلما خشيت اظافيرهم • نجوت وارهنتهم مالكا

اكادوا من دمي وتوعدونى • وما كنت ينهنهني الوعيد

اصدق في مرية وقد لمت • صحابة موسى بعد ايات التسع

اذا اتيت ابا مروان تسأله • وجدته حاضراه الجود والكرم

اذا انكرتني بلدة او نكرتها • خرجت مع البازي علي سواد

وان امرأ اسرى اليك ودونه • من الارض موماة وبيداء سملق

• فقلت عسى ان تبصريني كانما • بني حوالي الاسود الحوارد •

• والله يبقيك لنا سالما • برداك تبجيل وتعظيم •

• نصف النهار الماء غامره • ورفيقه بالغيب لا يدري حاله •

الباب الثامن في الايجاز والاطناب • والعيش خير في ظلال النوك ممن عاش كدا اى الناعم وفي ظلال العقل •

• وقددت الاديم لراهشيه • والفى قولها كذبا ومينا •

فالدنيا

عطف على الدنيا ...

الموت

ولا فضل فيها للشجاعة والندى ● وصبر الفتى لولا لقاء شعوب ●

فكل ان اكلت واطعم اخاك ● فلا الزاد يبقى ولا الاكل ●

يعني العالم انما يمكنه الاحاطة بكل الوقائع اليومية وكذا ما مضى

فاعلم علم اليوم والامس قبله ● ولكنني عن علم ما في غد عمي ●

● فانك كالليل الذي هو مدركي ● وان خلت ان المنتأى عنك واسع ●

● نبئت اخوالي بني يزيد ● ظلما علينا لهم فديد ●

● قالوا خراسان اقصى ما يراد بنا ● ثم القفول فقد جئنا خراسانا ● عباس بن احنف در بجنده مقصود
بو بيتدر ما بعدى ● ما اقدر الله ان يدني على شحط ● سكان دجلة من سكان جيحانا ● متى يكون الذي ارجو وآمله

● اما الذي كنت اخشاه فقد كانا ● عين الزمان اصابتنا فلا نظرت ● وعذبت بصنوف الهجر الوانا ●

● طربت لضوء البارق المتعالي ● ببغداد وهنا ما لهن ومالي ●

● لقد علم الحي اليمانون انني ● اذا قلت اما بعد اني خطيبها ●

وان صخر التأتم الهداة به • كأنه علم في رأسه نار •

كان عيون الوحش حول خبائنا • وارحلنا الجزع الذي لم يثقب •

فسقيا بكأس من فم مثل خاتم • من الدر لم يهمم بتقبيله خال •

ولست بمستبق اخا لا تلمه • على شعث اي الرجال المهذب •

حليم اذا ما الحلم زين لاهله • مع الحلم في عين العدو مهيب •

فسقى ديارك غير مفسدها • صوب الربيع وديمة تهمى •

ان الثمانين وبلغتها • قد احوجت سمعي الى ترجمان •

الحوج والصحينا ترجمان ليس الثمانين

الاصل اتاها وحوادث جمة • بان امرأ القيس بن تملك بيقرا •

أ ج انشد على ما يروى شاهد صاحب العمر

واعلم فعلم المرء ينفعه • ان سوف ياتي كل ما قدرا •

وخفوق قلب لو رأيت لهيبه • يا جنتي لرأيت فيه جهنما •

فلا هجره يبدو وفي الياس راحة ● ولا وصله يصفو لنا فنكارمه

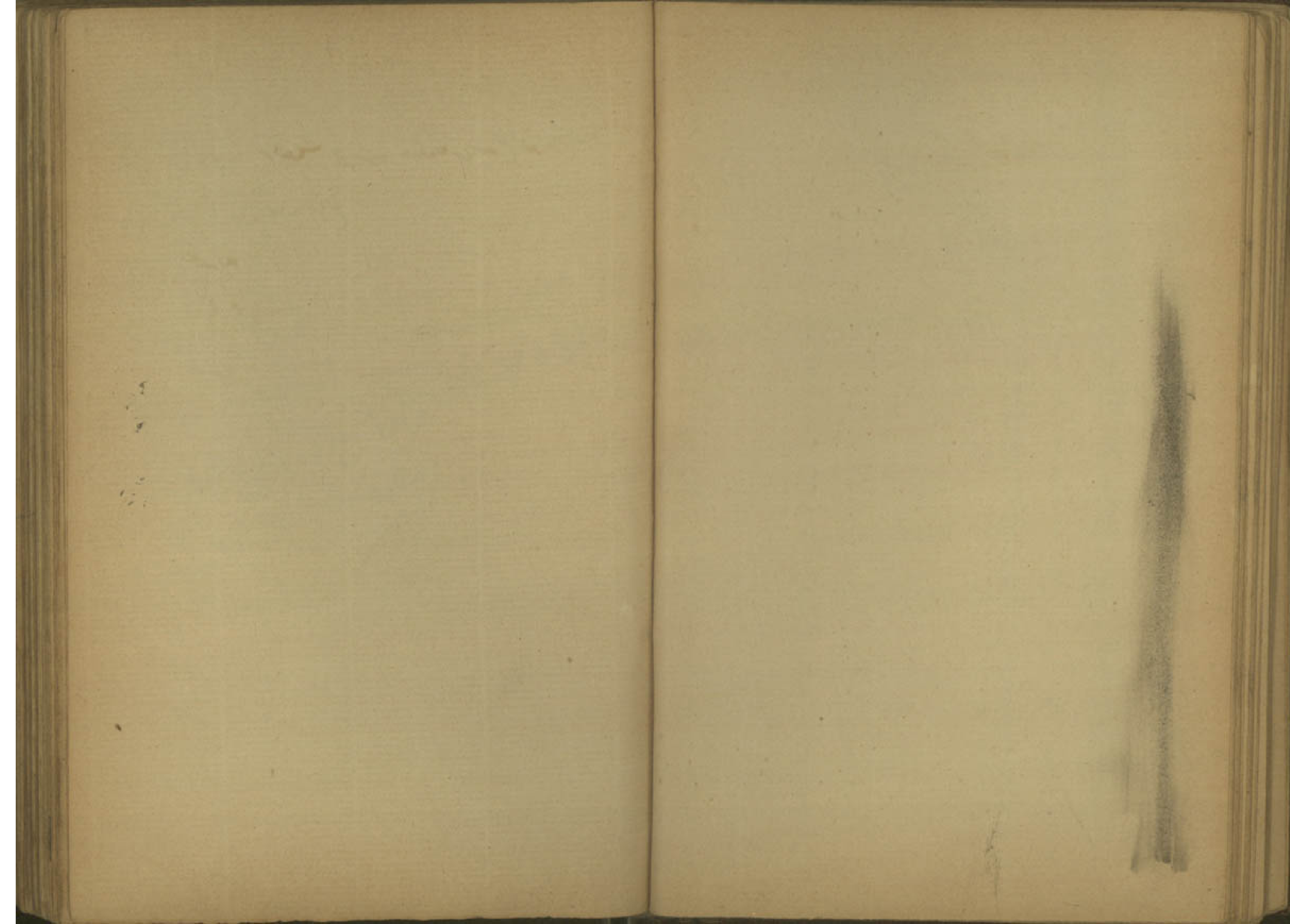
وما مات منا سيد في فراشه ● ولا طل منا حيث كان قتيل

يصد عن الدنيا اذا عن سودد ● ولو برزت في زي عذراء ناهد

ولست بنظار الى جانب الغنى ● اذا كانت العليا في جانب الفقر

وننكر ان شئنا على الناس قولهم ● ولا ينكرون القول حين نقول

سوا كان في قولهم حقا او باطلا

دیکمز دیکنی راحته بر کیمه نک عاشق
خارک دکل اول خرم جفاسی دیکه نکه

یا رب نقدر اولسه ده چوق جرم وگناهم
عفو ایدرسک ربم غفورم بکا امید

عدد برای عمله توقیف اقچه سنه معارف کاتبی سید علی افندی طرفنه

١ ریو برای الفانه مبالغ

١

٥ مجیدیه

٩ چاپلی مجیدیه کمی ... غروش

٣٠ مشینه غروش ... ٢٧٦

شو مبالغ تماماً ... عجله

کیسه یه اعاده اولنمشدر

وكأن محل النقق ١ — بتقبيله والمشرق ٣ — وكأن النجوم بين ٢ — وقد لاح في الصبح ٤ — كأن نثار النقع ٥

والشمس كالمرآة ٦ — وكأن البرق ٧ — حففت بسن ٧ — يقضي جلوس البدوي ٨ — كأنه عاشق قد مد أو قابس من نحاس ٩

كما ابرقت قوما عطاشا ١٠ — اتاني من ابنائي ١٠ — وما الناس الا كالديار — فان تفق الانام ١١ — ويوم كظل الرمح ١٢

ظللنا عند باب ٢٢ — اذا هم النقى ١٢ — اطرقه كرى اطرقه ٢٢ — ولازوردية ١٣ — وبدا الصباح كان ١٤

تشابه دمعي ١٥ — وكأن اجرام النجوم ١٥ — فكأنما المريخ ١٦ — والشمس من مشرقها كأنها بوتقة ١٦ — يا صاحبي تقصيا ١٧

كأن قلوب الطير ١٧ — النشر مسك ١٨ — حكى خده وردا ١٨ — صدغ الحبيب ١٩ — بات نديما لي ١٩ — يفتر عن لؤلؤ تفضي الفداء ٢٠

اتتني بالاسى ابياته ٢١ — نطلبهم ان كنت ٢٢ — فانك شمس ٢٢ — صدفت عنه كالغيث ٢٣ — حلت ردينا ٢٤ — لم تلق هذا الوجه ٢٤

ان السحاب ٢٥ — عزباته مثل النجم ٢٥ — هي بدر شكل ٢٥ — والريح تعبث ٢٦ — ورب نهار ٢٦ — ليالي بسحار ٢٧

شمس تالق ٢٧ — اسد دم الكد ٢٨ — وبدر اضاء ٢٩ — بداية الاستعارة ابيات الحقيقة والمجاز ٣٠ — لدى اسد شاكي السلاح ٣٠ — اسد علي ٣٠

ولاح من بروج البدر ٣١ — قامت تظللني ٣١ — لا تعجبوا من بله ٣٢ — وان تعافوا ٣٢ — وصاعقة ٣٣ — واذا احب قد بوسه ٣٣

ولما قضينا من منى ٣٤ — وليل كموج البحر ٣٥ — الا ايها الليل ٣٦ — فيا لك من ليل ٣٦ — أعيرتنا ٣٧ — وعيرها ٣٧

جمع الحق ٣٨ — لم تلق قوما ٣٨ — اقوى المساعر ٣٩ — نقري الرياح ٤٠ — غمر الرداء ٤٠ — لدى اسد شاكي ٤١ — فهي الشمس مسكنها ٤٢

واذا المنية ٤٣ — اودعني ٤٤ — بتجديد من ... ٤٤ — ولئن نطقت ٤٥ — وغدا قبح ٤٥

آمنت بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر
والقدر خيره وشره من الله تعالى والبعث
بعد الموت أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد
أن محمدا عبده
ورسوله

صحي القلب ٤٦ لا تقتضي ماء ٤٧ الضاربين ٤٨ الآن اللمحة ٤٩ او ما رأيت ٥٠

ابيات البيان

قائله ابو الصنوبري

• وكأن محمر الشقيق اذا تصوب او تصعد ❊ اعلام ياقوت نشرن على رماح من زبرجد •

معناه ... زبرجددن مصنوع رمحلر اوزره نشر اولنان اعلام ياقوته [illegible] ... خياللر خارجده وجود اولمدقيده حس ادراك ايدر شويله دكلدر لكن [illegible] ... اعلام ياقوت ورماح [illegible] ... هيئت مجموعه خارجده [illegible]

شقايقه ديدكلرى ... حركت وميل ايلدكلرى حالده ... قرمزى علمره بكزر شقايقه ايله تشبيه شقايقه جمع وواحده اطلاق اولنور تشبيه مذكوره بنا مجمعدر

شاعرك مرادى شقيقة النعمان نعمانك معناسى وار برى قان كرم معناسنه اوله بعنا كوره اضافت احمرارينه نسبة الكلنجى معنا كوره نعمانه نسبتدر بر صحراده ازهار شقايقه فداوانه كوردكده خوشلنوب محافظه ايلسه ندر وفيه تحقيق اولوب تشبيه تشبيه مفرد در مصراع ثانى تشبيه ايله مؤكددر

انشد لامرئ القيس

• أيقتلني والمشرفي مضاجعي ❊ ومسنونة زرق كانياب اغوال ❊

انكاره

معناه بنى حب سماده اضافه ايدن كيمسنه بنى قتله نصل قدرتياب اولوب فرصت بولور بنم مضاجع وملازمم شارفى يمنه منسوب اولان سيف صارم • وغول بيابانك مهلك اولان غولك سورى دشلرى كبى نصال ودمرى محدد وتيز اولان وصاف اولان سهاملر در تشبيه بوبيتده تشبيه سهام نفسه اولوب ونشبه به انياب اغوال اولوردر انياب اغوال وهمية درلر زيراكه موجود نه محقق ونه ده مواد محسوسه دن منتزع اولوب فقط اكر موجود اولوب ادراكى فرض اولنسه ايجه حس بصر ايله ادراك اولنور مخترعات متخيله دندر

قال قاضي التنوخي

وكأن النجوم بين دجاها ❁ سنن لاح بينهن ابتداع ❁

صاحب طول طافیه بر بریه تلایم دکلدر زیرا نجوم وجهی بینده و ابتداع سنن بینده اولیجق و ملایمتی تخییل ممکندر قلب طریقیله تقدیری کان دجاها بین النجوم دیمك اولور مصراع اوله بویله ممکندر تنابنده دکلدر

قبل البیت

رب لیل قطعته بصدود ❁ وفراق ما کان فیه وداع ❁
موحش کالثقیل تقذی به العین ❁ ویأبی حدیثه الاسماع ❁

معناه نجوم کیجه اره سنده یا خود دجاسی بیلا نجوم اره سنده سنن کبی اول سنن اره سنده بدعتر ظاهر اولدی یا خود ظلمت ایچنده اولان بدعته کبی نجوم کبی سنن ظاهر اولدی مضاده قلبلا اعتبار اولنمشدر وجه شبه موجود اولیوب تخییل و تأویل طریقیله در

الوجه الشبه في البیت السابق هو الهیئة من حصول اشیاء مشرقة بیض في جوانب شیء مظلم اسود و هو غیر موجود فیه فیحصل بتصرف القوة المتخیلة یعنی تخییله تحقق اولنمامیش بر شیئی حکم محققه قیاس ایدر

قال احیحة بن الجلاح او قیس بن الاسلت

❁ وقد لاح في الصبح الثریا کما تری ❁ کعنقود ملاحیة حین نورا ❁

طافینی مفرد اولان تشبیهده مرکب حسی یه مثالدر

معناه ملاحیه یعنی کچی ممه سی کبی اوزن باضی اولان اوزم چیچك و سمنده اولان عنقود تشبیه اولنان نجم ثریا وقت صباحده منکشف اولدیغی و جهله لایح و ظاهر اولدی دیمکدر که حاصل کوکب ثریای عنقوده تشبیهدر ثریا ثروانه اولان ثروی نك تصغیریدر سکری سکرانه کبی ثروی مرأه قوله دیرلر مصغریله نجم تسمیه اولندی محلنك ضیقیله کثرت کواکب اوتری کما تری مرئیه ده کوردکك کبی دیمکدر بو بیته طافیه مفرد و حسیدر

كأنّ مثار النقع فوق رؤوسنا
وأسيافنا ليل تهاوى كواكبه

حاصل معنی: باشمزك اوزرنده غبار مرفوع سیوفمز ایله بیله کویا کیجه در که کواکبك بعضیسی بعضیسنك اثرنده ساقط اولور

بو بیتده تشبیهده ایکی طرفی یعنی مشبه مشبه به حسیات و مرکبلردر مفهوم سیوف مسلوله نزده تقاربه اوله رق

رؤسمز اوزرنده بولنان غبار مرتفع بکدیکر اثرنده کواکب نزول و سقوطا اوزره اولان لیله تشبیهدر ایکی طرف مختلف اولا

شقیقه تشبیهنده بکره

صبت علیه وما تنصّ لما غفل
والشمس کالمرآة فی کف الاشل

مفهوم مصرع ثانی • شمسی ید مرتعشده اولان تشبیهدر که وجه شبه جسمك مع الاشراق استداره سندر وکانه شعاع الحاق وجوانبه دائره‌نك فیضانیده جا درجه ده انبساطلا وکشایشی هم وقصد ایدوب بعده بوزایده ندامتله جهة انقباضه رجعت ایتمسی شهره اولنور • بیری مرکبه حسیه نشئه در •

وَكَانَ الْبَرْقَ مُصْحَفُ قَارٍ
اصلی قاری خفة الغرة بسقلبها یاء کبادی الزای

فانطباقا مرة وانفتاحا ونفتح انفتاحا

حاصل معنی کویا برق یعنی شمشک اوقیانه وتالی اولان کیمسه نک النده کی مصحف مجید بر کره منطبق ومقلوبه ایله منطبق اولور
وبر کره منفتح وحقلوبه ایله منفتح اولور قدر وارکه بر قدر اولان انطباق وانفتاح سریعدر

• حفت بسرو کالقیان تلحفت • خضر الحریر علی قوام معتدل • فکانها والریح جاء یمیلها • تبغی التعانق ثم یمنعها الخجل •

مفهوم مرحفده اولدیغی ریاض قامت باعتدال اوزره حریردن لباس خضر تکیی ایدن جواری حسنا به تشبیه ایدی سرو ایله محاط
اولنمده بویه ریاح ایله بعضی بعضنه میل وتقاربه ایلدکلری حالده کان صاحبیله معانقه طالب اولنمده بعده ادراک
خجلتله بس یاحالی اعتدال وانتقاشنه رجوع ایدر

یقعی جلوس البدوی المصطفی
حاصل معنی اول کلب بدوی مصطلی نک جلوسی کبی مکت الخلق اولان ارجلی ایله اوتور

باربع مجدولة لم تجدل

مفهوم بیت اشاره ایلدیکی حیوانک قوائم قویه ایدیله الیتینی اوزره یعنی اویلوقلری اوزره هیئت قعودنده
اتشنه قرشو اوتوره ایصنان بدوینک هیئت جلوسنه تشبیهدر بو تشبیه تشبیه حسیدر

• كانه عاشق قد مد صفحته • يوم الوداع الى توديع مرتحل • او قائم من نعاس فيه لوثته • مواصل لتمطيه من الكسل •

حاصل مقصود هيئت مطلوب هيئت قائم متمطى يه تشبيه اولوب بوايكى هيئت ايسه مطلوب و قائم متمطينك اعضالرنده هيئت مرتفعه نك سكوننده موكب اولمغله تشبيه مركب • بيت سابقك اسلوبى اوزره در •

• كما ابرقت قوما عطاشا غمامة • فلما رأوها اقشعت وتجلت • مفهوم بيت سحاب نفتى قوم عطاشه عرض وابرازيله انسجام مياه مطر ارائه وجهيله امداد ايده رك دلتشنكان محورى اطماع ايتدرسنى متعاقب اجزاسى متفرق ومنفصل ومنكشف وزائل اولوب سوختكان تشنه ى حرارت دوچار يأس وناميد ايلمسيدر • البرق بالتحريك شمشك وقد يكون مصدر يقال برق البرق برقا من الباب الاول اذا بدا • ويقال ابرق الرجل بسيفه اذا لمع • والابراق هو اصابة البرق يقال ابرق القوم اذا اصابهم البرق • والمعنى اللازم في البيت هو هذا تقول ابرقت لي فلانة اذا تحسنت لك وتعرضت • والمعنى كما ابرقت غمامة للقوم يعنى سحاب كندويه قصد عرض وابراز ايتديكى كبى و حذف ايراد واوصل الفعل

• اتانى من ابى انس وعيد • فسل لغيظة الضحاك جسمى • ضحاك تغيظ الطبع طرفندن غضوبانه بكا وعيد كلدى درعقبه انك تغيظيله كلام وعيدندن جسمم اريدى •

• وما الناس الا كالديار وأهلها • بها يوم حلّوها وغدوا بلاقع • بلاقع بلقع جمعيدر بلقعه
خاليه اولوب كندوسنده برشي موجود اولميان ارض قفر وخاليدر •• وما المال والاهلون الا وديعة • ولا بد يوما
ان ترد الودائع • وما المرء الا كالشهاب وضوئه • يحول رمادا بعد اذ هو ساطع •

• فان تفق الانام وانت منهم • فان المسك بعض دم الغزال • مفهوم سن افراد انامدن اولكه
احاد موجوده بنى نوعكه فائق وعلى اولقلغك امر بعيد دكلدر زيرا مسك دخى بعض دم غزال اولوب حالبوكه
دماء سائره يه فائق اولدر دماده عد اولنماز بو تشبيه ضمنيدر

• ويوم كظل الرمح قصر طوله • دم الزق عنا واصطكاك المزاهر • مفهوم وقت طلوع وغروبده
اولان ظل رمح كبى طول ودرازنجه كوندكه بزده صدور ايدن تناول باده قهقهه واوازه تصاريه جارپارۀ چنكى دلكشا
قصر ايده رك سرعتله امرار ايلمشدر • زيرا سرور ونشاط موجب قصر اوقاتدر •

• ظللنا عند باب ابي نعيم • بيوم مثل سالفة الذباب • مفهوم ابونعيمك بابنده كذار ايدم وقتى
كمال قصرده مقدم عنقه ذبابه تشبيهدر غرضى بابه نعيمده اولان طيبه ايمى شادر زيرا ايام وصال وسرور قصر ايله
وايام فراق واحزان طول ايله توصيف اولنور •• اذا هم القى بين عينيه عزمه • ونكب عن ذكر العواقب جانبا •
نكب تنكب معناسنه كرفت ديكلر ضميرى وهم والقى ضميرلرى جملۀ كريمه راجعدر مفهوم كريم ممدوح برشيئه هم وقصد
ايلسه مقصود ومعزوم عليهى اولان شيء مذكورى ساحۀ امعان القا ايده رك نصب عين اتخاذ وبو بابده عواقب
امورى خاطرندن بر طرف ايدوب مطالعه عواقبدن اعراض ايلر

• اطرق کری اطرق کری • ان النعامة فی القری • بغا نکم فی ارضنا • استنسری استنسری •

ای کروان سکوت ایدرم ساکت اول ومطیع اول یاخود سکوت ایله تحقیق دوه قوشی که سنده بیوکدر صید اولنور و قراده در یعنی قرایه کتوریلور
سنده نعامه کبی صیدرو قورتلمزسین صید اولنورسین وبزم ارضمزده سنک کبی اولاجق قوسه نسر کبی اولور یعنی اطاعتله سکوتده
نسر کبی اولور • ضرب امثالدندر برکیمسه تکبر ایدوب اندن اشرف اولان کیمسه یه تواضع ایتمسه ضرب اولنور • وعجب ایدن کیمسه یه
ضرب اولنور • وسوز سویلمه بیلمیان سوز سویلمک بیلن ایله سویلمده ضرب اولنور دیدیلر • بو ایکی بیت تشبیه ضمنی قبیلندندر

• ولازوردیة تزهو بزرقتها • بین الریاض علی حمر الیواقیت • کانها فوق قامات ضعفن بها • اوائل النار فی اطراف کبریت •

معنا حوق بنفسج واردر که زرقتی سببیله روضه لر اراسنده شقائق نعمانه تفخر ایدر کویا اول بنفسج کندو ایله ضعیف اولان قامات
سببیله کبریت اطرافنده اوائل ناردر

• وبدا الصباح کان غرته • وجه الخلیفة حین یمتدح • معنا دخی صباح ظاهر اولدی کویا خلیفه مدح
اولندیغی حینده اول صباحک غرهسی خلیفهنک وجهیدر

• تشابه دمعي اذ جرى ومُدامتي • فمن مثل ما في الكاس عيني تسكب • فوالله ما ادري ابالخمر اسبلت

• جفوني ام من عبرتي كنت اشرب مفهوم بيت اغلادیغم زمانده کوزم یاشیله ایچدیکم شرابم بر بر نه بکزر اولدی • يقال اسبل المطر والدمع اذا تتابع سيلانهما مفهوم بيت ثاني والله بیلمم کوزلرم قپاقلری نوش ایلدیکم خمری سیلانه ایتدیردی یوخسه بالعکس یعنی کوزلرم یاشنی تتابعا سیلانه ایتدیردی

• وكان اجرام النجوم لوامعا • درر نثرن على بساط ازرق • بعض نسخه ده نثرن در طاغتمق وصاچمق • نجوم نجمك جمعیدر سما بساطه تشبیه ایدلمشدر مفهوم اجرام نجوم براق و متلالی اولدقده حالده کوک رنکلی بساط اوزره مبسوط اولان انجولر کبیدر

• فكأنما المريخ والمشتري • قدامه في شامخ الرفعة • منصرف بالليل عن دعوة • قد اسرجت قدامه شمعة •

مفهوم من جهة الرؤية نجم مشترینك مكان عالیده و قدامنده اولدیغی حالده كوكب ثانیه مریخی کیجه لیله امامنده شمع ایقاد اولنمش بر مجلس دعوتده عودت وانصراف ایدن انسانه هیئت اولی هیئت ثانیه یه تشبیه اولنه رق تشبیه مرکبدر

والشمس من مشرقها قد بدت • مشرقة ليس لها حاجب • كأنها بوتقة احميت • يجول فيها ذهب ذائب •

مفهوم شمسك اشراق و لمعانه ایدرك اوزرنده سحاب حائل اولمدیغی حالده طلوع و بروزی هیئتی نار آتش اوزره موضوع اولمش درونده ذهب مذاب جولان ایدن بوته نك هیئت مجتمعه سنه تشبیهدر

• يا صاحبي تقصيا نظريكما • تريا وجوه الارض كيف تصور • تريا نهارا مشمسا قد شابه • زهر الربا فكانما هو مقمر • كليل ذي قمر خالي عن الكالسي به وغيره

مفهوم رفيق و مصاحبلرينه خطاب ايدوب ديركه تقصي نظر و تدقيق معاينه ايديكز كه ساحهٔ زمينی اكتساى حلل ازهار نباتيه ايله نه كيفيتده اكتساب صور عجيبه و غريبه ايتمشدر و فيض ربيعده نه رونق وزيبايه پيدا ايلمش اولديغني مشاهده ايدرسكز بر حالده تماشا ايدرسكز كه آفتابه پردهٔ غيم و سحابدن عاري اولان روز فيروز تلالي و ربوتده كسب نضارت ايدن ازهار و نباتاتك انعكاسي خضرتيله ليلهٔ قمرايه يعني شب شعله فروزه تشبيه اولنمشدر

كان قلوب الطير رطبا و يابسا • لدى وكرها العناب والحشف البالي • مفهوم كويا طيورك قلبلري رطبه و طريه وتازه و قوريه يعني يابس و بالي يعني چوريمش اولديغي حالده عناب و خرما درعقابك يوه سي عندنده بوكه اهل بيان اصطلاحنده

• النشر مسك والوجوه دنا • نير واطراف الاكف عنم • الكف كفك جمع الكف

عدل عن المضاف اليه اي ريح تلك النساء

معنا تلك النسانك رايحهٔ طيبه لري لطافت و بياده ياخود صاحبلري سيما هلقده ياخود رايحهٔ ذاتيه لري مسك كبيدر و يوزلري اشراق و التماع و صفاده دنانير كبيدر و انامل اطرافي يعني بر مقلري ليه ولونده عنم كبيدر اهل بيان اصطلاحنده بوكه تشبيه مفروق ديرلر اوجدفعه متعاقبا بر تشبيه و بر مشبه اتيان ايلمشدر

• حكي خده وردا و عيناه نرجسا • و صدغاه ريحانا و قامته سروا • مقصود محبوبك عذار رخ كل حمرايه ديده لريني نركس شهلايه كيسوانني ريحانه قدينی سرو رعنايه تشبيهدر

• صدغ الحبيب وحالي • كلاهما كالليالي • وثغره في صفاء • وادمعي كاللآلي • **معنا** حبيبك يغني

وبنم حالم ايكيسي سياهلقده كيجه لر كبيدر حبيبك ديشي وبنم كوزلرم ياشي زينت بها وصفاده اينجولر كبيدر

• بات نديمي حتى الصباح • اغيد مجدول مكان الوشاح • كأنما يبسم عن لؤلؤ • منضد وبرد واقاح •

متعلق بالنديم — تابع صافته اغيدك صفتيدر — در شكوفه كسريله

معنا ناعم البدن اولان خاصره يا خود صدري وشاح ايله محكم اولان محبوب صباحه دك بكا نديم اولديغي حالده بيتوتت ايلدي كويا اول ناعم البدن اولان محبوب منظم اولان لؤلؤ يا خود طولو يا خود پاپادیه چیچکی اولان اوان ديشلرندن تبسم ايدر

حيرنده مقامانده بش شيئه تشبيهي • يفتر عن لؤلؤ رطب وعن برد • وعن اقاح وعن طلع وعن حبب •

بو بيتك اولا • نفسي الفداء لثغر راق مبسمه • وزانه شنب ناهيك من شنب • **مبسم** كسر ميم

ايله موضع تبسم يعني فم **شنب** رقت اسنان ويا خود برد ريقدر **ناهيك** حسبك معناسنه اولوب مراد انك حسني سني ماعداسي طلبدن منع ايدر ديمكدر • وبعضيسي اسنانك ظاهر اولديغي حيثيتده تبسم ايتسه افتر عن اسنانه ديرلر

طلع هنوز آچيلمامش خرما چيچكيدر **حبب** صو اوزرنده اولان اوفق قبارجقلر **معنى** نفسم فدا اولسون او مبسمي

عجيب ولطيف اولوب آرايش رقت ولطافتي عيون تماشاكرانه دهان محابيب سائره يه ميل ونظردن نهي وستغني

ايدن دندان صفا رسانه كه حين تبسمنده لؤلؤ ابدار بديع الانتظام وحب غمام وورد اقحوان وطلع نخلستان وحباب

مادن افترغا اولور

صاحب بن عبادك كندوسنه اهدا اولنان ابياتك وصفنده اولانه • اتتنى بالامس ابياته • تعلل
روحى بروح الجنان • كبرد الشباب وبرد الشراب • وظل الامان ونيل الامانى • وعهد الصبا ونسيم
الصبا • وصفو الدنان ورجع القيان • نظمى تشبيه جمعدر تعلل تعليلدن الها يعنى برشى ايله كلنديرمك
مثلا صبى يى طعامدن برشى ايله الها ايدوب مشغول ايتمك كبى روح فتحيله نسيم معناسنه برد الشباب اول شبابدركه
كنجلك وقت نضارت وطراوتيدر زيرا برد ضميله برنوع ثوبه اطلاق اولنور شبابه اضافه سى لجين الماء قبيلندندركه
شباب كالبرد تقديرنده در بعضيلر فتحيله تصرف ايدوب مراد نوم شباب اولمسنه ذهاب ايله نوم شباب نوم شيخوختدن
الذ واطيب اولسيله تعليل اتمشدر دنان جمع دن اولوب دنك صفوتى خالص صيدر رجع قيان جوارئ مغنيه نك
عند التغنى ترديد صوت ايلملريدر زيرا قيان قينه نك جمعيدر رامه معناسنه رجع قرينه سيله امه مغنيه مراد اولنور
الحاصل وزير صاحب ابيات تتقدمه يى اوائل عمر جوانى وبرودت شراب وسايه امن وحضور ونيل مقاصد وآمال
وزمان صباوت واطفال ونسيم صبا ايله صفوت اكواب ودنان وتغنى قيانه تشبيه ايله نسيم حيات افروز جنات كبى
روح روانى الها ايدرك صفا رسان اولديغنى توصيف ايلمشدر

حجاج بنى مهلبى سؤال وقنقيسى اشجع اولديغنى بيلمك سؤول عنه يعنى مخاطبه اشبو بيت ايله جواب ويرمشدر

• تكلتهم ان كنت اعلم ايهم • افضل هم كالحلقة المفرغة • ثكلت صيغه حكايه مبنى للمفعولدر
ولدينى غايب وضايع ايدن مرأيه امرأة ثكلى ديرلر مفهوم اكر بن انلرك قنقيسى افضل اولديغن بيلمش اولورسم انلرى
ضايع وهيچ ايتمسه اوليم زيرا انلر شكل ودائره ده اولوب طرف ووسطى تعيينه اولميان حلقه مفرغه كبيدر

[illegible]

• فانك شمس والملوك كواكب • اذا طلعت لم يبد منهن كوكب • ممدوح ايله شمس بيننده وجه شبه كمال ظهور وملوك
ايله كواكب بيننده وجه شبه نقصان ظهوردر مفهوم سن كمال ظهورده شمسسن وملوك ظاهر نقصان ظهورده كواكبه
شبيه اوله رق طلوع شمس منيرده كواكبده نور وضيا اولمديغى كبى سنك ظهورك واشتهارك ملوك سائره دن دخى تاب
ورونق مضمحل اولور

• صدفت عنه ولم تصدف مواهبه • عنی وعاوده ظنی فلم یخب • کالغیث ان جئته وافاك ریقه • وان ترحلت عنه لج فی طلب • ستصبح العیس بی واللیل عند فتی • کثیر ذکر الرضا فی ساعة الغضب

مفهوم اکب اولدیغم ابل عیسی بنمله بو کیجه قطع راه ایدوب علی الصباح بر ذاته واصل اولور که بر کیمسه یه غضب ایتدیکی ساعتده کمال حلم وکرمندن عفو ایله معامله ایدر بن اوذاته مقدما اعراض ومفارقت ایتمشکن انک مواهب وعطایاسی بندن اعراض ومفارقت ایتمدی یعنی بنم اعراض ومفارقتم انک انقطاع کرم وعنایتنی موجب اولمدی وبنم ایچون جود وسخاوتی ظن وکمانم معاوده وتکرار ایدوب مطلوبمدن بنی خائب ومحروم ایتمدی یعنی هر نه زمان بر شی طلب ایتدم ایسه ویردی اول ذات بحر کرم کالغیث ایکی اوقات غیث وبارانه شبیهدر که غیثه حینه اقبال وتوجه ایلدکده زیاده سیله ریزش ایدوب قصد ترحل وفرار ده حیننی طلب وتعقیبده لج واصرار ایله فیض اولور یعنی ممدوح موقع حالت اقبال واعراضده افاضه ریزش عطایا ایدر دیمکدر

• حملت ردینیا کان سنانه • سنا لهب لم یتصل بدخان • ردینی ردینه نام زن اولان عامله رماح یوراه عملیاتنده اولان رمحدر سنان حدید رمحدر سنا فتح سینه وقصر ایله آتش وقمرک ضوئیدر سنانی لهیب بی دخانک ضیاسنه تشبیه اولان رمح ردینی یه حمل وتصحاب ایلدیکنی تفید ایلدی سنان رمحی دخانه متصل اولمیان نارک ضیاسنه تشبیه ایله اوصاف نارده شکل ولون ولمعانی اخذ ایدرک اتصال دخان وصفنی ترك ونفی ایلمشدر

لم تلق هذا الوجه شمس نهارنا • الا بوجه لیس فیه حیاء • مفهوم وجه محبوبه شمس نهار اکثر وجه بی حیا ایله رؤیت ایلدی

● ان السحاب لتستحيي اذا نظرت ● الى نداك فقاسته بما فيها ● مفهوم سحاب عطای ممدوحه نظر ایدرلر کندیده اولان قطرات امطاره قیاس ایلسه قطرات ندنه اکثر اولدیغنه واقف اولوب بو جهتله استحیا وخجالت ایدر

● عزماته مثل النجوم ثواقبا ● لو لم یکن للناقبات افول ● مفهوم ممدوحک مقاصد وعزماتی اکر عیب افول ایله معیوب ومعلول اولمسه نجوم زاهره یه بکزر

● هی بدر تسکن الارض ● وهذه القبة فلک ساکن ● اول هی بدر لو کان البدر تسکن الارض وثانی هذه القبة فلک لو کان الفلک ساکنا تقدیرنده اولوب لوایله اثباتی توصیف فرضی اولوب تحقق اولمدیغنه اشارتدر

● والریح تعبث بالغصون وقد جری ● ذهب الاصیل علی لجین الماء ● لجین الماء صفتلو موصوفه مشبه مشبه به اضافتی قبیلندن اولوب اصیل علی ماء کاللجین ادات تشبیه اولان کاف شیا منسیا حذف اولنوب مشبه به اولان لجین مشبهٔ اولان ماءه اضافه اولوب تشبیه مؤکددر ● لجین فضه معناسنه اولوب وجه شبه بیاض وصفادر اضافت بیانیه اولوب کان آب نابه فضه ذهاصیل ومعدنی اولمغله ذکر اولنه افاده مبالغه قصد اولنور

● وبه زنار للفراق اصیله ● ووجهی کلا لونیهما متناسب ● وقت بعیده شاعرلر دیده عبرتیندنه اسرار ایتسه اولدیغی لطافت هوای هنگام اصیل مدحیله هبوب ایدن نسیم حیات افزا ازهار شاخساری تحریکله اظهار شیوهٔ لعب وملاطفات ایدرلر سر منزل وقت تقرب وتقرب اولمسیله تشبیه زرتاب اولان زرلر صفرتیه هوا نظرنده فضه بیضا اولان آب انهاره انعکاسی وجریانی وگویا که کوسه صونیدن التونه معدنی فوران ایتدیکی بیانه عبارتدر

بيت اكى وقتہ اصيلك اطيب اوقاتدہ اولديغنہ اشارت واردر

• ليالیہ اسحار وفیہ هواجر • كما خضلت والشمس تنحس آصال •

هواجر سورت شعاع شمسك زوالی حينده اولان آصال رطبه وبارده يہ تشبيهدر معنی ليالی ريح طيب هدا سنده شبيہ اسحار اولوب واثنده اولان هواجر يعنی مابين زوال وعصر سورت شعاع شمسك وقت زوالی اولورده كسب برودت ورطوبت ايدن وقت آصاله مماثلدر

انشا شاعر يجری • شمس تألق والفراق غروبها • عنا وبدر والصدود كسوف • تألق اصله تتألق ای تلألأ وتلمع والفراق الواو لتأكيد اللصوق صفة بعد صفة للشمس عنا متعلق بفراق الصدود معنی الاعراض كسوف معلوم مفهوم محبوبہ سنی مهر منيرہ ومفارقتنی غروب شمسہ وتكرار محبوبہ سنی بدر انورہ وكندو سندن

اعراضلہ عدم التفاتنی كسوفہ تشبيهدر

• اسد دم الاسد الهزبر خضابہ • موت فريص الموت منہ يرعد • دم الاسد صفة اسددر هزبر اسد اقوی خضابہ هوده لو بويا يہ اطلاق اولنور فارسيجہ فام معناسنہ الفريص تحت كتفدہ واقع برلحم دركہ عند الخوف مرتعد اولوب دترر وموتہ ايجوب اثبات فريص مجازدر مفهوم ممدوح بر ارسلاندر كہ اك قوت وجرأتلو ارسلانك دميلہ اختضاب ايتمشی يعنی اقوی سبع بطش وافتراس ايدرك قانيلہ بويانمشدر وكثرة اهلاكی سببيلہ بر موتدر كہ موت اندن خوف وهراس ايدوب دترر

• وبدا اضاء الارض شرقا وغربا • وموضع رحله منه اسود مظلم • مفهوم ممدوح بر بدر درکه
شرقا وغربا ارضی اضاءه ایدوب و اندن بنم موضع رحل و منزلم سود و مظلم ردیمک اولور

بداية الاستعارة وابيات الحقيقة والمجاز

• لدی اسد شاکی السلاح مقذف • له لبد اظفاره لم تقلم • معنی اولان اولدیکی بر رجلک
قاتنده که اسد کبیر راویله اسد که سلاح تامی ملابس غداسی لحم ریا خود چوق که وقایع و حروبه کیرسه کیفیتی بیانده
شعر تراکبی وار و اظفاری تقلیم اولنماشدر یعنی ضعیف دکلدر

• اسد علی وفی الحروب نعامة • فتخاء تنفر من صفیر الصافر • علی متعلق باسد معنی اولیله حربده کاسد
کبی اولان کیمسه اوزرمه جری و صائل ایدی و جنکده نعامه وار در یعنی آتش خوار و قوشی کوزلی شجعان وار در اولیله
اولیله حروب که جنکی اولانه تازی فرسه بر ایصیلوه جالانه ایصیلغنده نفرت اید یعنی اورکرتجار

• ولاحت من بروج البدر بعدا • بدور مها تبرجها اكتابه • لاحت ظهرت بدور فاعل لاحت
تبرج نساءلر بروز واظهار محاسنی بها بقر وحش بقرلری مهاتدر نسوانی بقر وحشی یه تشبیهدر مفهوم نساء
محدوصه بروز وظهورده منازلده اییده قمره تشبیهاتدر نساءلر منزللرنی منازل قمره تشبیه ایدوب وجه شبه ایچون بعدا
کتورلشدر بعده کندولر بدورها ایله وصفلنوب یعنی هونقدر بدور ایسه لرده من جهة الحسن لکن حسن شیئی
وعیون کبی میدانده اولمیوب بروز وظهورلری تحت استار مخدرلکده مستوره لردر وصالاری محکمه دکلدر

• قامت تظللنی من الشمس • نفس اعز علی من نفسی • قامت تظللنی ومن عجب • شمس تظللنی من
الشمس • معنی نفسی نفسی محبوبه فرقه شاعرده سایبان اوله رق قائم اولوب مقتضای علاقه ومحبته عندنده
نفسندن اعز ومحترم اولدیغنی وحسن بهاده مثل شمس تابان وبلکه عینه افتاب درخشان ایکن فرقنده قائم اولرق
سایه بخش اولمسی برامر مستغرب ومستعجب اولدیغنی بیاندر

[illegible]

لاتعجبوا من بلی غلالته • قد زرازراره من القمر • قد زر علی سبیل التجرید قد شد معناسنه قمیص کبی
شیلرک تکمه لرنی بغلامق معنا محبوبک کوملک وشعاری فرسوده وبالی اولمسنه تعجب ایتمیکز یعنی انک ازرار
شعاری ویراهننک تکمه لری قمر اوزره شد اولنمشدر وقمرک کتانده اولان تاثیراتی معلومدر دیمک اولور

• وان تعافوا العدل والایمانا • فان فی ایماننا نیرانا • تعافوا تکرهوا ایمان جمع یمین اول قسم
ایکنجی ایمان یمینک جمعی اولوب صاغ ال معناسنه معنا اکر سیزلر عدل وانصاف ایتمیوب وعهود وایمانه رضی
اولمیوب جور وعدوانه میل ایدرسه کز بزلر عدل وایمانه نصرت ایدرز شویله سزکله محاربه ایدرزکه دائره اطاعته دخوله
مجبور ایتمکلکه تقدرز زیرا حدت ولمعانده شبیه نیران اولان سیوف قاطعه اراشی دست صولت پیوستمزدر
جواب شرط تحاربون وتلجؤن الی الطاعة بالسیوف فان فی ایماننا علت اولوب تقام جزاده وضع اولنمشدر کندوسی علتی اولدیغی ایچون

• وصاعقة من نصله تنكفي بها • على أرؤس الأقران خمس سحائب • خمس سحائب فاعل تنكفي مراد جود
وعموم عطاوه سببيه سحائب اولانه انامل يعني رؤس اصابعدر وصاعقة اي ربّ صاعقة مبتدا قوله من نصله صفتيدر عطايه
تنكفي من الانكفاء بمعنى الانقلاب مفهومي سيف محدوحك حد ونصلندن بحسب صاعقه لر انبعاث ايله بذل مكارم و
نظيريسي سحاب اولانه انامل خمسى اوصواعق سيدانه حرب وستيزده مقارن واقرانه واعداسنه قلب وصب ايدر اما خمسى
حبابلرينه شراره پاش هلال و دمار اولور ديمكدر

• واذا احتبى قربوسه بعنانه • علك الشكيم الى انصراف الزائر • عودته فيما ازور حبائبي • اهاله
وكذاك كل مخاطر • احتبا ديزلريني ديكوب ايكي اليريني منكبيني تحتده قاوشديروب و درويشانه كند ايلدي جلوس
كبي علك الشكيم شكيمه فرسي اغزينه اويلايه مكدر عودته صيرته وزننده علمته وجعلته معناسنه مفادنده در مخاطر
دن مراد نفسي امور صعابه القا ايدن كيمسه اولوب رؤسايه اطلاق اولنور مراد فرسي مذكورده اولانه ثبات
ومكانت شعار اولوب اخطار اولديغي بيانيدر فيما ازور ما مصدريه معناه في وقت الزيارة حبائب احباب ديمكدر
قربوس بفتحتين اكرك اول قاشي يعني بو بيتيه ايله فرسي مودبه وتربيه اولمه سيله وحس نبوتنده
عنانني قربوسي سرجه ادزره القا ايلديكم يعني ديزكيني اكر قاشنه ... ديناركه وقتده عودتنه دكبه تحتده توقفيله وصف
ايلمشدر غرابته نفسي شهيده اولانه شاندر

• ولما قضينا من منى كل حاجة • ومسّح بالاركان من هو ماسح • وشدت على دهم المهاري رحالنا • ولم
ينظر الغادي الذي هو رائح • اخذنا باطراف الاحاديث بيننا • وسالت باعناق المطي الاباطح • قضينا
اديننا منى موضع مشهور في مكه مسّح بالتشديد في مبالغة المسح دهم دهما لجمعي اولوب ناقة دهماء اي سوداء
المهاري مهري جمعيدر منسوب اولانه ناقه در لم ينظر لم ينتظر غادي صباحده وقت ظهره قدر رائح ظهردن

مغربه دكيه سيرايدنه كيمسه در الذي بو يح لم ينظر ايجون مفعولدر اخذنا شرعنا اطراف يا كسر ايله كوشه معناسنه
اولانه طرفك جمعى اولوب اطراف احاديث كرائم احاديث معناسنه در فلانه كسى كرائم عربه ندر ديه جليه ده بو
من اطراف العرب ديرلر يا خود تحريكله ناحيه معناسنه اولانه طرفك جمعى فنونه احاديث معناسنه در مفهوم
نه زمانكه مناسك حجى ادا واتمام وعند طواف الوداع اركانه بيتى مسح واستلام ايدوبه مطايانك اصل وداعى
اوزره شدرحال وحال ولاجل الاستعجال سائرين غداة سير رواحه منتهى اولنده عدم انتظار ايله سمت
وطننه ارتحال ايلدكسه كرائم احاديث ومصاحبات وانواع قصص وفقرات ايله تكالماته شروع ايلدك
ودره لر اعناق مطايا ومراكبه للابسى اولدرده سيلانه ايلديكى يعنى مطايا سرعت مضى وسيره شروع ايتدى

وليل كموج البحر ارخى سدوله • على بانواع الهموم ليبتلي • فقلت له لما تمطى بصلبه • واردف اعجازا
وناء بكلكل • الا ايها الليل الطويل الا انجلي • بصبح وما الاصباح منك بامثل • وليل وبيل

ايكى رستقلق بارخى سدول سدلك جمعى ستور معناسنه محفه اوزرنه كشيده اولنانه پرده ارخا ارساى تمطى اماكيفيه
تمدد يعنى الظهر اى مد الظهر واما بمعنى مطلق التمدد ان كان من التمطط صلب بيل كمكلرينه متعدا اولديغى محلدر
اعجاز جمع عجز بفتح الهمزة اى المأخذ مفرده عجز ناء مقلوبه نأى بمعنى البعد كلكل جمعه كلاكل عيني الصدر
مفهوم ليل فراق توحش ونكارتده امرنده امواج بحر كبى وانواع حزن وهموم ايله اوزرنه ستور ظلامينى
مرخى اولوب بونكله ضروب شدائد وفنون نوائبه صبرمى اختبار وامتحان قصد ايتمش بايدر • ليل طولنى افراط وخروجى
تمديد واطاله ايله مزداد وصدر نى يعنى وقت اولنه عهد لى ابعاد ايلديكى حينده بيته ثانى مفاديله مخاطبه سنى بايدر
طول ليل مفرط اولوب اوائل كسب بعد امتداد اواخره تزايد ايده رك افزاد ديني وقترده توليد سهر ايله مقاسا
احزان وشدائد دن انبا ايده جك امر مقدر در • الا ايها الليل الطويل الا انجلي ليل طويله خطاب صبح ايله انكشاف
وزوال ظلامنى تكليف وخطاب ايله بار صبح دخى عندنده ظلام وتسوئت همومزناشئى ليلدنه فضل اولمديغى بيانيه
وبو جهتدن ليله توجيه خطابى فوط وله وشدة تحيرنى اظهار در • فيالك من ليل كان نجومه • بامراس كتان
الى صم جندل • الامراس جمع مرس بمعنى موقبل اضافة البوض الى الكل على تقدير بامراس من الكتان • كذلك
ليله صورت تعجبانه در خطابيله كان نجومى حبالى كتان ايله صخره صلبه ده شدوبند اولنمش مشابه در اولديغى ايتيان ايله
ليل مذكورده معانات هموم ومقاساة احزانه ناشئى استطالهٔ ليلى بايدر

استعاره باعتبار الثلثة يعنى مستعار له استعار منه وجامع اعتباريله ● التى تستمدر ● ظهور زوال معناسنه اولدیغنه
مثال ● أعيّرتنا البانها ولحومها ● وذلك عار يا ابن ريطة ظاهر ● اعلم مرزوق وذلك عار زائل ظاهر ایله
تفسير ايلمشدر استفهام انكاريدر مراد ابلك البان ولحوميله عدم تعييردر البانها منصوب بنزع اى فضى مفعول به
غير صريح الضمير راجع الى الابل ولحومها عطف على البانها والضمير كذا وذلك التعيير الواو حالية مبتدا وعار عيب ظاهر
صفت عار بمعنى زائل معنى اى ضمرة بن نهشل نزى ابلك كثرة البانى ووفرت لحوميله تعييمى ايدرسن حالبوكه اى ابن
ريطه بو تعييك عيب زائلدر زيرا قديم وحديثده ابلى بوغازلوب سباح ولحوميله انتفاع عقل ودينده جائز ومحتاجينه
تفريق احسان ومعروفدر ريطه ضمره نك اناسى اسميدر

● وعيّرها الواشون انى احبها ● وتلك شكاة ظاهر عنك عارها عيّرها عيبها الحبيبة الواشون النمامون
الكاذبون انى احبها بالفتح تعليل للتعيير تلك مبتدا شكاة بفتح الشين خبر بمعنى الشكاية ظاهر زائل عنك
خطاب للحبيبة عارها فاعل ظاهر بمعنى العيب ضميرها راجع الى الشكاة معنى نمامل حبيبه يى تعييب ايتديلر بنم انى سودیکمدن
ايچون بو تعييب يا خود بنى اندن وشايه لرى شكايتدر يعنى خبر سوزدر اى حبيبم بو عيبه سندن زائلدر

● جمع الحق لنا فى امام ● قتل البخل واحيى السماحا جمع ماضى مجهول الحق نائبه المراد العدل والانصاف لنا متعلق بجمع
امام فى امام متعلق بجمع قتل ماضى معلوم فاعلى فيه راجع الى الامام البخل مفعوله والجملة صفت امام واحيى السماحا بكسر السين
معطوف على الجملة الاولى واعرابه كاعراب المعطوف عليه سماح جود قتل ازاله ايجون استعاره در احيى اظهار ايچون استعاره در معنى
بيت حق يعنى عدل وانصاف بزم امامزده جمع اولدى اول امام كه بخلى ازاله وجود وكرمى اظهار ايلدى

● لم تلق قوما هم شر لاخوتهم ● منا عشية تجرى بالدم الوادى ● نقريهم لهذميات نقد بها ● ما كان خاط
عليهم كل زراد عشية ما بين المغرب والعشاء والمراد مطلق الوقت نقريهم من القرى بالكسر بمعنى الضيافة بز اخوه مزه
ضيافت ايدرز اتباع ضمير لنقد راجع خود وزياده ايجوندر لهذميات مفعول ثانى نقريهم جمع لهذمية بمعنى الاسنة القاطعة
والسيوف الحديدة نقد قددن ماخوذ بمعنى القطع بها لهذميات عائددر نقد بها جمله سى لهذميات نعتيدر والنسبة
للمبالغة كالاحمرى خاط ديكدى ماكان ما موصول كان اسمى فيه راجع الى ما خاط عليهم كل زراد جمله نصب خبر كان

كلّ زراد فاعل خاطر زراد الدرع نسج وسرده معنى صحرالر بحراى دم كشتكان اولديغى وقت مبارزه و التحام ده
اخوات وعشير بتجوه ايقاع شر وخسار ايدر بنم كبى بر قومه ملاقى و مصادف اولمشى دكلسين كه بز بو وقت حرب
و مبارزه ده اخوان و عشائرمز اولان مقاتلان صف جدالده بوشيده اولدقلرى درعى قطع و جان ايلديكمز الاتى
تيز طعنه لريله ضيافت و احسان ايدرز طعن و اهلاك ايدرز نقريهم تضيفهم و تحسنهم معناسنه اولوب نطعنهم اكون
استعاره در و تهذيبات مالحولانته او مطلعنده قرينه در

● اقرى المسامع اما نطقت ● بيانا يقود الحرون الشموس سا اقرى لفظلك بسامع و بيانه دخى هر برينه تعلق و بونلرك
قرى و ضيافته عدم صلاحيتى اقرى لفظى القا كلامى ايجون استعاره اولديغنه قرينه در اقرى ضيافت و احسان اما نطقت ان
نطقت دعكدر اولوب ما زائده در جواب شرط اقرى اولوب المسامع مفعول اول لاقرى و بيانا مفعول ثانى الجموح
حرونه جدو اهتمام اولنسه بيله قورتيماز حيوان بالتركى هارن غلطا شموس ركوب اتباع ايليين اسد در مرادى بركيسه
كلامنه انقياد و تسليم ايتميين كمسنه در معنى حين نطق و تكلمده جد الكار ان ميدان سخنى منقاد رسن الزام ايده جك
ايده جك بيان ايله مسامعه ضيافت و احسان يعنى فصاحت و بلاغتى انكاره مجال اولميه جق سخن بديع البراعت
اتيان ايدرم

● نقرى الرياح رياض الحزن مزهرة ● اذا سرى النوم في الاجفان ايقاظا مفهوم بيت نسيم اجفان اولان ازهاره
نوم نشابه ده زبول عارض اولديغى حينده رياح لطيفه رياض مزهرة حزنى ايقاظه دعوت و ضيافت يعنى اكمام ازهارينى
فتح و كشاد ايله تجلى طراوت ايدر ديمكدر   بو تمثيل محل ايجون غير صحيحدر

● غمر الرداء اذا تبسم ضاحكا ● غلقت لضحكته رقاب المال غمر الرداء رداء تقفان تقديرى هو غمر الرداء
اى كثير العطاء رداء عطا ايجون استعاره در جامع رداء شخصى لابسنى وجودينى و عطا صاحب عرضنى صون و حمايه ايتمسيدر
بو استعاره تجريديه در عطايه ملايم ردايه غير ملايم اولان غمر ايله رداء توصيف اولنشدر چونكه ردايه مناسب اولان واسعدر

بو بیت عربك غلق الرهن في يد المرتهن قوللرندن در ایام جاهلیه ده بر کیمسه مدت معینه ایله استقراض ایدوب بلا اداء
دین وقت معین حلول ایلسه مقابلنده اولان اشیاء مرهونه تحت تملك مرتهنده مغلوق اولوردی بعده استرداد و تخلاصه
مساغ قالمازدی قاعدهٔ مرعیه‌لری اویله ایدی شعرده بیت رهن بوراده نا حق دیمکدر یعنی ممدوح صاحب عطا و احسان
کثیره اولمسندن جسمنده رقاب اموال ضحکنده ناشی ایادی سائلنده مغلوق اولور یعنی اصحاب سؤال واستعطا دردست
ایلدکلری مالی ممدوح ایله حضورنه کلدکلری حینده اظهار تبسم وبشاشت اتمه‌سیله استرداد ونیه رده تملك ایدرلر

بعض کره ترشیح وتجرید جمع اولورلر مثال • لدی اسد شاکی السلاح مقذف • له لبد اظفاره لم تقلم • مفهوم عندینده
اسده شبیه بر رجل شجاع اولوب تام السلاحدر وکاراً وقایوجه و بده بولنوب جرائت و شجاعتی مجربدر و قرقنده لبده اسد کبی سپری
واردر و اظفاری غیر مقلومدر یعنی قوی البنیه‌در ضعیف دکلدر

• ویصعد حتی یظن الجهول • بان له حاجة في السماء • مفهوم ممدوح او مرتبه‌ده عارج مراتب کمالدرکه انك
حالی معلومی اولمیان کیمسه انك ایچون سماده بر حاجت وامل واردر یعنی قضای حاجتی ایچون سمایه عروج ایدیور ظن
ایدر

• هي الشمس مسكنها في السماء • فعز الفؤاد عزاء جميلا • فلن تستطيع اليها الصعودا • ولن تستطيع اليك النزولا •
بحر متقاربدن ضرب اولنندر هي مبتدا راجع الى الحبيبة وهي ليلا الشمس خبره مسكنها مبتدا ثان وضميرها راجع الى الشمس
في السماء خبره وهو مع خبره نعت للشمس او حال منها فعز امر من العزاء بفتح العين ويدله صبر معناسنه اى احمل قلبك على
الصبر الفؤاد بمعنى القلب مفعول عز عزاء في موضع مفعول مطلق جميلا نعت له بعض اشعار عجمده ادات تشبيهى تصريح ايله
تجريد ايمى واقعدر • آن زلف مشكبار بر آن روى چون بهار • كر كوته است كوته‌ى از روى عجب مدار • شب در بهار
ميل كند سوى كوتهى • ان زلف چون شب آمد وان روى روى چون بهار • يعنى اول بر لطركه اولان رخسارده وزره مشكبار

اولان زلف اکوکوترهدر اول کوترهلکدن تعجب ایتمه معلومدرکه کیجه بهار ده کوترهی وقصر جانبنه میل ایدر اول زلف
دخی تشبیهده شب کبی کلدی واول رخسار بهار کبی کلدی معنی البیت اول حبیبه سکنی سماده اولان شمسدر یعنی شمس
کبیدر بو یله اولنجه سن قلبکی صبره حمل ایله صبر جمیل او لمقلق ایله زیراسن اول شمسه صعوده قادر اولهمزسن اول شمس دخی
نزوله قادر اولهمز حاصلی سن اکا اول سکا وصلتکز میسر دکلدر بها اول سکا شمس کبی جمالن کوسترر وسنی فناعته
ایدرسن

الاستعارة بالکنایة والاستعارة التخییلیة • واذا المنیة انشبت اظفارها • الفیت کل تمیمة لاتنفع • المنیة
فی اللغة التقدیر وفی العرف الموت کاهنا اذا شرطیة الفیت جزاء والالفاء الوجدان یعنی بولمق تمیمة دفع مفسدة عاین
یعنی کوزی طوقنمق کبی واضرار روحانیوندن خلاص ایچون اعناق اطفاله تعلیق اولنان شیدر بونجی لسخ کبی بوکا تعویذ
دینلور مفهوم موت اظفار ومخالبی لاجل الاذهاب برشیئه تعلق ایلدیکی وقتده کبی تحضار جمیع تعویذات ایله اسبابه اندفاعیه
صرف کوششی ومساعی اولنسه فائده ننداولمیوب حلول اجل موعودده جملهسی باطل وسعید عاطل اولور بو بیت بیت

سابق قصیده سندندر • اودی بنی واعقبونی حسرة • عند الرقاد وعبرة لاتقلع اودی هلک بنی جمع
بنین سقط النون بالاضافة اعقبونی ترکونی مؤخرا من انفسهم رقاد موت عبره کوزیاشی لاتقلع لاتسکن ولا
تزول مفهوم بیت اولادی بادیه بقایه رحلت ایلدکلرندنبری عندالارتحال ابتلای الم وهجران ودموع غزیر ایله کریان
ونالان براقدقلرنی افاده ایدر معاویه نک مرض حالنده حضرت حسن بن علی لاجل العیاده معاویه مجلسنه تشریفنده
معاویه قیامه مسارعت واظهار تجلد قصیده مذکوره جملة ابیاتندن بو نلره • بتجلدی للشامتین اریهم • انی لریب
الدهر لااتضعضع • قولنی انشاد ایتمه لری اوزرینه جناب امام عالی مقام رضی علی الفور والتعقیب بنه قصیده مذکوره
دن • واذا المنیة آه • بیتیله جواب ویرمشدر رضی الله عنه تجلد جلادت وجرات کوسترمک شامتین
لوام وطعان وارباب شماتت شماتت مصائبه دشمنلر اظهار فرح ومسرت ریب دهر حوادث زمان تضعضع
الاضطراب مرویدرکه بیتک قائلی ابوذؤیبدر برسنه داخلنده بشی عدد اوغل طعمه شمشیر اجل اولوب مرثیه اولهرق
بر قصیده نظم ایتمشدر اجال منیه سبعه تشبیه اولنوب اهلاکده اظفاری منیه یه اثبات ایتدیکی کمال اغتیال واهلاک فهم
اولنسون ایچوندر منیه نک سبعه تشبیهی استعاره بالکنایه در اظفارک منیه یچون اثباتی استعاره تخییلیه در مفهوم هر نه زمان
موت طرنقلرنی برشیئه باتورسه جمیع عوذه یالنفع ویرمزبولورسن حاصلی موت برشیئی کیدر ملکه ایچون اکا مخلبنی باتورسه
اوراده حیل باطل اولور

• ولئن نطقت بشكر برك مفصحا • فلسان حالي بالشكاية انطق • بو بيت استعاره بالكنايه دندر
مفهوم قسم ايدرلكه اكر بن سنك شكر وبر واحسانكي افصاح واظهار ايده رك نطق وتكلم ايلسم لسان حالم
بونك خلافنده اوله رق سنك شكايت واساءتكي دها زياده اظهار وافصاح ايدر • بو بيتده بر واحسانك
ندرة وقلتنه دلالت وار كه تجدد وحدوثه دال اولان جمله شرطيه ايله اكا اشارت ايلدي واساءت وجورك كثرة
ووفرتنه دلالت وار كه دوام واستمراره دال اولان جمله اسميه يه جزا اوله رق اتيان ايلدي مفصحا اسم فاعل بمعنى مظهر
الفاء جواب الشرط شاعر حالي مقصود اوزره دلالتده انسان تكلمه تشبيه ايلمسي استعاره بالكنايه در فانطق
مزبورك مابه القوام والنظامي اولان لسانى حاله اثباتي استعاره تخييليه در

• وغداة ريح قد كشفت وقرة • اذ اصبحت بيد الشمال زمامها • اكثر نسخه ده قد كشفت بوضعنده قد
وزعت واقع اولمشدر كشفت معناسنه قره بكسر القاف وتشديد الراء ابر ديمكدر صوغوق معناسنه يوم قر
وليلة قرة اي بارد وبارده مفهوم بيت نيجه كونلر كه انده ابر ورياح اولان ريح شمال هبوبه ايدردى ونيجه
برودتلر كه زمامى يد عاصف شمالده مسلم ايكن بو بلايلري الكده اطعام ناس ايله سورته عادته بردك
كفه ووزع وكشف ودفع البدم ديمكدر

• صحا القلب عن سلمى واقصر باطله • وعرى افراس الصبى ورواحله • بو دخى استعاره بالكنايه وتخييليه دندر
صحا خلاف سكر من الصحو وبمعنى سلا مجازا يقال سلا عن كذا سلوة اى قطع من المحابات والموالات قطعا وقيل
صحا بمعنى ذهب بتقدير المضاف اي ذهب سكر هوى القلب اقصر الامتناع عن الشيء عند القدرة بمعنى ترك
على حاله وقيل يقال قصر عنه اذا امتنع عند العجز باطله باطل القلب ميل القلب الى الهواه ووساوسه ونحوه
عرى من التعرية مجهول يقال عريته عن الثوب اي جعلته عريانا منه افراس الصبى نائب الفاعل رواحله عطف على افراس

الصبی من الصبوة ای میل النفس الی الجهل والفتوة یقال صبا یصبو صبوة ای مال الی الجهل والفتوة والفتوة ای المروة والکرم والمراد هنا استیفاء اللذائذ معنا البیت سماوی اعراضی یدیجی ویدیغی حالده هوای قلبك سکرکی ال اولدی وهوای قلبه عارض اولان میل ویلان نهایة واصل اولدی ود وکندی • وصبانك افراسی ورواحلی صویلدیه عرای اولدی خلاصه کلام سمایه اولان محبته ارتکاب اولنان جهالت وغوایت ترکیله معاوده دن اعراض اولندی

• لاتسقنی ماء الملامة فاننی • صب قد استعذبت ماء بکائی • مفهوم بیت تاثیر آتش عشق وحجله فرط حزن وبکاسندن طولای حقنده تصوری لوم وتعییب اولان شخصه خطابا طلب ماء بکائی استعذابه واستطابه سندن ناشی ما ملامله اسقا اولنمه سنی یعنی ابو بکا ایله ریاینه وسعار تسکینه حرارت عشقه دلمه اوزره کریایی اوله ره بو بابده لوم وتعییر موجب تاثیر اولیوب ابو کلام نظر والتفاتندن ساقط اولسیله کندی حالنه ترك ایدلمه سنی التماسدر

• الضاربین بکل ابیض مخذم • والطاعنین مجامع الاضغان • امدح الضاربین تقدیرنده در ابیض غیر منصرف ای المجلی المصقول من السیف الصارم مخذم بکسر المیم وفتح الذال ای الصارم القاطع من السیف ضغن حقد معناسنه مجامع اضغان معنای واحد اولوب قلوبدن کنایه در معنی البیت انرقاطع اولان هر سیف ابیض مصقول ایله رقاب اعدای ضارب در ایلری مدح ایدرم دخی شونلر که مجامع احقاد واضغان اولان قلوبه تاسی سنه لر سنه ایله طاعنلردر

• ان السماحة والمروة والندى • في قبة ضربت على ابن الحشرج سماحة اسم ان كرم معناسنه در
مروة مروت همزه ايله سهولت وزنده ياخود واو مشدده ايله انسانيت وكمال جوليت معناسنه در ندى عطا
واكرام في قبة كائنة في قبة خبران قبة اوتاغ پادشاهى ضربت مجهول بمعنى وضعت على ابن الحشرج حشرج جعفر
وزنده اسم رجل معنى البيت تحقيق سماحة وكرم وانسانيت وكمال جوليت وجود بر قبه ده اولنجيدركه اول قبه
ابن حشرجك اوزرنه قورلمشدر

• اوما رأيت المجد القى رحله • في ال طلحة ثم لم يتحول مصرعه اقراريدر اوما رأيت رأيت دنمكدر رأيت
علمت معناسنه در المجد مفعول اول لرأيت القى رحله القا رحل اقامتدن عبارتدر في ال طلحة القى يه متعلقدر
لم يتحول فاعلى راجع الى المجد والمراد الارتحال اوما رأيت اى اوما علمت ان المجد والشرف قائم ودائم غير زائل في ال
طلحة يعنى علمت معنى البيت تحقيق بيلدكمكه مجد وشرف ال طلحه ده اقامت ايتدى وجنابلرندن ارتحال ايتمدى
بونده مجد انسانه تشبيه اولنرق استعاره بالكنايه واردر
• تمت ابيات البيان التى في المطول •

إن السماحة والمروة والندى • في قبة ضربت على ابن الحشرج — سماحة ١٣٣ [illegible]

مروة صفة [illegible] ،،

تقرير الاستعارة والمجاز والتبعية بالبيانية ٥ — علاقات ٥ — الحقيقة والمجاز ١٠ — الكناية ١١

الاستعارة المصرحة تقريرها ١٧ — مكنية تقريرها ١٤ — تخييلية تقريرها ١٤ — رأيت اسدا في يده سيف ١٤

المقالمنية ١٤ — الذين ينقضون الآية ١٥ — فبشرهم بعذاب ١٥ — نادى اصحاب الجنة ١٦

استعارة في ثم مصرحة ١٧ — تنقذ من في النار ١٨ — مصرحة مركبة تمثيلية تشبيهية ١٨ — استعارة مركبة ١٨

بي زمركب سعف عند نده ٢٠ — هواي مع الركب ٢٠ — المصرحة باعتبار اللفظ ٢١ — استعارة الاعلام ٢١

قرينة [illegible] ٢٣ — عذبته اثاره ٢٣ — نطقت الحال وحالى ناطقة ٢٣ — مذهب اول وثاني وثالث ٢٢

قد فلح رحمه الله ٢٥
من كذب على متعمدا ٢٦
هذه الابراكذ ٢٧
الله الدين لواقع ٢٧

اهدنا الصرط ٢٨
الطفار المنية ٢٨
محرض تحريرى ٢٨
تخييليه ٢٩
نطقت الحال تبعية تخييليه ٢٩

ارادة عن الاستفاده ٤٠
وكمل القرية ٤١
سكاكيه كوره ٤١
الباب الاول ٤٢
تبعيه تكيشه يه رد ٤٢

مذهب خطيب تمثيليه ٤٤
انبت ادربيع ٤٤
المجاز اربعة انواع ٤٦
الكنايه تقسيم كنايه ٤٧

استعارة

كلية

تحقيقية

هو ما يكون متحققا المعنى حسا او عقلا بان يكون ان ينظر عليه ويشار اليه اشارة حسا او عقلا

عقلي

مرسل

مصرحة

مكنية

والسكاكي

والسلف

اللفظ المستعار المضمر في النفس المصرح
المدلول عليه بذكر لازمه

عند الخطيب

التشبيه المضمر في النفس المدلول عليه
بذكر لازم المشبه به

مرشحة

وهي الاستعارة المقارنة بما يلائم
المشبه به المذكور

مجردة

الاستعارة المقارنة بما يلائم المشبه
المذكور

أصلية

وهي استعارة المصادر
واستعارة اسماء الاجناس
واستعارة الاعلام

مطلقة

الاستعارة المطلقة ما
لا يقرن بشيء الملايم
المشبه والمشبه به

تبعية

وهي استعارة المشتقات
والحروف

مذاهب ثلثه في الاستعارة

مذهب السلف
- مصرحه
- مكنيه
- تخييليه

مذهب السكاكي
- مصرحه
- مكنيه

مذهب خطيب
- مصرحه
- مكنيه
- تخييليه

مصرحه:
- مفرد
  - اصليه: نحو لفظ اسد
    - تخييليه
      - مطلقه
      - مرشحه
      - مجرده
- مركب: اني اراك تقدم رجلا آه
  - مفرد
    - تبعيه: نحو فلان ركبته [illegible] اي الضاربة
    - اصليه: نحو لفظ الاسد في الرجل الشجاع
      - مطلقه
      - مرشحه
      - مجرده

تحقيقيه: قوله تعالى اهدنا الصراط المستقيم
- مطلقه: رأيت اسدا في الحمام
- مرشحه: رأيت اسدا في الحمام له لبد
- مجرده: رأيت اسدا يرمي

مجاز و استعارەنك تقریری و علاقەلرینك تقسیمی بیانندەدر

مجازك ایکی قسمدر • بری لغتدە مجازدر • ایکنجی اسناددە مجازدر • لغتدە مجازك تعریفی • لفظ مستعمل فی غیر ما وضع له
لعلاقة وقرینة مانعة عن ارادة الموضوع له • اسناددە مجازك تعریفی • اسناد الشیء الی غیر ما هو له لملابسة بینهما مثالی
انبت الربیع البقل کبی • انبات ربیعە اسناد اولنمش منبت حقیقی ایسە الله تعالیدر بزیم اهل سنت والجماعت لا خالق سواه ولا
مؤثر الا الله دیرلر اعتقادمز بودر ربیع مخلوقدر مخلوق خالق اولەمز کە انبات بولنسون • لغتدە مجاز یا مجاز مرسل اولور
یاخود استعارە اولور • اگر علاقە بکزمەمکدن بشقە علاقە ایسە بری اولورسە مجاز مرسل اولور بکزمەمکدن بشقە علاقە بونلردر کە
ذکر اولنور • ١ مصدریتدر یعنی موضوع له معنای مجازینك محل ظهور و مقام صدوری اوله مثالی اعجبنی ید فلان
کلامندە ید لفظنك نعمتدە استعمالی کبی ٢ مظهریتدر یعنی مراد موضوع له معنای مجازینك محل ظهوری اوله مثالی ید الله
فوق ایدیهم قول شریفندە ید لفظی قدرتدە استعمال اولنوب قدرتك اثری یدده ظاهر اولدیغی کبی ٣ مجاورتدر راویه
لفظی کبیکە مثالی شربت من الراویة ای من الدلو راویە دلودە استعمال اولنوب شربتە و شاربك دلوە مجاورتی قرینه‌لریله
٤ جزئیتدر یعنی مراد موضوع له معنای مجازینك جزئی اوله طلیعه دە استعمالی اولنان عین لفظی کبی مثلا بر عسکرك
جاسوسی بر مکان مرتفع و مقام عالیدە اعدای گوزتمك ایچون عسکردن ایرو تعیین اولنان اعدایی گوزەدن طائفەیە طلیعه

طلیعه دینلور کە جاسوس معناسندەدر مثالی ارسل العین دینلور جاسوسی یعنی طلیعه دینلان کیمسەلری گوندردی دیمکدر
عین ایسە طلیعەنك بر جزئیدر ٥ کلیتدر یعنی مراد موضوع له معنای مجازینك کل اولوب معنای مجازینك کلك جزئی اولمقدر
مثالی یجعلون اصابعهم فی اذانهم کلام شریفندە اصابعك اذانە وضعی صورتندە اولدیغی کبیکە قولنده اصابعدن
قیلەرانا ملمی یعنی بر مقدار بر راو جماعتی وضعده عبارتدر اصبع کلدر انمله یعنی بر ماغك اوجی جزئیدر ٦ سببیتدر یعنی
سبب اولانە شیئی ذکریله معنای مجازینی مراد ایتمکدر رعینا الغیث غیثدە مراد مطردر یعنی یغموردر یغمور ایسە نباتاتە
سبب اولور غیثك ذکریله نباتە مراد اولنمق معنای مجازیدر ٧ مسببیتدر یعنی معنای حقیقی معنای مجازینك سببی اولمقدر
مثالی امطرت السماء نباتا دینلور مراد غیثا دیمکدر کە انك سببی نباتدر ٨ کون سابقدر یعنی معنای حقیقی معنای
مجازی یە باعتبار زمان الحکم سابق اولمقدر مثالی الیتامی لفظ شریفیدر وآتوا الیتامی اموالهم قول شریفندە اولدیغی کبیکە
یتامیدن مراد رجال بالغیندر اموالی کندولرینە قبل الاعطاء یتامی ایدیلر قبلیت زمانیت جهتیلە حین اعطادە معنای
مجازی تحقق ایتمشدر بوکا مجاز کون تعبیر اولنور ٩ کون لاحقدر کونه لاحق دیمك معنای حقیقی معنای مجازی
اوزرینە زمان آتیدە لاحق و طاری اولە بو سکزنجی و طقوزنجیه کونه ایلە تعبیر اولنور طقوزنجینك مثالی انی ارانی اعصر
خمرا قول شریفندە اولان خمرا کبی اعصر خمرا اعصر عصیرا یصیر خمرا درزیرا صیقلان شیرە در حکمدە خمر اولور معنای
حقیقی خمردر خمرك زمانی ایسە عصیرك زماننە متأخردر بوکا اولده تعبیر اولنور ١٠ محلیتدر یعنی معنای حقیقی

معنای مجازی‌یه محل اوله‌ن قریه لفظی کبی واسئل القریة ده اولان قریه دن مراد قریه‌نك اهلیدر زیرا سؤال قریه‌نك
ساکنلرینه اولانه بنی ادمدن اولورز والعقولدر قریه‌نك طاشی اغاجدن عبارت جمادات در جماداتدن سؤال اولنماز ١١ اون
برنجی حالیتدر یعنی معنای حقیقی معنای مجازیه ظرف اولان مثالی ففی رحمة الله قول شریفی کبی فی الجنة زیرا رحمت جنته
حلول ایتمشدر ١٢ اون ایکنجی آلیتدر یعنی معنای حقیقی معنای مجازیه آلت اولمقدر مثالی واجعل لی لسان
صدق قول شریفندرکه حقیقتی ذکر ایعنی کلام اصادر قادیکدر مراد لسان ذکر و کلامه آلت اولمقدر ١٣ یعنی
موضوع له مطلق اولمقدر مستعمل فیه‌ده مقید اوله مثالی شفه لفظی کبی شفه ١٥ اون بشنجی تقییددر یعنی موضوع له
مقید اولوب مستعمل فیه مطلقا اوله مثالی شاعرك شو قولنده ● ولو کنت طبیبا عرفت قرابتی ● ولکن زنجی غلیظ
المشافر ● شفه فرویه شفاه شین کسریله در مشافر شفاه الابل دوه‌یه مخصوصدر بو جهتله مقیددر مستعمل فیه مطلقه
شفاه دربینلرنده علاقه تقییددر بو مقامده قرینه زنجیك ذکریدر اگر مطلق شفاه مراد اولنمش اولسه اما زنجی ذکریله
شفه انسان زنجی اوزرینه واقع اولورسه نته کم زنجیك ذکری معنای حقیقی اولان شفاه الابل زنجی ذکری معنای حقیقیدن
مراده مانع قرینه اولدیغی کبی و مطلق شفاه مراد ایتمکه دال اولمقله خارجده شفاه الانسان الزنجی وقوعنه قرینه اولور
١٦ اون التنجی عمومدر یعنی معنای حقیقی عام اولوب معنای مجازیسی عامدن جزء اولمقدر فرسده استعمال اولنان دابه
کبی اعطنی فرسا دیمیوب اعطنی دابة قولنده اولدیغی دابه عموم حیوانات جاریدر لغتده جمیعنه اطلاق اولنور فرس ایسه بر نوع

نوع جزئیسیدر ١٧ اون یدنجی خصوصدر یعنی معنای حقیقی خاص اولوب معنای مجازیسی جزئیاتدن برجنس اولمقدر
معنای مجازی عام اولمه اوزره دابه ده استعمال اولنان فرس کبی مثالی ومامن فرس فی الارض الاعلی الله رزقها ده اولدیغی
کبی بو قولده فرس دابه دن مابعدی قرینه سیله مجازدر ١٨ قوتدر یعنی معنای مجازی موضوع له یعنی معنای حقیقی ایله متصف
اولمغه صالح اولمقدر مثالی اراقه اولنان مسکری خمرده استعمالی کبی شیم فلان مسکر الذی اریق عبارتنده مسکر خمرده
مستعملدر علاقه دوکیلن خمرك اسکاره اتصافه صالح اولمسیدر ١٩ لازمیتدر ٢٠ یکرمنجی ملزومیتدر مثالی
ضربته معناسنه اولان ادبته زیدا کبی و ادبته معناسنه ضربته زیدا کبی ضرب و تأدیب بینلرنده لازم و ملزوم علاقه‌سی
واردر ٢١ یکرمی برنجی علیتدر یعنی معنای حقیقی معنای مجازیده مؤثر اولمقدر ٢٢ معلولیتدر یعنی معنای
حقیقی معنای مجازینك معلولی اولمقدر مثالی اخرج النار من الشجر الاخضر کبی زیرا قبل النار شجرده مذکوردر خارج
اولان حرارتدر علیت معلولیته کالنار فی ای روایة فی النار کبی ٢٣ یکرمی اوچنجی تعلقدر یعنی معنای حقیقی
معنای مجازیه متعلق اولمقدر لامالکس بله ٢٤ یکرمی دردنجی معنای حقیقی یعنی موضوع له لامالکس فحینئذ متعلق اولمقدر
ضاربه ایله مضروبده اولانه ضربه کبی خفی اوله‌یه که علما اتفاقی اوزره مصدر ذکر اولنوب اسم فاعل و اسم مفعول مراد اولنورسه
مجاز مرسل اولور ٢٥ یکرمی بشنجی شرطیتدر یعنی موضوع له معنای مجازینك شرطی اولمقدر مثالی وما کان الله لیضیع
ایمانکم قول شریفنده واقع لفظ ایمان صلوتده استعمالی کبی ای ما کان ربکم مریدا ابطال صلوتکم و صلوة من قبلکم من اخوانکم

الى بيت سبب نزول الآية قبله قدسى مباركه دن كعبهٔ مكرمه يه تحويلى صحابهٔ كرام كندولرك وسلف كذراهل ايمانك نمازلرينك ابطالنده تأسّف ايتمه لريله آية مذكوره نازل اولشدر چونكه ايمانه صلوتك موقوف عليهيدر و صلوته خارجدر و موثر كلدر فقط عدم بطلانيك شرطى ايمانذر ٢٦ شرطك عكسيدر يعنى موضوع له مشروطاو لمقدر مثال ايمانده مستعمل اولور اركانه معلومه افعال مخصصه ده استعمالى اولنان صلوته كبى ٢٧ يكرمى يدنجى دلالت يعنى موضوع له دال اولمقدر نتهكم الفاظك ذكريله معانى مراد اولنور معنايه الكلام ديه جاريرده فهمت الالفاظ ديرسك ٢٨ مدلوليتدر يعنى موضوع له مدلول تفاهمده استعمالى اولنور كبى تم قرأت المعانى ديرسك حالبوكه مقرو الفاظدر بعض كره علاقات مذكوره ده مجاز واحدده نوع واحدك اكثرى تجويزايدر مثالى شفة انسانده مستعمل اولان شفة كبيكلى لدى الاستعمال مشفر لفظنده تقييد اعتبار اولنور يعنى موضوع له شفة الابل ايله تقييد ومشابهت اعتباريله غلظت خصصنده دخى استعمالى ومشفر اوطسى جائزدر شفة الابلده تقييد اولدرده استعمالى اولنور مشفر مجاز مرسلدر غلظتده مشابهت اعتبار اولنور سه استعاره در مشهور اوله كوره علاقات مجاز مرسل يكرمى سكز اولور مشهور ثانى يه كوره يكرمى يدى اولور •

خلاصه عدد ١ مشابهته ٢ مصدريته ٣ مظهريته ٤ مجاوريته ٥ جزئيته ٦ كليته ٧ سببيته ٨ مسببيته ٩ كون ١٠ اول • يعبر عنهما بالكون ١١ محليت ١٢ حاليته • يعبر عنهما بالحلول ١٣ الية ١٤ الطلاق ١٥ تقييد ١٦ عموم ١٧ خصوصى ١٨ قوة ١٩ لازميته ٢٠ ملزوميته • يعبر عنهما باللزوم ٢١ عليته ٢٢ معلوليته

معلوليته يعبر عنهما بالعلة ٢٣ متعلقية ٢٤ متعلقيه • يعبر عنهما بالتعلق ٢٥ شرطيه ٢٦ مشروطيه ٢٧ داليته ٢٨ مدلوليته • يعبر عنهما بالدلالة •

خفى بيورلميه كه اداء مراد وايفاء مرامك طريقى اوچدر ١ حقيقتدر ٢ مجازدر ٣ كنايه در

فالحقيقة لفظ مستعمل فيما وضع له من حيث انه ما وضع له ترجمه استعمال اولنان بر لفظدر كه او لفظ بر معنايه واضع وضع ايله استعمال اولنه كرك وضع شخصى اولسون كرك وضع نوعى اولسون كرك عام اولسون كرك خاص اولسون واضعى كرك اهل لغت اولسون كرك اهل شرع اولسون كرك اهل عرف اولسون كرك اهل اصطلاح اولسون

والمجاز بر لفظدر كه موضوع له غيرنده استعمال اولنور غيرله او لفظك بيننده بر علاقه واتصال ومناسبت سببيله يعنى اصل موضوع لهى مراد ايتمكه بر قرينهٔ مانعه بولنور قرينه سببيله استعمال ايدلان لفظيله مستعمل فيه ميانده مناسبت اوله تعريفى

لفظ مستعمل فى غير ما وضع له من حيث انه غيره بعلاقة بينهما اى اتصال ومناسبة بين الموضوع له والمستعمل فيه مع قرينة مانعة عن ارادة الموضوع له

والكناية لفظ استعمل فيما وضع له بلا قرينة مانعة عن ارادته يعني ان الكناية من حيث انها كناية لا تنافي الموضوع له كما ان المجاز ينافيه
ولكن قد يمتنع فيها ايضا بحسب خصوص المادة ترجمه كنايه ديدكلري برلفظدر كه موضوع لهى مراد اتمكه قرينه مانعه بولنمقسزين ماوضع
لهك لازمنده استعمال اوله يعني كنايه كنايه اولمسي حيثيتنده موضوع لهه منافي اولميه مجاز منافي اولديغي لكن بعضيكه كنايه ده خصوص
اوله رده منافي اولور كشاف ليس كمثله شيء قوله تفسيرنده نفي مثلده كنايه در حكمي كبي

خفي اولميه كه حقيقت مجازك تعريفلرنده بولنان قيد حيثيت تعريفلرك بربريله منتقض اولماملريچوندر كه صلوة مثلا
اهل لغت ايله اهل شرعك وضعلري كبي عند اهل اللغة الصلوة الدعاء وعند اهل الشرع الاركان المعلومة والافعال المخصوصة
اكر اهل لغت صلوتي دعاده استعمال ايدرلرسه حقيقت صلوتي استعمال ايدرلرسه مجاز در اهل شرع بونك خلافنده در ٥

٥

ينه خفي اولميه كه مجازك تعريفنده اولان علاقه قيدي غلطي اخراج ايچوندر بركيمسه مثلا كتابه اشارت ايدرك خذ هذا
الفرس ديسه كبي بو غلطدر فرس ايله كتاب بيننده بر كونه علاقه يوقدر

ينه خفي اولميه كه قرينه مذكوره ذكري ماوضع لهك غيرنده استعمال اولنان كنايه ي اخراج ايچوندر ماوضع لهك ارادەسني
جوازيله برابر الحلاقه علاقه كليه اولمسي معتبردر بو تقديرجه علاقه مستعمل فيهك موضوع لازم اولمسيدر
ولزوم ايله مراد مستعمل فيه ايله موضوع بيننده بر اتصالدر كه او اتصال سببيله احدهما دن اخره انتقال اولنور بو انتقال
ايسه بعضا اولور وبو اتصال مذكور ميانه لرنده علاقه بولنان هر ايكي شيئك بيننده بولنور وعلاقه بعض
كره جزئيه اعتبار اولنور بو تقديرجه علاقه مشابهت ديمكدر كه مستعمل فيه موضوع لهه مشابه اوله بو مشابهتك مجازي استعاره در

یاخود علاقهٔ جزئیه بعبره مشابهتك غیریدر بو غیرك مجازیه مجاز مرسلدر حاصل بحث علاقه یا مشابهت اولور یا مشابهت غیری اولور اولکیسی استعاره ایکنجیسی مجاز مرسلدرکه غیر دنیلان شی ذکر اولنان بیکرمی یدی علی نهج یکرمی سکز علاقه لردر

واما الاستعارة المذکوره یعنی علاقه سی مشابهت اولوبه مجازدن قسم اولان که علاقه وقرینه سببیله موضوع لهك غیرنده مستعمل اولان سلفذکوره مصرحه ومکنیه در مصرحه مشبه به مستعمل اولان مذکور اولان مشبه به لفظدر رأیت اسدا فی یده سیف ده که لفظ اسد کبی تقریری رأیت اسدا فی یده سیف ده رجل شجاع شجاعتده اسده تشبیه اولندی جسندن اوطاسی ادعا اولندی اسد لفظی رجل شجاعده استعمال اولندی استعارهٔ مصرحهٔ اصلیه اولدی

استعاره مکنیه مذکور اولان مشبه به لفظدرکه مشبه ده مستعملدر لکن مشبه به اولان لفظ مذکور دکلدر مثالی اظفار المنیة نشبت بفلان قولنده مذکور اولمیان سبع کبی که منیه سبعه تشبیه اولندقده بعده سبع لفظی بعد التشبیه منیه ده استعمال اولنوب لفظ سبعك ذکری ترك اولندی متروك اولان سبعك لازمی اولان شینك ذکریله دلالت اولندی سبعك لازمی اظفاردر و اظفار مجاز دکلدر بلکه مجاز اولان سلفذکوره اظفارك مشبه اولان منیه یه اثباتیدر که بو اثباته استعارهٔ تخییلیه دیرلر

استعارهٔ تخییلیه زمخشری غیری سلفذکوره مکنیه به لازمدر یعنی مکنیه تخییلیه به ملزومدر استعارهٔ تخییلیه مجاز لغوی قسم دکلدر بلکه اثبات الشئ لغیر ما هو له اولان مجاز عقلیدندر استعارهٔ تخییلیه مجاز عقلیده اولوب مجاز لغوی اوطامغله اظفار حقیقة لغویه در تقریری اظفار المنیة نشبت بفلان قولنده اولان منیه نفاع ایله اضرار بینی تفریق ایتیوب اهلاکده سبعه تشبیه اولندی جسندن اوطاسی ادعا اولندی سبع لفظی منیه ده استعمال اولندی ذکر ده طی وترك اولندی سبع مشبه بهك ملایمی اولان اظفاری منیة مشبهه اثبات ایله بو استعاره یه رمز اولندی ذلکه مرموز استعاره

مكنيه ذلكه اثبات استعارهٔ تخييليه اولور كه عند السلف عند الزمخشرى تقرير مطلوب وصلته بيتده عهد الله حبله تشبيه اولنور كه جنسندن اولماسى ادعا اولنور كه حبل لفظى عهدده استعمال اولنور حبل لفظى ذكر ايدلمى وترك اولنور كه حبل مشبه بهك ملايمى اولان نقض ايدلمى ده كه مجازيى عهد الله مشبهه اثباتيله استعارهٔ مذكوره يه رمز اولنور كه ذلكه مرموز استعارهٔ بالكنايه ذلكه اثبات حقيقت عقليه اولور كه عند الزمخشرى

الذين ينقضون عهد الله • قول شريفنده استعارهٔ نك تقريرى ابطال شئ حقيقتنده ونقضنك افرادنده نقضه تشبيه اولنور كه جنسندن اولماسى ادعا اولنور كه نقض ابطالده استعمال اولنور استعارهٔ مصرحهٔ اصليه اولور بو استعارهٔ تبعا ينقضون يبطلون معناسنده استعمال اولنور استعارهٔ مصرحهٔ تبعيه اولور

فبشرهم بعذاب اليم • قول شريفنده تقريرى انذار ضديتده اشتراك مناسبتنده ناشى وتهكم غرضندن ناشى ناشى تبشير منزلنه تنزيل اولنور قدره صكره تأثير انبساطده تبشيره تشبيه اولنور كه جنسندن اولماسى ادعا اولنور تبشير انذارده استعمال اولنور استعارهٔ مصرحهٔ اصليهٔ تهكميه اولور بو استعارهٔ تبعا بشر انذار معناسنده استعمال اولنور استعارهٔ مصرحهٔ تهكميه اولور

نادى اصحاب الجنة • قول شريفنده استعارهٔ نك تقريرى اولا تحققه وقوعده ندا في المستقبل ندا في الماضى يه تشبيه اولنور كه جنسندن اولماسى ادعا اولنور ثانيا ندا في الماضى ندا في المستقبلده استعمال اولنور استعارهٔ مصرحهٔ اصليه ثالثا بو استعارهٔ تبعا نادى ينادى معناسنده استعمال اولنور استعارهٔ مصرحهٔ تبعيه اولور

ثم للمرجحة مفردة آه استعارهٔ مصرحهٔ مفرده مفرد اولوب مذکور اولدرقده مشبه به اولان لفظی مشبه مفرده استعمال ایتمکدر
بو عبارهده ثم ده اولان تراخی زمانی ثم کلمهسنک معنای حقیقیسیدر بو مقامده بو معنا مراد اولنمیوب مقامده تراخی رتبی مراد در چونکه
موطوف معطوف علیهدن بری مطلوبه بری مقیدد مقیدک مرتبهسی مطلقدن متأخردر بونی بیلدک ایسه بو تقدیرجه ثم ده اولان
استعارهنک تقریری اولا تراخی رتبی مطلوبه مطلوبه التراخیده تراخی زمانی مطلقه تشبیه اولنوب جنسنده اولماسی ادعا اولندقده ثانیا
تراخی زمانی مطلوبه بحسب الاراده تراخی رتبی مطلقده استعمال اولنوب استعارهٔ مصرحهٔ اصلیه اولدقده ثالثا بو استعارهیه تبعا تراخی زمانی
مطلقک جزئیاتنه موضوع اولان ثم لفظی تراخی رتبی مطلقک جزئیاتندن استعارهٔ مصرحهنک تعریفی ضمنیسنک تعریف صریحیسنده
تراخی رتبی جزئیسنده استعمال اولنوب استعارهٔ مصرحهٔ تبعیه اولور

ومرکبة استعارهٔ مصرحه یا خود مرکبه اولور که بو نوعه استعارهٔ تمثیلیه تسمیه اولنور بو قسم سلف عندنده مرکب اولان
مشبه به اولان لفظی مشبه مرکبده استعمال ایتمکدر افمن حق علیه کلمة العذاب افانت تنقذ من فی النار قول شریفنده اولان
استعارهنک تقریری • بو قولده کافرینه وار عذابه وار کافرلک عذابه استحقاقی وار بونلرک بربرینه تلاصقی و تقارنی وار بونلرک
بربرینه تلاصق و تقارنندن هیئت وحدانیه اخذ اولنوب حفظ اولندقده کافرینه وار عذابه وار کافرلک عذابه دخولی وار بونلرک
بربرینه تلاصق و تقارنی وار بونلرک بربرینه تلاصق و تقارنندن هیئت وحدانیه اخذ اولنوب حفظ اولندقده هیئت اولی استحقاقنده
هیئت ثانیهیه تشبیه اولندقده جنسنده اولماسی ادعا اولنور هیئت ثانیهیه موضوع اولان من دخل فی العذاب والنار هیئت اولیده
استعمال اولندقده ذکر دن مراد اولنور هیئت ثانیهنک ملایمی اولان انت تنقذ من فی النار هیئت اولیه اثباتیله استعارهٔ مذکوره
رمز اولندقده • ذلکه مرموز استعارهٔ مکنیهٔ مرکبه و ذلکه اثبات تخییلیه اولور •• وجائزدر که بو هیئتک ذکوره حقیقة
اولوب تنقذ تجتهد بنفسه فی ایجاء الکافرین ده استعارهٔ مصرحه اولوب نجاته لیتده اجتهادکه انقاذه تشبیه اوله • بو
علامهٔ تفتازانینک کشاف تعلیقنده استفاده ایدلدیکی استعارهٔ مکنیهٔ مرکبهیه تقریردر بو استعارهٔ مصرحهٔ مرکبه که بوکا
استعارهٔ تمثیلیه ده تسمیه اولنور امور متعدده دن حاصل اولان بر هیئتدر که مثال سابقده ایله انی اراک تقدم رجلا وتؤخر اخری

عبارەسنی متردد فی الفتوی دە یاخود بو متردد فی الفتوی نك غیرندە استعمالی كبی استعارۀ تمثیلیە اولور **تقریرە** معنی
متردد فی الفتوی دە استعمالی اولناە اذ اراك تقدم رجلا وتؤخر اخری دە مخاطبە وار مخاطبك رجل رجلك تقدیم وتأخیری
وار بونلرك بربرنە تلاصقی وتقارنی وار بونلرك بربرنە تلاصقی وتقارنندن هیئت وحدانیە حاصل اولور حفظ اولندی
مفتی وار فتوی وار مفتینك فتوی دە ترددی وار بونلرك بربرنە تلاصقی وتقارنی وار بو تلاصق وتقارندن بر هیئت وحدانیە
اخذ اولنور حفظ اولندی هیئت ثانیە اقدام واحجام هیئت اولیە تشبیە اولندی جنسندن اولماسی ادعا اولندی هیئت
اولیە موضوع اولان الفاظ هیئت ثانیە دە استعمال اولندی استعارۀ مصرحۀ تمثیلیە اولدی **تمه ط** **بعضی** محققلرە كورە استعارۀ
تمثیلیە مركبە مشبهدە استعمال اولنان لفظ مفرد مشبه بهدە اولمق جائزدر لفظ مركبلە صاحب القمر معناسنە دركە زهاره
مشمسدە كە زهار ربە مشابە اولان زهار مشمسدە استعمال اولندیغی وقتدە **بونك تقریری** حیث صلح العید فی القمر
قولندە زهار مشمس وار زهور ربە وار زهور ربە اذ زهار مشمسە اختلاطی وار بونلرك بربرنە تلاصقی وتقارنی وار بونلرك
بربرنە تلاصقی وتقارنندن هیئت وحدانیە اخذ اولندی ضوء القمرك طلعتدە بو شكلا اختلاطندە نقوە تشبیە اولندی
جنسندن اولماسی ادعا اولندی مقر لفظی هیئت مشبهدە استعمال اولندی استعارۀ تمثیلیە اولدی عند المتأخرین **تمه ط**
تقریر سابقلرە تمامی طرز اخر اوزرە هیئت اولادن منتزع منە نە موضوع اولان الفاظ هیئت ثانیە نە منتزع
منهندە استعمال اولندی استعارۀ مصرحۀ تبعیۀ تمثیلیە اولدی

خفی اولمیە كە مجاز مركب سلف عندندە استعارۀ تمثیلیە یە مخصص در اما حق اولان مجاز مركب مجاز مرسل اولمقدر استعارە
اولدیغی كبی مثالی • هوای مع الركب الیمانیە مصعد • كبیكە بو قولە لازم كلامە انی متحزن معناسنەدر • هوای
یاء متكلمە مضاف اولە رق هوی محبت معناسنەدر ومع مفعولدر هوی دیمكدر رهاعدە اولان مع لفظی دلالت
ایدركە حسیانە اولان مقارنت وذهابە وار بونلر ایسە محبوبە حسی یە متعلقدر كذلك مصعد موكیدر حكم مذكوردە
وتقام الیە اظهار تأسف وحبیبە افتراقدن ایحونە تحلیە مراجعت اولندی تفصیح الكلام شیلور

خفی بولسونکه استعارهٔ مصرحه باعتبار لفظ المستعار اصلیه اولور اکر لفظ مستعار مشتق ایله حرفدن غیری اسم جنسی یاخود
علم اولورسه بو استعارهیه مصرحهٔ اصلیه تسمیه اولنور رجل شجاعده اسد لفظنک استعمالی کبی زیرا اسد اسم جنسدر یاخود ابو حنیفه یه
عالم متبحرده استعمالی کبی تقریری مابقده کذرا ایدیکه رأیت اسداً فی یده سیف ده اولدیغی کبیدر کذا تقریر بودر مثال مذکورده رجل شجاع
شجاعتده اسده تشبیه اولنوب جنسدن اولماسی ادعا اولنه رق اسد لفظی رجل شجاعده استعمال اولنمغله استعارهٔ مصرحهٔ اصلیه اولدی

بیان اختلاف فی استعارة الاعلام اعلامده استعاره ده اوچ مذهب واردر • برنجیسی علمده استعاره بلا تأویل جاری
اولور کرک اول علم بر صفت ایله مشهور اولسون کرک اولمسون مشبه مشبه به عینیت ادعا اولندیغی وقتده بو سید شریفک
مذهبیدر • ایکنجی علمده استعاره جاریدر اکر بر صفتله اشتهاری وار ایسه و او صفتله تأویل اولنمغه قابل ایسه ادعاء مذکورونک

صحتیچون • اوچنجیسی علمده استعاره تبعیه جاریدر مشتق ایله تأویل اولنورسه و بر صفتله ده مشتهر اولورسه عصاماً کبیدر شیمدی
بودر بو ایکی اولکیسنده مرجوحدر تقریر المذهب الاول رأیت الیوم اباحنیفه قولنده کمال علم نافعده زید عالم متبحر اباحنیفه یه
تشبیه اولنوب عینی اولماسی ادعا اولنوب ابو حنیفه لفظی زید عالم متبحرده استعمال اولندیکه استعارهٔ مصرحهٔ اصلیه اولدی •
مذهب ثانیه کوره تقریر رأیت الیوم اباحنیفه قولنده ابو حنیفه لفظی متناهی فی العلم النافع ایله تأویل اولندقده صکره
کمال علم نافعده زید عالم متبحر اباحنیفه یه تشبیه اولنوب جنسدن اولماسی ادعا اولندی اباحنیفه لفظی زید عالم متبحرده استعمال اولندیکه
استعارهٔ مصرحهٔ اصلیه اولدی اوچنجی مذهبه کوره رأیت الیوم اباحنیفه قولنده اباحنیفه متناهی فی العلم زید عالم متبحر
کامل فی العلم ایله تأویل اولندقدن صکره کامل فی العلم مصدری اولان کمال فی العلم کمال علمده متناهی فی العلم مصدری
اولان تناهی فی العلمه تشبیه اولنوب جنسدن اولماسی ادعا اولندی بو تشبیهه تبعاً متناهی فی العلم مأول اولان اباحنیفه لفظی
کامل فی العلم مأول اولان زید عالم متبحرده استعمال اولندیکه استعارهٔ مصرحهٔ تبعیه اولدی • بو مذکور اولنان بر صفتله مشتهر
اولان اعلامک قیاسی ایله مثلا سحبانک کبیکه المؤول بالمتناهی فی الفصاحة و مادر لفظی کبیکه ذلک کسریله المؤول
بالمتناهی فی البخل و حاتم کبیکه المؤول بالمتناهی فی الجود و امثالها

استعارهٔ مصرحه یاخود تبعیه اولور اگر لفظ مستعار مشتق اولورسه یاخود حرف اولورسه مثلا نطقت الحال
یاخود الحال ناطقة بکذا دینلورسه دلت یاخود دالة علی کذا مراد اولنورسه حرفی اجوبه مثلا عذبت امراة فی هرة قول
شریفی ذکر اولنوره تعذیب المرأة فی الاخرة لثبوته حبسها الهرة علیها بسبب حبسها فی محل بلا طعام وما حتی تموت ولعدم
عفو الله تعالی حق الغیر علی الغیر معناسنه اولیغی جهتله مثال اولدی نطقت ناطقة که مصدری اولان نطق دلالت
ایچون استعاره اولنوب بعده نطقت یاخود ناطقة نطق دن مشتق قیلنوب دلت یاخود دالة ایچون استعاره اولنور نطقت
ده جهة الاستعاره نطقه تابع اولدیغی ناطقة ده بویله در استعاره نک تقریری نطقت الحال هکذا دینلدیکی بو قولده
ما به الافاده ده دلالت نطقه تشبیه اولنوب جنسندن اولماسی ادعا اولنور نطق دلالت ده استعمال اولنور استعاره
مصرحه اصلیه اولور استعاره مذکوره تبعا نطقت دلت معناسنده استعمال اولنور استعاره مصرحه تبعیه اولور بو
اوزرنه ناطقة ده استعاره یی قیاس ایله کلمهٔ ثانی علیه النجة افندمزک قول شریفی عذبت امراة فی هرة ده اولا
فی حرفینک استعاره سنه فی حرفینک متعلقی اولان ظرفیت سببیه مطلقه ایچون استعاره اولنور سببیت ظرفیته تشابهی جهتی
ملابسه ده یعنی سببک مسببیه ملابستنده وظرفک مظروفه ظرفیتده ملابستنده اندن حکم فی با سببیه معناسنه استعاره اولنور

مطلوبه استعاره نک تبعیتله تقریری قول شریف مذکورده سببیة مطلقه ملابسته ده ظرفیة مطلقه تشبیه اولنوب جنسندن
اولماسی ادعا اولنور ظرفیة مطلقه بحسب الاراده سببیة مطلقه ده استعمال اولنور استعارهٔ مصرحهٔ اصلیه اولور استعاره
مذکوره تبعا ظرفیة مطلقه جزئیاتنه موضوع اولان فی لفظی سببیة مطلقه جزئیاتنده اولان هرهٔ حبسی
اغبار تعذیبه سببیت جزئیسنده استعمال اولنور استعارهٔ مصرحهٔ تبعیه اولور

تقریر قتلت هذا الحی فی الامس قولنده ضربه شدة تأثیرده قتلت ضمنده مذکور اولان قتله تشبیه اولنوب
جنسندن اولماسی ادعا اولنور قتل مذکور ضربده استعمال اولنور استعارهٔ مصرحه اصلیه اولور استعارهٔ مذکوره تبعا
قتل ضرب معناسنه استعمال اولنور استعارهٔ مصرحه تبعیه اولور استعارهٔ اولی ماده ده استعارهٔ ثانیه حقیقتله ماده ده
مجموعنده ● بو تقریره قریبه اولان تقریر وضوح ماده ده مذهب ثانیه کوره نطقت استعاره سی تقریرنده مرور ایلدی

قد افلح المؤمنون • قولنده فلاح في المستقبل تحقق وقوعده فلاح في الماضي يه تشبيه اولنوب جنسندن اولماسي ادعا اولندي • فلاح في الماضي فلاح في المستقبلده استعمال اولندي استعارۀ مصرحۀ اصليه اولدي • استعارۀ مذكوره يه تبعا افلح يفلح معناسنده استعمال اولندي استعارۀ مصرحۀ تبعيه اولدي • هذا عند الجمهور • وعند البعض هكذا اولا زمان استقباله كنديسنده شيئك تحقق وقوعنده زمان ماضي يه تشبيه اولنوب جنسندن اولماسي ادعا اولندي • ثانيا زمان ماضي يه موضوع اولان افلحك هيئتي زمان استقبالده استعمال اولنوب استعارۀ مصرحۀ اصليه اولدي • ثالثا استعارۀ مذكوره يه تبعا افلح يفلح معناسنده استعمال اولنوب استعارۀ مصرحۀ تبعيه اولدي •

مات فلان رحمه الله • قولنده نسبۀ انشائيۀ مطلقه مطلق النسبده ياخود مطلق المطابقتده نسبۀ خبريۀ مطلقه يه تشبيه اولنوب جنسندن اولماسي ادعا اولندي نسبۀ خبريۀ مطلقه بحسب الاراده نسبۀ انشائيۀ مطلقه ده استعمال اولندي استعارۀ مصرحۀ اصليه اولدي • استعارۀ مذكوره يه تبعا نسبۀ خبريۀ مطلقه نك جزئياتنه موضوع اولان رحمك هيئتي نسبۀ انشائيۀ مطلقه نك جزئياتنده اولان ليرحم نسبۀ انشائيۀ جزئيه سنده استعمال اولندي استعارۀ مصرحۀ تبعيه اولدي

عليه اكمل التسليمات افندمزك • من كذب علي متعمدا فليتبوأ مقعده من النار • قول شريفنده فليتبوأ من النار كلمات طيبه سنده اولنان استعارۀ تقديري نسبۀ خبريۀ مطلقه مطلق النسبده ياخود وجوبده نسبۀ انشائيۀ مطلقه يه تشبيه اولنوب جنسندن اولماسي ادعا اولندي نسبۀ انشائيۀ مطلقه بحسب الاراده نسبۀ خبريۀ مطلقه ده استعمال اولندي استعارۀ مصرحۀ اصليه اولدي استعارۀ مذكوره يه تبعا نسبۀ انشائيۀ مطلقه نك جزئياتنه موضوع اولان ليتبوأ نسبۀ خبريۀ مطلقه نك جزئياتنده اولان يتبوأ نك نسبۀ خبريۀ استقباليه سنده استعمال اولندي استعارۀ مصرحۀ تبعيه اولدي بو قول شريفده مجازه قرينه سيفيل مبعوث اولان نبي ذيشان رسول الله بو كلام شريفي صدور ايتديكي دعوت حقيه يه مبعوث اولميوب مبعوث بالسيف اولديغيدر

هزم الامير الجند ● قولنده نسبت سببیت مطلقه فعله بلا واسطه یاخود فعلده قوة تأثیرده نسبت فاعلیة مطلقه یه تشبیه اولندیغی جهتنده بو
اوطاسی ادعا اولندیغی نسبت فاعلیه مطلقه بحسب الاراده نسبت سببیه مطلقه ده استعمال اولندیغی استعارهٔ مصرحهٔ اصلیه اولدی استعارهٔ مذکوره یه
تبعا نسبت فاعلیه مطلقه نك جزئیاتنه موضوع اولان هزم نك هیئتی نسبت سببیه مطلقه نك جزئیاتنده اولان هزم نك ایده نسبت سببیه جزئیسنده
استعمال اولندیغی استعارهٔ تبعیه اولدی بو تقریر قاضی عضد الدینك قولیدر

ان الدين لو اقع ● قوله شرحنده وقوع في الاستقبال تحققده وقوعده یاخود نصب العینه اولمقده وقوع في الحاله تشبیه اولندیغی جهتنده اوطاسی ادعا
اولندی وقوع في الحال وقوع في الاستقباله استعمال اولندی استعارهٔ مصرحهٔ اصلیه اولدی استعارهٔ مذکوره یه تبعا واقع لفظی سیقع معناسنده استعمال
اولندیغی استعارهٔ مصرحهٔ تبعیه اولدی ● ضارب تقاسنده مستعمل اولان قاتل مثللرده استعارهٔ تبعیه لر ما سبقده فعللرده اولان استعاره دن
ظاهردر ● اما استعاره سكاكی عندنده اللفظ المستعمل في غير الموضوع له بعلاقة المشابهة مصرحة مفردة كانت او مركبة

استعارهٔ مصرحه اولدیغی کبی مکنیه ده اولور مصرحه تحقیقیه در اکر مراد اولنان معنی حسا تحقق ایدرسه رجل شجاعده مستعمل اولان
اسد لفظی بونده معنای مراد رجل شجاعدر حس بصر ده متحققدر ● یاخود معنای مراد عقلا تحقق ایله صراط دینده استعمالی
کبی دین اسلام شریعت ومسائل شرعیه دن عبارتدر استعارهٔ نك تقریری ● اهدنا الصراط المستقيم ● قوله شرحنده اولان مطلوب
وصلته سببیده صراطه تشبیه اولنوب جهتنده اوطاسی ادعا اولندی ثانیا صراط لفظی دینده استعمال اولنوب استعارهٔ مصرحهٔ تحقیقیه اولدی

مصرحه تخییلیه ده اولور معنای مراد متحقق دکل ایسه بلکه صورة وهمیه اولورسه اظفار منیه ده اولان اظفار کبی منیه سبعه تشبیهده
وهم اظفاری اختراع ایدیکده منیه سبع شابه سنده قیلنده قوت سبعك لازمی اظفار منیه یه تصور اولنور بو هم حس وعقلده اولمازانجق خیالده
اولور بو کا سببیه تخییلیه تسمیه اولندی ● سكاكی مذهبنه کوره تقریر استعاره ● اظفار المنية ● قولنده منیه انتفاع ایله ضرار بینی تعرفده التمسوب

اهلاك ایتده سبعه تشبیه اولنوب عینی اولماسی ادعا اولنوب سبع ایچون ایکی فرد حاصل اولدی بری فرد متعارف بری غیر متعارف منیه لفظی فرد غیر متعارفده استعمال اولندی استعارهٔ مکنیه اولدی

تخییلیه ده تقریری منیه سبعه تشبیه حیثنده قوه متصرفه ده منیه ایچون کندی عندندن اختراع ایلدیکی اظفار تخییل مابه الاهلاکده اظفار محققه تشبیه اولنوب جنسندن اولماسی ادعا اولندی اظفار محققه موضوع اولان اظفار لفظی اظفار مخیله ده استعمال اولندی استعارهٔ مصرحهٔ تخییلیه اولدی

استعارهٔ تبعیه ده استعارهٔ مکنیه یه رجاسی صورتده تقریری • نطقت الحال • قولنده حال افاده ده انسان متکلمه تشبیه اولنوب عینی اولماسی ادعا اولندی انسان متکلم ایچون ایکی فرد حاصل اولدی بری متعارف بری غیر متعارف حال لفظی فرد غیر متعارفده استعمال اولندی استعارهٔ مکنیه اولدی

تخییلیه ده تقریری • حال انسان متکلمه تشبیهی حیثنده قوه متصرفه ده کندی عندندن حالی ایچون اختراع ایلدیکی نطق مخیل مابه الافاده ده نطق محققه تشبیه اولنوب جنسندن اولماسی ادعا اولندی نطق محققه موضوع اولان نطق لفظی نطق مخیلده استعمال اولندی استعارهٔ مصرحهٔ تخییلیه اصلیه اولدی استعارهٔ مذکوره یه تبعا نطقت لفظی نطق مخیلده استعمال اولنان نطق لفظندن مشتق قیلندی استعارهٔ مصرحهٔ تخییلیهٔ تبعیه اولدی

اگر انتقاق غیریله تعبیر مراد ایدرسک تقریر آتی اوزره تقریر و تعبیر ایدرسک شویله که • استعارهٔ مذکوره یه تبعا نطقت لفظی معنای نطقت مخیلده استعمال اولندی استعارهٔ مصرحهٔ تخییلیه اولدی •

واسئل القرية ● قول شريفنده تقدير قريه سؤالك تعلقنده اهل قريه تشبيه اولنوب عيني اولماسي ادعا اولندي
اهل قريه ايچون ايكي فرد حاصل اولدي بري متعارف بري غير متعارف قريه لفظي فرد غير متعارفده استعمال اولندي استعارة
مكنيه اولدي تخييليه نده تقريري ● قريه يي اهل قريه تشبيه جهتنده قوه متصوفه كندي عندنده قريه ايچون اختراع ايلديكي
سؤال تخيل قريه يه تعلقنده سؤال محقق تشبيه اولندي جنسندن اولماسي ادعا اولندي سؤال محقق موضوع اولان سؤال
سؤال تخيلده استعمال اولندي استعارة مصرحة تخييليه اصليه اولدي بو استعارة يه تبعا اسئل لفظي معناى اسئل تخيلده استعمال اولندي
استعارة مصرحة تخييليه تبعيه اولدي

سكاكيه كوره مصرحه مجاز لغوي اولوب مكنيه مجاز لغوي وعقلي اولميوب تخييليه مجاز عقلي اولديغندن سكاكي عندنده
تقريري اظفار المنيه قولنده منيه نفاعلي ضراريني تفرق ايتمكسزين اهلاك ايتمكده سبعه تشبيه اولندي جنسندن اولماسي
ادعا اولندي اركاني تشبيهدن منيه مشبهه دن ماعداسي ترك اولندي منيه مشبهه سبع مشبه به لازمي اولان
اظفاره اثبات ايله بو تشبيهه رمز اولندي ذلكه مرموز استعارة مكنيه وذلكه اثبات استعارة تخييليه اولدي

تكميل مراتب ايچون مذاهب مجموعه جمله بيان اولنه رق مذاهب ايچون تطبيق ندر ● الباب الاول في العامل قولنده
عموم وشمول مطلوب الاحاطه ده ظرفيت مطلقه يه تشبيه اولندي جنسندن اولماسي ادعا اولندي ظرفيت مطلقه يه
بحسب الاراده عموم وشمول مطلقده استعمال اولندي استعارة مصرحة اصليه اولدي استعارة مذكوره يه تبعا ظرفيت مطلق
جزئياتنه موضوع اولان في لفظي عموم وشمول مطلقك جزئياتنده اولان عاملك باب اوله عموم وشمول جزئيتنده
استعمال اولندي استعارة مصرحة تبعيه اولدي ● قرينه مجرور اولان العامل لفظيدر كه زمان ومكان دكلدر ●

استعارة تبعيه يي مكنيه يه بطريق الرد تقريري در سكاكيه كوره ● ذلكه قولده اولا عامل مطلق الاحاطه ده داره تشبيه
اولنوب عيني اولماسي ادعا اولندي ثانيا داره مشبه به ايچون ايكي فرد حاصل اولدي بريسي فرد متعارف بري فرد غير متعارف

عامل لفظی فرد غیر متعارفده استعمال اولنوب استعارهٔ بالکنایه اولدی ● عامل داره تشبیه حیننده قوه متصرفه ایله کندی عندنده عامل ایچون اختراع ایلدیگی ظرفیهٔ مخیله احاطه ده ظرفیهٔ محققه‌یه تشبیه اولندی جنسنده اولماسی ادعا اولندی ظرفیهٔ محققه ظرفیهٔ مخیله ده بحسب الاراده استعمال اولندی استعارهٔ مصرحهٔ تخییلیه اولدی ● استعارهٔ مذکوره تبعا محققه ایله جزئیاتنه موضوع اولان فی لفظی ظرفیهٔ مخیله ایله جزئیاتنده اولان عاملک بابه اولان ظرفیهٔ مخیله جزئیه سنده استعمال اولندی استعارهٔ مصرحهٔ تخییلیه تبعیه اولدی هر نقدر سکاکی بو ایکی استعاره یه راضی دکل ایسه سلف وخطیب مذهبنه کوره فی ده استعارهٔ تبعیه ممکن اولدیغی کبی استعاره بالکنایه ده فی العامل ده ممکندر ● بونلرک مذهبنه کوره تقدیر بویلهدرکه ذلکه قوله عامل احاطه ده داره تشبیه اولندی جنسندن اولماسی ادعا اولندی دار لفظی عامل ده استعمال اولندی ذکردن طی وترک اولندی دار مشبه بهک ملایمی اولان فی عامل مشبهه اثباتیله استعارهٔ مذکوره یه رمز اولندی ذلکه مرموز استعارهٔ بالکنایه وذلکه اثبات استعارهٔ تخییلیه اولدی خطیب مذهبنه کوره تقدیر بویلهدر ذلکه قوله عامل احاطه ده داره تشبیه اولندی جنسندن اولماسی ادعا اولندی ارکاندن تشبیهدن عامل مشبهدن ماعداسی ترک اولندی دار مشبه بهک ملایمی اولان فی عامل مشبهه اثباتیله بو تشبیهه رمز اولندی ذلکه مرموز استعارهٔ مکنیه وذلکه اثبات استعارهٔ تخییلیه اولدی استعارهٔ تمثیلیه ایله تقریری بویلهدر ● اولا الباب الاول فی العامل معناسنده استعمال اولنان زید فی الدار ترکیبنده دار وار زید وار دارک زیدی احاطه سی وار بونلرک

بربرینه تلاصوق وتقارنی وار بونلرک بربرینه تلاصوق وتقارنندن هیئت وحدانیه اخذ اولنوب حفظ اولندی عامل وار باب اول وار عاملک بابه اولان احاطه سی وار بونلرک بربرینه تلاصوق وتقارنی وار بونلرک بربرینه تلاصوق وتقارنندن بر هیئت وحدانیه اخذ اولنوب حفظ اولندی ثانیا هیئت ثانیه بر شیئک بر شیئه اشتمالنده هیئت اولی یه تشبیه اولنوب جنسندن اولماسی ادعا اولندی ثالثا هیئت اولی یه موضوع اولان زید فی الدار الفاظی هیئت ثانیه ده استعمال اولنوب استعارهٔ مصرحهٔ تمثیلیه اولدی

انبت الربیع مثللو ده بر قاچ درلو وجه واردر ● برنجیسی مجاز حذفیدر تقدیری انبت صاحب الربیع دیمکدر ● ایکنجیسی مشهور اولان مجاز عقلیدر ● اوچنجیسی مجاز مرسلدر انبت ده ذکر المسبب اراده السبب قبیلندن تقدیر تسبب الربیع للانبات دیمکدر ● دردنجیسی تسبب معناسنده استعارهٔ تبعیه در وجه شبه جانب المثبته وجودیدر ● بشنجیسی فی الربیعده مجاز مرسلدر ذکر المعلول واراده العلة طریقیله علتده مراد قادر مطلقدر

• التنجیسی مذاهب ثلثه یه کوره ده فی الربیعده استعارهٔ مکنیه واردر بو تقدیرجه قادر مطلق ایله ربیع بیننده
وجه شبه انبات ایله تلبسدر تقریر ما سبقده ظاهردر • یدنجیسی قاضی العضد عندنده نسبت اعتباریله استعارهٔ
تبعیه در تقریری سابقده هزم الامیر الجند تقریرنده ظاهردر • سکزنجیسی استعارهٔ تمثیلیه در تقریری
هر نقدر مرور ایدن تقریرده ظاهر اولورسه اهتماما لشان هذه الاستعاره تقریری ذکر اولنور که بو استعاره
میدان بلاغتده فارس کبیدر تقریر موعود بودر انبت الله البقل فی الربیع ده استوای اولنان انبتت الربیع
البقل ترکیبنده ربیع وار انبات بقل وار انبات بقلك ربیعه تلبسی وار بونلرك بربرینه تلاصوه وتقارنی
وار بونلرك بربرینه تلاصوه وتقارننده هیئت وحدانیه اخذ اولنوب حفظ اولندی • انباته بقل وار قادر
وار انبات بقلك قادره تلبسی وار بونلرك بربرینه تلاصوه وتقارنی وار بونلرك بربرینه تلاصوه وتقارننده
هیئت وحدانیه اخذ اولنوب حفظ اولندی • هیئت ثانیه ده برشیئك انبات تلبسنده هیئت اولیه
تشبیه اولندی جنسنده اولماسی ادعا اولندی • هیئت اولیه موضوعه اولان الفاظ مذکوره هیئت
ثانیه ده استوای اولندی استعارهٔ مصرحهٔ تمثیلیه اولدی

خفی بوراسونکه مجاز ما یطلق علیه المجاز تأویلیله درت نوعدر • برنجی نوعی مجاز لغویدر تعریفی اللفظ
المستعمل فی غیر الموضوع له بعلاقة مع قرینة مفهومی برعلاقه سبیله موضوع لهك غیرنده استعمال اولنان برلفظدر
• ایکنجی مجاز عقلیدر مجاز عقلی نسبة الشیئ الی غیر ما هو له فی ظاهر حال المتکلم ایله معرفدر که مفهومی متکلمك
حالنك ظاهرنده برشیئی ماهو لهك غیرینه نسبت ایدیلمه مثالی انبت الربیع البقل کبیدر که منبت حقیقی الله در
ربیعه اسناد اولنه بقتدر • بر ده هزم الامیر الجند کبیدر که حقیقتده هازم امیرك عسکریدر آمر اولمق سبیله عسکری
اعداء عسکرینی هزم ایدیجیدر • اوچنجی مجاز بالزیاده در تعریفی لفظ تغیر اعرابه بشیئ زائد عن المراد در مفهومی
اعرابی تغیر اولنمش برلفظدر که برشیئ زائد سبیله یعنی مقصود اولمیان شیئ اوزرینه بر زیاده لك سبیله اعرابی
تغیر ایده مثالی لیس کمثله شیئ کبیدر اصل ترکیب لیس مثله شیئ در بو کلامده کاف زائده سبیله مثل لك

فتحه‌سی کسره‌یه تغیر ایتشدر بو کاف زائده‌نك فائده‌سی الله تعالی‌نك مثلنك مثلنی نفیدر • دردنجی مجاز
بالنقصاندر مجاز بالنقصان ما تغیر اعرابه بنقصان فی اللفظیله معرفدر مفهومی بر لفظك نقصانلغی سببیله
اعرابه تغیر ایده مثالی واسئل القریة قول شریفی که اسئل اهل القریة دیمك اولور اهل لفظنك حذفیله
قریه‌نك کسره‌ده فتحه‌یه اعرابی تغیر ایتشدر بو ایکی نوعه مجاز فی الاعراب تسمیه اولنور

الکنایة لفظ اریدبه لازم معناه من غیر قرینة مانعة عن ارادته مفهومی کنایه بر لفظدر که معنای لازمی
مراد اولنوب لفظ مذکورك مراد ایتمکه قرینه مانعه اولمقسزین مکنی عنه یا ذات اولور مثالی طعن فلانه
مجمع ضغنك کبی ضغن ضادك کسری و غینك سکونیله مجمع حقد معناسنه اولوب قلبدن کنایه در مکنی عنه
اولان ذاته منسوبدر مکنی عنه یا صفت اولور فلان طویل النجاد دینلور نجاد نونك کسریله حمائل السیف معناسنه
ترکجه قلیج قیطانی دیمکدر که طول قامتدن کنایه در مکنی عنه یا صفت ایله ذات بیننده بر نسبتدر مثالی ان الکرم
فی بیت فلان دینلور ان الکرم فی فلان دیه جك یرده معنی دیمك اولور که المکنی به ثبوت الکرم لبیت فلان والمکنی
عنه ثبوت الکرم لفلان • تمت الکنایة •

معلوم اوله که تشبیه مصطلحك ارکانی دردتدر ۱ مشبه ۲ مشبه به ۳ وجه شبه ٤ واداة تشبیه اداة
تشبیهدن مراد حرف کاف وانك کبیلردر ☙ بنه معلوم اوله که تشبیهك ایکی طرفی یعنی مشبه ومشبه به اکثریده
یا حسی اولورلر یعنی حواس خمس ظاهره نك بری ایله ادراك اولنور • حواس خمس بصر سمع شم ذوق لمسدر
بصری اولانه مثال خد ایله ورد کبی خد زید کهذا الورد فی الحمرة کبی • وصوت ضعیف ایله همس لفظلری سمعی اولانه مثال
هذا صوت ضعیف کالهمس دینلور همس دیمك بر درجه خفی اوله که هیچ اغزدن سس چیقماز کبی اولوب بر پارچه
استماع اولنان صوت هیچ ایشدلمیه همس دینلان صوته بکزتمك شمی اولانه مثال نکهت ایله عنبر کبی نکهت
اغز قوقوسی عنبر معلوم بونك اکثریده استشمام ایله بیلنور مثال نکهة زید کالعنبر کبیکه اکثریده نفس میل ایدر
ذوقی یه مثال ریق ایله خمر کبی اول ثانی یه تشبیه اولنور ریق زید کالخمر دینلور بونلر بالطعم ایله بیلنور لمسی یه
مثال جلد ناعم ایله حریر کبی جلد زید کالحریر کبی وجه شبه برنجی مثالده حمرت یعنی قرمزیلقدر ایکنجی مثالده خفادر
اوچنجی مثالده میل نفسدر دردنجی مثالده اسکار یالذتدر یا حلاوتدر بشنجی مثالده نعومت یعنی یومشقلقدر
یاخود ایکی طرف عقلی اولورلر علم ایله حیات کبی احدهما آخره تشبیه اولنسه وجه شبه ادراکدر وعلمدن مراد
ادراکات جزئیه یه موجب اولانه علمدر نفسی ادراك دکلدر یاخود ایکی طرف مختلف اولورلر مثلا مشبه

مشبه عقلی مشبه به حسی یاخود مشبه حسی مشبه به عقلی اولور مشبه عقلی مشبه به حسی اولانه
مثال المنیة کالسبع کبی منیه موت معناسنه در موت عقلیدر حیاتك ضدیدر اولانك حیاتی اولمه سیدر
وجه شبه اغتیال یعنی هر کیسی مهلك اولمقدر سبع یرتیجی حیوانه کوز کورر حسیدر منیه موت عقلیدر منیه مشبه
سبع مشبه بهدر مشبه حسی مشبه به عقلی اولانه مثال عطر ایله خلق کریم کبی العطر کخلق هذا الرجل المتصف
بالکرم عطر رائحه طیبه در خلق کریم ایله بنیلرنه وجه شبه عطر ایله خلق کریمك هر برلری شیء حسی منتأ یاخود
نفسی انسانی هر ایکیسنده طیب وخوشنود اولمقدن عبارتدر عطر شم ایله بیلنور حسیدر خلق کریم حواس ایله بیلنمز عقلیدر
عطر مشبه خلق کریم مشبه بهدر ☙ بنه معلوم اوله که حسی دیمکدن مراد مدرك اولوب حواس مذکوره نك
بریله بیلنن اوله یاخود او مدرکك ماده لری اوله بو تقدیرجه مخیلات یعنی خیالده حاصل اولانه حسیده داخل
اولور صنوبرنیلر • وکان محمر الشقیق اذا البیت بتنده اولدیغی کبی درکه بابنا نیك برنجی بیتیدر • خیالی دیمك
شول معدوم ومدرکه امورکه بر هیئة مجتمعه فرض اولنور بیت مذکورك مصراع ثانیسی کبی که • اعلام یاقوت نشرن
علی رماح من زبرجد • بونده امور کثیره علم یاقوت رمح زبرجددر بونلرك هر برلرینی حواسدن کوز ایله محسوس
اولاندر مذکور اولان امور کثیره نك هر بری بشقه بشقه موجود اولوب کوز کورر شیدر فقط هیئة منتزعه نفس وضعی
معدوم ومدرك اولمامغله کوز کوره ممکنه مراجعت اولنه معلوم اوله که بیلنمیسی واجب اولانلردر قوای ادراکیه نك

متخیله و متفکره دینلور ایکی قسمی وار و ایکی قسمه انقسامی ایکی اعتبار ایله در وهمك استعمالی سببیله **بو متخیله و متفکره لرك**

ذوق شم لمس سمع بصر

حس مشترك

خیال

حافظه
واهمه
متخیله

شانلرندندر که برالای صوریه و معانی و بونلرك
تفصیلاتنی و بونلرده تصرف و حقیقتی اولمیان
برالای اشیالری اختراع ایدرلر **بیانی بودرکه** متخیله یه
وهمك استعمالی سببیله اولور شویله که خیالده اولان
صورتلری حافظه ده اولان معانی جزئیه یا اخذیله برشی بر
ترکیب ایدیلر ● یاخود حافظه ده اولان بعض معانی
جزئیه اخذ اولنوب ترکیب اولنه ● یاخود خیالده اولان
صورتلری اخذیله ترکیب اولنه وهم استعمال ایله اولدیغنده
متخیله تسمیه اولنور ● بو مذکوراتی عقلك استعمالی ایله اولورسه
متفکره تسمیه اولنور ● اگر عقل و وهمك مشترك اولورسه عقلك ادراك ایلدیکی معنای کلیه برجزئیله حکم اولنه ● یاخود
اول معانی کلی و وهمك مدرکه اولان معانی جزئیه ایدندرکی حکم اولورسه بو صورتده عمل یوق بلکه نفسك استدیکی نه نظام

اوزره دیدرسه استعمال ایدر اما یا یالکز قوه واهمه واسطه سیله اولور یاخود عقل واسطه سیله اولور ● عقل واسطه سیله
اولان بعضا صواب اولور بعضا خطا اولور اما وهم واسطه سیله اولان خطادر ● حقیقتی اولمیان اشیانك اختراعی ایکی
باشلو انسان یاخود ایکی قناتلو انسان تصور ایتمك کبی ● حاصل کلام وهمی اولورسه مدرك اولان هیئتك وجودی
اولماز وجمیع ماده سنك دخی وجودی اولماز ● خیالی اولورسه جمیع ماده سنك وجودی اولور اما هیئت مخترعه سی اولماز
اعلام یاقوت نشرن علی رماح من زبرجد منشوره اولدیغی کبی ● فقط وهمینك ماده سندن بعضی ماده نك وجودی اولمیه
ضرر ویرمز انیاب الاغوال کبیکه ناب یعنی آزی دیشی دیکلر وجودی واردر ● **معلوم اولاکه** وهمی عقیده داخل اولدیغی
کبی وجدانیه دخی داخلدر وجدانیه دیمك شول امور درکه وجدانه سببیله نفسی انی ادراك ایدر نفسنه قائم اولان برقوه
باطنیه در طوقلق واجلق وغضب غم خوف حزن وبونلرك وبونلرك امثالی لذت والم کبی بو قوتلرك اسمی وجدانیدر وبو
قوتلر واسطه سیله ادراك اولنان وجدانیدر **مثلا لذت** برحلو اولان شیئك ادراك اولنوب حصولی کلا صفتیله تکیف ایدن شیدر
لذت بحد ذاتها کیفیه حاصل اولماز بلکه لذتك حصولی لازم قوه ذائقه ایله حصولی کلور **بو بحثده** وجدانیه طرفینك مشترك
اولدیغی معنی یه خصوصیدر

معلوم اوله که تشبیهك ارکانی درتدر ١ مشبه ٢ مشبه به ٣ وجه شبه ٤ اداة تشبیه تشبیهك رکن ثالثی
وجه شبهدر وجه شبه دیمك رکن اول رکن ثانی یعنی مشبه ایله مشبه به مقصود اولان معناده مشترك اولدقلری
طرفینده بولنان معانئ سائره ده دکلدر مثلا زید اسده تشبیه اولنسه معنای مقصود شجاعتدر طرفینده بولنان
معانئ سائره که حیوانیت جسمیت نامیت و ما شبهی کبی شیلر دکلدر کرك ذاتیاتندن و سواء کرك عرضیاتندن اولسون
زیرا حیوانات سائره بو جمله ده مشترکلردر طرفینك معنای مقصودده مشترکتری یا تحقیق یاخود تخییل
اولور تخییل دیمکدن مراد معنای مقصود طرفینك برنده یاخود طرفینك ایکسنده ده بولنمسی ممکنه
انسانیه تحقق و موجود اولیان بر شیئی تحقق فرض ایدوب وهم انسانی دخی او شیئ مفروضی اثبات

ایده یعنی شیئ مفروضی غیر محقق تأویلیله محقق تقریر ایده مثالی ● وکأن النجوم بین دجاه ● سنن
لاح بینهن ابتداع ● کبی بونده وجه شبه اشیاء مشرقه بیضی که شیئ مظلم اسود اطرافنده اولوب مشبه بهده بو صفت
غیر موجوده در سنن بینه الابتداع بولنمسیدر بو مثالده مشبه نجوم در ظلمة لیلك اجزاسی بیننده اولمغله تقیید در مشبه
سننده بدعتلر اراسنده اولمغله تقیید در بو تشبیه تشبیه المفرد بالمفرد در تفصیل محلنده وافیا مذکوردر معلوم اوله که
وجه شبه طرفینك حقیقتنده یا غیر خارجدر یعنی یا تمام ماهیتلرندندر یاخود طرفینك هر برندن جزء در نتکم
بر نوعی نوع آخره نوعنده جنسنده فصلنده تشبیه ایتمك کبی مثلا هذا القمیص مثل هذا القمیص یاخود هذا الثوب
مثل هذا الثوب کبی کتندن یاخود پنبه دن اولمق جهتیله یاخود صفت اولوب طرفینك حقیقتندن خارج اولور بو صفت
یا حقیقیه اولور که طرفینك ذاتنده متقرره متمکنه اولان بر هیئتدر بو ده یا حسیه اولور که حواس خمسه دن بریله
ادراك اولنور کیفیه جسمیه کبیکه الوان و اشکال و مقادیر و حرکات و بونلرك بعضیسی بعض اخریله جمع اولمسنده
اولدیغی کبی و حواس سائره ایله بیلینلر کبی محلنده مسطور یاخود صفت مذکوره عقلیه اولور کیفیات نفسانیه لر کبی
مثلا ذکاء و کرم و قدرت و شجاعت و امثالی کبی یاخود صفت مذکوره اضافیه اولور صفت اضافیه دیمك ذاتده
متقرره و متمکنه اولیان بر هیئت اولیوب بلکه ایکی شیئه متعلق بر معنی اوله مثلا حجتی شمسه تشبیه ایتمکده ازاله

حجابكبی ازاله حجاب تمثیله حجتك هر برنده كذلك نفسی حجابده متقرره اولانه هیئت دكلدر قسم اول كه وجه شبه
طرفینك حقیقتنه غیر خارج اوله نوعه مثالی هذا الثوب مثل هذا الثوب كبی هذا الملبوس مثل هذا الملبوس
جنسه مثالدر ثوب اولمه جهتنده كتانده یاخود پنبه دن اولمه جهتی مراد اولنور فصله مثالی اولور وجه شبهك
تمامی نسخه نك اخرنه یازلمشدر

ترددی ثیاب الموت ١	طباق ومطابقه تضاد ١	تدبیج ٢	تمنع عن العیش ٢		
صفت طاحه ٣	لا تعجبی یا سلمی ٣	طباق ذی جانب سبب ٤	الجمع جهة المقابلة او مقابلة ٥	ما احسن الدین ٥	
مراعاة النظیر ٦	كالقسی المعطفات ٦	مراعاة النظیر ایضا تناسب ٧	اصح وقته ٧	تجلی عن الزهد وحرف تشوبه ٩	
تفویف ١٠	تشربط وثیا ١٠	احل وامرر ١١	الارصاد ١٢	كذلك الیونسی ١٢	احدث دنی من غیر ١٢
اذا لم تستطع امرا ١٤	قالوا اقترح ١٥	اخوانا ١٥	مزاوجه ١٦	اذا ما نهی الناهی ١٦	عكس ١٧
سریع الی ابن العم ١٧	طوبت باهداز ١٨	لا سرف فی الخیر ١٨	فلا لاد دموع ١٨	توریه ١٩	كان كانون ٢٠
اذا صدق ٢١	منه الرجوع ٢٢	قف بالدیار ٢٢	الاستخدام ٢٣	صورة ثانیه ٢٤	اللف والنشر ٢٤
برو زنبرد ان ٢٥	فعل المدام ٢٥	مرتب غیر مرتب ٢٦	كیف اسلو ٢٦	لبیدیه لوسه الحق ٢٧	اراؤه وعطایاه ٢٨
ما نوال الغمام ٢٨	التفریق ٢٨	الجمع بین المتعدد ٢٧	من قاس ٢٩	نحو كیفیه ٢٩	تقسیم وصطح ٢٩
ولا یقیم علی ضیم ٢٩	الجمع مع تفریق ٣٠	فرجال كالنار ٣٠	تشتق بالروم ٣٠	قاد المقانب ٣١	قوم اذا حاربوا ٣١
جمع تفریق تقسیم ٣٢	ثقال اذا لاقوا ٣٣	افنا جبونی ٣٤	التجرید ٣٤	اعانق عصر ٣٦	وشوه ٣٦
ما عدم منه حرف التوسط ٣٦	فلئن بقیت ٣٦	تطاول لیلك ٣٧	نوع تجرید بطریق الكنایه ٣٨	مخاطبة بالنفس ٣٨	لا خیل عندك ٣٨
[illegible] ٣٧	فیاذا عده [illegible] ٣٧	تحقیق المبالغه ٣٨	دو الجهارة ٣٩	اغالیظ المشرف ٣٩	المبالغة ٣٩ ولیاحی هرة

مثال الاغراق ونكرم جارنا ٤٢ — مثال التبليغ اهل القرى ٤٢ — مبالغة اغلو نوعنده ٤٢ — شجار كبا وافراسا ٤٤

سرى برق ٤٤ — غلو تخييله ٤٤ — عقدت سنابكها ٤٤ — ازدوم تيغوجها ٤٤ — تن بجاريه ٤٤ — يخيل لي ٤٥

غلو وهزل ٤٥ — اسكر بالاسى ٤٥ — علافاصبح ٤٦ — حلفت ٤٦ — ولكنني كنت ٤٦ — يا ذا الذي اما ترى ٤٨

حسن تعليل ٤٩ — لم يحك نائلك ٤٩ — ثمانية بين حسنه تعليل ٥٠ — لو لم يكن نية الجوزاء ٥١ — كم بورده عرقم جوزا ٥١

حسن تعليل ملحق كلام تشكو ٥٢ — رب شفعت ٥٢ — طللاه طال عليها ٥٢ — الان صدرى ٥٤ — التفريع ٥٤ — في اجلالكم ٥٤

بنات مكارم ٥٤ — تاكيد المدح ٥٥ — ولاعيب فيهم ٥٥ — وما هي ايديهم ٥٥ — ابتسام نوار نظل ٥٥ — هو البدر ٥٥

استتباع ٥٦ — نهبت من الاعمار ٥٦ — ادماج ٥٦ — ابى دهرنا فقلبت في نعمة ٥٦ — الادماج اعم من الاستتباع ٥٧ — اقلب فيه اجفاني ٥٧

ولابد لي من جهلة ٥٧ — التوجيه ٥٨ — خاط لي عمرو قباء ٥٨ — الهزل ٥٨ — اذا ما تميمى ٥٩ — تجاهل العارف ٥٩ — ايا شجر ٥٩

الميع برق ٥٩ — بجيمي المشتبه ترشح ٥٩ — مثل المبالغة في الذم ٦٠ — الحيرة والدهشة ايضا ٦٠ — والله يا ظبية ٦٠ — ايا منزله سلمى ٦٠ — [illegible] ادري ٦٠

وشيم بنات القصد قبلت قلت ٦١ — قلت طولت ٦١ — واخوان وخلتهم وقالوا ٦٢ — الاطراد ٦٢ — الكريم ابن الكريم بن الكريم ٦٢

ان يقتلوك ٦٢ — الجناس ٦٤ — حدق الاجال ٦٤ — طلاع النجاد ٦٤ — ذى ذيلم ٦٤ — عندما جاجب ٦٤

رايت يا قوتي ٦٦ — هامات من كرم ٦٥ — اذا ملك لم يكن ٦٥ — مطايا مطايا ٦٥ — كلكم قد اخذ الجام ٦٦

جناس مرفو ٦ — جناس محرف ٦٨ — ولاتله عن تذكار وشد نعيك ٦٨ — جناس محرف ٦٨ — جبة البرد جنة البرد ٦٨

التسمية باسم المفرق ٦٧ — الجاهل اما مفرط ٦٩ — البدع شرك الشرك ٦٩ — والتفت الساق ٧٠

جدى جهدى ٧٠ — يمدون من ايد ٧٠ — ان البكاء هو الشفاء ٧١ — ليل دامس طامس ٧١

وهم ينهون عنه ٧٢ — الخيل معقود ٧٢ — ويل لكل همزة ٧٢ — تفرحون تمرحون ٧٢

وانه لحب الخير لشديد ٧٢ — امن الاسن ٧٢ — تجنيس قلب ٧٤ — حسامك فيه للاحباب ٧٤ — اللهم استر ٧٤

لاح انوار الهدى ٧٤ — من سبا بنباء ٧٤ — غرالله غرك ٧٤ — على قدرى على قدرك ٧٤ — تجنيس مقاره ٧٤

حلقت لحية ٧٤ — هلوفة حالها ٧٤ — والذى خبث ٧٤ — رد العجز على الصدر ٧٥ — وتخشى الناس ٧٥

الحيلة ترك الحيلة ٧٥ — سائل اللئيم ٧٥ — استغفروا ربكم ٧٥ — لعملكم من القالين ٧٥ — سريع الى ابن العم ٧٦

حريص على الدنيا ٧٦ — اقول لصاحبى تمتع من شميم ٧٧ — ومن كان بالبيض ٧٧ — الماء على الدار وان لم يكن ٧٨

دعانى من ملامكما ٧٩ — واذا البلابل ٧٩ — فمشغوف ٨٠ — املتهم ثم تاملتهم ٨١

ضرائب ابدعتها ٨١ — اذا المرء لم يخزنه ٨٢ — لو اختصرتم ٨٢ — نوعى والثرى ٨٢ — ولاح يحيى ٨٤

فمشغوف بآيات المثانى ٨٤ — النظم البجيع ٨٥ — تجلى به رشدى ٨٥ — سأصبر لما اقعدت ٨٥ — ٨٦

تدبير معتصم بالله ٨٦ — لم يرم قوما ٨٦ — قفا نبك من ذكرى ٨٧ — هم يا قاربه وانه سيه ٨٧

من شروط الصبوح ٨٨ — جمال يارى كوررجه ٨٨ — فضاء الشغب ٨٨ — فكل ذى غبة ٨٨

الا يا ايها الليل ٨٨ — ايمده اوطه اوخرشد ٨٩ — تصريع منظور ٨٩ — اقلني قد دنت ٨٩

موازنة نظيرنوعنة ٩٠ — ايها الوحشى ٩٠ — فاجمع عالم يحد ٩٠ — ومنه القلب ٩١

مودته تدوم ٩١ — ضربحبته ٩٢ — يا خاطب الدنيا ٩٢ — دارمتى اضحكت ٩٢ — تشريع ٩٢

توشيح ٩٢ — ذو القافيتين ٩٢ — سأشكر عمروا ٩٤ — فتى غير محجوب ٩٤ — الخلة الم تدعوا ٩٥

لما يؤذن الدنيا ٩٥ — والانفار بكيه ٩٥

٨٨
٩٩
١١
١٩٨

مثا ونا ٤٢
سرء ٤٤
غلو ٤٥
حو ٤٩
حرية كلام ٢
بنات ٤
مستبد ٥٦
ولابد جهنة ٥٧
الملح ٥٩
وتحت القمر قتت ٦١
ان ثقة ٦٢
رأيت ٦٦
جناسو ٦

ابيات البديع

علم يعرف به وجوه تحسين الكلام بعد رعاية المطابقة ووضوح الدلالة وجوه تحسين كلام ايكى ضربدر
برى لفظيه برى معنويه در طباق مطابقت تضاد معنويه دندر ايكى شى بربرينه مباين اوله رق جمع اولمقدر اوليا
شى يا خود دها زياده اولور ايكى اولا اسم اولور بو آيت كريمه ده • وتحسبهم ايقاظا وهم رقود • يا خود
فعل اولور بو آيت كريمه ده • يحيي ويميت • يا خود حرف اولور • لها ما كسبت وعليها ما اكتسبت • آيت كريمه
كبى كه ايقاظ ايله احيا ايله اماته فعللرى ولها وعليها ده اولان حرفلر كبى تدبيج • دروغ آشنا اولمشم دن
بيگانه صانسونلر • بو بيوازكه روشندر عاقل اول ديوانه صانسونلر • آيات سابقه ده ايقاظ رقود حيات موت
لها ده لام انتفاع عليها ده على ضرر دلالت ايدر بالاجتماع طباق اوزره جمع اولنشلردر وشوبيت
بحسبه بديعه دن صنعت طباق قدندر • تردى ثياب الموت حمرا فما اتى • لها الليل الا وهى من سندس خضر •
تردى اتخذ ابو نهشل رداء ثياب الموت اى الكفن المتلطخ بالدم او ثياب الموت نفس الدم المتلطخ ببدن
الشهيد كانه اودم ثوب كبى شهيده بورنمشدر لها ثيابه راجعدر سندس حريردن اولوب غايت رقيق نسج
اوله معنى ابو نهشل حين شهادتنده قانيله بويانمش البسه يى يا خود بدنينه بولاشان البسه كبى احاطه ايدن دمى رداء
يعنى كفن اتخاذ ايدوب هنوز شهادتى كونى كيجه سى كذر ايتمكسزين اولباس احمر ثياب جنتدن ثياب سندسى خضردر

خضر صفت دكلدر خبر بعد خبردر زيرا قوافلك اخرى مرفوع اولمغله اوزره نظوبه در مراد لون حمرت
وخضرتى ذكر ايدوب اول ايله قتلدن وثانى ايله دخول جنتدن قصد وكنايه در بحضيرن تزيين معناسنه
اولان اصطلاحات بديعه دن تدبيج صنعت طباق قدر ديديلر • دبج المطر الارض اذا زينها •

تدبيج مقامات حريريه اوندا وجنجى مقامه سنده واقع اولانه • فمذ اغبر العيش الاخضر • وازور
المحبوب الاصفر • اسود يومى الابيض • والابيض فودى الاسود • حتى رثى لى العدو الازرق •
فيا حبذا الموت الاحمر • قولنده التزام اولنشدر اغبرار تكدر معناسنه عيش اخضر طيب عيش وسعت حال
معناسنه وبو حالك تكدرى تشويش وتكدر ومضايقه تحويلدر ازورار انحراف وعدول معناسنه محبوب اصفر ده
ايكى معناسى وار برى قريب برى بعيددر • اولكى ذى صفرت يعنى صارى بكزلى انسان ايكنجى ذهب يعنى التون
بو مقامده ذهب اوله رق توريه در فود راسك جانبنده اولان شعوردر رثى لى رق ورحم لى قلب العدو
يعنى بم ايچون دشمنك قلبى رحم ورقت ايلدى عدو ازرق شديد العداوة فيا حبذا فيا نعم الموت ديمك اولوب حيلى
صنور تدننا عموت التحسان وتميندر موت احمر الموت الشديد در • ايمدى ابو فقرات مقاماتده الوان تقابله
جمع اولنمغله صنعت طباق اولوب وقصد توريه ايچون ذكر الوان جهتيله صنعت تدبيجى متضمندر) اما تدبيج مدح

ویاخود مدحدن غیری بر معناده کنایه ویاخود توریه قصدیله حمرته وصفرته کبی الوان ذکر اولنمسیله مقیسدر
ولونلر بیننده تقابل اولدیغی جهتله بو تعبیر اوزره تدبیج تفسیر طباقده داخل اولدیغنده بعض رحمه الله تدبیجی قسم
طباقدن اولوب وجوه تحسین معنویه ده براسه بر قسم اولدیغنی تصریح ایلمشدر

صنعت طباق ایکی شی یلحقدر یعنی معنیین بینی جمع ایدوب بونلردن احدهما اخره مقابل اولا شیئه سببیت ولزوم کبی
بر نوع علاقه ایله تعلق اولمیدر • محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم • قولی شریفنده در
زیرا هر نقدر شدت رحمه مقابل دکل ایسه لکن ضد شدت اولان لینك سبب اولوب بو علاقه دن ناشی کان شدت
ایله لین ذکر اولنمش مثابه ده در ایکنجی معنای حقیقیده تقابل اولمیه لفظین ایله کندولرنده تعبیر اولنان معنیین
غیر تقابلین بینی جمعدر بوده دعیلك • لا تعجبی یا سلم من رجل • ضحك المشیب برأسه فبکی • قولی
کبیدر یا سلمی دن یا سلم مرخمدر بو مرأنك اسمیدر رجلدن مراد شاعر کندودر فبکی ضمیری رجله راجعدر
ضحك المشیب ظهر ظهورا تاما انتشار یا ضدن عبارتدر مصرع ثانیده رجل صفتدر بکادن مراد حزندر

مفهوم بیت یا حبیبه حزن وشدائد سبیله حالی شبابتمك شیبوبته تحولی وتغیرندن تعجب اتمه که تغیر حالم امر بدیع
وعجیبه دکلدر زیرا شاه عشق ومحبت وشدائد محن وکربته مبتلا اولان کیمسه لا محاله حالی تغیر ایدر وبوکا
ایهام تضاد تسمیه اولنور   محسنات معنویه دن ذکر اولنان ایکی ضدی بینی جمع ایتمکدر که یا ایکیسی
بردن اسم ویا لورلر ذکر اولنه وتحسبهم ایقاظا ایتنده اولدیغی کبی یاخود فعل اولورلر یحیی ویمیت کبی یاخود
حرف اولورلر لها ما کسبت وعلیها ما اکتسبت کبی ای للنفس ما کسبت من خیر تنفعه وعلیها ما کسبت
من شر لا تنفع بل یضرها یاخود ایکی نوعلی بینی جمع اومن کان میتا فاحییناه کبی احیاده حیوة معنیه
اولمغله موتله حیوة بر برینه تقابللردر   بو طباقه که محسنات معنویه ده ایکی ضد بر برینه طباق
الایجاب دیرلر مرور اید مثاللر کبی دیکرینه طباق سلب دینلور بو نوع بر مصدرك ایکی فعلی بینی جمع
ایتمکدر وبو ایکی فعلك بری مثبت اخری منفی یاخود بری امر بری نهی اوله اولکنه مثالی ولکن اکثر
الناس لا یعلمون یعلمون ظاهرا الایة بو ایکی فعلك مصدرلری بردر که علمدر وبری مثبت
دیکری منفیدر ایکنجیه مثالی لا تخشوا الناس واخشون کبی   صنعت طباقدندر وبعضیلر بو نوعه
لفظا معنا تزیین کبی اولان تدبیج تسمیه ایتدیلر بو نوع مدحده یاخود مدحدن غیری الوان ذکر اولنه
یا کنایة یا توریة قصدا وهذا الوان جوارخ سرادجوما فوق لوجود کنایه به مثالی کذا ایدن تردی ثیاب

الموت بیتی کبی که تدبیج الکنایه در **تدبیج** توریه هم بر نوع ذکر اولنان ترد اغبر العیش لا اخضر نقره لری کبی بو فقره لرده اولان الوانك جمعی توریه ایچون ایراد قصدی ایچوندر و هر لونده توریه بو نوعه اقتضا ایتمز هر نقدر بعضیلر اقتضا ایدر دیمشلر ایسه ده

محسنات معنویه دن صنعت طباقده تفسیر سابقه یعنی الجمع بین المتضادین آکه هم مقابله ده داخل اولان بدیعه دخی داخل اولور **اما سکاکی و غیریسی** بونی مستقلا بر قسم قیلمشلردر **مقابله** ایکی یا خود دها زیاده معانی متوافقه کتوریلوب بعده او معانی یه مقابل اولان معانی علی الترتیب کتورلمکدر بو توافقه تقابلك خلافیدر که او معانی متناسبه متماثله اولمق شرطلر کلدر ● ایکی معنانك دیگر ایکی معنا ایله مقابله سی فلیضحکوا قلیلا ولیبکوا کثیرا الآیة کبیدر که ضحك ایله قلت بر برینه متوافقلر اولوب بعده بکا ایله کثرت اتیان اولنوب ایکی اولکنه مقابل اولمشلردر ● اوچ شیئك اوچ شیئه مقابله سی ● ما احسن الدین والدنیا اذا اجتمعا ● واقبح الکفر والافلاس بالرجل ● بیتنده اولدیغی کبی بحر بسیطك ضربه اولمشدر قائلی ابو دلامه در **ما احسن** ما نکره تامه موصوفه شیء معناسنه مبتدادر صحیحی تعجب معناسنی متضمن اولمغله در احسن ماضی اولوب تعجب منقولدر **الدین** احسن نك مفعولیدر معناسی نه تعجب شیء عظیمدر که دینی حسن یعنی کوزل قیلدی احسن الدین مانك خبری موقعنده در **بالرجل** اجتماعه متعلقدر **معنای بیت** قچن دین و اسلام و دنیا و مال بر رجلده اجتماع اتسه نه عجب شیء عظیمدر که بونلری حسن قیلدی و کفر و افلاس

اجتماع اتسه نه عجب شیء عظیمدر که بونلری قبیح قیلدی **شاعر** مقابله طریقی اوزره اولا اوچ شی که حسن و دین و دنیادر بعده بو اوچه مقابل حسنه قبح دینه کفر دنیا یه افلاس علی الترتیب کتوردی

محسنات معنویه دندر مراعاة النظیر بو مراعات نظیره تناسب و توفیق و ائتلاف و تلفیق دخی تسمیه اولنور تناسب بر امری او امره مناسبته تضاد ایله اولمیه رق مناسب اولان دیگر بر امر ایله جمع اتمکدر تضاد ایله قید کل تضاد ایله اولمدیغندن طباقده خارجدر بعضا ایکی امرك بیننی جمع اولور الشمس والقمر بحسبان کبی ● ترکی اولا شوبیتده اولدیغی کبی ● سبزت سینه کی کل غنچه ازاره کوکل ● بوبیله در رسم محبت بوکا یوقدر چاره کوکل ● غنچه ایله سبزه یی جمع بو قبیلدندر ● برده شو بیتده اولدیغی کبی ● کالقسی المعطفات بل الاسهم ● مبریة بل الاوتار ● قائلی بحتری ضعف و هزال و نحافت ده ابلك صفتنده دیمشدر **کالقسی** تقدیری الابل المذکوره کالقسی مبتدا محذوف خبریدر قسی قوس کلمه سنك جمعیدر **المعطفات** صفة القسی معطفات تشدید طا ایله تکثیر افاده ایدر منحنیات معناسنه عطفه دینور اغاجی زیاده منحنی قیلسه **بل الاسهم** جر ایله قسی اوزرینه معطوفدر سهم کلمه سنك جمعیدر مبریة تضعیف ایله سهمدن حالدر بر اه دن ماخوذ در یونلمش دیمکدر **اوتار** وتر لك جمعیدر کریش زه معناسنه

معنای بیت اول ایل ضعف و هزال ومحنا فتنده ناشی اکلمش یایلر کبید ربل که یونلمش اولدیغی حالده اولان
اوقلر کبید ربل که یایلرن کوریشلری کبید رشاعر برینه مناسب اولانه قسی وسهام و اوتاری جمع ایلیک
• جکس شراب نشاطی جامانده بدکره • خمار جهلم فلک سزیکوزن اولنجه جکر • بو بیتده شراب خمار جام اجتماع
ایتمشدر

مراعات نظیر ایله متناسبه نك جمیعنه ده اولور بعضلرن وزیر ایله ایجون • انشا ایها الوزیر انه علی الوعد
• شعیبی التوفیق • یوسفی العفو • محمدی الخلق • قوللری بوقبیلدندر اولدیه برنجی انه کان صادق الوعد
اکنجی وما توفیقی الا بالله بو کلام شریف حضرت شعیبدن حدوث ایله قرآنده محکیدر • اوچنجی لا تثریب علیکم
الیوم یغفر الله لکم • دردنجی انك لعلی خلق عظیم آیات شریفه سنه اشارتدر • بیت تورکی قلم بجدوله مرکب
رویده کاغذده دربیلیم • کبی النسیم و شوضه عصا ظالم یازنده محرم • وبعضا مراعات دها اکثرن زیاده که
اولور نته کم ابن رشیقك • اصح واقوی ما سمعناه فی الندی • من الخبر المأثور منذ قدیم • احادیثه

ترویها السیول عن الحیا • عن البحر عن کف الامیر تمیم • قولنده مشهوردر زیرا شاعر مرقوم صحت وقوت وسماع
وخبر ماثور واحادیث وروایت بیننده وکذلك سیل وحیا وبحر وکف امیر تمیم بیننده اولان مناسباته اجرا ایتمشدر
وبیت ثانیده اولان عنعنه صحت ترتیب اولدیه زیرا سند احادیثده واقع اولدیغی کبی روایتی صاغرا عن کابر اعتبار ایله
قیلمشدر چونکه سیولك اصلی مطر وسائر عزی اوزره مطرك اصلی بحر و ادعاء شاعر اوزره بحرك اصلی کف ممدوحدر
کان عطا سیول کندندن کبیر اولان مطردن و مطر دخی کندندن کبیر اولان بحردن و بحر دخی کندندن کبیر اولان کف ممدوحدن
روایت ایدوب صاغرا عن کابر روایته اولشدر ترویه عطا معناسنه مأثور مروی معناسنه وسلف خلفه نقل ایلدیکی
حدیثدر حیا قصر ایله مطر وبولوت معناسنه عنعنه روایته معناسنه اولوب راوینك عن فلان عن فلان عن رسول الله
علیه السلام قولندن مأخوذدر مفهوم بباحث جود وعطاده حدیث قدیمدر و مأثور و منقول اولدیغنه اشارت ایلمز اخبار
و روایاتك اصح واقواسی سیولك مطردن و مطرك بحردن و بحرك کف امیر تمیمدن روایت ایلدیکی احادیث و اخباردر

شو بيت دخی ايهام تناسبدندر ● تجل عن الرهط الاماء غادة ● لها من عقيل في مماليكها رهط ●
وحرف كنون تحت راء ولم يكن ● بدال يؤم الرسم غيره النقط تجل عظيم معناسنه ولان جل جلالة
دن اولوب عن ايله تعديه سی معنای تنزهی تضمندن ايچوندر رهط ادی يدیه بر نوبه دركه جواری تلبس ايدر
اماء امه نك جمعی اولان اماءه منسوب اولوب امه جاريه معناسنه در غادة غيد غيداً قوللرندن اولوب امرأة
غيداء وامرأة غادة ديرلر نا عمه لينة ديكدر غيد نعوتده معناسنه حاصل تنوند وبدنی يوشوق مراد ديكدر
ومحبوبه رهطده تعظم وتنزهی ملابسی دقيقه اولديغنده كنايه در عقيل ضم عين وفتح قاف ايله قبيله اسمی
مماليك مملوكك جمعی حرف مهزول ولاغر اولان ناقه معناسنه اولوب مجوز ايهامی رهطا وزره مطوفدر نون
حروف معجمه دن اولان حرف معروف اولوب ناقه يه دقت ونحافده ناقه يه حرف نون تشبيه ايلمشدر بعضيلر نوهی
كبی حوت ديكلدر را لفظی رنه حيوانه ضرب حينده رأيته قوللرندر وكذلك دال لفظی زفوه وجوم ايله كنايه
سوق ايتدكلری وقتده دينلان دلا الركائب قوللرندر يهم فاعلدر يؤم يقصد يطلب معناسنه در الرسم
طلل يعنی خرابه اولان منازلده باقی اثار وتملدر نقط ايله مرادی رسوم واثار اوزره نقاط ايديه مطردر
يؤم الرسم قولی رالنك صفتيدر عادت عربانده ايشكه خرابه زمنازلی زيارته كتدكلرنده لاغر وناتوان
بر ناقه يه ركوب ايله ناقه نك كمال ضعف وهزالده شيبه بيجال اولديغنده ايا قلريله بطون ناقه يه ضرب ايدرك تحريكه مجبور

اولدقلری جهتله بو شكلده راكبه زای تعبيری بطون ناقه يه ضربده عارض اولان وجوه ناقه نك جهتنه اليشلمسی منابتله
مفهوم بيتين محبوبه محدوده لباس جواريده ازيد تعظم وجلالتله تنزه واعراض ايدر بو دلبر تنوند وطريدركه عالان مماليك
وفيره اولان رفه قبيله عقيل انك جمله عبيدی وجواريسنده برقبيله در ومحبوبه مذكوره نك اعراض وتنزه ايتديكی شيلك برى
دخی رقيق وملايمتله دال وساتوه اوليوبه قطرتده مطا ايله كسب وتغير ايديه رسم طلال ومنازله قصد وعزيمت ايليين زاننك
زيرانده كمال دقت ونحافدن شبيه حرف نون اولان ناقه هزال بيچالدر ديمك اولوب جواريه مخصوص ولان رهطده محبوبه نك
تنزهی ملابس رقيقه ونفيسه تلبس ايتديكی وناقه نحيفه دن اعراض شتران سمان وذوات سنام ايدوكی كنايه در ايهاده حرف
ونون ودال ورا ونقطك ذكرنده بو نلرله مراد معانی امتناسبه لری اولديغی ايهام وارد ابيات تركيه دن مستانه اومدی
كو رسه ايكی يازدم ● نقش اولدی الف قدی ديله بايله يازدم وبعضيلرك تعريف تسميه ايلدكلری شيكه برده مفوف قوللرنده
اولرده بر نوع تما شدركه لون واحدا وزره اذهب كنندده طولانی اولرده جا بجا خطوطا اولا اصطلاحده كلامده برنثر
مثلا محدد اولان معانيه ومقاديری مستويه ويا متقاربه اولان جمله ايراد درنته كم وصف سيف بدر شاعرك ● تسربل وشيا
من خزوز تطرزت ● مطارفها طرزا من البرق كالتبر ● فوشی بلا رقم ونقش بلايد ● ودمع بلا عين وضحك بلا
ثغر قولی بوقبيلدندر تسربل لبس السربال وهو القميص وشی قماشی طلوندر منقشدر خزوز خزك جمعی اولوب
خالص ايپك معناسنه مطارف مطرفك جمعيدر مطرف خزدن دوبوع بر ردادركه اعلاسی اولور عربانك كليمده مصنوع

اولنور ده تلبيس اتيكلري معلم ثوب اولديغي بو شعر بيانه اتيشر **طرز** طراز جمعي اولوب علم ثوب معناسنه
معربدر برنجانده طراز كسر طا ايله علم جامه و سجف معناسنه در اوائل اسلامده سجف اطراف قباده اولوردي
تبردن مراد مضروب و مسكوك اولميان ذهبدر **رقم** رقم على الشئ قولندن مصدر اولوب خط علمه معناسنه در
دبج كوزيلي نقش اولوب ديشلرد رشاعر برقم سحاب ايچون حنوزده نسج اولنمش بر ثوب منقش و تبره
شبيه اولان برقده طراز ايله مطرز برلباس اثبات ايلدي بعده بو صفاتي تفصيل ايدوب ثوب مذكورده رقم
راقم اولميوب ونقشي ال ايله مصنوع اولمديغي واندن ايچون دبج جاري يعني مطرز اولوب لكن عيندن اولمديغي
وتغري اولمديغي حالده منزله ضحكده بزه اولديغي بيانه وتناسبته المعنى اولنور ده **قوشي بلا رقم** الخ جملة ربعه سي
اثبات ايلمشدر كه اول وثالث ورابع مستويه وثاني يد لفظنك رقم وعيه ونغره برجوبه نقصانه اوسبله
متقاربه در

• احل وامر وضر ونفع ولح • واخشن وريش وابرو انتدب للمعالي • بو دخي تفويفدر
لاجل الاختصار افعال مذكوره لك مفعوللري محذوف وقد ر **معناسي** كون حلوا للاوليا وموعلى الاعداء ضارا

ضارا للمخالف نافعا للموافق خشنا لمن يخاشن وريش يعني اصلح حال من يختل حاله وابرا اي افسد حال
المفسدين وانتدب اي اجب للمعالي واجمعها **ترجمه** اوليا و اصدقا ايچون حلو اول و اعدا اوزره مر
اول يعني احبابه حسن التقاء وتلطيف ودشمنانه قهر وتعنيف ايله معامله ايت ومخالفي اضرار وموافقه
منتفع اوله سكا خشونت كوسترن كمسه يه سنده خشونتله مقابله كوستر وحالي پريشان اولوب مختل اولوب
دوچار فقر و اضطراب اولنلرك حالني اصلاح وحاجتني انجاحه سعي ايله و ابراي افسد حال المفسدين
يعني مفسدلرك حالني افساد ايله ولفظ ابرين بريه بري كه من بابه رمي يقال بري القلم اذا نحته
تركيب قلمي يونتدي ديمكدر وبو كلام امرينه اجابت ايله **انتداب** الاجابة بالامر ندبه لامر فانتدب دينور
برامرك فعلنه طلب ايدوب او دخي اجابت ايلديكه ديمكدر **اي حاصل** احل وامر وقصور جمله لر متقاربة المقدار
اولنور ده ايراد اولنوب مرحلو و ضرنفع و سائرلري يكديكره متقابلدر يعني من جهة التقابل معاني
متناسبه در **ايهودي** بر وجه مشروح بو شعرده تفويف ثلاثه ايلدكلري بونوع محسنات ده ولان بيت اول
امور متناسبه بيني جمع ولسيله مراعات نظيرده وثانده امور متقابله بيني جمع اولنور ده طباقده داخلدر

الارصاد ارصاد وجوه معنویه دندر بوضرب ارصاده تسهیم دخی دیدیلر تسهیم تنقیش ثوب نقش قیلمق کانه بیت و فقره لرده عجزلری ماقبلی ایله عجزی ایکی خط تسوید ایدر تسهیم دیرلر خطوط تسویه ایدی اولام توبلری ارصاد بیت یاخود فقره ده عجزدن اول حرف روی نه ایدوکی معلوم اولدیغی وقتده عجزه دلالت ایده جک برشی ایراد اولنمیدر تسهیم ایچون حلبینک • کذالک یونس ناجا ربه فنجا • من بطن حوت له فی الیم ملتقم • ووجهلک • وعاد بردا وسلاما للخلیل به • نارا تاجج فی حران بالقرم • وسیوطینک • ضیعت فی الحب ایامی وما ظفرت • روحی بتسهیم تقریب فوائدم • بیتریکه مثال ایراد اولنشدر • ترکیده دلالت لفظیه ایله تسهیم • وطنک ذوقی ملاقات احبا ایله • بی ملاقات احبا وطنی نیلیهیم • ودلالت معنویه ایله نوری مرحومک • دلخانه خرابه اولدیکه یقلدیکه تراب اولدیکه • هرجانبی بابه اولدیکه ویرانه میم سبجیم • بیتریدر **حرف** روی دیلان برحرفدرکه ابیات یاخود فقرلرا اواخرنده اوحرفک اوزرینه بنا اولنوبه وبونلرده هربرلرنده تکراری واجب اولور • احلت دمی من غیرجرم وحرمت • وحرمت • بلا سببه یوم اللقا کلامی • فلیس الذی حللته بمحلل • ولیس الذی حرمته بحرام حرف رویلری معلوم اولمسی قافیه دخی بیلمکه سبیله مشروطدر مثلا حرف روی میم اولدیغی معلوم اولمسندن قافیه حرام اولدیغی معلوم اولمیوبه فضا محرم اوحسید جنی توهم اولنوربو بیتده قافیه سلام وکلام کبی کلمات اولدیغی

بیلنمسه عجزی محرم اولمسی توهم اولنوردی **مفهوم بیت** محبوبه جرم وجنایتم اولمدیغی حالده بنم دمیمی حلال عد ایدوب قتلمه امرایلدی وبلاسبب یوم ملاقاتده کلامی حرام عدایلیوب افادتمه اصغا ایتدی وبو معامله سی موافق حقانیت اولمیوبه زیرا حلال عد ایلدیکی سفک دم حلال وحرام عد ایلدیکی کلام حرام دکلدر

عمروبن معدی کربک • اذالم تستطع امرا فدعه • وجاوزه الی ما تستطیع • بو بیتده ارصادی اذالم تستطع الخ قولنده واقع اولوبه زیرا شاعر وجاوزه قولنده اصل اولدیغی کبی حرف روی عین اولدیغی ابیات سابقه دن معلوم اولسیله اذالم تستطع قولنی دلالتیله عجزی تستطیع اولدیغی سامع معلومی اولورشیخ دیکرده امرا یرنده شیئا واقع اولمشدر **معنی** نه زمان برشیئه که تحمل اتمه یه سعی وطاقت کتوره میه سین اول شیئی ترک ایله اول شیئه تحمل اولدیغی وطاقت کتوره جک شیئه کیت یعنی عهده دار اوله میوبه دائره قدرتکدن خارج اولانه مطلعی ترک ایله قدرتیابه اوله بیله جکک ایشه تشبث ایله

• قالوا اقترح شيئا نجد لك طبخه • قلت اطبخوا لي جبة وقميصا • الاقتراح سؤال
عنهك احوالني تأمل ايتميه رك بركيمسه دن بر شي سؤال و تكليف وطريق تهكم و تحكم ايله و شيئا طبخ
معناسنه اولان اقترحت عليه شيئا دن امودر نجد من اجاد مضارع نفس متكلم مع الغير اموك جوشنده
بجود بدر معناسی بر شیئ کوزل قیلمق بو بیت ابو الشمقمق ادیبك ادهو به عیشه ومناده برینه بولندیغی
درته ذات اوله ره بر صباح خادمنی ارسال ایله بو یوم مذکوره ذبایح سمینه ذبح ایتمه و لدقلرندن
نه درلو طعام استرسه طبخ ایتلك اوزره کنده وسنده سؤال ایتدکلرین خادم مرقوم تبلیغ ایتمه سیله بالتصادف
یوم مذکوره صوغوق شدتنده ادیبك لابس اوله جق جامه تدارکنه ضرورتی اوله رق سؤال مذکوره
جوابا • اخواننا عزموا الصبوح بسحرة • فاتى رسولهم الي خصيصا • قالوا اقترح البيت • نظم
دلپذیرنی ترقیم و اخوانه تقدیم ایدوبه شعا قبا خادم عودت ایده رك درته خلع فاخره واول
تقدا رصرع اتیابه وادیب دخی حلل مذکوره به اکتفا واجی لرکه درجیبه ایمه رك ظرافتنه غایتله عرض
تشکر فرا ایلمشدر معنی دیدیر که نه کونه شیئی من غرز وبه وبن فیر تفکر استرسن سکا انك طبخنی
کوزل ایده لم بنده دیدیم بکم ایچون اکل وشربه متعلق بر شی لازم دکلدر هوا غایت صغوق در بکا
بر جبه و بر قمیص طبخ ایدیك یعنی دیکلك بو ترتیب محسنات معنویه دندر بوکا اصطلاح بدیعده
مشاکله دیرلر که مشاکل غیری لفظیله بر شیی ذکر ایتمکدر و لغتده موافقت معناسنه در خادم مذکورك
سؤالی اولانه طبخ صحام صحبتی اوزره منطوقدر

محسنات معنویه دن بری دخی اصطلاح بدیعده مزاوجه در بو بیتده اولدیغی قائله تجربه در • اذا ما
نهى الناهى فلج بي الهوى • اصاخت الي الواشي فلج بها الهجر • معنی اول محبوبه نك حسندن
نهی و منع ایدیجی بنی نهی و منع ایتدیکم حینده انك عشق و محبتی ملازمت ایتمکه بونده نهی و منع عمل ایده
دخی اول محبوبه نمامه قولاق طوتمکه یعنی تماملك میانه مزه برودت و افتراقه دال اولانه افترانه
استماع ایدوبه تصدیقه ایتمکه بو سببه بنده هجر وتباعد ملازمت ایتمکه بونده واشیلك وشایه سی عمل
ایتدکه • یعنی شاعر شرطیله جزاده واقع ناهینك نهی و محبوبه نك واشی به اصاخه سی یعنی واشینك
سوزینی استماعی میاننی هر برنی هوا و هجرك ملازمتی اوزرلرینه ترتب ایتمه ده مزدوج قیلدی بوکا
مزاوجه دیرلر مزاوجه لغتده ازدواج معناسنه در اصطلاحده شرط و جزاده واقع ایکی معنا نك میاننی هر برنی

شیء آخره اوزرنه ترتب ایتمه‌ده مزدوج قیلمقدر مزاوجه‌نك تعریفی ان تزاوج بین معنیین
فی الشرط والجزاء در تزاوج مجهولدر فاعلی هی در مصدری اولانه مزاوجه راجعدر نظیری نوبتیدر •
الهم لا مر الخیر لو استطیعه • وقد حیل بین العیر والنزوان • حیل مجهولدر نائب فاعلی مصدرینه راجعدر وقد
وقع الحیلولة دیمکدر یا خود ایکی بینده ده نائب الفاعل ظرفدر بو قصده تعریفك معناسی یجعل معنیان
واقعان فی الشرط والجزاء مزدوجین فی ان یترتب علی کل منهما معنی رتب علی الآخر اولور • وبحتریك • اذا
احتربت یوما ففاضت دماؤها • تذکرت القربی ففاضت دموعها • مزاوجه دندر احتربت ودماؤها
ضمیرلری بیت سابقده اولانه قوسانه راجعدر

محسنات معنویه‌دن برلیسی عکسدر تعریفی ان یقدم جزء فی الکلام علی جزء آخر ثم یؤخر معنی کلامده
بر جزء جزء آخر اوزرنه تقدیم اولنوب بعده اول جزء متقدم جزء آخردن تأخیر اولنمسیدر بوکه تبدیل دخی
دیرلر آیه کریمه‌ده وتخشی الناس والله احق ان تخشیه کبی وشاعرك • سیلوح الی ابن العم یلطم
وجهه • ولیس الی داعی الندی بسریع • قولی کبی عکس وجوه عدیده سائره ایله ده بولنور •
بر وجه بودرکه جمله‌نك احد طرفینی ایله طرف مذکوره مضاف اولدیغی شیء بیننده واقع اولمسیدر عادات
السادات سادات العادات کبی زیرا عکس کلامك احد طرفینی اولانه عادات ایله عادات اولان مضاف

اولدیغی سادات بیننده واقع اولمشدر وجوهدن بریده جمله‌نیده اولانه فعلینك متعلقینی بیننده
واقع اولماسیدر مثال یخرج الحی من المیت ویخرج المیت من الحی آیه کریمه‌سنده اولدیغی کبی حی ایله میت معا
یخرجنك متعلقیدر بر کره حی میته اوزرنه تقدیم وبر کره عکس اولمشدر وجوه مذکوره‌نك بریده
عکس جمله‌نك طرفینی بیننده واقع اولمسیدر طویت باحراز الفنون ونیلها • رداء شبابی والجنون فنون
فحین تعاطیت الفنون وحظها • تبین لی ان الجنون فنون • ده اولدیغی کبی زیرا عکس کلامك
احد طرفینی اولانه جنون ایله طرف آخری اولان فنون بیننده واقع اولهوب اولا جنون فنون اوزرنه ثانیا
فنون جنون اوزرنه تقدیم اولنمشدر مفهوم فنون تحصیل واحرازیله بو یولده رداء شبابی طی
ایلدم یعنی گنجلك ایامنی بو اوغورده افنا ایتدم حالبوکه جنون فنوندر یعنی جنونك انواع نهایتسی واردر
ایمدیکه بن فنون کثیره‌یی وانده اولانه حظ ونصیبی اخذ واستیفا ایتدیکم حیننده حقیقةً فنون جنون اولدیغی
عندمده ظاهر اولمشدر   وجوه مذکوره‌دن بریسیده جمله‌نك طرفینده ایکی لفظ میاننده اولور
مثالی لا هن حل لهم ولا هم یحلون لهن لفظ کریمه‌سنده اولدیغی کبی مذکور ایکی لفظ هن وهم لفظلریدر
میانلرنه تقدیم وتأخیر بولنمشدر • ولا خیر فی السرف • کلامنه • لا سرف فی الخیر جوابی کبی • وحمادی
الرشید • فلولا الدموع کتمت الهوی • ولولا الهوی لم تکن لی دموع • بیتی ولسان ترکیده اوزره

● جاه ایله کسب شرف ایتمز ایکن عالم ● صدر عالی ایله کسب شرف ایدر جاهی ● امثلهٔ عکسیدندر

ضرب محسنات معنویه دن بریسیده توریه در ایهام دخی دیرلر کتب بدیعیه ده کورلدیکی اوزره توجیه و تخییل
دخی دینلورسه ده توریه تسمیه سی جمله سندن اولیدر توریه دیمک وریت الخبر دن مصدر اولوب خبری
ستر ایله مکانندن اخری اظهار ایلدم دیمکدر تعریفی ان یطلق لفظ له معنیان قریب وبعید و یراد البعید
اعتمادا علی قرینة خفیة در مفهوم قریب وبعید ایکی معناسی اولور بر لفظ ذکر اولنوب قرینهٔ خفیه یه
اعتمادا معنای بعیدی مراد اولنمقدر ایکی نوعدر بر نوعنه مجرده دینلور معنای قریبه ملایم اولان برشی ایله
اجتماع ایتمین توریه در ایت کریمه ده ● الرحمن علی العرش استوی ● ده اولدیغی کبی استوی ده استولی
معنای بعیدی اولوب بو معنایه معنای قریبی اولان استقراره ملایم برشی مقارن اولماشدر ای اصل استولی
ایچونده ایکی معنی اولوب برنده قریب ودیکرده بعید در معنای قریبی استقرار وتمکن ومعنای بعیدی استیلا
وغلبه اولوب حق ایده ایسه استقرار وتمکن محال اولمسیله استیلا وغلبه یه محمولدر ومرشحه بو نوعده نوع

نوع اوله کیدر یعنی توریهٔ مرشحه توریهٔ مجرده کبیدر شو فرقه وارکه معنای قریبه ملایم برشئ جامع
اولور ایت کریمه ده ● والسماء بنیناها بایید ● لفظ کریمده اولدیغی کبی یدا ایله مراد معنای بعیدی اولان
قدرتدر قدرتک معنای قریبی اولان جارحهٔ مخصوصه ملایمندن ما قبلنده واقع بنیناها قولنه مقارن
اولمشدر بنا ایلک قدرت طلبوب یدی یعنی جارحهٔ مخصوصه طلبی زیاده در بو توریه یا ما قبلنده اولان
لفظیله اولور ایت کریمهٔ مزبوره کبی یا خود ما بعدنده اولان لفظیله اولور قاضی ابو الفضل بن عیاض
وصف ربیع بارده اولان ● کان کانون اهدی من ملابسه ● بشهر آذار انواعا من الحلل ● او
الغزالة من طول المدی خرفت ● فما تفرق بین الجدی والحمل ● قولنده اولدیغی کبی کانون شهر کانون
اول شتا شهر آذار مارت اول بهار حلل جمع حله کرانبها اولوب ایکی قات ثوب در غزاله نک ایکی معناسی
اولوب بری اهو بچه یعنی کیک یاورسی بری شمسدر طول مدی طول مدت خرفت ازال عقدن تناسی
عقل فما تفرق من التفریق ای فما تمیز بینهما یعنی وقت بهارده خلاف معتاد واقع اولان شده بردن
نظرا کانون شهور شتادن شهر کانون البسه سرمادن شهر آذاره انواع حله لر اهدا ایلمشدر ● و یا خود
شمس یسن واختیار وکذا رشیندر استعداد روزگار اولدیغندن عقل وشعوری مختل اوله رق جدی وحمل بینی
فرقه وتمیز ایده میوب برج حمله نزول ایله هوا کسب و کرم واعتدال ایده جک ایکن برج جدیه نزول ایده رک

شدة سرمایه باعث اولمشدر دیکر ایهوی غزاله ایله معنای بعیدی اولان شمسی مراد ایدوب مراد اولنان
معنای قریبه غیر مقصود اولان ملایمه مقارن قیلنمشدر و معنای قریبی شارح مرحوم رشا ایله تفسیر ایدوب رشا
ولد الظبی الذی تحرك ومشی ایله تفسیر اولنمشدر که آهو بچه دیمکدر و معنای قریبه ملایم اولان شیئه مقارنتی خرافته
ایله جیده وحلاله ذکر بیدر • وبعضی کره شو ایکی توریه دهی بر بیتده اجرا و ترشیح اولنور نته کم ابیات سقطده
• اذا صدق الجد افتری العم للفتی • مکارم لا تخفی وان کذب الخال • بیتی بو قبیلدندر صدق وکذب تصدیق
وتکذیب دیمك اولوب اذا حصل للفتی ما یتمناه من الجد • دیمکدر جد حظ ونصیب وبخت وجاهت وغنا معناسنه در
عم ایله ناسده بر جماعت وخال ایله مخیله معناسی مراد ایلمشدر مخیله فتح میم وکسر خا ایله ظن معناسنه اولوب بو صورتده
معنی وان کذب الظن ما یقوله العم دیمکدر • وبعضلر ثبوت وانتفا معناسنه اولان صدق وکذبدندر دیدیلر بو صورتده
معنی اذا انتفی الجد وان انتفی المخیلة ای الخاطئة ای علامة تلك المکارم دیمك اولور و تخیلده اسم فاعل اولوب قوة مخیله
مراد اولنمق دخی محتملدر مفهوم بیت حلیهٔ فضل وکمال ایله عاطل اولان بر شخص بخت مساعد اولوب کسب رفاه
وسعادت ایدیکی وقتده خلق انك حقنده حسابسز کمالات وفضائل عزو وادعا ایدرلر هر نقدر ظن خلافی ویا خود
قوه مخیله انی تکذیب ایدرسه ده ویا خود هر نقدر انده علامت مکارم منتفی اولسه ده حاصلی انسان وکیابه دنیوی ده
کسب حظوظ واموال واحراز ریاست واقبال ایدیکی حینده خلق ظن یقینی ایله مساعد وملایم حالکه بر طاقم مدح وستایشله

وستایشله مشهور افاق ایدرلر شو بیت زمانه مزه اقتران شرف جاه ایله عیوب ونقایصلری
رهین کتمانستار و ممدوح کبار وصغار اولانه جهله افاخم کبارك فحوای احوال مشهوده لریدر

ومنها الرجوع ضرب معنوی محسناتدن بریده رجوعدر که وهو العود الی الکلام السابق بالنقض لنکتة مفهومی
بر کلامدر که کلام سابقی نقض ایله اکا رجوع اولنه بوده بر نکته یه مبنی اولمالی • قف بالدیار التی لم یعفها
القدم • بلی وغیرها الارواح والدیم • قف نفسه یا خود غیره توقف امردر قدم تطاول زمان
وتقادم عهددر وغیرها ده واو مقدره معطوفدر بلی عفاها القدم وغیرها دیمکدر الارواح ریحك
جمعیدر زیرا ریحك اصلی روح اولوب کسر ما قبلندن یایه واو یایه قلب ولنمیله کسر زائل اولدیغی کبی واو عودت
ایلمشدر وفی القاموس الریح معلوم جمعه ارواح وارياح ورياح وريح کعنب وجمع الجمع اراويح واراييح ديم
رعد وبرق اولمیان یغمورلر معناسنه دیمه نك جمعی بو بیتده کلام سابقده • قف بالدیار التی لم یعفها القدم
مرور زمن ایله محو وخرابه اولمیوب معمور وآبادان اولمغنی اراده ایدرکن نقض ایدوب • بلی عفاها القدم وغیرها

الارواح والديم قوليله كلام سابقى نقض اتمشدر نكته سى اظهار حزن وكآبت وابراز دهشت وحيرتدر

الاستخدام وهو ان يراد بلفظ له معنيان احدهما ثم بضميره الاخر او يراد بضميريه احدهما ثم بالاخر الاخر
طريق محسنات معنويه دن برى ده استخدامدر كه ايكى معناسى اولان لفظك معنيلرندن برى مراد اولنوب بعده اول
لفظه راجع اولان ضميرله معناى آخر مراد اولنه • ياخود لفظ مذكوره راجع اولان ضميرلرك بريله معنيلرندن برى مراد اولنوب
ضمير آخر ايله ديگر معناسى مراد اولنه • اولكى صورتك مثالى • اذا نزل السماء بارض قوم • رعيناه وان كانوا
غضابا • سمادن مراد غيثدر رعيناه ده اولان ضمير سمايه راجعدر ضميرله نبات مراددر لفظ سمانك
معناى حقيقيسى معلوم اولوب بو غيث ونبات معناسنك ايكسنده دخى مجازدر مفهوم بيتك بر قومك ارضنه
باران نزول ايديلك وقتده هر نقدر قوم مذكور اظهار غضب وانفعال اتسهلرده بز انلرك نبات ارضنى
رعى وچرايده رز ديمكدر كه مرادى كندو قومى اقوام سائره اوزره غالب اولديغنى بيلديرمكدر

استخدامك ايكنجى صورتى • فسقى الغضا والساكنيه وان هم • شبوه بين جوانحى وضلوعى •
بحتريك قوليدر جوانح تحت صدرده اولان ايكو كميكلردر ضلوع ظهرك ولى يانده اضلاع كباردر غضا
مده طويله آتشى منطفى اولمايان بر نوع شجر باديه در شبوه اوقدوه واحرقوه معناسنه در شاعر غضا
راجع اولان ضمير سندن الساكنيه قولنده اولان ضمير ايله مكان شجر غضايى شبوه ضمير منصوبيله نار شجر غضايى
مراد ايتمشدر واشبو معنيين غضانك ايكى معناى مجازيسيدر يعنى منبت شجر غضاده خيمه نشين اولان قوم
وعشيرته هر نقدر بينلرنده اضلاعمده نار غضايه شبيه اولان آتشى هوا ايله ايقاد ايتديلرسه ده جنابه بارى
عشيرتمى مذكور ايله شجر مذكوره هر دم سقى وسيراب ايلسون

اللف والنشر ضروب معنويه دن بريسيده لف ونشردر كه تفصيل وياخود اجمال اوزره متعددى ذكر
ايدوب بعده بو متعددك احادندن هر بريسيچون اولان شيئى رد سامعه اعتماداً من غير تعيين ذكر ايتمكدر

ایکنجی ضرب اوزره بر ضربنه لف ونشر مرتب دینلور بو ضرب اجمالا یاخود تفصیلا مذکور اولنان مقابللری
صره سیله ایراد ایتمکدر اولده اولده ثانیه ثانیده وهلم جرا آیته کورمه ● ومن رحمته جعل لکم اللیل والنهار
کلام شریفنده مذکور اولان لیل ونهاره مقابللرکه وبلا ترتیب اولان سکونت ایله ابتغاء من فضل
کتوریه لتسکنوا فیه ولتبتغوا من فضله بیورلمشدر لیله سکونت اول نهاره ابتغاء درجهٔ ثانیه ده اولدیغی
کبی ● دیکر مثالی فارسی شهنامه ده طوسیده رستم زال افراسیاب ایله اولان محاربه سنی بیاننده رستمک صورتنی
ستیزنده تجسیم ایدرسه اولدیغی شو ابیاتده لف ونشر سابقی تنظیم ایتمشدر ● بروز نبرد آن یل ارجمند ●
بشمشیر وخنجر بکرز وکمند ● برید ودرید وشکسته وبه بست ● یلانرا سر وسینه وپا ودست ● روز نبرد
روز حرب یل پهلوان برید بریدندن قطع معناسنه شمشیره درید دریدندن یرتمق معناسنه خنجره شکست دیمه
معناسنه کرزه و بست بغلامق معناسنه کمنده ناظر اولدیغی مثللو بو بیتده اوزره سر وسینه وپا ودستی
ایراد ایلمشدر ● وابیات عربیه دن ● فحل اللطام ولونها ومذاقها ● فی مقلتیه ووجنتیه وریقه ●
کبی

لف ونشر ایکنجی ضرب لف ونشر غیر مرتبدر بونویا معکوسا اولور مثالی ● کیف اسلو وانت حقف وغصن
وغزال لحظا وقدا وردفا ● کیف اسلو السلو الخلو عن الغم والغصة والعشق یقال جل سلی القلب
ای الخالی دخی سلاء وسلا عنه دینلور نسیه معناسنه یاخود قوتنه النسیه معناسنه حقف کسر حا ایله مستدیر
اولان رمل عظیمدر عظم واستداره ده بوکا کفل تشبیه اولنور مبتدا اولان انت دن خبردر واو حالیه در وغصن
حقف اوزرنه معطوف زال اغاج دالی دیمکدر تصویر یا محبوبه کفلک کالحقف فی البسط وکالغصن فی القامة
وکالغزال فی العین شاعر کفلی یعنی محل قعودی عظم واستداره ده قوم تپه تشبیه ایتمشدر مفهوم ای محبوب سنک
حب وسیلکده نصل خروج ایدهیم ونصل ترک ونسیان ایده بلکه سنده اسباب عشوه ومحبه ودواعی اولان ماند
چشم آهو حسن عین وشکل زال اعتدال قامته وحقف اساعظم ردف موجود در مصراع ثانیده وغزال
ردفا ودفا وقدا ولحظا دیسیدکه ضرب اولدن اولوردی فقط دیمیوب صورت معکوسه ایله لف ونشر غیر مرتب
کتوردی یاخود ضرب ثانی یعنی لف ونشر غیر مرتب مخلطا اولور ● مثالی ● هو شمس واسد وبحر جودا وبها
وشجاعة کبی جود بحره بها شمسه شجاعت اسده مردود در مصراع ثانیده بها شجاعة جودا دیسه ضرب اولدن

اولوردی واگر معکوس الترتیب اولسه جواد شجاعة بها دنیلسه معکوس الترتیب اولوردی بو ایکی صورتده کیمسه
اولمدیغنده مختلط دینلدکه بونلر متعدد تفصیلا مذکور اولانلردر • متعدد علی الاجمال مذکور اولانه مثالی آیت کریمه
وقالوا لن یدخل الجنة الا من کان هودا او نصاری • اولا قالوده ضمیر ایله اجمال اولنوب ایکی فریقه کندوره
راجع اولان ضمیر ایله مبهم اولدی بو اجمالدن بعده کذ ولره مخصوص اولان شیئی یعنی مقوللری ایراد اولنمشدر ای وقالت الیهود
لن یدخل الجنة الا من کان هودا وقالت النصاری لن یدخل الجنة الا من کان نصاری ایراد اولندی • ولف ونشر مشوشی
ایچون ترکی لسانده اوزره • لبسندن بوسه الورمجلس بزم وصال اولور • نشیمنگاه جنتده شرابه کوثر ایچکدر •

محسنات بدیعیه دن برسیده متعدد بینین برحکمده جمع ایتمکدر اصطلاحات بدیعیه بونکا جمع دیرلر متعدد یا ایکی اولور مثالی آیت
کریمه ده المال والبنون زینة الحیوة الدنیا کلام شریفی کبی یاخود متعدد ایکیدن زیاده اولور مثالی • علمت یا مجاشع
ابن مسعده • ان الشباب والفراغ والجدة • مفسدة للمرء ای مفسدة مجاشع هم فاعل اولوب مخاطبه عائد الفراغ
هوا وعشقدن استغنا ایدر الجده عده وزننده استغنا معناسنه در بعضیلر غنا معناسنه ده دیمشلردر معتد دکلدر مفسدة
هم فاعل اولسه قوی در بعضیلر مصلحة وزننده دواعی فساد معناسنه دیمشلر مقفوبه ای مجاشع بن مسعده شبابه وعشقدن

موافقدن استغنا واستغناسی کشی یه نه کونه فساد عظیمه داعی وسبب اولدیغنی بیلدک دیمکدر بو بیتده فراغ
وشباب وجده صاحبنی فساده داعی اولمه حکمنده جمع اولنمشدر • انشاء ابی نواس جمعی شاعر جلیلدر
• آراؤه وعطایاه ونعمته • وعفوه رحمة للناس کلهم • محدوح افعال اربعی عالمه رحمت اوجهده
اجتماع ایتمشدر

[illegible]

محسنات معنویه دن بری تفریقدر والتفریق وهو ایقاع تباین بین الامرین من نوع فی المدح او غیره
یعنی مدح ویا نظائری نوعنده امرین بیننده ایقاع تباین ایتمکدر بو تباینه تباینه مصطلح دکلدر معنای محل واحدده
جمعیه محکمه اولندن ماینی لنکته تفریقدر مثالی • ما نوال الغمام وقت ربیع • کنوال الامیر یوم سخاء • فنوال
الامیر بدرة عین • ونوال الغمام قطرة ماء • مفهوم بیتین وقت ربیعده عطایای سحاب امیرک یوم سخاده اولان
عطاسنه نظیر اولماز • زیرا نوال امیر بدرهٔ عین یعنی اون بیک درهم دینار بایه وعطایای سحاب قطره آبدر
بو بیتده نوع واحد بدره اول بدرهٔ عین ثانی قطرهٔ [illegible] تفریق اولنمشدر مثال ترکی • نیچه تشبیه ایده‌لم
قد نهال یاره • بو غیلکن وجدیشه تازه نهال جگنی • اوبولور کسوهٔ سبزین ورقله رونق • یار ایدر کسب لطافت چیقارب پیرهنی •

اشعار عربیه در ● من قاس جدواك بالغمام فما ● انصف في الحكم بين شكلين ● انت اذا جدت ضاحك
ابدا ● وهو اذا جاد دامع العين ● بیتنده دخی نوع مدحده عطایایی ممدوح ایله غمامی ممدوحك حین
اعطاده منبسط ومتبسم وغمامك وقت نزول باراندە باكی وكأن فتألم اولمسیله بینلرنده تفریق اولنمشدر
● تجود كفه لم تقلع سحائبه ● عن العباد وجود السحب لم يدم ● بابت تفریق ایچندر وعنادر

محسنات معنویه دن برنوعیده تقسیم مصطلحدر تعریفی ذکر متعدد ثم اضافة ما لكل اليه على التعيين یعنی متعددی
ذکر ایدوب بعده هر بری ایچون اولان شیئی کندوسنه مضاف قیلمقدر تعیینیه اوزره ● ولا يقيم على ضيم يراد به ● الا
الاذلان عير الحي والوتد ● هذا على الخسف مربوط برمته ● وذا يشج فلا يرثي له احد ضیم ظلم به ضمیر یقدر
علم اولانه مستثنی منهدر راجعدر لا یقیم احد علی ظلم یراد ذلك الظلم بذلك الاحد الا الاذلان دیمکدر الا الاذلان
قولی استثناء مفرغدر ولا یقیم هو نفرد عاحقیقة علم لمحذوفه مسند ایسه ظاهرده الا الاذلانه مسنددر عیر بورده
حمار اهلی جنسه اضافتیچون وتد تاناخ کسیله بیخ وقازق هذا عیر الحی خسف ذل وحقارت رمه چوریش قطعه جبلدر
ذا وتده اشارتدر یشج یوق وشق راسه فلا یرثی لا یبکی ولا یرحم ولا یرأف احد له ضمیری وتده یاخود عیر وتده

هر برسنه راجعدر معلوم هیچ برکیمسه کندویه ظلم اولنانه محلده اقامت وتوطن ایتیوب فقط حمار حی ایله وتد اقامت ایدر
شویله که حمار خسف وذلت وخور وحقارتله برپاره حبل فرسوده یه مربوط اولوب وتد دخی حواله چوب پاره سنکی واهنی
ایله سر فلاکتنده دق وشج اولنده رحم حالنه برفرد رحم ورقت ایلمز ● ایمدی عیر وتد ذکر اولنوب بعده علی التعیین
اوله ربط مع الخسف وثانیه شج اضافه اولنمشدر

محسنات معنویه دن برنوع دخی جمع مع التفریقدر وهو ان يدخل شيئان في معنى ويفرق بين جهتي الادخال یعنی ایکی شیئی
برمعناده ادخال اولنوب وادخالك جهتینی بیننی تفریق ایتمکدر ● فوجهك كالنار في ضوئها ● وقلبي كا
النار في حرها ● قولنده اولدیغی که قلبیله وجه حبیبی ناره اولمقده ادخال ایدوب بعده وجهك ضو جهتنده وقلبك
ادخال حر واحتراق جهتنده اولدیغنی اظهار وتفریق ایلمشدر ● برنوعده جمع مع التقسیمدر بوده متعددی برحکمك
تحتنه جمع ایدوب بعده تقسیم ایتمك یاخود متعددی تقسیم ایدوب بعده تحت حکمنده جمع ایلمکدر صورت اولی مثالی شعر
حتى اقام على ارباض خرشنة ● تشقى به الروم والصلبان والبيع ● للسبي ما نكحوا والقتل ما ولدوا ● والنهب
ما جمعوا والنار ما زرعوا ● اقام فاعلی سیف الدوله در تسلیطی متضمن اولدیغیچون علی ایله متعدی اولمشدر ربض اطراف

بلده اخذ بده رایض فتحنیده شهرك باروسی واطرافی وهر شیلی اکلنه جك وطوره جق یری وقیون اغلی
خرشنه اماسیه مملکتی بهم قدید رتشقی به سیف الدوله یه رجعدر صلبانه کفران فرزنده جمع صلیبدر بیع کسر با
وسکون یا ایله بیعه نك جمعی اولوب معبد نصاری یعنی کلیسا حتی بیت سابقده • قاد المقانب اقصی شربها
نهل • علی الشکیم وادنی سیرها سرع • یعنی بو قونده اولان قاد فعلنه متعلقدر شهو بیتده مقانب مقنبك
جمعی اولوب مراد عسکردر نهل مره شربدر شکیم فم فرسده اولان حدید یعنی گم معناسنه سرع سرعتدر مراد
عسکرك خیولرنك کهم اغزلرنده اولدیغی حالده سرعتله کیدرکن خلع لجام اولمقسزین اعظم شربلری بو حالده در وعسکرك
ادنی سیری سرعتدر مراد بورایه بایندر تشقی شقا شقاوت ضد سعادتدر بدبخت اولوب خراب وهلاك کدر کنایه در مفهوم بیت
سیف الدوله همدانی کمال سرعت وادنا زاد وسفره قناعتله جهته روم سوق سپاه ایدوب اماسیه شهری حوالیسنده رکز
خیام استقرار ایله اهل رومك ذکور واناث واصول وفروع ونفوس واموال وصلیبه وکنایسی نظر شقا ودمار اولرق
منکوص لریه سبی واسیر واولادلری قتل وتدمیر وما ملکلری نهب وغارات ومواضعلری فنا کرده سم سمند صافنات
قیلندی دیمکدر • ایمدیه بیت اولده ذکور واناس واصول وفروع ونفوس واموال اهل رومی بیع وصلیبلریله نهب
وقتل وسبیه شامل اولان شقا تحتنده جمع ایدوب بعده بیت ثانیده تقسیم وتفصیل ایتشدر • ایکنجی یعنی جمع بعد
التقسیم مثالی حسان بن ثابت شاعر نبوی صلی الله علیه وسلم ورضی الله عنه حضرتلرینك • قوم اذا حاربوا ضروا عدوهم •

• او حاولوا النفع فی اشیاعهم نفعوا • سجیة تلك منهم غیر محدثة • ان الخلائق فاعلم شرها البدع •
قولنده ضروا ضرردن • حاولوا طلبوا • اشیاع اتباع انصار • سجیه غریزه وخلق • ان الخلائق جمله مستأنفه اولوب
لم مدحت اخلاقهم بکونها سجیة سؤال مقدرینه جوابدر خلائق جمع خلیقه بمعنی الطبیعة والخلق فاعلم جمله عظمتنه
تنبیه ذهن مخاطبده تقریر ایچون معترضه در بدع بدعتك جمعی در سنته وکتابه وآثاره دینی اکمالدنصکره زیاده
ونقصان ایله حدث معناسنه اولوب بو راده مستحدثات اخلاقدر یعنی اخلاقدن غرائز کبی اولمیانلردر اعلم که بیت
اولده صفت ممدوحین ضر اعدا ونفع اولیایه تقسیم ایدوب بعده بیت ثانیده سجیة تلك منهم دیوب صفت مذکوره یی
سجیه ولمحده جمع ایتشدر مفهوم بیت جماعه ممدوحه بر قومدر که حین محاربه ده اعدالرینی نظار ضر ونکال واشیاع
واتباعلری حقنده بذل نفع ونوال قصد واراده ایلرسه نائل نفع وآمال ایدرلر وبو حالی قوم مذکور ایچون سجیه غریزیه
وعادت طبیعیه اولوب وطبایع اخلاقلرینك قبیحی بدع ومستحدثاتدر

محسنات معنویه‌دن بریسی جمع مع التفریق والتقسیمدر حاصلی متعددی اولا حکم واحده جمع وبعده حکمیه ایله
تفریق وبعده تقسیمدر شو آیت کریمه‌ده اولدیغی کبی • یوم یأتی • یوم اذکروا فعل مضمر ایله یاخود لا تکلم
نفسی قولیله منصوبدر • لا تکلم نفس الا باذنه فمنهم شقی وسعید فاما الذین شقوا ففی النار لهم فیها زفیر
وشهیق خالدین فیها ما دامت السموات والارض الا ما شاء ربک ان ربک فعال لما یرید واما الذین سعدوا ففی الجنة
خالدین فیها ما دامت السموات والارض الا ما شاء ربک عطاء غیر مجذوذ • صدق الله العظیم تفصیل محلنه مراجعت
اولنه •

وبعض کره تقسیم ذکر اولنان مضافک غیری ایکی امر اوزره اطلاق اولنور وبو نوعده مراد اول برشیئک احوالی
هر حاله لایق اولان شیء مضاف اوله‌رق ذکر وتعدیددر • ثقال اذا لاقوا خفاف اذا دعوا • کثیر اذا شدوا
قلیل اذا عدوا • سأطلب حقی بالقنا ومشایخ • کانهم من طول ما التثموا مرد • ثقال هم ثقال تقدیرنده
اولوب بو مثللو محللرده حذف مبتدا قاعدهٔ مستمره‌دندر یاخود صفت شایخدر قنا ایله نفسی ومشایخ ایله قومی
مراددر خفاف اذا دعوا قولی کفایت مواد مهمه ومدافعهٔ امور معظمه‌ده طلب ودعوت اولندقری وقتده
اجابته سرعتلرینی بیاندر شدّ حمله مقابلسنه اولوب وقت حمله‌ده کثرتده شخص واحدک برجماعت ایله مقاو

ایلمه‌سنده کنایه‌در ایمدی احوال شایخی یعنی ثقال وخفاف وکثیر وقلیل اولملرینی ذکر ایدوب وبو احوالدن
هر برنه مناسب اولان شیء مضاف قیلمشدر • افنا حیوتهم العدی غزوا فلست تری • سوی قتیل ومأسور
ومنهزم • قولنده اولان تقسیم دخی ظاهردر

محسنات معنویه‌دن بریسیده تجریددر تجرید دیمک مثلا شجاعت وسخاوت امثالی برصفتله متصف اولان بر امردن
صفت مذکوره‌ده او امر ذی صفت مزبوره مماثل بر امر آخری لاجل المبالغه انتزاع وتجرید ایدوب ده صفت مذکوره‌یله
امر مزبوری کمالنده بیلدیرمکدر • تجریدک اقسامی واردر بری لی من فلان صدیق حمیم • قولیدر ای بلغ من
الصداقة حدا صح معه ان یستخلص منه آخر مثله فیها • دیمکدرکه بو مثالده تجرید ایله ولو حمیم امر مصالحته قلعم
ایتدیکلک قریبدر معنی فلانک صدق واخلاصی بر درجه‌یه بالغدرکه انده بو درجه ایله برابر صداقتده
مثلی اولان بر صدیق آخر استخلاص اولنمه صحیح اولور دیمکدر

اشعار عربیه دن • اعانق غصن البان من لین قدها • واجنی جنی الورد من وجناتها • بیتی دخی بو قبیلدن
اولوب قد حبیبه دن غصنی و وجنه سندن وردی تجرید ایلمشدر تجرید اقسامندندر • وشنوها ء
تعدو بی الی صارخ الوغی • بمستلئم مثل الفنیق المرحل • شاعرک بو بیتی که باء معیت ومصاحبت
شئی منتزع دخولیله اولور بو بیتده اولدیغی کبی شنوها ء مشاهت الوجوه دن قبحت الوجوه معناسنه در
فرس شنوها ء صفت محموده در فرسک جوانبی فی وسعه اولمسیدر یا خود شدائد حرب ده فرس قبیح الوجه
اولمقدر تعدو تسرع صارخ مستغیث یعنی طالب امداد وغا جنک مستلئم لابس زره فنیق ارباب
عندنده مکرم اولان فحل مرحل رحل البعیر اذا اطلق من مکانه مکاننده صالی ویردی مستلئم ده اولان باء
ملابسه و مصاحبت ایچوندر تعدو بی قولنده اولان مجرور ده حالدر مفهوم بیت فرس شنوها ء بنیم ایله هر بده
طالب امداد اولانک جانبنه سرعت ایدوب و حرب ده کمال استعداد ده ناشی جامع سلاح عدده معیت ومصاحبتنده
کندی کبی لابس زره آخر بر فحل مکرم و شجیع اولدیغی ابراز ایلدی مراد نفسنده کمال استعدادی نفسنده
قوی بیننده مکرم و شجیع اوله رق بر مستعد اخر نزع اولنجه حده رسیده اولمسیله التزام مبالغه در
تجرید دن بریسی ده حرف توسطی اولمیاندر که قتاده بن سلمة حنفیک شو • فلئن بقیت لارحلن
بغزوة • تحوی الغنائم او یموت کریم • بیتنده اولمسیدر تحوی الغنائم تجمعه صفت غزوه در تحوی الغنائم

نون ایله اولورسه ارحلن ایله منصوبدر او یموت ان مضمر ایله منصوب اولوب کان الا ان یموت دیمکدر اولور
مفهومی حال حیاتده باقی اولدیغم تقدیرده البته جمع غنائم ایده جک بر غزوه یه کیدرم یا که کریم فوت اولم
کریم ده مراد نفسیدر که کویا نفسنده مبالغه ایچون نفسنده بر کریم انتزاع ایدوب انکله مخاطبت ایدرک مبالغه
قصد ایله او یموت دیدی بعضیلر بو بیتک تجرید دن اولمسنی منع ایدوب التفاته کیدوب تکلمدن غیبته التفاتدر
دیمشلر ایسه بعده محلنده رد اولنوب تجرید التفاته منافی اولمیوب جمعنی تجویز ایدوب کلامی بلغا ایله استدلال
ایدوب کلام بلغاده واقعدر دیدیکی بوده نکته نفسنی کندوسنده بالتجرید مخاطب قیلمه سیله اولور مثلا • •
تطاول لیلک بالاثمد • قولنده نکته توبیخ ایچوندر و شاعرک • اقول لها اذا جشئات وجاشت •
مکانک تحمدی او تستریحی • قولنده اولان نکته نصح و تشجیع ایچون تجرید و التفاتده ایکیسی دخی اجتماع ایتمشدر
جشئات • اضطربت • جاشت • خافت مفهوم نفسم شدائده حربده مضطرب و خائف اولدیغی وقتده
ای نفس محلکده ثابت و ملازم اول تا که نظر اولنه رق نظر ثنا و مدح و یا خود قتل اولنوب الام دنیویه دن
و مطاعن خلقدن مستریح اولاسن دیو نفسی ایچون نصح و پند ایدرم دیمکدر دیمکدر

قال بعض الحاکین

تجرید برنوعیده بطریق الکنایه اولاندر شاعرك • یا خیر من یرکب المطی ولا • یشرب کاسا بکف من
بخلا • بو قولنده مطی مطیه ومطایا یه رکوبه صالح حیواندر مفهوم محدوحنه مطایایه رکبه وکاسی حقی
شخص بخیلك کفیله تجریده کف جواد یله شاربه اولمقدن خیر اولدیغنی اخبار عنوانیله خطابه اولوب کف جواددن
مراد کف محدوحدر اتحدی محدوحده کاسه یی کفیله استقا قیلیغی بر جواد انتزاع ایتمشدر

تجرید برنوعده انسان نفسیله مخاطبت ایلمسیدر شو وجهله درکه حین مخاطبه ده نفسنده بکلام سوق ایدی
اولانه صفتده کندی مثلی اولان برشخص منتزاع ایدوب بعده انکله مخاطبه ونکالمه ایدر ابو الطیب • لا
خیل عندك تهدیها ولا مال • فلیسعد النطق ان لم تسعد الحال • قوللن واقعدر • لا خیل عندك لاقربی
تهدیها • هدیه ایده سین • ان لم تسعد الحال • ثروت وغناك ساعد دکل ایسه مفهوم سنك عندکده
خلقه اهدایه جاخیل ومال اولمسیله غنا وثروتك ساعده ایتمز ایسه نطقك ساعده اتسونه دیکدر
قول معروفه خیر من صدقه نظم کریمکی فقط ایله جلیلدر برشخص نفسنده انتزاع وانکله مخاطبه در

وشاع اعنانك • وودع هریرة ان الرکب مرتحل • وهل تطیق وداعا ایها الرجل • قولی بو قبیلدندر
ودع وداع ایله موردر • هریره • نام محبوبه • رکب وقافله لا صدد ذهابده اولمسیله حبیبه سنه وداع ایتمه سنی نفسنه
تکلیف ووداعه طاقتیابه اولمدیغنی بطریق الاستفهام الانکاری اتیانه ایلمشدر • رجل • دن مراد نفسیدر •

ضروب معنویه محسناتندن بریده مبالغه در مبالغه مجوعه بعضی مردود وبعضی مقبول دیمشدر مقبول
ومردود اولمسنه بیانکلور مردود در دینلر • خیر الکلام ماخرج مخرج الحق وجاء علی منهج الصدق •
اولمالی دیدیلر • مبالغه مقبولدر دینلر • ان احسن الشعر اکذبه • و • خیر الکلام ما بولغ فیه • اولاندر
دیدیلر • حسانك • انما الشعر لب المرء یعرضه • علی المجالس ان کیسا وان حمقا • فان اشعر بیت
انت قائله • بیت یقال اذا انشدته صدقا • بو قولده دخی مردود دینلره شاهددر مفهوم تحقیقا
شعر انسانك عقلی اولوب فطانت وبلاهتنی مجالسه عرض ایدر اکاصل شعر اثار عقل ودرایت اولدیغنده انکله

انسانك درجۀ فطانت وبلاغتنه استدلال اولنور زيرا قائل اولديغي بيتك اشعر واحسني انشا د
ايتديكى حينده صدق ماليله شهادت اولنه بيلدر

قال حسان لنا الجفنات الغر يلمعن بالضحى • واسيافنا يقطرن من نجدة دما • مفهوم بيتك ايكون وقت
طعامده لمعان ايدر بياض كاسه لر وخون شجاعتله املا سيف صارملر واردر شعرادن نابغه حسانك مبالغه
ترك ايتديكچون حسانه استدلال وتعييب ايلمشدر كه استدراك وجوه ايله اولوب شويله كه جفنات واسياف جمع قلتله
ايرادى ووقت تناول طعام اولان وقت ضحوه ى ذكر ايلمسى ويقطرن ديوب يسلن ويفضن امثالى
ايله تعبير ايتمسيدر زيرا جمع قلت منافي مبالغه وذكر ضحوه تخصيص وقتي موجب اولدوغي بودخي منافي
مبالغه وكذلك تقاطر دخي خلاف مبالغه در

تعريف المبالغة

تعريف المبالغة

هي ان يدعى لوصف بلوغه في الشدة او الضعف حدا مستحيلا او مستبعدا لئلا يظن انه غير متناه فيه ترجمه
مطلقا مبالغه بر وصفك يا شدته ويا خود ضعفده حد مستحيل ويا خود حد مستبعده بلوغني ادعا اولنمقدر بو
ادعا وصف مذكور شدت وضعفده نهايته بالغ دكلدر ديو ظن اولنمامق ايچوندر وتنحصر اى المبالغة في التبليغ
والاغراق والغلو لان المدعى ان كان ممكنا عقلا وعادة فتبليغ يعني مبالغه اوچ نوعه منحصردر زيرا
ادعا اولنان شى عقلا وعادة ممكن اولورسه اكا تبليغ دينلور قسم اول بودر شاعرك شو قولنده اولديغي كبي
• فعادى عداء بين ثور ونعجة • دراكا فلم ينضح بماء فيغسل • عداء كسر عين ايله صيدين بينده موالات
وتتابعدر كه طلق واحدده بربرى اثرنده صرع وصيد ايلمكدر يعني برحمله وبر قوشده صيدينى شكار ايتمكدر
ثور ذكر بقر وحشي مراددر نعجه مؤنثه دراكا اى تتابعا صفة لعداء نضح بر نسنه صو صاچمه وترشح
معناسنه فيغسل مجزومدر لم ينضح اوزرينه معطوفدر لم ينضح ولم يعرق بماء فلم يغسل تقديرنده در امرئ القيس
فرسنى مدح ايدر يعني بر عدوده يعني بر قوشده بقره وحشيلرك ايكيسنى بودن كور ذكره درله مكسرين معا
بلافاصله واصل وبالغ اولور بو ده عقلا وعادة ممكندر

ایکنجی قسم اغراقدر که عقلا ممکن اولوب عادةً ممکن اولمیاندر مثالی بیت آتی کبیدر • ونکرم جارنا
ما دام فینا • ونتبعه الکرامة حیث مالا مفهوم همسایه مز نزدمزده اولدقجه حقنده اکرام ایدوب وبو جانبه
میل وعزیمتنده کرامت واحساننمزی انک اثرنده قطع اتمیز دیمکدر اولوب شاعر بر قومک صاحبتنده اولنلر قیقی
جانبه عازم اولسه لرابنده کرم وعطاسنی تتابعا اثر وعقبلرنده قطع ودریغ اتمدیکنی ادعا ایلمشدر بو عقلا
ممکن وعادةً ممتنعدر مبالغه بو ایکی نوعی مقبوللردر بری تبلیغ وبری اغراق نوعیدر •••

اوچنجی نوع غلودر غلو دیمک عقلا وعادةً ممتنع اولنلردر شاعرک شو بیتنده اولدیغی کبی • واخفت
اهل الشرك حتی انه • لتخافك النطف التی لم تخلق • مفهوم یعنی سن اهل شرکی اول درجه ده اخافه
واهراس ایلدک که خلق اولنمدق نطفه لر دخی سنده خوف ایدرلر دیمک نطفه غیر مخلوقه نک خوفنی ادعا
ایلمشدر بو ایسه عقلا وعادةً ممتنعدر جبرانه احسن ایله مفاخرت ذهننده ابونواس شاعر سویلمشدر

مبالغه نک غلو نوعنده برقاچ صنفی مقبولدر بر صنف مبالغه قصد اولنان کلاما او زرینه امکانه

تقریب ایدر برشی داخل اولمقدر که یکاد لفظ شریفنک شو آیتده دخولی کبی قال تعالی • یکاد زیتها
یضیء ولو لم تمسسه نار • زیتنک کمال صفوتندن بلامس نار اضائه یه قریب اولمسیدر که شو قرینه تهیؤ واستعدادی
اولدیغی معلومدر • وسقط لك • شیحار کبا وافراسا وابلا • وزادفکادان یشیحوا رحالا
قولنده بوکا محمولدر • ما قبل بیت • سری برق المعرة بعد وهن • فبات برامة یصف الکلالا • وهنة
طائفة من اللیل معناسنه اولوب معره معرة النعمان من بلاد الشام رامه موضع معین رحال جمع رحل
شیحا احزن وجعل ذا حزن مفهوم رامه نام موضعه حلول ایتدیکمز وقتده مغربه نظر بن تعلق ایدوب
حتی که رامه یه بالغ اولدقده شقه بعیده ومسافه شاسعه قطع ایتمسندن ناشی ضعف وکلالتی
وصف ایدردی وجانب معرده لامع اولان بو معره فضاء طرفنده یعنی جانبنده لمعان ایدن
برق وبرق بزی تهییج وتشویق وحزن وکابته غمناک ایدوب بالجمله افراسی وابلی واصحابمز محزون اولدی
وبرق تهیج وتشویقی زیاده قلوب حتی که جماد اولوب شوق وشعوری اولمیان رحالمز دخی محزون اولمغه درجه
تقریب ایلدی •• معلوم اوله که لولا • لو • حرف تشبیه • تقریبده کاد نظیریدر

غلو نقبولك صنفنده برسی تخییله بر نوع حسنی متضمن اولانه مبالغه در نته کم ابو الطیبك شو بیتنده
• عقدت سنابکها علیها عثیرا • لو تبتغی عنقا علیه لامکنا • ده اولدیغی کبی سنابك ضم ایله
سنبکك جمعی اولوب آت طرناغنك اوك طرفی مقدم حافر معناسنه العثیر مثیر وزننده غبار معناسنه
عنق فتحتینله نوع سیر الدواب معناسنه امکنا ده الف اشباع ایچون مؤنث ضمیرلری بیت سابقده اولان
جیاده علیه ده اولان مذکر ضمیری عثیره امکن ده اولان ضمیر مستتر عنقه راجعدر حاصل بیتده
آتلرك طرناقلرندن ارتفاع ایدن غبار آتلرك باشلری اوزرنده تراکم وتکاثف ایله یرلرك بر درجه ده طوپلنمشدر که
آتلر اوزرلرنده سیر ایتمك ممکن اولانه بر ارضی اولمشدر دیو عقلا وعادة ممتنعدر لکن تخییل حسندر •
وشاه ولایت حیدر کرارك حقنده زبان فارسی اوزره نظم اولنان • از دم تیغ جلاله سوزش
هوا بگرخته • خویش را در ضمن ... هوا انداخته • بیت دلالت ابو قبیلدن دینلسه بعید دکلدر •
وبلیغك • تو بیاری غم اولیله خیال ایلدیکم • کندی کوزیلك ایچون کوزلکه محتاج اولدم • بیتی دخی عقل
وعادتا انکار ایلدیکی بر مبالغه بلیغه در • وربا والدین املیك • میکند زلفت مبادی بودرد الداکین
• کوهر ضشید در داماں شبه کم کوده ام • بیتنده اولان مبالغه لطافت امیز غیر منکردر

ط حبابه انداخته صواب

وبعضا غلو ده مبالغه یی صحته تقریب ایده جك شی کلامه ادخال ایله تضمن نوع حسن تخییله هر ایکسی
اجتماع ایدر نته کم قاضی ارجانینك شو • یخیل لی ان سمر الشهب فی الدجی • وشدت باهدابهن اجفانی •
بیتنده اجتماع ایتمشدر اهداب کوز کیرپیکی اجفان کوز قپاغی مفهوم بیت لیله هجر وفراقده ابتلای سهر
وسهاد ایله امتدادی بر درجه یه بالغ اولمشدر که نجوم سماء ظلام جو یلنوب اجفانم عینم اهدابیله شهب کواکبه کویا
شد وبند اولنمشدر تخییل ایدرم دیمکدر • واجفانا اهداب ایله کواکبه شد وبندی عقلا وعادة امر ممتنع ایدیسه
لکن تخییل حسندر • یخیل لفظی بونی صحت وامکانه تقریب ایده جك شیدندر زیرا افعال خیالده واقع اولماز
شی دکلدر •

وغلو نقبولك برسی هزل وخلاعه موقعنده ایراد اولنانده شید رشاعرك شو بیتی کبی • اسکر بالامس
ان عزمت علی الشرب • غدا ان ذا من العجب • قولی بو قبیلدندر هزل کنده سیله مطایبه وضحك قصد
اولنوب بر غرض صحیحی شامل اولمیانه شیدر خلاعه شطارته وخفتدر فلانه خفیف العذار دیرلر
یعنی صدده وصوابده عایقه وبرکه اولدیغه دیلدیکنی ایشلر وسویلر انك ایچون مانع ونزاهت یوقدر دیمکدر

مفهوم فردا یعنی یارینه تناول باده یه عزم ایلسه بر کونه تقدمنده سست اولدیغی ایراد ایله بو حالتده
اظهار تعجب ایلمشدر که مراد هزل و خلاعه و ظرافتدر

بو بیت آتیکه • علا فاصبح یدعوه الوری ملکا • وریثما فتحوا عینا رأوا ملکا • بیتدر بر بیت
تقدیم کوزلرینه عهدیته سنالکها بیتنك تعلقیدر علا ممدوحه عائد اولدیغی اصبح صار معناسنه یدعوه
الوری ناس تسمیه ایدرلر ملك کسر لام ایله در ریثما بر وقتده نظر رأوا رؤیتدن کوردیلر ملکا فتح لام
ایله معناسی جمیع ناس ملك تسمیه ایدر اولدی ممدوحه بو وقتده صکره کوزلرینی اچوب ملك ممدوح
مذکوری ملك کوردیلر دیمکدر بو ابیات عقلا و عادة ممتنعدر لکن تخییل حسندر بو بیته ثانیکه اولی
علا فاصبح در بوراده وقوعی سهودر

ضرورت معنویه در بریسی مذهب کلامیدر نابغه نك بو قولنده ملتزمدر • حلفت فلم اترك لنفسك
ریبة • ولیس وراء الله للمرء مطلب • لئن کنت قد بلغت عنی جنایة • لمبلغك الواشی اغش واکذب •

• ولکننی کنت امرءا لی جانب • من الارض فیه مستراد ومذهب • ملوك واخوان اذا ما مدحتهم •
• احکم فی اموالهم واقرب • کفعلك فی قوم اراك اصطنعتهم • فلم ترهم فی مدحهم لك اذنبوا •
بو بیتلر نابغه نك شاه آل جفنه یه مدحنده نعمان بن منذر منکدر و متغیر خاطر اولمسیله برای اعتذار تقدیم
ایلدیکی قصیده سندندر ریبه انسانی شبهه لندیروب مضطرب ایدن نسنه اولوب شك و شبهه دن مراد ایلمشدر
اغش خائن معناسنه ولایه غش فعلندندر لئن کنت لام موطئه قسم اولوب والله لئن کنت تقدیرنده
اولدیغی لمبلغك جواب قسمدر فیه ضمیری جانب من الارض قولنه راجع اولوب مراد شام شهریدر مستراد
طلب رزق ایچون تردد اولنه جق موضع و منتجعدر انتجاع اصل معناسی اشارتدر که منتجع رعی حیوان ایچون کلا
و حشیش طلب و تحری اولنه جق موضعدر زیرا مستراد راد الکلاء وارتاده قولندندر ملوك قولی فی ذلك
الجانب ملوك تقدیرنده در احکم یحکم اولوب یجعلونی حکما مفادنده اولوب و اقرب قولی مقربا عندهم
دیمک اولور مراد ملوك شام نزدلرنده رفیع المنزله و صاحب القدر و اعتبار اولمقدر اصطناع احسان
معناسنه در مفهوم ابیات یمین ایدرم و بو یمینمله سنده شك و شبهه یی ازاله ایدرم یعنی یمینمه اعتماد و
قناعتکی جزم ایدرم زیرا جناب باریدن اعظم مطالب و اجل مآرب انسان اولمغله هم شریفنه اولان قسمدن اعلی
احلاف اولمز ایمدی توثیق قسمنه بو کلام ایله تقدمه بردار اولدقدنصکره دیر که جناب باری یه قسم ایدرکه

یا ابا منقذ اکر بنم حقمده سکا بر قصور وجنایت عفو وتبلیغ اولنمش ایسه بونی سنک درکاهکه تبلیغ ایدن واشی
وغماز زیاده سیله خائنه وکاذب درلکن بن بر کیسه یم که بنم بخوم ارضنده ابحثالی زرق ایتمک اوزره سیر وذهاب ایده جک
بر جهته وارد رکه انده حلول واخوان اولوب انلری مدح ایدیلکم حینده بنی اموالانه حاکم یعنی کیف ماشئت تصرفلانغم
نوالاریله نعمتم وشرف تقربلرینه نظهرت واعلای قدر وحوتبله مکرم بویورلرینه کم سن دخی اقتضای شانه بلوک
واقاحم اوزره احسان اولدیغم وجهله برطاقم کسان حقلرنده بو وجهله انعام واحترام ایدوب انلری ذاتکی مدح ایتدرنه
ذنبه کورمز سیز یعنی ذاتکی مدح وثنا ایدنلره لوم وعتاب ایتمیوب بلکه انلره احسان ایتدیککز کبی بنی دخی ال جفنه یه
مدحمده لوم وعتابه نه حاصل سائر شعرانک بنی مدح وستایشلری ذنب وقصور عدا ایتدیکی کبی کذلک بندخی نظر
مکارم واحسانی اولدیغم ذواتی مدح وستایشم قصور ردینه معدود دکلدر دیمک اولور •

وابو نواسک بو بابده اولان شعری دخی شایان تحسیندر • یا ذا الذی بصروف الدهر عیرنا • هل عاند الدهر الا من
له خطر • اما تری البحر تطفو فوقه جیف • وتستقر باقصی قعره الدرر • وکم علی الارض من خضراء مورقة

ولیس یرجم الا من له ثمر • وفی السماء نجوم ما لها عدد • ولیس یکسف الا الشمس والقمر • مفاد ابیات
مبتلا اولدیغمز صروف وصدمات دهریله بزه تعییر وتعییب ایدن کیسه بو حالی حقمزده عار وشتمه عد ایلمه که اصحاب
وقع وکمالاته حقلرنده حال وشانه دهر دینه بو وجهله روغون اولوب هر بار معانده ومخاصمه سی اصحاب خطر
واعتبار اولانلره ذواته منحصر در نظر عبرتله تماشا ایتمز میسنک ما فوق دریاده جیفه لر طوان وجولان ایدوب انجولر
قعرنده استقرار ایدر ووجه ارضده بیحساب اوراق سبزه حامل اولانلره اشجاری موجود ایکن انجق میوه دار اولنلر سنک
ازدرا واحتقار ایله هدف رجم وصحیفه سماده نجوم بیعداد موجود ایکن یالکز شمس وقمر حال کسوف وخسوف
ایله منظلم اولور

ضرب معنویه برسی حسن تعلیلدر بوده بر وصفه نحوی براعات لطیف غیر حقیقی ایله او وصفه مناسب بر علت
ادعا اولنمسدر تفصیل محلنه باقیدر بو حسن تعلیل درت ضرب اوزره درچونکه صفت یا ثابته اولوب
بیانه علته قصد اولنور • یا خود ثابته اولمیوب اثباتی مراد اولنور • برنجیسی یا او صفته نحوی عادتده
کندوسنه علت ظاهره اولمازشاعر ابو الطیب متنبیک • لم یحک نائلک السحاب وانما • حمت به فصبیبها
الرحضاء قولی کبی لم یحک لم یشابه نائل عطا صبیب مصبوب رحضاء عرق حار مفهوم بیت شمیه

سنك عطا و احسانكه شابه اولميوب وانجق سنك عطا و احسانك سببيله يعني سنك احسانك كندوسنه فائق اولديغنه
متأثر اولمسيله بتلادي علتي ها اولدرقه اندنه نزول ايدن مطر عرق حيادر ديمك اولور • ايمدي سحابدن نزول مطر
سحابه ايچون صفة ثابتة اولوب وعادتا بو صفتيه ايچون علت ظاهر دكلدر حالبوكه متنبي بوني عطاء ممدوح سببيله سحابه
ايچون حادثة اولان حمانك عرقي اولمسيله تعليل ايتمشدر

ياخود صفت مذكوره ايچون ذكر اولنان علته غيري بر علت ظاهر اولور زيرا صفته علته اكر ذكر اولنان علت اوليه
علت حقيقية عادية اولوب حسن تعليله اولمازنته كم ابو الطيبك • ما به قتل اعاديه ولكن يتقي • اخلاف ما ترجو
الذئاب • مفهومي ممدوحك قتل اعادي ذاتا موضيسي اولميوب لكن كركان بادينه رجا ايتديكي شيئه مخالفتدن احتراز
ايدر ديمكدر

حسن تعليلك ايكنجيسي يعني اثباتي مراد اولنان صفت غير ثابته يا ممكنه در نته كم مسلم بن وليدك • يا واشيا
حسنت فينا اسائته • نجي حذارك انساني من الغرق • قولنده اولديغي كبي مفهوم بيت اي غماز سنك بزم حقمزده
اساءتك حسن وعين احسان اولوب زيرا سندن احترازمز كوزبيكمزي دموعده استغراقدن نجاته سبب اولدي ديمكدر

واشي غماز حذارك حذر مانك بمعني الاحتراز انساني مراد انسان العيندر يعني كوز بيبكي

ياخود اثباتي مراد اولنان صفت غير ثابته ممكنه اولمازنته كم مصنفك • لو لم تكن نية الجوزاء خدمته •
لما رأيت عليها عقد منتطق • نظومه سنده اولديغي كبي منتطق شد انطاق معناسنه نطاق كمر و قوشق
و برج جوزا اطرافنده بر قاچ كواكب اولوب نطاق جوزا تعبير اولنور ايمدي جوزانك خدمت ممدوحه نيتي صفت
غير ممكنه اولوب جوزانك اوزرنده اولان عقد نطاقيله صفت مذكوره يه اثباتي قصد اولنشدر بو بيتي منثوري
فرسيه بر نيه • كر نبودي عزم جوزا خدمتش • كس نديدي بر ميانه او كمر • قولنده ترجمه ايتمشدر مفهومي
اكر جوزانك خدمت ممدوحه عزم ونيتي اولميدي كيمسه ميان جوزاده كمر بستا هده ايتمزدي ديمكدر

وبونوع شلك اوزره بنا اولنان كلام كه حسن تعليلك ملحقه در حسن تعليلده ادعا واصرار اولمه بو نوع الى
شلك اوزره بر بنا مخالف اولديغنده اكا ذكر اولنمق رابع تماملق • ربى شفعت ريح الصبا بنسيمها •
الى المزن حتى جادها وهو هامع • اول البيت • كان السحاب الغر غيبن تحتها • حبيبا فما ترقى لهن
مدامع • ربى شفعت اه ربى بالضم جمع ربوة وهى المكان المرتفع كالتل اى تپه شفعت جعلت مقبول
الشفاعة شفاعتدن مراد رجل مزنى زباية سوق ايتمسدر نسيم مراد هبوبه ريحدر مزن جمع مزنة سحاب
ابيض جادها من الجود مطر عظيم القطر ضميرى ربايه راجعدر اى امطر المزن للربى مطرا عظيم القطر سحاب واحد
وجمعه اطلاق اولنور غر جمع اغر وهو سحاب ابيض سحابه مالامى كثير در غيبن اى السحب غيبن تحتها اى تحت
الربى فما ترقى فما تسكن ترقى تخفيف من الرقا مدامع جمع دموع سوزه بيتين قصدا ايتديكى تلاله كثرة نزول
مطرى حكايه اولوب يعنى ريح صبا نسيمله قران وهبوبه وزان ايدرك سحابى سوق ايدوب حتى كه سحاب مواضع
مذكوره يه مطر عظيم انزال ايله هرجانبده سيل باران فيضان ايدوب كان سحاب ما طرح اوتپه لرك تحتنده بر
حبيب اضاعه سيله دموع عيونى ساكن اولماز ديمكدر — وابو تماملك بو بيتى محمد بن وهيب •
طللان طال عليها الامد • درسا فلا علم ولا نضد • لبسا البلى فكانما وجدا • بعد الاحبة مثل ما
اجد • طللان طلل بسم لارجعى تمل طال عليها صفته امد زمان درسا محا علم علامت نضد

بربرى اوزرنه وضع اولنان احجار دايمه ابدى ابن وهيب موقصيده اولانه خواه زار ديارك تقادم زمان
ايله علامتى منمحو وزائل واجزاسى متفرق ومضمحل اولارق محو ومندرس اولمشى كان مفارقت احبادن حكم
كندوشاى سرفلاكتزده سندن كذرايه ايدن شدائد واحزانه مثاله اطلال مذكوره لك دخى مصادف اولمشى وتسليه
تعليل ايتمشدر ونقادن اهل بايدنه بو شعرى ذكرايله كان السحاب الغر الخ بيتى تفسيرده بعضيلرى سحابك
كثته باده غايتنه يلديكى حبيبدن مراد شاعر كندى اولمه اوزره بيانه ايدوب بوله ولهى عندنده معلوم اولمديغى
ايراد ايتمه سيله مطولده ديركه بو تعبيرلك وجهى بلطيفه صحيح اولانه • الاان صدرى من غرامى بلاقع •
عشية شاقتنى الديار البلاقع • بينه ملايمته ومناسبته قصدنه بتنيد رمطولده من جهت اولنه غرام محبته صبر
شاقتنى شوق قندر بلاقع جمع بلقع الارض الخالية من النبات والكلا عشية وقته مرادى ديار بلاقع وخاليه
يارده هيجان شوق وتحسرى حينده دل وسينه سى مانحو صبر وتحمل اولديغنى افاده در

ضرب معنويدن بريده نفى بعد ربوده برامرك متعلقنده برشي بحوبه برحكم اثباته اولنقدن حكم مينة وحكم
تفريع وتعقيبى اشعار ايده جك وجه اوزره متعلق اخرنه بجوبه اثبات اولنقدر شاعرك • احلامكم لسقام الجهل

شافیة • کما دماؤکم تشفی من الکلب • شاعر کمیت اهل بیت رسول اللهی مدح ایلدیکی قصیده سندندر
کلب فتح لام ایله قودوز کلبک الیصرمه سندنه انسانه عارض اولان جنونه شبیه بر مرضدر وبو علته شرب
دم ملوکدن انجع وانفع دوا اولمازدیمشلر • بو علتلی ملکلک اصبع رجل یسارندن بر قطره قان اخذ ایله
بر خرما اوزرنه وضع ایله شخص معضوضه تناول ایتدیرلر قورتیلور دیمشلر احلام حلمک جمعی اولوب عالم
منامده کوریلان رؤیادر بعده عقله اطلاق اولنمشدر لسقام الجهل اضافتی لجین الماء قبیلندندر جهل
سقیم دیمکدر دماء اهل بیتک داء کلبه شفا اولمسی ملوک اولملرندن وعقللری سقام جهله شافیه اولمسی
ارباب عقول اولملرندن کنایه اولوب یعنی ال بیت نبوی سزلر بابه عقول راجحه وملوک اشراف سز
دیمکدر • وحماسیلی • بناة مکارم واساة کلم • دماؤکم من الکلب الشفاء • قولی دخی
بو طریقه ده در انتم بناة مکارم تقدیرنده اولوب بناة ضم ایله بانینک جمعیدر قضاة وقاضی کبی مکارم
خصائل حمیده واخلاق مرضیه در اساة اسینک جمعی اولوب طبیب ومعالج معناسنه در کلم جراحتدر
ایمدی شاعر ال بیتی عقلای سقام جهالیه جودنه شفا اولمسیله توصیفی اوزرنه دماءلرینی داء کلبه شفا اولمسیله
وصفدن تفریع وتعقیب ایلمشدر

ضروب معنویه بری تأکید المدح بما یشبه الذم در بو ده ایکی نوعدر افصحی بر شیدن نفی اولنان صفة ذمدن وشی
ایجون اولان بر صفت مدحک صفت ذم ده دخولنی فرض ایله استثنا اولنمسیدر شاعرک • ولا عیب فیهم غیر
ان سیوفهم • بهن فلول من قراع الکتائب • قولنده اولدیغی کبی شاعر نابغه در فلول سیفک حدنده اولان
کسور وثلمه در مفردی فل در قراع الکتائب مضاربه جیوشدر مفهومی قوم ممدوحده معایبدن بر شی اولمیوب
فقط سیفلرنده مضاربه جیوش اعدادن رخنه وانکسار بولوردر دیمک اولور • ادماهی ایلدم سنجیده میزان
دقتکم • دهان تنکنه سوز صیغمسه یوق هستنده نقصانی • بیت سابقه قبیلندندر • ایتدم امرار نظر اسباب
حسن دلبره • بر قصورسز در فقط قدی شب عرعره •

• هو البدر الا انه البحر زاخر • سوی انه الضرغام لکنه الوبل • بحر زاخر بحر ممتلی ضرغام اسد وبل مطر
شدید وابل مفهومی ممدوح حسن جمالده بدر در او قدر وار که کثرة عطیه کثیر الماء وسخی اولدیغی جهته دریادر
بونده غیریته اول ممدوح جرأت وشجاعتده اسد در لکن اول ممدوح منفعت وسخاوتنه عظیم القطره اولان مطردر

ضروبه معنویه دنه برنسیده استشاعدر ابو الطیب شاعر سیف الدوله یه مدحنده شو قولی • نهبت من الاعمار ما
لو حویته • لهنئت الدنیا بانك خالد • کبی نهب یغما و غارته حویته جمعته اعمار جمع عمر مفهومی
ای سیف الدوله عمرلردن اول نهبه و غارت ایتدکلکه اکر انی جمع ایتمیه ایدیك دنیا مخلد اولمقلغکه تهنیه
اولنوردی دیمکدر

ضروب معنویه دن بریسیده ادماجدر تعریفی ان یضمن کلام سیق لمعنی معنی اخر ادماج دیمك مدح و یا
غیریسنده برمعنی اجون سوق اولنان کلام معنی دیگر اخری متضمن قیلمقدر شو بیتده شاعر شکوایی زمانی ادماج
ادماج ایلیجه دیو سهولتیشدر زیرا شکوایه تصریح ریب صورتیله ندیجه اولور فقط تهنیه ندیجه دنیله قبوله تقدیر
فارجع الی المحلة • ای دهرنا اسعافنا فی نفوسنا • واسعفنا فیمن نحب ونکرم • فقته لنعمان قیهم
اتمها • ودع امرنا ان المهم المقدم • مفهومی زمانمز بزم حاجتمزی قضاده نفسمزده ابا واتناع ایدوب
محبت واعزاز ایدیلمز ذات حقنده بزه اسعاف ایلیه یعنی بزه کندی حاجتمزی قضا ایله سرور ایتمیوب فقط
سودیلمز وخلاصه بوندنیمز ذاتك سرور یتیله سرور ایلیه بو جهتده ناشی بنده زمانه دیدیکه انلرك
حقنده نعمتکی اتمام ایدوب بزم امرمزی ترك ایله زیرا انلرك حصول املی عندمزده بزم تقاصدمزك حصولندن
زیاده ملتزم ومهم اولوب وامر مهم ایسه تقدیم یعنی حوه تقدیمی واردر دیمك اولور

ادماج استشاعدنه اعمدر زیرا ادماج مدحه ومدحدن غیریه شاملدر استتباع ایسه مدحه خاصدر ادماجه مثالی شو ابو
الطیبك قولیدر • اقلب فیه اجفانی کانی • اعدبها علی الدهر ذنوبا • شاعر طول ایله لیلك وصفنه دهرینه
شکایتی متضمن قیلمشدر فیه فی ذلك اللیل اعدبها اجفانه راجع اجفان کوزلك زیر وبالا قپاقلریدر یعنی
لیل مذکورده اجفانمی کثرة تحریك وتقلیبمده بیا جوك کان دهرا وزره ذنوبنی تعداد ایدرم تعریضده اولانه معنی
اخر قولنده جنس مراد در واحد واکثرده اعمدر واحده مثالی بیت مذکور در اکثره مثالی ابن نباته نك • ولابد لی من
جهلة فی وصاله • فمن لی بخل اودع الحلم عنده • قولیدر جهل حلم ایله تقابله سی زیرا جهل طیش وخفت
وترك وقاری ستلزمدر خل کسر وضمیله دوست وصدیق معناسنه در • یعنی بنم اجوبه تحصیل وصالی محبوبده تقتضی

عقدیه فراغت و موجب جهل اوزره حرکته ترک وقار و سدارات رقبا و شدائده مقاساة و اهانته رضا فتنا ایا فعالی جهالته دیو
اولانه نسبت تحمله لازم الحسیله بلا صدیق خاطری اوله جوغیم وار در که انلرك عندنده حلم و عقلیمی ودیعه ایدیم دیمکدر

ضرب معنویه دن بری ده توجیهدر بوکه محتمل الضدین دخی تسمیه اولنور توجیه کلامی وجهین مختلفینه محتمل اولرق
کتورمکدر • نتة عمرو نامنده برکوزی کور خیاط حقنده بشار ك • خاط لی عمرو قبا • لیت عینیه سواء • قلت
شعرا لیس یدری • أمدیح ام هجا • دیدیکی قوله کبی محتمل الوجهیندر مدحه و هجوه محتملدر خیاط مزبور ك
یا یدیغی قبا شاعرك عندنده معتبر و مقبول اولسنه یی مدحدر دکلمی ایسه فندر مفهوم عمرو بکا بر قبا دیکدی
نولیدی ایکی کوزلری مساوی اولیدی یعنی کور کوزیده او بر کوزی کبی صاغلام اولیدی قبانک معتبر اولدیغنه کوره
یا خود صاغلام کوزیده کور اولیدی قبانک غیر معتبر اولدیغنه کوره بو بیت سویلدیکم مدحیدر هجو میدر بیلیمز دیمکدر
سکاکی ایاته متشابهات بو ندندر دیمشدر

ضرب معنویه دن بری ده هزلدر که انکله جد مراد اولنور یعنی علی سبیل المطایبه کتوریلان کلامده صحیح اولان
معنی قصد اولنور • اذا ما تمیمی اتاك مفاخرا • فقل عد عن ذا کیف اکلك للضب • ابو نواسك
تمیمی یی هجو ایلدیکی قصیده سندن اولوب تمیمیدن اکل ضبی سؤالی معنای استهزا اولوب و حقیقتی تامل اولنسه جددر
زیرا قبیلهٔ تمیم ضبی چوق سیوب و بونکله تعییر و تشنیع اولنورلر عد تجاوز یعنی افتخاردن تجاوز ایله ضب کلر دینلان
حیواندر مفهوم نه زمان تمیمی مفاخر اولدیغی حالده سکا کلورسه انکا شو مفاخرتکدن کچ دیو سویله ضبی کلك نه کیفیتلیدر

ضرب معنویه دن بری ده تجاهل العارفدر و بوده معلومی نکتهٔ غیر معلوم مساقنه سوق ایتمکدر • لیلا بنت طریف شیبانیه
یزید قرنداشی قتل ایتدیکنده نظم ایلدیکی قصیدهٔ مرثیه سندن اولان • ایا شجر الخابور مالك مورقا • کانك لم تجزع علی ابن
طریف • خابور دیار بکر نواحیسندندر مورق اورق الشجر ای صار ذا ورق مالك ما وقع لك حال کونك ذا ورق
مفهوم ندر مفهوم شجر ابن طریف اوزره عدم حزن و جزعنی بیلورسه ده لکن تجاهل ایدوب شك اوزره ذال اولان
کان لفظنی استعمال ایتدیلر لاجل المبالغه شجره توبیخدر بو نده معتبر اولان نکاتدن بری دخی مدحده مبالغه در نته کم
بحتری نك • المع برق سری ام ضوء مصباح • ام ابتسامتها بالمنظر الضاحی • محبوبه نك تبسمنده مبالغه ایدوب
ابتسامهٔ محبوبه ایله لمع برق و ضوء مصباح بیننی فرق ایتمه مشدر سری ظهر معناسنه در و بو بابه نشاط کدیه • عجب

عکس رخکی ایمسه روشن بو شب هوجنی • شمر اسینه ده یا نمشمی بو قسمه خرمن انجم •

تجاهل عارفده معتبر اولان بریده دنمده مبالغه در که زهیر ک • وما ادری وسوف اخال ادری • اقوم آل حصن ام نساء • مفهومی بن بیلمدم و قریبا بیلورم ظن ایدرم آل حصن رجالدمیدر یوخسه نسادمیدر

وهی مجنده حیرت و دهشت تجاهل عارفده نکته در حسبه به عبد الملک یاخود مجنونک • تالله یا ظبیات القاع قلن لنا • لیلای منکن ام لیلی من البشر • قاع ارض مستوی شاعر کمال دهشت و تحیرندن ایجون لیلاسی بشردن اولدیغی معلومی ایکن تجاهل ایده رک آهولره لیلا انلر دنمیدر و یاخود بشرمیدر دیو سئوال ایتمشدر   والطلال و رسوم و منازله خطاب و بونلرده استفهام دخی بو قبیلدندر نته کم شاعرک • ایا منزلی سلمی سلام علیکما • هل الازمن اللاتی مضین رواجعا • وهل یرجع التسلیم او یکشف البکا • ثلث الاثافی والدیار البلاقع • جیبینه ک اشتا وصیف مخصوص اولان ایکی منزلنه خطابدر استفهام انکاریدر سلمی اسم حبیبه رواجع راجعه نک جمعی فتحیا بنده رجده پرد معناسنه التسلیم مفعول اثاف اثفیه نک جمعی اولوب تحت قدره وضع اولنن رده اتشی

اتش یاقیلجوه طاشلردر بلاقع کندوسنده برشی اولمیان ارض قفر و خالیه در   ازمنه ماضیه نک عدم رجوعی وانا فی وخرابه زار ورد سلام و دفع بکایه وکشف حیرت عشقه صالح اولمدیغی معلوم اولوب فقط تحیرندناشی محبوبه نک منزلندن سؤال ایله معلومی اولان شیدر

قلت ثقلت اذا اتیت مرارا • قال ثقلت کاهلی بالایادی • قول بالموجب قاعده سنک قسم ثانیسندندر قول بالموجب بیلکه طالب اولان مطوله رجوع السوب • بو بیتک مابعدی • قلت طولت قال اجل تطولت • وابرمت قال حبل ودادی • بو بیت ابن حجاجکدر • ثقلت لفظی کلام غیرده واقع اولدقده سیزه بالدفعات ورودمله ثقلت و تحمیل زحمت و مؤنت ایتدم معناسنه اولوب بو لفظی مخاطب ایادی و منن ونعم ایله عاتقنی تثقیله حمل ایتشدر کاهل وعاتق کتفلر بینده اولان محلدر طولت قولندن مراد مجلسی اوزاتدم دیمکدر تطول تفضل وانعام معناسنه در یعنی تطویل مجلسی ایتدوب بلکه تفضل و احسان ایتدکز دیمکدر وابرمت وقلت ابرمت تقدیرنده اولدرده امللت معناسنه در وابرم احکم معناسنه دخی کلور مراد قائل طول اقامت وتکریر ملاقاتله املال ایلدم دیمک اولوب مخاطب حکمت معناسنه حمل ایله حبل ودادی

وبجتی محکم قیلدن مفهومنه صرف کلام ایلشدر بو القول بالموجب کیفیتک حقیقتنی تعلیم مراد ایدنه کفایه ایدر

انتهی

واخوان حسبتهم دروعا • فکانوها ولکن للاعادی • وخلتهم سهاما صائبات • فکانوها ولکن فی فؤادی • وقالوا قد صفت منا قلوب • فقد صدقوا ولکن عن ودادی شاعرک بو قولنده بیت ثالث بوکذا نه القول بالموجب قبیلندن اولوب اولکی بیتلر بوکا قریبدر زیرا بیتین اولینده صفای اخوانه حمل اولنان لفظ کلام غیرده واقع اولمیوب بلکه کندی ظننده بر معنایه واقع اولدر بو معنانک خلافنه حمل ایدر دروع جمع درع بمعنی زره صفت مالکت فؤادسنده در مفهوم الابیات انلری اخواندرکه بن انلری دروع کبی اصحاب حفظ وحمایه دندر قیاسی ایتدم واقعا انلرده حامی اولدیلر فقط بنم حقمده اولمیوب اعدا ایچون حامی اولدیلر و بن انلری سهام مصیبه قیاسی ایلمشدم انلر سهام مصیبه اولدیلر لکن بنم فؤادمده سهام اوله رق قلبمی مجروح ایتدیلر و انلر قلوبمز صاف اولدی دیو ادعا ایتدیلر بو دعوالرنده صادق اولوب لکن بنم ودوم محبتمده صافی و اعراض

ضروب معنویه دن برسی اطراددر تعریفی ان یأتی باسماء الممدوح او غیره واسماء ابائه علی ترتیب الولادة من غیر تکلف آه • تکلفدن مراد میان اسماده نسبه دال اولمیان بر لفظ ایله فصل وقوعندن عبارتدر •• نبی ذیشان علیه افضل صلوات الرحمن افندمزدن مروی اولان • الکریم بن الکریم بن الکریم ابن الکریم • یوسف بن یعقوب بن اسحق بن ابراهیم • حدیث شریفی اطراددندر وبیت آتی که • ان یقتلوك فقد ثللت عروشهم • بعتیبة الحارث بن شهاب • بو دخی اطراده مثالدر ثلل هدم معناسنه در ثلّهم الله یهلکهم دیمکدر و بر قومک شان و شرفی زائل خور و حقیر اولدی یعنی قتلته قد ثل عروشهم دیرلر مفهوم اگر انلر سنی قتلکله تبجح وتفرح ایدرلر بونکله مسرور اولورلر ایسه سنده رئیسلری بولنان عتیبة بن حارثی قتل ایله انلرک عزتنده تأثیر وانانک مجد واقباللرینی هدم وتدمیر ایتدک دیمکدر

كلامه حسن ايراث و جوهره بريده جناس رايكى لفظ بنيده اولان جناسى لفظينك بريرنه مشابهتيدر ايكى
بهيى ياخود فعليه ياخود حرفيه اولورلرسه جناسى تام مماثل تسميه اولنور نوع واحددن اولدقلرى حالده اية كريمه ده
ويوم تقوم الساعة يقسم المجرمون ما لبثوا غير ساعة كبيدركه ساعة اولايده مراد قيامت ثانيه ده مراد ساعات ايامدن
التسعه دقيقه لكنى اولان بر ساعتدر ارباب نجومه كوره طرفة العينه و دها دوننه زمانه نايبدر اهل شرعه كوره بو ايكى
ساعته ميانه لرنده جناسى تام مماثل وارد ترتيب و هيئت و حروفلرى متحد و نقطه لردر جمعده اولانه مثالى
شاعرك • حدق الآجال آجال • والهوى للمرء قتال • حدق كوز بيكى الآجال نشا فه اليه جمع جمل قطيع بقر
الوحشى آجال ثانى اجلك جميد رنتهاى عمر معناسنه مفهومى قطيع بقر وحشى نك يشبهه اولانه نشانلى عيونك
موته جالبه اولوب و عشق دخى انسان قتل ايدجى شيدر ديمك اولور ياخود لفظين افراد و جمعده
مختلف اولورلر • فلان طويل النجاد و طلاع النجاد كى نجاد اول مفرد در قيلج قيطانى و نجاد ثانى نجدك جميدر
ارض مرتفع معناسنه • وحريريك وذى ذمام وفت بالعهد ذمته • ولا ذمام له فى مذهب العرب •
ذمام اولده مراد حرمتدر و مفرددر ذمام ثانى بر قبيلة الماء معناسنه اولانه ذمتك جميدر • بو بيت حريرك
بر قصيده غريبه سنده واقع اولمرده اول قصيده • عندى اعاجيبه اروبها بلا كذبه • عن العيانه فكنونى ابا العجب
• رايته يا قوم اقواما غذاؤهم • بول العجوز وما اعيى ابنة العنب • بيت فذكور اقواما اوزرنه معطوفدر ايت

ذا ذمام تقديرنده در بول عجوزدن مراد لبن بقره در عجوز اسماء خمرندن ايكنجيه اعيى ابنت العنب ديمشه ر
ابنة العنب خمردر مفهوم بيت بر صاحب عهد و ذمت كوردم ذمتى يعنى ذات عهدنه وفا ايدوب حاكموك مذهب
عربده انك ايچون ذمام يوقدر ديمك اولوب ظاهرى يكديكره مخالف كلامدر لكن ذمام ثانيده مراد عهد اولميوب
صوى قليل اولانه بئردر و سلك عربده بئر قليل الماسى اولماسى كثرت خيراتندن كنايه در واكر ايكى لفظين
متفقه نوعنده اولوب برى اسم و ديكرى فعل وياخود برى اسم و ديكرى حرف وياخود برى فعل ديكرى حرف
اولورسه جناسى مستوفى تسميه اولنور ابو تمامك • ما مات من كرم الزمان فانه • يحيى لدى يحيى بن عبدالله • قولنده
اولديغى كبى ما نافيه يه حمل اولنوب من زائده اولمسى دخى جائزدر بر نجى يحيى فعل ايكنجى يحيى اسمدر مفهوم بيت سندرى
و ضايع اولانه هر بر كرم زمانه يحيى بن عبدالله عندنده حيات بولوبه تجدد ايدر زيرا يحيى صاحب كرم و جواد اولوب كرمى
احيا و تجديد ايدر ديمكدر بوكا تجنيس تامده دينلور واكر مماثل ايكى لفظك برى مركب اولورسه و برى مفرد
اولورسه جناسى تركيب دينلور خطا دخى متفق اولمق لازمدر خطا اتفاق بولنورسه جناسى تشابه اسميله
تخصيص ايدر ابو الفتح بستينك • اذا ملك لم يكن ذا هبة • فدعه فدولته ذاهبة • قولنده اولديغى
كبى ايكى عدد ذاهبة لفظلرى خطا متفقدر اولكى مركبدركه ذا عطية و هبه معناسنه ايكنجى ذاهبة
زايله غير باقية معناسنه در صورته املالرى متفقدر وابو علاءك مطايا مطايا وجد

کن منازل • منازل عنها یلس عینی بقلو • مفهوم بیت مطایای مذکوره قصد ایلدکلری منازل احبابه وصوللری حینده منازل مذکوره ده اقامتلرندن ناشی اعیا وکلاللری زائل وذاهب اولوب کندیلری وصول منازله برشی استفاده ایتمهرك تذکر شجوه باعث اولدیغنی افاده در

واکر ایکی لفظدن بری مفرد واخری مرکب اولاه لفظین خطده متفق اولملری جناس ترکیبه بو نوع خطده افتراق لفظیندن ایجونه اسم مفروق ایله تخصیص اولنوب جناس ترکیب مفروق دینلور نتکم ابو الفتح • کلکم قد اخذ الجام ولا جام لنا • ما الذی ضر مدیر الجام لو جاملنا • قولنده جام لنا ایله جاملنا لفظینی صورت خطده متفق اولوب یالکز لفظا متفقلردر شاعر مرقوم بو بیت دلارا ده هبزم وصحبتیاب اولدیغی ذوات وبلکه ساقی حاضره تعریض وعلی طریقة التوبیخ والعتاب سائرلرینه دست ساقی یدنده اخذ قدح ایدوب کندولرینه پیاله میدنه مجور برقلمسی غیر لائقه صورتنده قالمه سنده جمله نائل ومستفاد اولدیغی الطاف مبذوله دن حصه دار ایدلسه ساقی نك جارهمی کرامی سنه ضرر ایراثنی موجب اولمیه جغنی بیانه ایله اشایدندن شراب خالصه فتح طریقه مراد ایلمشدر لوجاملنا لو عاملنا

باتحمل معناسنه اولوب بونده اولان جاملنا ایله لاجام لنا ده اولان جام لنا بیننده جناس ترکیب
واردر که اولده میم لامه متصل وثانیده لامدن منفصل اولدیغندن خطاعدم اتفاقیله جناس ترکیب مفروق در

جناس ملفق یعنی برنجی تقاسم اولان • ولاتله عن تذکار ذنبك وابکه • بدمع یضاهی الوبل حال
مصابه • ومثل لعینیك الحمام ووقعه • وروعة ملقاه ومطعم صابه • بو بیتده مفروق دینلمز جهتی
بودر که بیته اولکی اخرنده اولان ومصابه ایله بیت ثانینك اخرنده اولان صاب لفظنه مطعم لفظنك جزئی
بیعن وصلنه ترکیبی اعتبار اولنان مصابه بیننده اولان جناسده خطا اتفاقی اولمدیغندن جناس مفروق دیلمیوب
جناس مرفو دینلور رفوت الثوبه دینلور خرق اولان ثوبه یامه دیکوب اصلاح ایدلوکی وقتده لاتله لاتغفل
مثل صور وتشخیص حمام کسر حا ایله موت معناسنه وقع هجوم روعة ملقاه فزع لقاه معناسنه مصابه فتح ایله
نزول معناسنه یعنی نزول مطر صاب برشجرة مریا خود حنظل در مواد مرارت طعم موتدر مفهوم بیت اینکدیکی
معاصی وذنوب ذکر وتفکرده غافل اولمیوب نفسك اوزره اکتساب ذنوب سبیله قطرات مطاره شبیه اولان دموع

دموع عینیله بکا ایله وعین بصیرتکه موت وموتك افزالامر اوزرکه نوبلته هجوم ایده جکنی ولقاسنده اولان
فزع والمی وموتك مرارتنی تمثیل ایدوب مطالعه ده غافل اولمه تفصیل محلنه مرجعتله اولور

مصحفه وحروفده اختلاف اولورسه جناس محرف دینلور عربده • جُبّة البُرد جُنّة البَرد • قولی کبی
اولکی جبه جیمك ضمیله ورا البرد لفظی بانك ضمیله برنوع قفتاندر جُنّة جیمك ضمیله قلقان معناسنه البرد
بانك فتحیله صوغوق معناسنه در جبه ایله جنه تجنیس لاحقدر والبُرد ایله البَرد محرفدر ونحو عربده الجاهل
اما مفرط او مفرط • قولی کبی مُفرِط افراطدن جاوز حده معناسنه مُفَرِّط تفریطدن قصر فی امره ونقص معناسنه در
رانك تشدیدندن اعتبار اولنوب ایکی حرف عداینسه جناس سائره دن زیرا حرف مشدد بر حرف حکمنده در بودخی جبة البرد جنة البرد
کبیدر وبعضکره اختلاف حرکه ایله سکونده اولور • البدعة شرك الشرك • قولی کبی شین اوله مفتوح وشین
ثانی مکسور وراء اول ساکن وراء ثانی مفتوح شرك فتحتینله حبالة صیاد در بالترکی دوزاق اکر اختلاف
اعداد حروفده اولورسه جناس ناقص دینلور لفظده اولان زیاده حذفیله باقیسی نوع وهیئت وترتیبده متفق

اولور بر ناقص تسمیه سی لفظلر بری ماده ده نقصانه اویغجوبه بوره یا کلمه لر اولنده اولور آیه کریمه ده • والتفت
الساق بالساق الى ربك يومئذ المساق • كه آخذه اولانه ساقك ييمى ساقلره زياده در بعد الحذف ساقه قالور
سابقه ده موازن اولور ياخود كلمه لر وسطنده اولور • جدى جهدى • كه بعد حذف الهاء جدى يه موازن در
جهد فتح ايله شقت معناسنه اولوب معنى حظى من الدنيا اتعاب النفس فى الوصول الى المطلب • يعنى دنيادن حظ ونصيبم
وصول مطلبمده نفسمى اتعاب وتحمل شدائد اسبابدر آيه سابقه شيخى محتضرك حالى نزعده ساق قدمك بر برينه التوا
ايدوب تحريكه مقتدر اوله مامسله وياخود ساقه شدتده مثل اولمغله اوزره معناى مجازيه محمول اوله رق شدت فراق
دنيا شدت خوف آخرته التواسيله وسائه شيخى مذكورك جنابه باريه وحكم شريفنه سوقيله تفسير اولنمشدر ياخود
كلمه لر آخرنده اولور ابو تمامك • يمدون من ايد عواص عواصم • تصول باسياف قواض قواضب • قولنده اولديغى
كبى من ايد قولنده اولانه بر محذوفه صفتى اولوب يمدون سواعد من ايد تقديرنده ياخود اثباتده تجويز ايديله كوره زائد
اى يمدون سواعد كائنة من ايد در يمدون يه مفعول بعض معناسنه اولور فليرجع بيانه الى محله عواص عاصية نك
جمعيدر ضربه بالسيف معناسنه عواصم حفظه وحماء معناسنه قواض قضى عليه وحكم قوللريندندر قواضب قطع
معناسنه قضبه قوللريندندر معنى انلر يعنى جوبره ضاربات اعدا وحاميات اوليا اولوب اقران اوزره صوله ايدنلرك
ضوبيه ايجون قتل ايله حاكم وقاطع اولانه سيوفه مد ايدرلر ديمكدر عواص و عواصم و تصول ايدى ايجون قواض و قواضب

اسياف ايجون صفتدر عواص ايله عواصم قواض ايله قواضب برنده با و برنده ميم زياده سيله بعد حذفهما بربرلرينه
موازنه اولور بوكا جناس مطرف دخى دينلور تفصيلى كتبده در فليرجع اليه

ياخود اختلاف لفظين بر حرفدن زياده ايله اولور خنسانك • ان البكاء هو الشفاء • من الجوى بين الجوانح •
قولنده اولديغى كبى جوى حرقت قلب جوانح اضلاع معناسنه جوانحك آخرنده ايكى زياده وار برى نون وبرى حادر
بوكا جناس مذيل تسميه سى كتودر مزبوره برادريه صخره كثره بكاءيله كندى لوم ايدن سوبلمشدر بكاءيه ضلوعده اولان
حرقت قلبه ياخود مطلقا حرقته شفادر حتى مزبوره برادرى ايجون بكا ايلديكى كوزلرى اغاردى

اگر انواع حروفده اختلاف بولنورسه حرفلك زياده اولماسى شرطدر نصر و نكل و فرق و ضرب وكذا ضرب وسلب
بو كلمات اول وسط واخرينه اتفاق وارد لكن تجانسده خارجدر اگر كنهده اولانه ايكى حرف متقارب اولورسه
جناس مضارع دينلور بوده يا اولده اولور شاهبينى وبين كنى ليل دامس طامس كبى كن كسر ايله بيت معناسنه دامس
شديد الظلمه معناسنه طامس محو ونابديد اولشى ديمكدر مراد يول بلورسز اولشى ديمكدر اختلاف دامس ايله طامس

بینده اولوب طاودال قریب المخرجدر یاخود حرف اجنبی وسطده اولور • وهم ینهون عنه وینأون عنه • ده اولدیغی
کبی ها وهمزه متقاربدر یاخود آخرده اولور • الخیل معقود بنواصیها الخیر • خیل ایله خیرک آخرلرنده اولان لام
ورا کبی بونده جناس مضارع دینلور واکر حرفین متقاربین اولمازسه جناس لاحق تسمیه اولنور بوده
جناس مضارع کبی یا اولده اولور • ویل لکل همزة لمزة • ده اولدیغی کبی همز فتح ایله کسر ولمز طعن معناسنه
اولوب استعمالی ناسک عرضلرینی کسرده وعرضنه طعن اتمکده شایع اولمشدر فانها ضمیله فعله وزنی اوزره بناءلری
اعتیاده دالدر ویل بونلری عادت ایدینلرایچوندر دیمکدر یاخود وسط کلمه‌ده اولور • ذلکم بما کنتم تفرحون فی الارض بغیر الحق وبما کنتم تمرحون • ده اولدیغی تفرحون تمرحونده فا ومیم مختلفلردر • اولی
اولان • وانه علی ذلک لشهید وانه لحب الخیر لشدید • نظم جلیلی تمثیل اولنمقدر زیرا فا ایله میم حروف شفویه
اولملریله عدم تقاربلری محل نظردر یاخود آخرده اولور • واذا جاءهم امر من الامن او الخوف • نظم جلیلنده
امر ایله امن را ونون آخرلرنده اولان حروف غیر متقاربه دندر

وبر نوعی تجنیس قلب دینلور ترتیب حروفده مختلف اولورلرایسه وتجنیس قلب کل دخی دینلور ایکی ضرب اوزره‌در
زیرا اکر کلمه اولیه‌نک حرف اخیری ثانیه‌نک اول واولیدن ما قبل حرف اخیر ثانیه‌نک ما بعد اول واولیدن حرف اول
ثانیه‌نک اخیر واقع اولورسه قلب کل تسمیه اولنور نته کم اصنفک • حسامک فیه للاحباب فتح • ورمحک منه للاعداء
حتف • حتف ایله فتح بینده بو بابه سابق اوزره قلب کل واردر واکر بویله اولمازسه قلب بعض تسمیه اولنور
اللهم استر عوراتنا وامن روعاتنا • دعای مأثورنده واقع عورات ایله روعات کبی تجانس قلبده احد
لفظین متجانسین اول بیته ولفظ متجانس آخر آخر بیته واقع اولدیغی وقتده بو اسلوب اوزره تجنیس قلب
مقلوب مجنح تسمیه اولنور نته کم ایکی جناح اوطمسه اولورمثلا • لاح انوار الهدی • من کفه فی حال • قولنده
اولان لاح وحال لفظلری بینده قلب کل واردر جناس قلب وغیرسنده احد متجانسین آخری ویلی ایلدیکی
وقتده جناس مزدوج وجناس مکرر وجناس مردد تسمیه اولنور • وجئتک من سبا بنبا یقین • کلام
شریفنده اولدیغی کبی سبا نبا لفظلرنده اولان کبی ومن طلب شیئا وجد وجد کبی وصفدر غالب علی بن ابی طالب
رضی الله عنه حضرتلری اشعاریدر قدری شو فرمانه لطیف جیدانلریکه • غرک عزک فصار قصار ذلک
ذلک فاخش فاحش فعلک فعلک تهدی بهذا • مضاویه طرفنده ویرلان جواب • علی قدری علی
قدری • بودر غرک عزامارتک سنی مغرور قیلدی غرک ای غرور الامارة فصار قصار ذلک نهایة ذلک

معناسنه اولوب نهایت عزت و یا خود غرور در ذل و هوانکه یعنی قطع سررشتهٔ عطا و عقل نفوذ نظر خلافینه

اولمقلغه باعث اولدیغی دیکدر فاحش خشنده امردر فاحش نجنده اولوب علك لعلك ده لفقدر بهذا

خشنه اشارتدر جوابه کلام سابوقه معاوده غلی غلیا ندنه قینامق در قدر کسر ایله چولمك علی فعلدر

قدر فتح ایله مقداردر تجنیس استعاره انواع تجنیسدندر بو تجنیس لفظه ظاهر اولیوب بلکه

اشارتله اولورنته کم ● حلقته لحیة موسی بسمه ● و بهرون اذا ما قلبا ● قولنده و ● ان هارون اذا ما

قلبا ● یجعل اللحیة شیئا عجیبا ● قولنده اولوب اسم موسی ده مراد اوستوره معناسنه اولان موسادر و هرونه

نوره اولوب کوچ و الجید نه عمای اولنور ضرنه تعبیر ایتدکلری شیدر شعری اسقاط ایدر ● معاویه حفیه نکسته صف

اعداء حفیه کرار حقنده ● هلوفة حالها مالقة ● مقلوب هور به الالقة ● دیمه سیله جوابنده شیر بخدای

بیز وال مثال الیه مفتری سورهٔ ● ● ● والذی خبث لا یخرج الا نکدا ● ایة کریمه سنی قرائتله مای عاکسنده

جواب مراد ایدرلری خلاصهٔ الایه تشول طراق جوازه اوله اویله سی طراقده قلیل عن القلیل بو فیدنی حاصل

اولمیوب انجق جاق ودیکس حاصل اولور ●

رد العجز الی الصدر

ضرب نوطهٔ برسی رد العجز الی الصدر دربوده منثورده اولورسه لفظ و معناده متفق اولان لفظین مکررین و یا خود

متجانسین یعنی معناده اولمیوب یالکز لفظده متشابه اولان لفظین و یا خود متجانسین ملحقین اولان یعنی اشتقاق و یا خود

شبه اشتقاقه نزول جمع ایدن لفظینك بیننی اول فقره ده و اخرینی اخرنه ایراد ایتمکدر بو ده درت قسمدر اولکیسی لفظین مکرر

اولمسیدر ایة کریمه ده ● و تخشی الناس والله احق ان تخشاه الایة قول کریم کبی تخشی لفظری لفظ و معناده متفقدر ●

اول و اخرده تکرار ایتمشلردر ● الحیلة ترك الحیلة دخی بو نوعدندر ایکنجی لفظین متجانسین اولمسیدر ● سائل اللئیم یرجع

و دمعه سائل ● کبی اولکی سؤالدن ایکنجی سیلاندن متجانسیدر اوچنجی لفظینی اشتقاقده جمع ایتمسیدر ایة کریمه ده ●

استغفروا ربکم انه کان غفارا ● قول شریفنده استغفروا و غفارا مغفرتدندر دردنجی ایکی لفظی شبه اشتقاق

جمع ایلسیدر ● قال انی لعملکم من القالین ● کلام کریمی کبی که قولده قال ایله بغض معناسنه اولان قالی دن

قالین اول و اخر فقره ده اخذ اولنمشدر نظمده رد العجز علی الصدر لفظین مکررین و یا خود متجانسین

ویا حذود للحقیقه بریسی اخر بیته واخری مصراع اولك صدر ویا حشو ویا حذود اخرنه ویا حذود مصراع
ثانینك صدرنه واقع اولسید رسؤال بتقدیر جواب اوله رق بری شو • سری یوح الی ابن العم یلطم وجهه • ولیس
الی داعی الندی بسریع • قولی کبی سؤال بتقدیر ذیلنه بر قول کوره یلطم وجهه جمله سیدر لطم وجه یوزه سیلا اورمه
ندی لفظا ومعنا کالنوطا لفظین تکررین بری مصراع اول اولنده بری مصراع ثانی آخرنده در

• حریص علی الدنیا مضیع لدینه • ولیس لما فی بیته مضیع • بیت سابقك تتمه سیدر

ولفظا خی تکرار مصراع اولك حشونده وقوعنه مثال صمة بن عبدالله قشیرینك • اقول لصاحبی والعیس
تهوی • بنا بین المنیفة والضمار • تمتع من شمیم عرار نجد • فما بعد العشیة من عرار • قولنده بیت ثانی کبیدر
عرار لفظلرینك بری حشوده بری آخرده بولنمشدر عرار صاری کوزل قوقولو بر چیچکدر من عرار من زائده در عرار
لیس معناسنه اولان مانك اسمیدر تمتع اقوله به مفعولدر انتفع معناسنه در تهوی تسرع معناسنه در
عیس اهلدر ضمار کسر ایله اسم موضع اسمیدر منیفه ضم موضع معناسنه در نجد عراق ایله حجاز میاننده اولان
موضع مشهوردر که حجازه نسبتله مرتفع اولدیغندن نجد ایله موسوم ومشهوردر فما بعد ده ما لیس معناسنه در
مفهوم بیت رواحل منیفه وضمار بلم موضعیه بیننده سرعتله ایتدکلری حالده بن رفیقلرمه بر برنزه یقین اولرق
حکایة تمتعی بکدیکرمزه بث وبسط ایدوب بو اثناده اقول [illegible] صف وتلهفله دیرایدیلکه ای رفیقلرم

لفظا آخر مکرر مصرع اولک آخرنده وقوعنه مثالی ابو تمامک شو قولی • ومن کان بالبیض الکواعب
مغرما • فما زلت بالبیض القواضب مغرما • یعنی که مغرم لفظلریدر بیض جمع بیضادر سفیدرو اولانه عورتلر
مذکری ابیضدر کواعب کاعبه نک جمعی تدیینی بلورشی اولانه قیزلر مغرم مولع وحریص بیض ثانیدن مراد سیوفدر
قواضب قواطع معناسنه مفهوم بیت

لفظا آخر مکرر صدر مصراع ثانیده اولدیغنه مثالی شاعرک • الما علی الدار التی لو وجدتها • بها اهلها
ماکان وحشا مقیلها • المم امر الا قلیلا بر محله جزئی مدت اینوب قونمه معرج منصوب خبر لم یکن التعریج عن الشی
الاقامة علیه قلیلا صفة مؤکده در قلة تعریجک ساعة اضافه سندن مستفاد در یکن فعلنک اسمی الما لهمه راجعدر
ماقبل البیت • وان لم یکن الا معرج ساعة • قلیلا فانی نافع لی قلیلها • قلیلها فاعل نافع او مبتدا
نافع خبری ضمیر ساعته راجع مفهوم بیت توقف ایدن شول بر دیار دکه بز اوده یاره قاهولیدر بولورز شویله که
کثرة اهالی ونعمدن جهتله موضع موحش وخالی دکلدر هر نقدر دیار مذکوره نزولکز بر ساعت توقف واقامتدن عبارت

عبارت اولورسه ده زیرا قلة آرام وتوقفکز دخی بوکا فائده اولوب غلیل وجده یعنی حرارت عشقیده وجمته
شفا ویر بیت ثانینک مصرع ثانیسی اولنده اولان لفظ قلیل سنه مصرع مذکورک آخرنده ده کلشدر

واما لفظین متجانسین اولدقلری صورتده احد لفظین آخر بیتده واخری مصرع اولک صدرنده وقوعا مثلی قولی
ارجائنک • دعانی من ملامکما سفاها • فداعی الشوق قبلکما دعانی • قولنده اولان ایکی دعانی
لفظلریدر کراولکیسی ودع یدعدن امر حاضر تثنیه سیدر اترکانی معناسنه ایکنجی دعانی دعادندر سفاه سینک
سهمله ایله فتحیله خفت وقلة عقل تمیزدر مفهوم

ویتجانس آخرک حشو مصرع اولده اولدیغی مثالی • واذا البلابل افصحت بلغتها • فانف
البلابل باحتسا وبلابل • قولنده اولدیغی کبی بلابل عندلیب بلغتها لغتده مراد فصاحتدر انف نفیدن امردر

ایکنجی بلابل بلبالك جمعی اولوب حوزه معناسنه اوجنجی بلابل ضم ایله بلبلهنك جمعی اولوب درونده باده اولا
ابریقدر احتسا شرب معناسنه مفهوم بیت

ومتجانس اخر مصرع اولان اخرنه اولسی حریری بصره محلاتنده بر محلهیه مدح وثناده ایراد ایلدیکی بیت
ثانی اولانه شو ● لمشغوف بآیات المثانی ● ومفتون برنات المثانی قولنده اولدیغی کبی ● مشغوف مفتون
ایات المثانی قرآن بعیه رنات مثانی برطاق برطاقنه ضم اولنان اوتار مزامیرك نغماتیدر واحدی مثنی اولوب
مثنی دیه مفصلدر ● فاتفصل ایجوندر جوهری دیمشدرکه قرآنه کرمده مثانی ایکیوز آیتدن نقصان اولانلدر
وفاتحه شریفهیه مثانی تسمیهسی هر رکعت صلاتده تکرار اولندیغندندر وجمیع قرآنه دخی آیت رحمتك آیت عذابه
اقرانندن ایجون مثانی تسمیه اولنور مفهوم بیت اهل بصرهنك بعضیری آیات قرآنیهیی تلاوته حریص مشغوللرك

مشغوللری یعنی نای وقمشهلرك نغمهلرینه مفتوندر یعنی اهل بصرهنك بعضیری صالح وبعضیری طالح دیمکدر

متجانس اخر مصرع ثانینك صدرنده اولسی قاضی ارجانینك ● املتهم ثم تأملتهم ● فلاح لی ان
لیس فیهم فلاح ● قولنده اولدیغی کبی فلاح لی فظهر لی املتهم رجوت منهم ثم تأملتهم ثم نظرت
علی حالهم وتفکرت ان لیس فیهم فلاح فظهر لی عقیبه تفکر لیس لی فیهم نجات وفلاح

اما لفظان متجانسینه ملحق اولدقلری وقته احد لفظینك اخر بیتده واخرینك مصرع اولك صدرنده اولدیغنه
مثالی بحتریلك ● ضرائب ابدعتها فی السماح ● فلسنا نری لك فیها ضریبا ● ضرائب وضریبا لفظلری
کبی ضرائب ضریبهنك جمعی ضریبه برطبیعتدرکه بطریق المثل بر کیمسهیه ایجون ضرب اولنوب اوزرینه مطبوع ومجبول اوله
ضریب مثل معناسنه در اصمعی ضریب قداحده شلدر قداح سهم قیماردندر بونلردنه ایکیسیدخی اصل اشتقاقده اصل
واحده راجعدر مفهوم بیت اوشنجیه لیکلرکس انی جود وسماحتده ابداع واظهار ایلدیك بزانلرده سنك ایجون بر مثل

ونظیر کوندرده اولمدم   وملحق آخر مصرع اولان حشونه اولدیغی امری القیس شو • اذا المرء لم
یخزن علیه لسانه • فلیس علی شیء سواه بخزان • قولنده اولانه لم ویخزان لفظلرینه که مفهوم بیت
بر انسان لسانی کندی نفسی اوزره خزن وکتم ایتمدیکه کندیه عائد اولانه شیده لسانی حفظ ایتمزسه البتده
لسانی سائر کیمسه اوزرنه دخی خزن وکتم ایتمدیکه کندیه زبانی اولمایه شیده اخرینی حفظ وحمایه ایتمیه جکی جهتیله
اولوبنده در • یخزن وخزان لفظلرینک اشتقاقلری جمع ایلدیکی الفاظدندر اولوب ماخذ اشتقاقلری خزندر •

وینه ملحقیندن بریسی آخر بیتده واقع حشو مصرعدر اولمسی ابو العلانک • لو اختصرتم من الاحسان زرتکم
• والعذب یهجر للافراط فی الخصر • قولنده اولانه اختصرتم وفی الخصر لفظلری کبیدر اختصار معلوم خصر تحقیقله
برودت معناسنه یعنی سزلوده بنا عدت وعدم زیارتکم کثرة انعامکزدن نشئت ایدوبه اکر احسانکزده اختصار
ایتسه کز زیارتکزه دوام ایدردم زیرا ماء عذبه وفرات نفسک اعظم مشتهیاتندن ایکن افراط برودتندن طولایی
ترک اولنور تحقیقی ایجون محلنه مراجعت اولنه

وملحق آخر مصرع اولان آخرنه اولدیغی شاعرک • فدع الوعید فما وعیدک ضائری • اطنین
اجنحة الذباب یضیر • قولنده اولدیغی یضیر وضائر لفظلری کبیدر ضائر مضر ویضیر یضر معناسنه اولهبه
اشتقاقلک جمع ایلدیکی الفاظدندر مفهومی وعید وتخویفکی ترک ایت زیرا سنک وعیدک بکا مضر دکلدر
اجنحه ذبابک طنینی واوازی کیمسه یه ضرر ایدرمی دیمکدر

وملحق آخر مصرع ثانینک صدرنده اولمسی ابو تمامک حین استشهادنده محمد بن نهشل حقنده نظم ایتدیکی مرثیه سنده
اولان • ثوی فی الثری من کان یحیی به الوری • ویغمر صرف الدهر نائله الغمر • وقد کانت البیض القواضب
فی الوغی • بواتر وهی الان من بعده بتر • قولنده داخلنده یغمر وغمر وبواتر وبتر لفظلری کبیدر ثوی
اقام معناسنه یحیی حیاتدندر وری مخلوق معناسنه یغمر یستر نائل عطا غمر کثیر وغی حرب بواتر قواطع
بتر جمع ابتر مفهوم بیت بر ذاته ماوای ترابده اتخاذ مسکن ایتدی که مخلوق انکله حیات بولوردی وانک عطا
واحسان موفورینه نوائب دهری غمر وستر ایدردی ویدامه حربده سیوف قاطعه انک حسن استعمالیله قطع ایدرده
انک شهادتیله سیوف مذکوره انک کبی استعمال ایده جک قالمدی دیمکدر یغمر غمر بواتر بتر اشتقاقک جمع ایتدیکی الفاظدندر

واما شبه اشتقاقه جمع ايليان ملحقدن بيتجا سنده مصنف انها ايلديكى امثله ثلثه دن احد الحقيه اخر بيتده واخرى
مصرع اول صدرنده وقوعنه مثال حريرىنڭ قطعه سى بيكى در ديكى مقامه سنده اولان • ولاح يلحى على جرى العنان
الى • ملهى فبحقا له من لائح لاح • قولنده واقع اولان لاح و لاح لفظلريدر اولكى صدر بيتده اولان يلوح
فعلنه ماضى واخر مصراع ثانيده اولان لحاه يعنى لامه قولندن اسم فاعلدر لاح ظهر معناسنه فاعله فيه راجع الى
المشيب سابقى يلحى يلوم جرى العنان بلا عصيده سعى وتعمقى ديمكدر فسحقا بعدا معناسنه لائح لاحى ظاهر لائم
ديمكدر

ويلحق اخرى اخر مصراعه اولده وقوعنه مثال بنه حريرىنڭ قريبا كذرانه ابدن مشغوف بابات المثالث • الخ بيتى مابعدنده
واقع • ومضطلع بتلخيص المعانى • ومطلع الى تلخيص عانى • قوليدركه اولكى عجز بيتنده وثانى صدر مصرعنده
وذل معناسنه اولان عنا ايچوندر مضطلع اضطلاع دن قوى عمل حمله تلخيص معانى كلام وكتابه تلخيص ايتمك اختصار ايتمكدر
تخليص عانى فك اسير معناسنه

ويلحق اخرى صدر مصرع ثانيده وقوعى شاعر اخرك • لعمرى لقد كان الثريا مكانه • ثراه فاضحى الان مثواه في الثرى •

قولى اولوب ثراء ثروت معناسنه و ثرى تراب يا نيدر اضحى صار مثواه مسكنه

بو مقامده بشاعر سجعه اولان ابياتدر
نثره اولان سجعى محله مراجعت اوله

نظيره سجعنه ابو تمامك • تجلى به رشدى واثرت به يدى • وفاض به ثمدى واورى به زندى • قوليدر
تجلى كشف وظهر به بهيرده اولان ضمائر بيت سابقده ذكر اولنان نصره راجعدر اثرت به يدى صارت يدى ذا
ثروة وغناء ثمد كسر ثاء ايله ماء قليل اولوب اصلى نفى ما اولوب مراد تزايد مال قليلدر زند چاقمق طاشى زنده
دينور صار ذا وريه ديمكدر وريه نار ويغنا سنه وزندك ذو نار اولمسى مطلوبه ظفردن عبارتدر بيت سابقه
بو بيتدر • ساحمد نصرا احييت واننى • لاعلم ان قد جل نصر عن الحمد • مفهومى ممدوحى اولان نصرك
اداء فريضه حمد وشكر اتيكى اوله جق درجه ده عالى بولنديغى معلومى اولديغى وقته وحياتنى وظائف حمد وثنايه
حصر ايلديكى وانك فيض وحسنانتله شادى ظاهر وامواله وافر وقلت وفقر وضرورتى غنا وثروته مبدل
وزندكه بعد الصلوح وارى اوله رق مطالبه حصوله موصول اولديغى بيانيدر

قال الحريري في المقامة الاولى الصنعانية ● لما اقتعدت غارب الاغتراب ● وانأتني متربة عن الاتراب ●

اقتعد اتخذ قعدة غارب كاهل معناسنه درکه ظهر دابه ده مقدم بید ربو کلامی اغتراب ایچون استعاره در اغتراب وطندن

تغربدر انأتنی ابعدتنی متربه فقردر زیرا فقر صاحبنی ترابه الصاق ایدر اتراب کسر یله تربک جمعی اولوب ترب رجل بر

لکده نشأت ایلدیکی لدا ییدر ● تدبیر مقتصم بالله ننتقم ● لله مرتغب في الله مرتقب ● مرتغب في الله رضوانه لئق

وسیله اولانه شیئه راغب القدر مرتقب منتظر ثواب یاخود خائف عقاب شطر اول بیتکه اولوب بیتم اوزره وثانی یا اوزره

بنا اولنمشی بیتکه اخیدر تدبیر مبتدا اولوب خبرکه بیت ثالثده در وبیت ثالث ● لم یرم قوما ولم ینهد الی بلد ● الا تقدمه

جیش من الرعب ● قولیدر لم یرم لم یقصد لم ینهد لم ینهض رعب خوف معنالرینه در مفهوم رضاء باری ایچون

غزو وجهاد ایده رک دشمن دیننده منتقم ورضاء الهی یه تقرب اولانه ساعی محدوحه راغب واجر وثوابه مترقب اولانه معتصم

بالله اثر تدبیر یدرکه برقومی قصد ایتدی وبر جانبه نهضت وعزیمت ایلمدیکه الا انی رعبدن بر جیش تقدم ایلدی یعنی

فتح جانبه توجه ایلمسی هنوز واقع اولمزدن قلوب اهالی یه خوف وخشیت استیلا ایدردی دیمکدر بو بیتلر ابو تمامک

معتصم بالله عموریه یی فتحی زماننده سویلمشدر.

قال امرء القیس ● أفاطم مهلا بعض هذا التدلل ● وان کنت قد ازمعت هجری فاجملی ● وبو من قبیل البیت ان یعق

ع حرف ندا فاطم فاطمه دن مرخم مهلا مصدر رتبه اوزره منصوب اولوب یا فاطمه امهلی مهلا بعض هذا التدلل دیمکدر تدلل

غنج یعنی ناز معناسنه در ازماع قصد وبر شیئی اوزرینه نفسی توطین ایتمکدر اجملی افعلی فعلا جمیلا دیمکدر حاصلی مصراع اولدن مراد ناز ودلالدن

بر مقدار فراغتی تمنی ومصراع ثانیدن مقصود کندو سندن هجر ومفارقته توطین نفسی ایله قصد وعزیمتی تقدیرده هجرده معامله جمیله

وشفقه استدعاسی اولوب مصراعیندن هر بری کندیسندن مقصود اولانه معنای مفید اوله رق بر بریندن مستغنی اولمغله ابیات ترکیه دن

بیتم موصول ● حمد ده بکجنی نزاکت بال وبال اولمش سکا ● می سوزلمه شیشه ده رخسار آل اولمسه سکا ● بو اسلوب ده در

● فقا نبک من ذکری حبیب ومنزل ● بسقط اللوی بین الدخول فحومل ●

● هم یا قار پروانه سین هم سوز دل اظهار ایدر ● مقتضای مشرب شمع شب ار بوبله در ● بیتی دخی بو اسلوبده در

• من شروط الصبوح والمهرجان • خفة الشرب مع خلو المكان • مهرجان نوروزك مقابلی اولوب کوز فصلنك ابتداسی و نیز اعظلك میزانه تحویلی زماننده فرس جاهلیتده ایکی عید عظیم اولوب بری روز نوروز و دیکری روز مهرجاندر صبوح وقت صباحده ایجیلان باده‌یه فرهنگ اشعارلرینکده • تقدیر ایده‌مم دردرو غم المرام وار الی سوس سبی سولتیه غم وار • بیتی دخی بو اسلوبده‌در •

• جهان یاری کوردیجه قچن عاشق دیسه یا هو • صاقن طوغیه صونی ضمیر اللهی جعدر •

• مغانی الشعب طیبا فی المغانی • بمنزلة الربیع من الزمان • مغانی منازل شعب میاه و شجره کثیر اولان بر موضعدر یعنی منازل شعبه منازل سائره‌یه نسبت طیب و فضل جهتنده ازمنه سائره‌یه نسبتله زمان ربیع کبیدر دیمکدر

شعب بوان شداد و زننده فارسی اولکه سنده بر موضع ادیدرکه جنان اربع دنیویه‌نك بریدر دیرلر • غوطه دمشق • وسعد سمرقند • وابله بصره‌در • چلکی شراب نشاطی جهانده برکره • خماری جام فلك سز نکون اولنجه جکر • بیتی بونو عدندر •

• فکل ذی غیبة یؤب • وغائب الموت لا یؤب • اوب رجوع معناسنه‌در و با خود مصرعیده تحقة المعنی اولمازو بوده مجاز اولمایله اولور نته کم ابو تحامله • فتی کان شربا للعفاة و مرتعا • فاصبح للهندیة البیض مرتعا • هو فتی شرب کسریله صورده حظ و نصیبه عفاة جمع عافی فقرا و سائلون مرتع مرعی رتعت الماشیة دیرلر استدیکنی یردیمکدر هندیة بیض سیوف هندیه اولوب موتدن کنایه‌در • مرتع ثانی محل موت اولمقده مجازدر • یعنی ممدوح مساکین و فقرانك مرعای عطا و مکارمی ایکن نصیبه موت اولدی دیمکدر

تعلیمه دیلانه مطلع اول مصراع ثانینك اولنده ذکر و ثنا به برصفت اولمقدر نتویده اولدیغی کبی بیت مزبور • الا ایها اللیل الطویل الا انجلی • بصبح وما الاصباح منك بامثل • قولیدر

ترکی اوله رقه ● ایمه‌ده اولمه اوخرشید ایدرسنی ایصال ● وصاله عاقبت ای شبنم سرشک لال ● بو
دخی بو نوعدندر

وبر نوعه تصریع منتظر دینلور بیته اوله که تصریع قافیه‌یه مخالف اولدیغی وقتده ابو نواسک شو
● اقلنی قد ندمت من الذنوب ● وبالاقرار عذت من جحود ● قولنده اولدیغی کبی ● اقلنی ● بنی
بنی عفو ایت عذت رجعت جحود انکار مفهوم ذنوبمه ندامت واعتراف قصور و اسائتله صورته
انکاردن رجعت ایتدم وندامت و اسائت واعتراف قصور وسیله عفو اولمه سیله عفو وصفح ایله معامله
بیوردیمکدر شاعر با ایله تصریع دال ایله تقفیه ایتمشدر

ومنها الموازنة ضرب لفظیه بری موازنه دربوده فقرتینده یاخود مصراعینده کلمتین اخیرتینک وزنده وتقفیه‌ده

متفق اولوب رشید شاعرک شو ● هو الشمس قدرا والملوک کواکب ● هو البحر جودا والکرام جداول ●
موازنه دندر

موازنه‌نک بر نوعنه خاصه مماثله تسمیه اولنور ابو تمامک ● مها الوحش الا ان هاتا اوانس ● قنا الخط الا
ان تلک ذوابل ● مها الوحش بقر وحشی قنا رمح خط یمامه‌ده بر موضعک اسمی اولوب رماح منسوب اولور
نسبت اولنور یعنی شو محبوبه بقر وحشی حسن عیونده اهوه‌یه شبیهدر لکن شکلا و شان حدشکله موانسه ایدرلر
بقر وحشی ایسه نوافردر و انلرک استواء قامتده رماح خط کبیدرلر لکن رماح ذوابل ویابس اولوب بونلر
بحدود ایسه نواضر ولرکه اولوب انلرده ذبول ویبوسته یوقدر

بحتری‌نک فاحجم لما لم یجد فیک مطمعا ● واقدم لما لم یجد عنک مهربا ● قولی الفاظ قرینتینده

جبهه‌سنك تمائلنه شاملدر. احجم احجام اعراض معناسنه فاعل اسده رجعدر. اقدم ضمیری كذلك. محبی اسد سنده منظوم بولنمیوب یعنی اقدامی دالكه ظفریاب اولمیه حقنی فهم ایتمه‌سیله اعراض وتأخر ایتدكه وفراره مبادرت بولنمیوب ویدكده خلاصه چاره‌یاب اولمه مسیله حفظ وحمایه كه دراك ایله صوب حمایتكه اقدام ودرخانته ایدكه دیكدر

ومنه القلب ضرب ثانیه لفظیه بریده قلبدر بوده كلام بر حیثیتده اولمقدر كه قلبه ایدرك حرف اخیرندن اوله‌رق ذكر اولنه قرائت اولنسه بعینه او كلام حاصل نظم ونثرده واقع اولور. آیه كریمه‌ده كل فی فلك وربك فكبر الفاظ جلیله‌سی كبی وشاعرك ● ارانا الاله ● هلالا انارا ● قولی كبی وقاضی ارجانینك ● مودته تدوم لكل هول ● وهل كل مودته تدوم ● اشعاری كبی ایكی مصراعی اولوب لاتدوم مودة كل احد دیكدر بو بابده حرف مشدد حكم مخففده اولوب معتبر اولان حروف مكتوبه‌در

ضرب ثانیه لفظیه‌دن بری سیاع تشریعدر توشیح وذوالقافیتین دخی دینلور كه بیتی ایكی قافیه ووزن اوزره بنا ایتمكدر كه قافیه‌سنده تقطیعی اوزره وقف اولنسه معنی صحیح حریری بكری اوچنجی مقامه‌سنده اولوب شو ابیات اربعه وبر بیت اوله‌رق اوقونور كه شو ● یا خاطب الدنیا الدنیة انها ● شرك الردی وقرارة الاكدار ● دار متی ما اضحكت فی یومها ● ابكت غدا بعدا لها من دار ● واذا اظل سحابها لم ینتقع ● منه صدی لجهامه الغرار ● غاراتها ما تنقضی واسیرها ● لا یفتدی بجلائل الاخطار ● قطعه اولوب بو وجهله سرایا ذوالقافیتین اولدرق اولنه بیتی جامع بر قصیده‌در. خاطب طالب المرأة ای استنكاحها ای یا طالب الدنیا. دنیه خبیثه رذیله. شرك الردی حبالة الهلاك دام الهلاك. قرارة الاكدار مقر الكدورات. بعدا لها دنیا لها علیهنه دعادر یعنی بد دعا. من دارها ضمیری بیانیه‌در. لم ینتقع لم یرتو ای لم یرتوانده. صدی عطش صوسزلق. جهام یغموری سحاب. غرار بالتشدید كندیده بولنمایه‌جقلق خلقی مغرور ایدیجی. غاراتها مصائبها. اسیرها مملوكها معناسنه اولوب مراد دنیایه تشبث وطمع ایدنه كیمسه‌در. لا یفتدی لا ینفك من حبالها معناسنه اولوب شبكه‌سندن خلاص اولنمز دیمكدر. جلائل عظائم. اخطار جمع خطر یعنی قدر وشرف وخطر اشراف علی الهلاك معناسنده‌در. مفهوم ابیاته ای زخارف

• سائشکر عمروا ان تراخت منیتی • ایادی لم تمنن وان هی جلت • فتی غیر محجوب الغنی عن صدیقه • ولا
مظهر الشکوی اذا النعل زلت • رأی خلتی من حیث یخفی مکانها • فکانت قذی عینیه حتی تجلت • سجده لازم
اولیان شبلك حرفدر ویدنه اول بحیی عبد الله بن الزبیر الاسدینك شو ابیاتنده التزام اولنشدر • معاهد تنصیصده
ذکر اولندیغی اوزره عبد الله بن الزبیر الاسدی مشاهیر شعرادن اولوب برکون عمرو بن عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه
حضورینه کلرك عمرو عبد الله بن الزبیری برکهنه جامه اکتسا ایلمش کورمکله عرق حمیت سخاوتی تهییج ایدوب اون ایکی
بیك درهم تعطیلنده سکز بیك درهمی استقراض ایدرك عبد اللهه ارسال ایتمکله عبد الله بن الزبیر بو ابیاتی سویلمشدر
ان تراخت ان تأخرت اجل سعده ایدرسه منیه موته ایادی نعم متوالیه مراددر لم تمنن تخلط بمنه وان عظمت معناسنه اولوب یعنی
هو نعمتی یعنی الامور نعم عظیمه دیمکدر منته مشوبه دکلدر دیمك اولور سائشکر عمروا سا شکر لعمرو تقدیرنده در جار حذف قیلندر
یاخود ایادی عمرودن بدل اشتمالدر بو صورتده بدل بعض وبدل اشتمالده وجوب رابطه دننا شئ ایادی له تقدیرنده اولمسی
اقتضا ایدر ایادی اشکرك مفعول ثانی اولمسنی تجویز اولنشی ایسه لفظا مذکور اولان مفعولنه عدم تعدیه حقنده ولا
تصریح ائمه لغته منافیدر فتی هو فتی تقدیرنده عمرودن اجدر صدیقنده محجوب الغنا اولماسی صدیقنه دریغ حاشا وغنا
ایتمه مسندنه کنایه در زلت القدم بفلان وزلت النعل به قوللری فلانه اوزره نزول شر دن وانی اشتدنده کنایه در مراد
عمرو اوزره نزول مصائبده وشدتله ابتلاسی حینده اظهار شکایت ایتمیوب بلکه حوادث زمانه صبر ایدر دیمکدر خلة فتح ایله

دنیای دنیه یه دلو بوده اولانه غافل بویله بر عجوزهٔ مکارهیه فریفته اولمه که بو عالم نظر عبرتله تماشا اولنسه
بر دام ضلال ومحنت وغدرخانه وکدورت اولانه دارنابهموار رکه عرض شهد آمالی ایله فرط ابتسام حالی
ایلدیکی ابناسنی علی الفور تعقیب نوائبله مستغرق اشك اخزان ایدر • وزیر سحابهٔ قبالده استظلال ایله قطرهای ونوالی
اونلر سحابه بی آب اغترار اولدیغی جهتله ازالهٔ عطش ایده یه رك تعاقب زوال ایله ادراك خیبت وخسران ایدر •
وبر دار اکدار درکه نوائب وشدائدی منقضی ومنقطع اولمیوب دائما سحائبه ومصائبی مدرار اولمقده • ومثل بنجه
میل وطعنده اسیر اولانه ارباب شره وغفلته بذل تعاقبی نوال • ویاخود تقاساة ومصائب شدیدهیه احتمال
ایله ساحهٔ تخلاص واقتداره ظفریاب اولمسی رتبهٔ محالده دردیمك اولور

حاجت وفقر و خصاصه اولوخلقی فقری دیمکدر ● مثلده الخلة تدعو الى السلة وارد اولمشدر سعت سر قند رمن حیث
یخفی بکا نها قولنده برا رحالی وفقر واحتیاجنی ستر لی بیانده مفهوم بیت ساحه اجل وسع اولدقجه عمرک نعم جلیله بی امتنانیه
شکر وتحدثنده وارسته اولم زیرا بو ذات جلیل القدرک احسان حقنده احسانات بیدریغ اولوب واحوالنده عروض تحولاته ایلم و
ملالوله قوامدیه اثرلا اضطراب ایتمز وبو مرتبه ده اولانه فطرته محدوده شونه سنعت ادارده زیرجلباب خفا واستار ده ولا حال فقر
واحتیاجنی اشمار ایده رک منال قذی و ریدموجبه توجع عینی اولمسیله اصلاح ابادیسله ینکشف وزائل یعنی حقوه مداره ذیج ضرورته
اوله جغه حسه عظیمی واصل اولمشدر

● لمایؤذن الدنیا به من صروفها ● یکون بکاء الطفل ساعة یولد ● والا فما یبکیه منها وانها ● لاوسع مما کان فیه
وارغد ● ابن رومینک شعرندندر مفهوم شعر اطفالک ولادتنده بکاسی لحظه دنیانک ایذان واشعار ایلدیکی صروف
وحوادثدن نشئت ایدوب والا حین ولادتده سبب بکا اولمق برماده اولمیوب خصوصیله بو عالم بولندیغی رحم مادرده اوسع
وانعمی فراواندر

حیثیا تقامة حلبیه سنده که قوله التیجی تقامه سیدر ● فتنتنی فجنتنی تجنی ● یجنی بفتن غب تجنی ● فتنتنی
بنی مفتون ایتدکه فجنتنی بنی مجنون قیلدی تجنی بوسمده اولانه مراد یجنی یتیم وودلال یفتن تنوع غب تجنی اثر جنایة
دیمکدر حاصلی تجنی نام مراد اتنا انواع ناز ودلال ایله مفتون ومجنون اولدیغنی مفیددر

● وادرا ان زرت دارودور ● دراودراودردا وورداء ● در اول ضم ودر ثانی فتحله وورد اول فتح
وورد ثانی کسر ایله در

● من یلق یوما علی علاته هرما ● یلق السماحة فیه والندی خلقا ● قائلی زهیردر یلق ویلقی لفظلری بولوبره
اولوب ابتدا محدوده وثانیا سماحته تعلیق ایتمشدر علی علاته علی کل حال الهرم ضمیر جوبه راجعدر مرادی هرم بن سناندر

السرقات خاتمة ١ · اذا انت لم تنصف ١ · ويركب حد ١ · لعمرك ما ادري ٣ · دع المكارم ٤

ذر المآثر ٤ · وقوفا بها صحبي ٤ · وما الناس بالناس ٤ · ولا الدار بالدار ٤ · بيض الوجوه ٤ · سود الوجوه ٥

من راقب الناس ٥ · خلقنا لهم ٦ · خلقنا باطراف ٦ · هيهات ٧ · اعدى الزمان ٧ · الشباب ٧

لو جار مرتاد ٧ · لولا مفارقة ٧ · لم يبكه ٨ · هو ذلك ٨ · وقائلة ٨ · مقيم الظن ٩ · وان قلقت ٩

ولا سافرت ٩ · واني غنك ٩ · تجنك حيث ٩ · هو الصنع ١٠ · ومن الخير ١٠ · واذا ما لق ١١ · كان السنتهم ١١

ولم يك اكثر ١١ · وليس بنوسهم ١١ · يروم الملوك ١٢ · والصبر يحمد ١٢ · لقد كان يدعى ١٢ · فلا ينمك ١٤

ومن فر كفه ١٤ · سبعوا ١٤ · يبس ١٤ · اذا غضبت ١٤ · وليس من الله ١٤ · قولا لهارون ١٥ · انت علي ما ١٥

اجد الملامة ١٥ · اجبه ١٥ · ونغد ١٦ · والجراحة ١٦ · وترى الطير ١٦ · وقد ظللت ١٦ · اقامت مع ١٦

مفيد ومتلاف ١٧ · ايجب ١٩ · لم يخب ١٩ · مالي يعابه ١٩ · بسيف ابي ١٩ · ولا نقتل ٢٠ · كذلك سيوف ٢٠

الاقتباس ٢١ · فلم يكن الا ٢١ · ان كنت ٢١ · وان تبدلت ٢١ · لخبا الله ٢٢ · قلنا شاهت ٢٢

قال ان ٢٢ · قلت دعني ٢٢ · لئن اخطأت ٢٢ · تجرد للحكم ٢٣ · وقد جرد الموسى ٢٣ · قد كان خفت ٢٤

التضمين ٢٤ · اذا ضاق صدري ٢٤ · فبالله ٢٤ · كأنها بينة ٢٥ · وقمة تنتظر ٢٥ · كانه كان مطويا ٢٥ · ان الكريم ٢٥

على اني سانشد ٢٦ · اضاعوني ٢٧ · قد كنت ما ٢٧ · اعذاره ٢٨ · كنا معا ٢٨ · والآن قد ٢٨ · ان الكرام ٢٩

اذا الوهم ٤٠ · وبذكرها ٤٠ · تذكرته ٤٠ · اقول للمنشي غلطا ٤٠ · هو ابن جلا ٤٠ · العقد ٤١

وما الابن والفخر ٤١ · ما بال من اوله ٤١ · انلني بالذي ٤١ · اذا انتم ٤٢ · عده اكبر غزنا ٤٢ · بين الجلال ٤٢

از هذه الدنيا ٤٢ · من حسن الكلام ٤٣ · اعا الاخال ٤٣ · اما الحل ٤٤ · فانه لما قبحت ٤٤ · ويصدق توهمه ٤٤

التلميح ٤٤ · فوالله ما ادري ٤٤ · لحقنا باخراهم ٤٤ · فردت علينا ٤٤ · نفاضحوا ٤٤ · فوالله ما ادري ٤٤

• صفراء لا تنزل الاحزان ساحتها • لو مسها حجر مسته سراء • قائلی ابو نواس در صفرا دن مراد قهوه
خر حقنده اولمسی دلالتیله خمر در سراء دخی سرور دندر

صحيفة

٤٠
٢٨

٨٧

اشبه له معجم الله

٠٤١
١٠٠
٠٤٥

١٢٤

٤٠
٢٨

٦٨

٢٠٠
٠٦٨

٢٢٢

لعمرو بوع الرضا ٤٦ — المستجير ٤٦ — فبت بليلة ٤٨ — فبت كأنني ٤٨ — انا البازي ٤٨ — تميم بطرق ٤٨

ما زالقينا ٤٩ — تكمش ٤٩ — ضفادع ٤٩ — اصلحك الله ٤٩ — لكل هلال ٤٩ — خاتمة البديع ٤١

وفانبك ٤١ — كليني ٤٢ — قصر عليه ٤٤ — فراق ومن ٤٤ — فؤادما ٤٤ — أرتقيلاوام ٤٥ — موعد اجابلة ٤٥

لا تقل بشرى ٤٥ — بشرى فقد ٤٦ — هي الدنيا ٤٦ — السيف اصدق ٤٧ — بيض الصفائح ٤٧ — عظيم لعمري ٤٧

المجد عوفي ٤٨ — بدأ احسن التخلص ٤٨ — تقول في قومس ٤٨ — المطلع الشمس ٤٨ — نوره عمم ٤٩ — لو رأى الله ٥٠

كل يوم يبدي ٥٠ — فان تولني ٥١ — بقيت ٥١

خاتمة في السرقات

معن بن اوسك • اذا انت لم تنصف اخاك وجدته • على طرف الهجران ان كان يعقل • ويركب حد
السيف من ان تضيمه • اذا لم يكن عن شفرة السيف مزحل • معناى نظم يعني سن صاحبكه
عدل وانصاف ايتميوب وعدل ايله معامله ده طلب و توخي ايده رك حقوقنه وفا و تقيد و نفسكي انجون
انك اوزرنه لازم كورديكك معامله ده انك ايجون كندكه نفسك اوزره واجب عد ايلمديكك وقتده
على طرف الهجران ان كان يعقل • اكر صاحبكده سكنت و متانت و عقل و معرفت موجود اولورسه سن الى
سني تارك و تنفر و سندن حقكده و شكلا اولانه مؤاخاتنده حالني متبدل و متغير بولورسون • ويركبه
حد السيف من ان تضيمه • حد سيف ركوبه ايله مراد سيفه كبي قاطع و مؤثر اولان اموره تحمل و يا خود
حرب و موته اوزره صبر ايدر ضيم ظلم معناسنه اولوب بدلا من ان تظلمه ديمكدر • اذا لم يكن عن
شفرة السيف مزحل • شفرة سيف سيفك حدي يعني دمر يدر مزحل بعد در زحل عن مكانه زحولا
قول تنحا و تباعد ديمكدر يعني كندي اوزره ضيم و ظلم واقع و يا خود عار و كسر حقوق لاحق اولمقده خوفنه ميني تأثير سيف
ايله نفسنده مؤثره اولانه اموره راكب و متحمل اولسنده بعد و معدل بولنمديغي يعني كنديسني شدائدده زاده ايده جك بر محل

بر محل و اساليبنه ظفر يابه اوله مديغي حينده او مثللو شدائدده مبالات ايتمز ديمكدر محكيدر كه عبد الله بن الزبير مجلس معاويه به
داخل اوله رده بو بيتي انشاد ايتمه سيله معاويه لقد شعرت بعدي يا ابا بكر ديمشدر يعنا سي لقد صرت بعدي شاعرا ديمكدر
و عبد الله بن الزبير هنوز مجلس معاويه ده بلا مفارقة معن بن اوس المزني داخل اولوب مطلعي • لعمرك ما ادري واني
لاوجل • على اينا تعدو المنية اول • بيتي اولانه قصيده سني تماما انشاد ايلمشدر • معاويه عبد الله بن الزبيره توجه
و قصيده زاده طبعي اولديغي كيفيت اخبار ده سؤال ايتدكده اللفظ له والمعنى له ديوب و معن بنم اخ رضيعم اولمغله بن انك شعرينه
احقم ديو صورت ملاطفه ده سوق كلام ايتمشدر بعض محللرده اللفظ له والمعنى له واقع اولمشدر اوجل اخوف معناسنه على اينا ما ادري
مفعولدر واني لاوجل جمله معترضه در تعدو المنية تصبح الموت معناسنه در حاصل معنى قسم ايدرم سنك بقا و حياتكه كه قنقمز
غدو واصابت موتده اخر فرده تقدم ايده جكني بيلمم و بوندن طولايي زياده خائف و مترقبم ديمك اولور

کلماتك کلیسنی ویاخود بعضیسنی مرادفی اولان الفاظه تبدیل دخی نظمی تغییر ونهایة اخذ معناسنه دیو رفی ندن الوم ...
محضه در نته کم حطیئه نك ● دع المکارم لا ترحل لبغیتها ● واقعد فانك انت الطاعم الکاسی ● قولنده بعض الفا[ظ]
مرادفلرینه تبدیله ● ذر المآثر لا تذهب لمطلبها ● واجلس فانك انت الآکل اللابس ● دینلور شویله که
دع لفظنه بدل ذر و مکارمه بدل مآثر و لا ترحل کلمه سنه لا تذهب و بغیته کلمه سنه مطلب و اقعد یرینه اجلس و طاعم یرینه
آکل و کاسی کلمه سنه لابس اتیان اولنمشدر

وامرء القیس ك ● وقوفا بها صحبی علی مطیهم ● یقولون لا تهلك اسا وتجمل ● قولنی طرفه نك شاعر تجمل نقاننده
تجلد لفظنی اقامه ایدرك قصیده دالیه سنده اتیان ایلمشدر وقوفا بیت سابقده اولان قفا نبك قولنه حالدر بها ده اولان
ضمیر داره راجعدر مفهوم منزل مذکورده اصحابم بنم ایچون مطیه لرینی وقف ایتدیروب صبر جمیل ایله امر و موجب هلاك اولان
فرط حزنده نهی و زجر ایدرلر دیمکدر

حضرت عباس بن عبد المطلب رضی الله عنه ● وما الناس بالناس الذین عهدتهم ● ولا الدار بالدار التی
کنت تعلم ● قولنی تعلم نقاننده تعرف وضع ایدرك فرزدق شعرنه ایراد ایتمشدر حاصلی معناسی اولوب ناس
اسمی و بالناس خبریدر عهدتهم تعرفهم معناسنه مفهوم بیت الآن مشاهد اولدیغم قوم سابقا مشهور اولان
قوم اولمیوب انلر ذهاب و رحلت ایتدیلر و کوردیکم دار دخی سابقا بیلدیکم دار اولمیوب تغیر و اندراس ایلمشدر دیمك اولوب
هو نفقه صورتده خبر ده ایسه معناده انشاء تأسف و تحسردر

حضرت حسان بن ثابت رضی الله عنه ك جبلة بن ایهم الغسانی حقنده اولان ● بیض الوجوه کریمة احسابهم ●
شم الانوف من الطراز الاول ● قولنی ابن ابی ختن تبدیل ایله ● سود الوجوه لئیمة احسابهم ● فطس
الانوف من الطراز الاول ● طریقنده ایراد ایلمشدر بیض کسر با ایله جمع ابیض اولوب ابناء جفنه نك وجوه صفتدر
وجوهك بیاضنه اوله رق موردی اصابت و صحت اوزره نبات وتبعیت [illegible] اتقا و مجانبتدن کنایه ویاخود اطلبوا
الخیر عند حسان الوجوه حدیث شریفنه مؤید اولدیغی اوزره ظاهری اوزره محمولدر کریمة احسابهم اوزره صفت

جاریه اولدیلر که اعتماد ایدنلر شانینی رفع ایلمشلردر **شمم** ضیله اشم معناسنه در اشم شممده اولوب شمم قصبهٔ انف مرتفع و اعلاسی مستوی
اولمقدر که عذاری بو صفت ممدوحه اوله رق علو همتدن کنایه اولور **طراز** علم معناسنه اولوب مراد مجد و شرفدر **مفهوم بیت** ممدوحی اولانلر
آل جفنه نک اخلاق و عادات ممدوحه لری خلاف و عادات مستحدثه یه شبیه اولمیان اشراف آبا و اسلافک طرز و صیغتنده اولدیغنی
توصیفدر **فطس** قصبهٔ انف یصی و منتشر اولمقدر که عذاری بو مذموم در **اعمی** قولی ولدینه بیض الوجوه کلمته قول ثانیده سود الوجوه
و شم الانوف موقعنده فطس الانوف اقامه اولنمشدر که بو کلمه لر بربرلرینه مضاد و قول اولده مدح و ثانیسنده اولدیغی مثللو قول ثانی
ایله هزل و ذم مراددر

واکر نظمک کلیسی اخذ نظمک تغییریله اولورسه یاخود لفظده بعضیسی اخذ اولنوب کلیسی النمز ایسه **اغاره** و **مسخ** تسمیه اولنور
بو ده اوچ قسم اوزره در زیرا ثانی یا اولدن ابلغ و یاخود دون و یاخود اوله مثل اولور اکر ثانی بر فضل و ثنا سببیله اولدن ابلغ اولورسه
ممدوح و مقبول در بشار بن برد شو قولی ● من راقب الناس لم یظفر بحاجته ● و فاز بالطیبات الفاتک اللهج ● دخی سلم خاسر
شو قولی ● من راقب الناس مات همّا ● و فاز باللذة الجسور ● کبی در **راقب الناس** من حاذر الناس و خاف فهم
فاتک جریٔ و جسور **لهج** حریص و مولع دیمکدر مراد حریص و جسور اولانه کیمسه در حاصل یعنی ناسدن حذر
ایدن کیمسه حاجتنه نائل و ظفریاب اوله مز و بالعکس حریص و جسور اولنلر فائز مقاصد عالیه اولور دیمکدر

● خلقنا لهم فی کل عین و حاجب ● بسمر القنا و البیض عینا و حاجبا ● **مفهوم** اول دشمنلر ایچون
عیون و حاجبدن اکثر زیاده صاقندقلری محلده رماح سمر ایله مثال عیون آثار ستدیرن و جوهر سیاله و سیوف
قاطعه ایله شبیه حاجب آثار مستطیله ایجاد ایلدک

● **خلقنا** باطراف القنا فی ظهورهم ● عیونا لها وقع السیوف حواجب ● **مفهوم** صفوف اعدایی دوچار
هزیمت ایده رک ارقه لرنده اسنهٔ رماح ایله کوزلر پیدا ایدوب بو عیونی ایچون وقع و اصابت سیوفدن حاصل
اولان آثار مستطیله مقام حاجبده در

ثانی اولدیغی دوه اولورسه مردود ومذموم در ابو تمامك شو • هیهات لا یأتی الزمان بمثله • ان الزمان
بمثله لبخیل • قولی کبی و ابو الطیبك شو • اعدی الزمان سخاؤه فسخا به • ولقد یکون به الزمان بخیلا •
مفهومی ابو تمام ما بعدینه دلالتنه نظراً بعد ان یأتی الزمان بمثله یعنی زمان مثلنی اتیانه ایتمسی بعید اولوب بعد
ازین نظیره عالمه کلمك مستبعد در تحقیق زمان مثلنی ایجاد ایلمکده بخیلدر دیمك اولوب وما قبلنده اولان
• انسا ابی نصر نسبیت اذ ایدیکه • من حیث ینتصر الفتی و ینیل • بیتیدر مدلولی بعد نسیانی لم دیمکدر
انسا انسا تقدیرنده اولوب استفهام انکاریدر ید نعمت معناسنه ینیل انالم دیندر حاصل معنی ملهوفینه نصرت
ومحتاجینه اعانت وعنایت ایدن متوفانك نسیان ایده مه جکمی و نسیان ایتمه سی امر مستبعد اولوب زمانه انك اتیانه مثلنده
بخیل اولدرده نظیره ساحهٔ عالمده ظهور ایتمه جکی بیاندر

اکر ثانی اولك مثلی اولورسه ثانی ذمدن ابعد اولوب فضل ومزیت اولیه جقدر ابو تمامك • لو حار مرتاد المنیة لم تجد •
الا الفراق علی النفوس دلیلا • وابو الطیبك • لولا مفارقة الاحباب ما وجدت • لها المنایا الی ارواحنا سبلا •
یعنی نفوسی طالب اولان موته اکر هلاك نفوسه یول بولمیوب و نفوسه وصولی ممکن اولسه اکا بو بابده دلیل اجقه

فائده اولور لها ضمیری منایایه راجع اولوب سبلا قولنده حالدر و بعضیلر لها لهاة جمعی اولوب وجدت فعلیچون
فاعل و منایایه مضافدر دیدیلر لهات بوغاز اغزنده اولان لحمهٔ معلقه درکه دلجك وکوچك دل تعبیر اولنور مفهوم
اکر مفارقت احبابه وسیله موت و یاخود لهات موته و یاخود یدی موت بنم ارواحمزه طریق بوله مزدی

وقاضیة ارجائنك • لم یکفنی الاحدیث فراقکم • لما اسر به الی مودعی • هو ذلك الدر الذی اودعتم
فی مسمعی القیته من مدمعی • قویلجه جار الله زمخشری نك مرثیه سی استادینه ایراد ایتدیکی • وقائلة ما هذه الدرر التی
تساقطها عیناك سمطین سمطین • فقلت هی الدرر اللواتی حشا بها • ابو مضر اذنی تساقط من عینی •
قوللری کبی لما اسر اسراردن اخفا معناسنه مودع تودیعدندر هو دمعه راجعدر لم یکفنی قرینه سیله مسمع کسر میمیله اذن
معناسنه مدمع میم اولك کسریله موضع عین معناسنه مفهوم بیت بنی کریان ایدن انجق مودعمك خفیا اشراب
ایلدیکی حدیث فراقکز اولوب عینمدن تساقط ایدن دموع بنم سمعمه ایداع ایتدیککز لالیدر که انی طرف عینمدن القا
واخراج ایدرم وقائلة رب جماعة قائلة تقدیرنده در سمطاً انجو دیزلمسه خیط رحشا بها مملا ایلادیکدر

ابو مضر جار الله‌ك استادى اولوب حضنانك فاعيلي راذى حضنا به تعقولدر تساقط تتساقط ده مخفف در
مفهوم بيت حين ارتحالى استادنده عيننده رشته رشته سقوط ايدن سرشكك لآلى به سؤال ايليانه اشى خاصه استادى
ابو مضرك اذننه املا و القا ايلديكى اينجولر اولدر ده كوزلرندن تساقط وتناثرنى افاده ايلديكنى بيانده عبارتدر

• مقيم الظن عندك والاماني • وان قلقت ركابي في البلاد • ولا سافرت في الآفاق الا • ومن جدواك
راحلتي وزادي • قائلي ابو تمام در • واني عنك بعد غد لغاد • وقلبي عن فنائك غير غاد • محبك
حيث ما اتجهت ركابي • وضيفك حيث كنت في البلاد • قائلي متنبي در مقيم الظن انا مقيم الظن
تقديرنده در امانى مقاصد قلقت اضطربت جدواك عطاءك مفهوم البيت الاول بنم ركابم هر
نقد اطراف ممالكده تردد وانتقالده اولور ايسه ده ظاهراً سزدن حال مفارقتده ايسه ده ظن وقلبم واماكم
ومقاصدم سزدن قطعا مفارقت ايتمز وآفاق واطرافده سير وعزيمت احيانده بنم راحله وزادم انعام يته

سزك احسانه وعطيه لكزدر ديمك اولور غاد ذاهب معناسنه فناء جانب داردر حيث ما
اتجهت حيث ما توجهت مفهوم بيت ثاني يعنى فردا مفارقتم مقرر اولوب حالبوكه قلبم طرفكزدن ذاهب
ومفارق دكلدر ركابم هنكى جانبه توجه ايتسه محبك بنم دروقيقى محبك بولنسم بنده سنك
ضيف ومسافرك اولوب شاهد اولديغم نعم واحسانه يته سنك سايه لطفكده در ديمك اولور

• هو الصنو ان يعجل بخير وان يرث • فللريث في بعض المواضع انفع • قائلي ابو تمام در • ومن الخير
بطوء سيبك عني • اسرع السحب في المسير الجهام • هو شان صنع اخ بتقدير ان يعجل بخير شرطيه
خيره وان يرث وان يبطؤ فللريث فالابطاء مفهوم بيت اول احسانه وكرم وتعجيل وتأنى خصوصنده
خيردر زيرا بعض مواضعده تأنى انفعدر ديمك اولور بطوء سيبك تأخر عطائك جهام يغمورسز سحاب
مفهوم بيت ثاني بنده تأخر عطا وكرمك خيردن معدوددر زيرا آتيده زياده لكه رمزدر دلالت شويله كه
سريع السير اولان سحاب عدم الامطار اولان سحاب جهام در

● وإذا تأتي في النديّ كلامه ● المصقول خلته لسانه من عضبه ● قائلي بحتريدر ● كان لسنتهم في
النطق قد جعلت ● على رماحهم في الطعن خرصانا ● قائلي ابو الطيبدر اذا تأتي اذا المع ندى مجلس اشرف
مصقول منقح عضب سيف قاطع اولوب لسان ممدوحي سيفنه تشبيه ايتمشدر يعني مجلس اشرافده كلام مصقل ومنقحي
لمعان ايتديكي حينده لساني سيف قاطعندر ظن ايدرسين يعني سيفي كبي بارلر ومؤثردر خرصان ضم وكسر ايله
خرص جمعيدر خرصان شجر شجرك قضبانه يعني اغصانه ديرلر خرصانه رماح رماحك اسنه سي يعني حديدلر مفهوم بيت
تنبيهي ديرلر كه اسنه رماحلرينك فرط مضي ونفاذنده بجوبه كان عند النطق لسانلري عند الطعن رماحلري اوزره
اسنه قيلنمشدر بناء عليه اسنه رماح نفاذده انلرك لسنه سي كبي اولمشدر ديمك اولور مراد طلاقت لسانلرنده مبالغهدر

● ولم يك اكثر الفتيان مالا ● ولكن كان ارحبهم ذراعا ● قائلي بزعايدر ● وليس بأوسعهم في الغنى ●
ولكن معروفه اوسع ● قائلي اشجعدر فتيان فتانك جمعيدر فلان رحب الباع ورحيب الذراع ديمك سخي معناسنه در

رحب ورحيب واسع معناسنه باع مقدار يدالبديندر كه تركجه قولاج تعبير اولنور رحيب الباع والذراع قوللري
سخي معناسنه در ذراع ديمك تعبير ايتديكلري كلدر ولم يك اكثر الفتيان مالا مصراعي كحكنده وما كان اكثرهم
سواما دخي روايت اولنمشدر ان زائدا اولوب سائمه وسوام وسوائم اهل اعيد يعني مورع مال جمعنده سانرلرنده يازده
اولميوب لكن انلرك سخاوت جهتنده فاضلدر بيت اشجعده اوسعهم ده اولان ضمير بيتده سابقده كي ملوكه راجعدر بيت
سابقه ● يروم الملوك مدى جعفر ● ولا يصنعون كما يصنع ● قولدر اشجعك جعفر بن يحيى مدحنده نظم ايلديكي
بيتيندر مفهوم بيتين ملوك مجد وشرف وكمال مجد وحيثده جعفر بن يحيانك واصل اولديغي مدارج اقصاسي قصد وتمني
ايدوب حالبوكه جعفر كبي احسان ايده منزلر جعفر ثروت وغناده انلردن زياده اولميوب لكن معروف واحسانه اوسعدر
ديمك اولور

● والصبر يحمد في المواطن كلها ● الا عليك فانه مذموم ● بر شاعرك اوغلي حقنده اولان مرثيه سنندر كه
بو بيتي ابو تمام ذكر ايدوب بيتينه نقل ايلديكي ● لقد كان يدعى لابس الصبر حازما ● فاصبح يدعى حازما
حين يجزع ● قولي دخي بو قسمدندر رفاد بيت اول صبر حمبو مرالمنده خصالي ممدوحه ده اولوب فقط سنك ارگه

صبر ندر بوسد ر دیمك اولور مآل بیت ثانی لابس صبر وتحمل اولانه کیمسه حزم وعقل ایله موسوم اکیه شمدی حینه جو غده حازم دیو تسمیه اولنور یعنی حینه فوت مجد وحده جزع محود وصبر مذموم اولمشدر دیمك اولور

● فلا ینعك من ارب لحاهم ● سواء ذو العمامة والخمار ● قائم جریردر ● ومن فی کفه منهم قناة ● کمن فی کفه منهم خضاب ●

قائم ابو الطیبدر ارب حاجت لحا لحیه نك جمیدر ذو العمامة رجالدر ذو الخمار نسادر کنایه در مفاد بیت سنی حاجتکدن قومی مذکورك صورته رجالدر اولملری منع ایتمسون زیرا اندر رجلیت ایله نسادن عجز وضعفده مساوی اندر دیمك اولور قناة رماح خضاب حنا مفهوم بیت ثانی قبائل مذکوره ده کفنده رماح اولنلر یعنی صنف رجال کفنده خضاب اولنلر یعنی نسالر کبیدر دیمك اولور

نقل المعنى الى محل اخر ده نوع غیر خفی وار برنوعیدر بحتریك ● سلبوا واشرقت الدماء علیهم ● محمرة فکانهم لم یسلبوا ● وکذا ابو طیبك شو ● یبس النجیع علیه وهو مجرد ● عن غمده فکانما هو مغمد ● قولی معنای بیت اول مقتول وبجروحك ثیابی سلب اولنره او زرلرنه اولان خونه کلکون اشراقه ایتمسیله کانه دماء جمیع عضولرین احاطه ایتمسی جهتیله ثوبلرندن سلب وتجرید اولنمامسی مشاهد اولندیغی بیاندر مفهوم بیت ثانی سیفه او زره دم انجماد ایدوب لحافنده دکلکی دم یابسك کمال استیجابندن ناشی در وره لحافنده کبی مشهود اولدیغی اثباتدر زیرا دم یابس لحاف سیفه منزله سنده اولمشدر

معنای ثانی اشمل اولانه بودر برنوعدر مثلا جریرك شو ● اذا غضبت علیك بنو تمیم ● وجدت الناس کلهم غضابا ● وابو نواسك شو قولی ● ولیس من الله بمستنکر ● ان یجمع العالم فی واحد ● کبی مفهوم اول بنو تمیم سنك اوزرکه غضب ایتدکلری وقتده ناسك جمیعنی سکا غضب ایتمش بولورسین زیرا انلر جمیع ناسك مقامنده قائم اولوب انلرك غضبی جمیع ناسك غضبی منابه ده در مفهوم ثانی جناب باری تعالی جمیع عالمك فضائلنی بر کیمسه ده جمع ایتمسی مستنکر ومستبعد دکلدر دیمك اولور اجیدی اول بعض عالم اولانه نسبه خاص اولوب وثانی ناس وغیرلرینه شاملدر صورد رکه فضل بر مکینك کثرة افضل وفرط احسانندن هارون الرشیده بالغ اولدر عرق غیرتنی تهیج وذهننی

تخلیج ایتمسیله فضه‌یه شکر و تعبیرنه باعث اولوب حسبیله امرائیه ولدیغنده ابو نواسی اشبو بیتی نظم ایتمشدر • قولا لهارون امام الهدی • عند احتفال المجلس الحاشد • انت علی ما بك من قدرة • فلست مثل الفضل بالواجد • ولیس من الله الخ بعده بو ابیات اوزره هارون الرشید فضل برمکی حبسدن اطلاقنه همت ایتمشدر مفهوم بیتین مجلس جمعیتلو احتفال وقتلرنده امام الهدی اولان هارون الرشیده افاده ایدیکز که سن شو قدرتك وقوتك ایله برابر فضل برمکینك مثلنی بوله‌مزسین زیرا جناب حق تعالی ایجاد و فضائل عالمی انده اعداد ایتمشدر دیمك اولور

غیر ظاهر برنوعی قلبدر ابو الشیص شو قولی • اجد الملامة فی هواك لذیذة • حبا لذکراك فلیلمنی اللوم • وابو طیب شو • أاحبه واحب فیه ملامة • ان الملامة فیه من اعدائه • قوللری کبی مفهوم بیت اولك شعرك ذکرکه محبتمدن ناشی هوی و عشقکده اولان ملامتدن تلذذ ایدرم جهان اهل ملامت بنی لوم ایتسونلر دیمکدر مفهوم بیت ثانی بن محبوبه محبت ایلدیکم حالده انك حقنده اولان ملامته محبت ایدر میمکه حوه محبوبده اولان ملامت محبوبك دشمنلرندن صادر اولور دیمك اولور

• ونغمة معتف جدواه احلی • علی اذنیه من نغم السماع • ابو تمامك بو قوللیه ابو الطیبك • والجراحات عنده نغمات • سبقت قبل سیبه بسؤاله • ونغمة مبتدا واحلی خبر جدواه عطا مفعول لمعتف معتف سائل نغم سماعدن مراد نغم مجلس رقص و غنادر سیبه عطا معناسنه در احد بو تمام محدوحینك کندوسنه اولان غایت کرم و زیادت جود دندن ناشی نغماته سائلینه ایله مستلذ اولدیغنی وابو الطیبك عادته محدوحی بغیر سوال بذل و اعطا اولمسیله طلبه احتیاجی اولمیوب بر سائلك سؤالی عطاسنه سبقت ایده جك اولورسه اشبو نغمه مستعطا عندنده جریحه مجروح بلغنده اولدیغنی مراد ایتمشلردر که بونك اکثیسی دخی خوشدر

غیر ظاهر برنوعیده معنادن بعضیسی اخذ اولنوب بو بعضه بشکیسی ایده جك برشی والنسید رنته کم افوهلك • وقد یکن الطیر علی آثارنا • رأی عین ثقة ان ستمار • وابو تمامك • وقد ظللت عقبان اعلامه ضحی • بعقبان طیر فی الدماء نواهل • اقامت مع الرایات حتی کانها • من الجیش الا انها لم تقاتل • قوللری کبی افار اثرك جمعی اولوب علی اعقابنا دیمکدر رأی عین عیانا معناسنه در ثقة صفت نقادنده وانقه مفعاسنه اولور یا خود علی آثارنا قولنك تعلقی اولدیغی فعلدن مفعول در تقدیری کائنة علی آثارنا لو ثوقها واعتمادها مفادنده دران ستمار ده ۱۵ ان حرف مخفف نا جنسه دکلدر

زیرا ناصبه مضارعی استقباله تخصیص ایدر و السین استقباله مخصوص اولان سینه اجتماع ایتمز بیمی ضمیر شان مقدر در **استعار** جمله سی
خبر اولور معنای خبر ایله برابر انتقرا ایدر مقصود استعار تنظیم معناسنه در یعنی لحوم مقتولینی اطعام اولنه جقلرینه وثوق واعتماد لرندن
ناشی طیوره عیانا بزم آثارمزه اوزره مشاهده ایدرلر دیمکدر **قد ظللت** بنا، بجهول ایله القیت علیه الظل معناسنه در غرابلک
غربانه اولدیغی کبی عقبانه دخی عقاب جمعی اولور اول علم کبیر و ثانی طوغ چل دینلان قوشدر و علم کبیره عقاب اطلاق طیر
عقاب کبی تحشیدن ایدرک تشبیهه محول و یاخود مراد رؤس اعلامده طیرلرک صورتنده ذهب و امثالندن شکل مصنوع و معمول در **تواهل**
تاهلدن اولوب عطشدن زائل یعنی صوبه قانمش اولانه کیمسه در **اقامت** ضمیری عقبانه طیره راجعدر **مع الرایات** مع الاعلام دیمکدر
و طیور عقبانک رایات ایله اقامتی لحوم مقتولینی اطعام اولنه جقلرینه اعتماد لرندن ایدر یعنی ممدوحک عقبانه رایاتی فوقنده
دماء قتل ایله ریان اولانه طیور عقبانه وقت ضحاده سایبان اولمشلردر زیرا ممدوح حیم عزم غزا اتده اکل لحوم مقتولینه ایچون
بالای رایاتنده طیور عقبان بال افشان اولدرق سیر و پرواز ایله سایه ساز مفارقه رایاتی اولورلر و طیور بر قوف له رایاتدن
عدم انفکاکی جهتله کأن جمله جنود ممدوحدن معدود اولوب فقط محاربه اتمزلر دیمکدر

ابن میاده دن مرویدرکه حکایه اولنور • یُفید و یُتلف اذا ما انتشی • تهلل واهتز اهتزاز المهند • بیتی

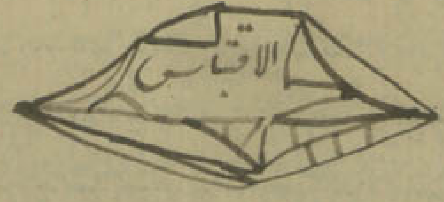
مرقوم انشاد ایلدکده بو بیت حطیئه نکدر دینلدکده اشته شمدی شاعر اولدیغم معلوم اولدی زیرا حطیئه کلامه موافقت
ایتدم حالبوکه اشتمه شدم دیمشدر **یفید** هو مفید نقدیرنده اولوب استفاده لنمای شجاعتنه دیر یعنی شجاعتی سایه سنده کسب مالی
ایدر دیمکدر **یتلف** کرمندن ناشی مال مذکوری تفرقه و اتلاف ایدر دیمکدر **تهلل** طلاقت وجه **اهتزاز** تحرک **مهند** سیف
مهند در یعنی طلب احسان ایچون مجلسنه اتیان ایدنلک حینده فرح عطادن وجه ممدوح بشوش و منور اولوب سیف مهند
کبی اهتزاز ایدر یعنی اهتزاز و تحرک خفت اولمیوب ملابله منسوب اولمادیغنه قلوب نظارده خوف و رعایت زائل اولمازدر
بشقه روایت دخی بو بیتک حقنده واردر **بو در کذلک مرویدرکه** سلیمان بن عبدالملک جانبنه روم دن چند نفر اسیر کلوب و اول حینده
فرزدق مجلس سلیمانده حاضر بولنمش بولندرمه بر فتاقتلی فرزدقه امر ایدر فرزدق هم نقدر صورت استنکافده بولنور ایسه ده سلیمان بن عبدالملک
اصرار ایدرک کتمز سیف اتنی تقلدیله بو ضربه ایله دیوا اشارت ایدر فرزدق دخی **بل اضربه بسیف ابی رغوان سیف مجاشع** دیوب ناچار
کندی سیفیله ضربنی ترجیح و اختیار ایلر زیرا بو رغوان فرزدقک کنیه سی و مجاشع اسمی جدیدر و کان امیرک اشارت ایتدیکی سیفده
استنکاف ایلر کندی سیفنی ترجیح ایلر رک اشارت اولنان سیف حاد و تیز اولمیوب ضربه غیر صالح اولمسیله مقتولک زیاده
ایذا و ایلامنی موجب اوله جغندن بو تعلله سیفنی الجم ظالم و یا خود ابن ظالم اسمیله ایدر دیلک استر بعده کندی
سیفنی سر فلاکتزده اسیره حواله ایدرک اتفاقا کسدیره میوب سیفی
نبو و رجوع ایتمه سیله سلیمان و حوالیسنده بولنانلر
خنده ریز اوله رق اول حالده فرزدق
أیعجب الناس ان ضحکت الخ

ابیاتی ایله سبقت ایده سفیدانخ بیتنده اولاه روایت اخرایه کوره فرزدقك بیتیدر • ایعجب الناس ان اضحکت
سیدهم • خلیفة الله یستسقی به المطر • لم ینب سیفی من رعب ولا دهش • عن الاسیر ولکن آخر القدر •
ولن یقدم نفسا قبل میتتها • جمع الیدین ولا الصمصامة الذکر یعنی ناس سیدلری اولوب صلاح حالی جهتیله
کندیسیله استسقای رحال اولنان خلیفه‌نك حضورنده ایلدیکی امر عجیبی کوررلرکه بنده اولمه جوهر بکیفیت زیرا خلیفة زمانك تهالح توسمی
موجب سرور و فرحدر بنم سیفم اسیرده خوف و یاخود دهشتدن قطع ایتمه نزلت ایتمه‌یوب لکن ای قضا و قدر تاخیر ایلمشدر زیرا
هیچ بر نفسی حلول اجل موعودندن تقدیم اجتماع یدین و سیف قاطع هلاکه قدرتیاب اوله من دهشد خلیفه سیدرنه بیانه یابدر
رعب ضم رایله خوف دهش فتح دال ایله تحیر میتة ماته فعلندن کسر میمله در جمع ضم جیمله زحز مزخو بعناسنه اولدیغی کبی
مجموع دیمکدر بعده • ما ان یعاب سید اذا صبا • ولا یعاب صارم اذا نبا • ولا یعاب شاعر اذا کبا • یعنی نابح بر سید
جهله و فتوته میل ایتسه معیوب اولماز وکذا سیفه صارم و تیز رجوع ایدوب قطع ایتمسه تعییب اولنمز و بر شاعر ده
زله واقع اولسه عیبه عداولنماز زیرا موثوق و معتمد اولان امور نادره وقوع تخلقی زیاده ویرمز دیه رك سیفی علاقنه
وضع ایلیه جالسی اولوب کانه ابن مراغه یعنی جریر بنی هجو ایدوبه • بسیف ابی رغوان سیف مجاشع • ضربت ولم تضرب
بسیف ابن ظالما • دیمشدر دیو کویا ابن جریرك سنندن کندی حقنده بو بیتی انشاد ایله اولادنه قائم و تنصیق
اولنشدر صبا مال الی الجهل والفتوة معناسنه در نبا رجع ولم یعمل من الضربة دیمکدر کبا زل ولم یقدر علی الانشاد

الانشاد معناسنه در • سیفك سیف ابن ظالم تخصیص ذکر اولندیغی وجهله سیفك عدم قطعی حقده تقولنده بو سبب اولا
اولوبه بو لیسه ظالم وابن ظالملك فعل و صنعی اولمسنه مبنیدر لکن حقده اولاه سوادحارثه ابن ظالمدر و بعده جریر حاضر
اولدرنه وقعة فرزدقده اکاه اولنوبه فقط فرزدقك شعرنه جریر ذکر وانشاد اولندیغی حاکی جریر • بسیف
ابی رغوان الخ بیتنی انشاد ایتمه سیله جریرك انبو بیتی فرزدقك لسانه جریر دینه المحه اوزره ملاطفة ایراد ایتدیك
بیتك بطیقه عینی ظهور ایتمه سنه سیما به عبدالملك تعجب ایلمشدر بعده جریر یا امیر المؤمنینه ابن قیس یعنی فرزدق کاید هم
بوهجویه • ولا نقتل الاسری ولکن نفکهم • اذا اثقل الاعناق حمل المغارم • قولیله جواب ویرردیو فرزدق
طرفندن جریره جواب اولدرد • کذاك سیوف الهند تنبو ظباتها • وتقطع احیانا مناط التمائم • ولا نقتل الاسری
ولکن نفکهم • اذا اثقل الاعناق حمل المغارم • وهل ضربة الرومی جاعلة لکم • ابا عن کلیب اواخا مثل دارم
• ابیاتنی انشاد ایتمه سیله جریرك نفسنه مقام جوابه فرزدق طرفندن سویلدیك بیتی فرزدق بو نظفده بطیقه ایراد ایدوب
ایلک شاعر با هوان کرك اول و کرك اشبو بیتده توافقه الحق ان البیانه لسحرا مفادنه محمل غرابت توافقه بولنمشدر
تنبو ترجوای قطع ایتمز ظبات جمع ظبة حدید السهم والسیف وامثالهما
مناط موضع تمائم اولوب مراد اعناقدر فك اسیرك اسارتدن عتقه وازاد
اولنه سید رتمیمه جوزه یعنی حالکدر اسری جمع اسیر مغارم غرامت کبی

اداسی لازم اولان دیمه ویرکوا مثالیدر رومی سیف اومیدر کلیب لاجل التحقیر صیغهٔ تصغیر ایله رهط جریره لا

ابن یربوع بن حنظله در دارم تمیمده بر قبیله در

الاقتباس

اقتباس نثر ویاخود نظم اولان کلامده قرآن کریم ویاخود حدیث شریفدن بر شیئی بو شیئی قرآن ویاخود حدیث شریفدندر دینلمک طریقی اوزره اولمیه رق تضمین اولنسیدر یعنی او نثر ونظم قرآندن وحدیثدندر دیمکدن سالم اوله حریرینک شو قولی کبی ● فلم یکن الا کلمح البصر او هو اقرب ● حتی انشد واعرب ● نثرده قرآن کریمدن اقتباسدر که کلمح البصر او هو اقرب نظم جلیلندن اولان اقتباس کبیدر اغرب اتی بالغیبیه معناسنه در نظمده اقتباس ابو القاسم حسینه کاتبینک شو قولی کبی ● ان کنت ازمعت علی هجرنا ● من غیر ما جرم فصبر جمیل ● وان تبدلت بنا غیرنا ● فحسبنا الله ونعم الوکیل ● قرآن کریمدن اولان اقتباس کبیدر ● من غیر ما جرم قولنده ما زائده در معنای بیت اکر سن بزم من غیر جرم

جرم هجر وافتراقمز اوزره عزم ایتدیکی ایسه ک فصبر جمیل یعنی صبردن ماعدا الدن کلمه جاره یوقدر وصبرک نهایتی فرجدر واکر بزکه اخره تبدیل ایدوبده اغیاره میل ایتدک ایسه فحسبنا الله ونعم الوکیل نثرده حدیث نبویدن اقتباسه مثالی حریرینک ● قلنا شاهت الوجوه ● وقبح اللکع ومن یرجوه ● قولی کبی شاهت ضم بایله قبحت معناسنه اولوب نقیضی حسن اولان قبحدندر قبح اللکع قولنک معناسی لعن اللئیم اولوب وبعضیلر قبح ابعد معناسنه در دیه ابعده الله من الخیر معناسنه اولوب فتح عینه ایله قبحه قولندندر دیدیلر ومن یرجوه ضمیری لکعه راجعدر شاهت الوجوه قولی لفظ حدیثه موافقدر چونکه یوم حنینده نائرهٔ حرب وستیز اشتداد اینجه اول نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری کف شریفلرینه بر مقدار حصبا یعنی احجار صغیره که قوم ایله بیوروب شاهت الوجوه اجابت بیماسنی تعبیهٔ فلاحوق قضا بیورده رده حصیات مذکوره وجوه باسره مشرکینه رمی وحواله وبو معجزهٔ جلاتنما ایلم شرذمهٔ کفار خاکسارک سمت بوادی ادبار روان اولدقلری اخبار موثوقه عنعنهٔ رواة ثقاتدندر نظمده اقتباس حدیثه مثالی ابن عبادک ● قال لی ان رقیبی سیئ الخلق فداره ● قلت دعنی وجهک الجنة حفت بالمکاره ● فداره مدارادندر اولوب مجامله وملاطفه معناسنه در وضمیر مفعول رقیبه راجعدر ● وجهک الجنة حفت بالمکاره ● قولی ● حفت الجنة بالمکاره وحفت النار بالشهوات ● حدیث شریفندن اقتباس اولنمشدر ● حففته بکذا ● جعلته یحفونها طادیکدر یعنی حبیبم بکا رقیبم بدخویدر انکله مدارا وحسن

معاملات دیوامر ایدوب بندخی بنی ترك ایت یعنی بو بابده اندیشه ایتمه زیرا سنك وجهك چندر طالب جنابی ایچون مشافه
تکالیفه تحمل لازمدر دیو ایدیعنی مجذوب در دیو جواب ویردم دیمکدر ● واقتباس ایکی ضربه اولوب بریسی اقتباس اولنان کلام
معنای اصلیسنده معنای اخره نقل اولنمیاندر امثلهٔ اربعهٔ مذکوره بوندندر ● وضرب ثانی بونك خلافی اولهرق نقل
اولنانلردر نتکم ابن رومینك ● لئن اخطاءت فی مدحك ما اخطاءت فی منعی ● لقد انزلت حاجاتی بواد غیرذی
زرع ● قولی که بواد غیرذی زرعیله ماء ونباتی اولمیان وادیه رشاعر بو کلامی کندوسنده خیر ونفع اولمیان شخصه نقل
ایلمشدر مفهوم بیت اگر سنك مدحکده بن خطا ایتدم یعنی سنك کبی مدح وستایشه سزا اولمیان ذاتی مدح اتمکده خطا
ایلدم سن دخی رجا وتوقع ایتدیکم خصوصده مساعده ایتیوب بنی منع اتمکده قصور ایتدك زیرا سنك تحقیقده سزا اولان منع اهل
حاجت وبخل دناءتدر تحقیقده حاجاتی وادی غیرذی زرعه انزال ایتدم یعنی سنك کبی ارباب خیر ونفع اولمیان کیسنه یه افادهٔ
حال ایتدم دیمکدر شو زمانده ضبط واذعان ایدیله جك ما صدق علیهی فراوان بر بیت لطیفدر ● وبعضیلرك
بر صبیح الوجه محبوبه دلارا قدمنهادهٔ خلوت حمام اولهرق تراش اولدیغنی کوریجك تماشا ایلدیکی اول حینده نظم ایتمه
اولدیغی ● تجرد للحمام عن قشر لؤلؤ ● والبس من ثوب الملاحة ملبوسا ● وقد جرد الموسی لتزیین راسه ●
فقلت لقد اوتیت سؤلك یا موسی ● قشر لؤلؤ مراد ثوبه بدنیدر جرد مجهولدر موسی اله حلق یعنی اوستوره
واقتباسده وزن ویاخود قافیه واشباهی ایچون تغییر یسیرده باس یوقدر نته کم اهل مغربدن بریسی بر ذاتك وفاتی عندنده

عندنده انشاد ایتمش اولدیغی ● قد کان ما خفت ان یکونا ● انا الی الله راجعونا ● قولنده تغییر یسیر واقع اولمشدر
انا لله وانا الیه راجعون آیهٔ جلیله سندن یعنی تحقیقا وقوعندن خوف ایلدیکم واندیشه ایلدیکم شی واقع اولمشدر
وخوفده بر فائده اولمیوب جملهمز جناب باری یه رجوع ایتسك کرکدر

التضمین تضمین دیملك شعرایه شعر اخردن برشی متضمن اولمسیدر بو ده بیت یاخود بیتدن زیاده
یاخود مصراع ویا مصراعدن مادونده اولهرق اعمدر شونکه بر شعر اخر مشهور اولمزسه تضمینده تنبیه لازمدر کلدر
مشهور دکل ایسه تنبیه لازمدر مع التنبیه اولان تضمینه مثال عبد القاهر بن تمیمك ● اذا ضاق صدری
وخفت العدی ● تمثلت بیتا بحالی یلیق ● فبالله ابلغ ما ارتجی ● وبالله ادفع ما لا اطیق ●
قولنده واقع اولوب وبیت ثانی شعر غیر اولدیغی تمثلت بیتا قولیله تنبیه ایلمشدر مفهوم بیت بر امر ده دوچار
مضایقه اولهرق صقلدوب ویرد وشمانده خوف وقوعنده حالمه حسب اولان فبالله ابلغ الخ بیتنه تمثل
ونفاذیله عمل ایدرم یعنی ایچوه جنابه حقده استعانه ایله املمه نائل اولوب وتحمل وقدرتیاب اولمیه جغم دواهی یه

عون الهی ایله دفع ایدرم دیکدر

تغییر حسن تضمینه مثال بعضیلرك شو قولی در ● كانت بلهنية الشبيبة سكرة ● فصحوت واستبدلت سيرة مجمل ●
وقعدت انتظر الفناء كراكب ● عرف المحل فبات دون المنزل ● بيته ثاني مسلم بن وليد انصارينك بيتيدر بلهنيه ضم
با فتح لام سکون ها ایله سعهٔ عیش معناسنه شبیبه شباب معناسنه اولوب مراد طراوت ورفاهیت وقت شبابده حال سکر
وغفلتدر دیمکدر صحو خلاف سکردر سیرت طریقت مجمل اتی بشئ جمیل معناسنه فناده مراد موتدر مفاد شعر سعهٔ عیش
شباب سکر وغفلتده صحوه رجوع وحال جهالتی سیرت جمیله تحویل ایدوب تهیئ ارتحال ایلدیکی شخص راکبه کبی عالم بقایه ترقب
انتقال ایلدیکنی بیانده عبارتدر ● وابن عميدك شو ● كأنه كان مطويا على احن ● ولم
يكن في قديم الدهر انشدني ● ان الكرام اذا ما اسهلوا ذكروا ● من كان يألفهم في المنزل الخشن ● قول
تضمینی ولنان کلام ابیات مشهوره دن ایکی عیدان شعرکه اولدیغی تنبیه اولنان تضمینندر کأنه ضمیر ابیات سابقه ده
مذکور اولان صاحبنه راجعدر احن احنه نك جمعی اولوب حقد معناسنه اذا ما اسهلوا صاروا الى السهل معناسنه اولوب

اولوب سهل ارض لینه در وارض لینه یه دخول عیشی نا عم وصولدن کنایه در مراد ابن عمید بنم ایله الفت وصحبت
قدیمه اولان بر ذاتك کسب رفاه ایتدیکی حینده حقوق قدیمه یی عائد اولان معامله ده مسامحه واغماض وبلکه حقنده ابراز
غیظ واعراض ایتمه سنده طولای کویا که کندیسی حقد وغرض بضمر اولوب وکریم الطبع اولان ذوات حال سعه حال
وفائز عز واقبال اولدقلری حینده همدم منزل شدت ویار وفادار وقت مضایقه وکربتی اولدیغی رفیق وصدیقلرنی نسیانه
ایتمیوب منظر لطف واسعاف ایلدکلری معناسنی مفید اولان قولی ابی تمامی انشاد مصاحبت قدیمه لرنده انشاد ایتمه سی کبی
برطرز مبتجلانه وبلیغانه ده بولنمسنده استغراب واستعجاب افاده وبونلر عصریزده ونفسمزده الآن مشاهده ایتمکده
اولدیغمز امثال کثیره سی توجیهدن ازاده در وبو تضمینده بیت مذکور کلام اخره اولدیغی انشدني لفظیله تنبیه ایتمشدر

على انني سأنشد عند بيعي ● اضاعوني واي فتى اضاعوا ● شعرلرندن اولدیغی تنبیه ایله برابر تضمینه
مصراع ابو زید سروجینك بیع ایچون عرض ایلدیكی غلامك قولی اولدیغنی حریرینك حكایه ایلدیكی على انني انشد الخ قولنده
واقع اولدیغی کبی ساُنشد قولیله قول اضاد اولدیغی تنبیه ایتمشدر مطلع ثانی عرجانك اولوب عرجی عبد الله بن عمرو بن

عثمان بن عفان رضي الله عنه اوله رده طعيه ايكه ده اولان عرجي نام نغزله نسبته اولنمشدر ● و بعضيلر بو مصراع امية بن ابي
الصلتكدر ديديلر ● تمام بيت ● اضاعوني واي فتى اضاعوا ● ليوم كريهة وسداد ثغر ● اولوب ليوم ده كي لام وقت
ايچوندر كريهه اسماء حربدندر سداد ثغر ايچون كسر سين ايله خيل و رجال ايله ثغرك سد يدر ثغر فروج بلادده موضع مخافتدر كه
ثغور و حدود و بلاد دشمنلردر يعني قومك بنم وجودمه اك زياده محتاج اولدقلري وقت محاربه اعدا و ثغور و منافذ
دشمنلري ابطال مبارزين ايله سد و محافظه يه اهميت اولان زمانه لازم الاعتناده ايجابه حتى و حقوقه رعايت ايتميه رك بنم كبي ثمانة
امثالي و اقرانه اولان فتاي كامل عديم النظيري ضايع ايتديلر ديمك اولوب مراد فوق الظهر ايكي اولان ذاتي اضاعه ايدنلري تنديم
يعني موجب ندامت اولديغني اثبات و تفهيمدر

اما بدون التنبيه تضمينه مصراع بعضيدن ● قد كنت لما اطلعت وجناته ● حول الشقيق الغض روضة آس ●
اعذاره الساري العجول توقفي ● ما في وقوفك ساعة من باس ● قولنده واقع اولوب مصراع ثاني ابو تمامكدر
اطلعت افعالدن ماضي مؤنث نخلك خروج طلعنده اطلع النخل دنيلور و اشرق معناسنده لغت اولديغي دخي منقولدر

وجنات وجنه نك جمعي خد ديدكلري محلدر تفعد شقيق شقايق ورد معروفدر غض طري و تازه معناسنه صفة شقيقدر مراد
خد حبيبدر روضة آس مفعول اطلعت آس شجر معروفدر كه تركيده مرسين و ادانه و طرسوس طرفلرنده مورت تعبير
اولنور مراد خط نورسته عارضدر اعذاره قدت نك مفعولي اولوب حرف ندا اوله رق قريب ايچوندر عذار در تمراد
موضع عذارده نابت اولان شعرلردر ذكر المحل اراده حالدر الساري اول ليلده سير معناسنه سرا و يا سرايتدن اوله رق
صفة عذار اولوب ضرورت شعريه ايچون ساكندر العجول فعول بمعني فاعل صفة بعد صفة للعذار او صفة للتاكيد
توقفي نونك خفيفي ايله وقوفدن امر اولوب وقف ايچون نونك الفه ابدالي ايله تشبيها نظم شريفي اسلوبنده توقفا دخي
مرويدر و رفقدن تفعل اولرق ترفقي و كذا قاف ايله رقت قلب معناسنه ترققي دخي حكيدر ما ليس في وقوفك
خبره من باس اسمه و من زائده تقرير بيت عاشق محبوبده لطف منظرده شبيه آس اولان خط سبزك ظهورني
مشاهده ايتدكده اي ساري و عجول اولان خط بر مقدار توقف و تاني ايله بعض رخساريني استيعابه عجله ايتمه زيرا بر
مدة قليله توقفكده سنجه بر مضرت اولميوب حالبوكه بن منتفع اولورم ديو عرض و نياز توقف و عدم استعجال ايلدم
ديمكدر وحظي اولميه كي مادونه بيتده اولان تضمينه نك ضرب اولوب بريسي بدون تقدير اثناني معني تمام اولمقدر نته كم
بيت مذكور اولديغي كبي ● و ضرب ثاني بدونه معني تمام اولميا ندر نته كم شاعرك ● كنا معا امس في بوس
نكابده ● والعين والقلب منا في قذى واذى ● والآن قد قبلت الدنيا عليك بما ● تهوى فلا تنسني

ان الكرام اذا • قولنده واقع اولشدر ان الكرام اذا قولى ابى تمام ذكرى مرور ايدر • ان الكرام اذا ما اسهلوا ذكروا • من كان يألفهم في المنزل الخشن • بيتنه اشارتدر وتمام معنى ان الكرام اذا قولنك باقيسنى تقديره محتاجدر امس ايله زمانه قريب مراد ايتشدر كه عهد قريبده ديمكدر بؤس شدت مكابده مقاساة وعيشك قذاره اولمسى وجميدر بما تهوى الذى تحب معناسنه يعنى سن كله عهد قريبده شدت وحال مضايقه وضجرتده اولدرمه اطوار مقاساة وتحسر مطالب وترقبات ايله كوزلرمز وجمع وجوهز قيده وقلبمز الم انتظار وسوزشن اكدارده ايدى وشمديه دنيا حصول املكزله سزه متوجه ومساعد اولدى ايمدى بزى نسيانه ايتميكز زيرا مقتضاى شعار كرام وقت مقاساتده اولان احبابى حين وسعتده نسيانه ايتممكدر ديمك اولور

احسن تضمينه اصل اوزره بر نكته ايله زائد اولاندر شو بيت آتيده اولاندكبى • اذا الوهم ابدى لى لماها وثغرها • تذكرت ما بين العذيب وبارق • ويذكرنى من قدها ومدامعى • مجر عوالينا ومجرى السوابق • اذا الوهم ابدى لماها الخ قولنده اولانه توريه وتشبيه كبى توريه بر قريب بر بعيد

اولمرمه ايكى معنى اولوب بعد ذكر ذلك اللفظ بعيدى مراد ايتمكدر ابدى اظهر لما سمرة شفتين يعنى دوداقلرك درونده اولان قرمزى ثغر اولك ديش يذكرنى اذكار دمه خاطرمه كتوررمعنى مجر يذكرنى نك مفعول ثانيسيدر فاعلى وهو عائد ضمير مستتردر بو شعرده هر بيتك مصراع ثانيسى اولان تذكرت ما بين العذيب وبارقه • مجر عوالينا ومجرى السوابق • قول ابو الطيب مطلع قصيده سيدر عوالى جمع عالية رأسى رمح معناسنه عذيب ايله بارق ايكى موضع معروفدر مفهوم بيت وهم وخيالم حبيبه نك سمرة شفتيله ثغرينى اظهار وتخيل ايتمه سيله شفه سيله برقه تشبيهنه اولانه اسنانى بينده واقع ريقنى تذكر ايلدم وانلك تخايل قامت جلوه رنكه بجرة رماحى واول حالده متتابعا دموع عينمك سيلانى خيول سوابقه صوكبى جريانى ياده كتورردى ديمكدر

تضمينه تغيير يسير ضرر ويرمديكنه شاهد ثعلبه بتلا اولانه بر يهودى حقنده بعض شعرانك شو قوليدر •
• اقول لمعشر غلطوا وغضوا • من الشيخ الرشيد وانكروه • هو ابن جلا وطلاع الثنايا • متى يضع العمامة تعرفوه • بيت سحيم بن وثيل درا صلى • انا ابن جلا وطلاع الثنايا • متى اضع العمامة تعرفونى •

اولنه‌رده مقصوده داخل اولمیه‌جوق تکلمده غیبته تعبیر ایلمشدر **غلطوا او غضوا** غلط ایدوب اندن کف نظر لسم
رتبه‌سنده حط وتنزیل ایتدیلر ومقدارینی بیلمدیلر دیمکدر بونده تهکم وسخریه واردر وبونده‌یی‌جوبه رشید ایله وصف ایدوب
رشید ایله علی طریقة التهکم غوی مراد ایتمشدر **طلاع الثنایا** امور صعبه‌یه راکب دیمکدر ثنایا ثنیه‌نک جمعی اولوب امور
صعبه معناسنه **ابن جلا** امره واضح ومشهور اولانه رجلک ابنیدر دیمک اولوب بوندن جلاسی تهکمدر

واما العقد عقد دیمک لاعلی طریق الاقتباس برکلام منثوری نظم ایتمکدر کرک آیت وکرک حدیث
ویا غیری اولسون نته‌کیم حضرت علی رضی الله عنه حضرتلری • وما لابن وآدم والفخر • وانما اوله نطفة وآخره جیفة
انبو قول شریفی ابو العتاهیه عقد ونظم ایدوب • مابال من اوله نطفة • وجیفة آخره یفخر • دیمشدر
والفخر مفعول معه‌در **بال** حال **مابالهم** یفتخر دیمکدر

بورهن عقد دندر • انلی بالذی استقرضت خطا • واشهد معشرا قد شاهدوه • فان الله خلاق

البرایا • عنت بجلال هیبة الوجوه • یقول اذا تداینتم بدین • الی اجل مسمی فاکتبوه • **انلنی** اعطنی
بالذی الباء للبدل ای بدل الذی استقرضت **معشر** جماعت **شاهدوه** نک مفعول ضمیری یا استقراضه راجعدر
اعدلوا هو اقرب للتقوی کبی یا الذی‌یه راجعدر **عنت** خضعت وذلت **ان الله** قولنده ان نک اسمی خبری
اولانه یقول بنیده عنت آه جمله معترضه‌در **مفهوم بیت** لدی الاستقراض اعطا سندله واشهد علیم جماعة
ای ضرق • زیرا خلائقه برایا اولوب وجوه وانفس جلالت وهیبتیله خضوع وذلت اولانه جنابه باری نظم
جلیلنده • اذا تداینتم بدین الی اجل مسمی فاکتبوه بیورمشدر •

وامام شافعی رحمه الله تعالی حضرتلری • عمدة الخیر عندنا کلمات • اربع قالهن خیر البریة • اتق
المشبهات وازهد ودع • مالیس یعنیك واعملن بنیة • قولنده درت احادیثی اربعه‌دن عقد
اولنمشدر که • اول • الحلال بین والحرام بین وبینهما امور متشابهات • ایکنجی • ازهد فی الدنیا
یحبك الله • اوچنجی • من حسن اسلام المرء ترکه ما لا یعنیه • دردنجی • انما الاعمال بالنیات

اولوب ثانیه حضرته قال ابن خیر البریة قولیله مفاد حدیث اولدیغی بیانیه اتیه سیله اقتباس اولنوب عقد

واما الحل حل دیمك منظومی اولانه كلامی منثور قیلمقدر نته كم اهل مغربك • فانه لما قبحت فعلاته • وحنظلت نمار نخلاته • لم یزل سوء الظن یقتاده • ویصدق توهمه الذی یعتاده • حل قول ابی الطیب اذا ساء فعل المرء ساءت ظنونه • وصدق ما یعتاده من توهم • فانه لما قبحت الخ قول منثوری ابو الطیبك اذا ساء فعل المرء الخ بیتنده حل اولنمشدر حنظلت نمار نخلاته معناسی نخلاتی میوه لری یعنی آجیلقده حنظل كبی اولدیغی وقتده دیمكدر وذهاب دولتدن كنایه در مفهوم كلام بر كیسنه نك افعالی قبیح یعنی رأی وتدبیری مختل ومشوش اولوب دولتی زائل اولدیغی وقتده دائما سوء ظنی اول تخیلات فاسده وتوهمات باطله یه سوق ایدوب وكندویه عود ورجوع ایده توهمی تصدیق ایدر مقتضای توهمی اوزره عمل ایدر دیمكدر

واما التلمیح تلمیح دیمك ذكری اولمیان بر قصه یه یاخود بر شعره اشارت ایلمكدر نظم ونثرده بولنه حتی جریله التی قسمه منقسمدر مرویدر كه صاحب جناب كلیم الله اولان یوشع بن نون علیهما السلام قصه سنه وشمسی توقفنه بیت اتی ایله اشارت ایلشدر شویله قصه كه حضرت یوشع علیه السلام بر یوم جمعه جبارین ایله قتال ایدوب شمس غروبه میل ایتدكده قتالدن قبل الفراغ شمسی غاربه اوله رق یوم سبت دخولیله یوم مذكورده قتال شریعت موسویه علیه اكمل التحیه ده نهی اولمیه رق قتالدن فارغ اولمه ندن سنه بناء جناب باریه دعا ایتمه سیله حضرت مكور اللیل والنهار قتالدن فارغ اولنجیه دكین شمسی رد ایلمشدر ابو تمام بو بیتیله بو قصه یه اشارت ایلمشدر • فوالله ما ادری احلام نائم • المت بنا ام كان فی الركب یوشع • اما نظمده قصه یه تلمیح ابو تمامك • لحقنا باخراهم وقد حوم الهوی • قلوبا عهدنا طیرها وهی وقع • فردت علینا الشمس واللیل راغم • بشمس لهم من جانب الخدر تطلع • نضا ضوءها صبغ الدجنة وانطوی • لبهجتها ثوب السماء المجزع • فوالله ما ادری احلام نائم • المت بنا ام كان فی الركب یوشع • قولنده واقع اولمشدر اخراهم ولهم ضمیرلری ذكرلری غیر مسبوق احبه یه مر تخلینه راجعدر حوم الطیر علی الماء ای دار حوله وحوم غیره اداره معناسنه اهوب حوم الهوی قلوبا دیلور جعلها دائرة حول الحبیب معناسی مراد اولنور عهدنا ابصرنا معناسنه قلوبه صفتدر طیر قلوبدن مراد قلوبده خلجان ایدن خواطردر وقع واقعك تشدیدیله واقعك جمعی اولوب واحكی ان تلك الطیور ساكنه دیمكدر شمس ولدن مراد ادعا شمس حقیقیدر راغم ذلیل اصله انفك

رغماً یعنی ترابه لصوقیدر زلة لیل شمسك بروزیله زوالیدر خدر هودج قضا ذهب به وازاله ضوءها و
بهجتها ضمیرلری هودجه طالع اولان شمسه راجعدر صبغ لون دجنه ضم دال وفتح جیم وتشدید نون ایله ظلمت
انطوی انضم مجزع ذو لونین انطوی ثوب مجزع سمادن مراد خفادکواکبدر احلام حلمك جمعی اولوب منامده
کوریلان شیدر اعاحلام نائم قول مشابهه ابتداسنی استعظام واستغراب ایدر مفهوم نظم ذیل قافلهٔ احبابه واصل
اولدیغمزده خواطری ساکنه اولان قلوبمزی تشویق هوی وعشقله جانب حبیبه توجه ایدوب ارزوی مشاهدهٔ دلدار
حوالیسنده دائر اولدی وبو حالده متعاقباً جانب هودجدن طلوع ایدن شمس تابان قافلهٔ احبابیعنی دلدار ایله لیل
رغم وذلیل اولدیغی حالده کان اوزرنه شمس حقیقی سمت غروبدن رجعت ایلدی وجانب هودجدن طالع اولان
شمسك ضیاسی لون ظلمتی ازاله وخلع ایدوب انك بهجت وحسنیله سما تلون ونلك اولان ثوب منطوی یعنی
کواکبی مختفی اولدی قسم ایدرمکه بو حالهٔ غریبه دن حیرتله بزی احلام نومی اخذ ایتدی ویاخود قافله ده حضرت
شعیبی موجود ایدی حقیقت حاله ادراکده منتسب شعور اولدم دیمکدر

ولعمرو مع الرمضاء والنار تلتظی ● ارق واحفی منك فی ساعة الکرب ● بیت مشهوره آتیه اشارة وشعر تلمیحدر ●
شعر بودر ● المستجیر بعمرو عند کربته ● کالمستجیر من الرمضاء بالنار ● یعنی شعر تلمیح لعمرو مع الرمضاء الخ
قولنده واقع اولمشدر رمضاء ارض حاره درکه اندهایاقه طیانمیوب حر ارض ومحترق اولور ارق قوله رق لم
قولندن اولوب رحمه معناسنه در احفی حفی علیه دن تلطف وتشفق معناسنه فی ساعة منك نك کافندن حالدر
کائنا فی ساعة الکرب معناسنه لعمرو ده لام ابتدائیه عمرو مبتدا ارق خبریدر مع الرمضاء ارق ده اولان ضمیردن حالدر
والنار معطوف علی الرمضاء تلتظی ناردن حالدر مراد شاعر عدم رحم وشفقتله هجو ومذمت اولوب ارض رمضا ونار تلظی
ایله برابر عمرو بن حارث ساعت کرب وشدتده سنده مستغیث اولنلر حقنده اودرجه رحم وشفقت سنکه عمرو بن حارث وارض
رمضا ونار تلظی سنده ارق واشفقدر دیمك اولوب بو قول ایله المستجیر بعمرو الخ بیت مشهورنه اشارة ایتمشدر مستجیر
مستغیث معناسنه اولوب یستجیر یعنی استمداد ایدیجی کربت غم وشدت مفهومنده در کربته ضمیری موصوله راجع اولوب انك
یستغیث عند کربته بعمرو تقدیرنده در یعنی اصحابه کربه وشدتده اولوب عمرودن امداد ومرحمت طلب ایدن کیمسه تأثر
حرارتدن ایچون ناردن استغاثه یه شبیهدر که ناره مبتلای حرارته امداد مقصود اولمدیغی کبی عمرودن دخی اهل کربت وشدت
حقنده اعانه ومرحمت متصور دکلدر دیمکدر عمرودن مراد جساس بن مره در

بزده قصه وشعره تلميح حريرنك فبت بليلة نابغية واحزان يعقوبية قولنده فقرۀ اولى اولانه فبت بليلة نابغية
ايله نابغهنك • فبت كأنى ساورتنى ضئيلة • من الرقش فى انيابها السم ناقع • قولنه اشارتدر ساورتنى
لسعتنى معناسنه اولوبه ساوره مواثبه دنه صچرامق مراد لسعدر ضئيلة اوزو بجزايجه ييلانه رقش رقشانك جمعى سياه
وبياض نقطه‌لر بوناه حيه در سم ناقع قوت زياده اولانه سم يعنى ديشلرنه زياده مؤثر سم هلاهل وارد رديمكدر
فقرۀ ثانيه اولانه واحزان يعقوبية قولينك حضرت يعقوب ويوسف عليهما السلام بيانه لرنه واقع اولانه كوب فراقه
اولانه شدائده واحوال واقعه‌يه اشارتدر

تلميحده برنوع لغزه بنزهر رنته كلم بر تميمي شرلين نميريه ما فى الجوارح احب الى من البازى ديمسيله نميرى وخاصة
اذا كان يصيد القطا جوابيله مقابله ايتنده ركه تميمي جريرك • انا البازى المطل على نمير • اتيح من السماء
لها انصبابا • قولينى مراد ايتنده مطل مشرف يعنى آليجى معناسنه اولوبه نمير قبيله اتيح قدر معناسنه انصبابا
تميز در وشرلين نميرى ايراد ايلديكى جوابه مذكور ايله طرماحك • تميم بطرق اللوم اهدى من القطا • ولو

سلكت طرق المكارم ضلت • بيتنه اشارت ايلمشدر **لوم** ضم ايله خصال مذمومه ايچون اسم جامعدر **احدى** حاذق وكامل **مفاد بيتى** تيمك طرق خصالى ذميمه ده طائفه كبى حاذق وكامل اولوب طرق مكارمده قطعا حذاقتى اولمديغى مبيندر

موويدركه بنى محاربه بركيسه عبدالله بن يزيد هلالينك مجلسنه داخل اولدرده عبدالله • ماذا لقينا البارحة من شيوخ محاربه ما تركونا ننم • ديمه بو نكلاه خطلك • تكش بلا شئ شيوخ محاربه • وما خلتها كانت تريش ولا تبرى • ضفادع فى ظلماء ليل تجاوبت • فدل عليها صوتها حية البحر • شعرى مراد ايلمشدر **تكش** تصوت معناسنه اولوب كش فى نه جلدنده ظهور ايدن صوتيدر **بلاشئ** بلا سبب مفادنده در **شيوخ** فاعل تكش وما خلتها وما ظننتها تريش تصلح ولا تبرى برى القلم اى النحت والقطع **ضفادع** اى هم ضفادع جمع ضفدع قورباغه وبالفارسيه غوك تجاوبت وعليها وصوتها الضمائر كلها راجعة الى الضفادع **حية البحر** مفعول دل عبدالملك بو كلامى اوزرينه

اوزرنه شيخى مقوم اصلحك الله اضلوا البارحة برقعا وكانوا فى طلبه جوابنى آتيه ايله شاعرلر • لكل هلالى من اللوم برقع • ولابن يزيد برقع وجلال • قوليله تزييفى مراد ايلمشدر **اضلوا** فقدوا معناسنه جلال جمع جلد رجل فرسى تركيبده چهلدر برقع من اللوم والجلال تقديرنده در

خاتمة البديع

شعرا وكتبه ده بولنانلر اوچ يرده حسن و بهجت اوزره شعر وكلاملرينى ترتيب ايدوب تنافر وتعقيد
وتعقيد وموجب التباس واشتباهدن وعدم ركاكت ورقت ومتانت سلاست لفظ شريف معناى سخيف وبالعكس
اولقدن وتناقض وامتناع ومخالفت عرف وغرضه منافى اولان شيلردن سالم اولمليدر

ابتدا حسنده علم عموم اهل بلاغت اولان امرئ القيسك معلقات سبعه دن قصيدهٔ مشهوره سى • قفا
نبك من ذكرى حبيب ومنزل • بسقط اللوى بين الدخول فحومل • مطلعيدر سقط ريلك منقطع وقوع
اولديغى محليدر لوى بربرنه اجتماع ايدن رمل موجدر و دخول فحيله و حومل ايكى موضعك اسميدر بونلر
جمله سى منازل بنى كلابدر ومعنى بين اجزاء الدخول ديمكدر بوصورتده دخول فى لفظى كبى اسم جمع اولور
والا فحومله فاصحيح اولمازدى زيرا فاء تعقيب ايجون اولوب معناى بيت اى صاحبلرم توقف ايديكز تا كه
حبيبك حومل نام منزله تعاقب اولان منزل دخولك اجزاى مواضعى بيننده اولان سقط لوادە واقع اولان

منزلك ذكريله بكا ايده لم ديمكدر بوتقديره احتمالات سائره سى مرور ايتدى

نابغه نك شو • كلينى لهم يا اميمة ناصب • وليل اقاسيه بطئ الكواكب • بيتى بيت مذكوردن احسن عد
اولندى يعنى اهل نقد مطلع امرئ القيس كثير المعنى ايسه ده بيت نابغه نك تقسيمى متناسب والفاظى متلايم اولمسى حيثيتى
جهتنده بيت مذكوردن احسن ديدلر كلينى دعينى واتركينى معناسنه هم حزن ناصب صفتدر اولوب ذى نصب
ديمكدر نصب تعب ركواكب بطؤ سيرى طول ليلدن كنايه در ليل هم اوزرينه معطوفدر مفهوم بيت دعينى واتركينى
لهذا الهم المتعب وتقاساة الليل البطئ الكواكب بالسهر ولا تزيدينى لوما وعذلا اولوب حاصلى دوچار اولديغى
حالت حزن وكدورت ومقاساة هجر نوم واحتده فرط لوم وعذلنده اغماض ايله كندى حالنه براقلمسنى استدعا

طلیقه‌سنده هم وتلهف وازمانه مساعده ماضیه‌سی اوزره تأسفنی ایدلر

ووصف دیارده حسنه ابتدا اشجعی السلمی‌نک شو ● قصر علیه تحیة وسلام ● خلعت علیه جمالها الایام ● قولنده وقع
اولمشدر خلع علی فلان دیلور اذا اخرج ونزع ثوبه وطرح والقاه ذلک الثوب علی فلان اخی بعنا بکنه در قصر موصوف
خلعت صفتیدر علیه تحیة وسلام جمله معترضه در خلعت وجمالها ضمیری قصره راجعدر لفظ الایام قصر ممدوحه تحیت
وسلام ایله دعا وغایت حسن ولطافتله جاهلیه کانه ایام جمالنی نزع وسبیله قصوره کوره البسی واکسا ایتمه‌سنه اولدیغنی
انبادر ربما کانالرسه قصر صیغۀ مجهول ماضی اولدیغی ضم ممدوحه عاید اوله دها اعلا اولور والسلام

وذکر فراقده حسنه ابتدا ابو الطیبک شو ● فراق ومن فارقت غیر مذمم ● وام ومن یممت خیر میمم ●
قولنده واقعدر فراق هذا فراق اهم قصد معنا لرینه بو بیت متنبی سیف الدوله دن مفارقتنده کافور الاخشیدی

نک والی مصره مدح ایجون نظم ایتیکی قصیده‌نک مطلعی اولوب من مفارقلرمرادی سیف الدوله وییمم ایله مرادی
کافوردر سبب نظمی مصره وصولنده اثناده کافور سودان مجلسنه دخول ایله کافورک حساستة اصل وانقضا به عقل
وقبح فعله دقتنده کندوسنه عارض اولانه حالی تغیر وانفعال حس اوله مجلسنده بعد القفول سبب انقباضنی تفتیشی
ایجون کافور طرفندن بر قاچ کوندریلوب متنبی دخی فی سنه جرح عارض اولمسیله شاید تلقت اوله جق اولورسه دیکرینی تدارکه
عدیم الاقتدار اولمسی باعث اندیشه اولمسیله بو قصیده یی نظم ایلیه رک مصراع اولده سیف الدوله یه عرض وتسلمه
ومصراع ثانیده کافوری مدح وتحیه ایله حسن واوجز بر مطلع غرابه موفق اولمشدر

وشکایتده حسنه ابتدا ابو الطیب متنبینک شو ● فؤاد ما تسلیه المدام ● وعمر مثل ما یهب اللئام ●
قولنده واقعدر فؤاد لنا فؤاد وعمر لنا عمر تقدیرنده اولوب ما نافیه فؤاد قلب مدام سیجی یعنی خمر مثل ما یهب
اللئام قصر عمردن کنایه در زیرا لئیم هبه ایتدیکی شیئی سریعا استرداد ویا خود تحیل نشله بربادیدر

وغربده ينه تنبيهك • أ ثقيل ام ماء الغمامة ام خمر • يعني برود وهو في [illegible] • استفهام استعظام ايچوندر

برود جهتيله برد اولوب حب غمامدر يعني سنك ريقك فكميدر ويا خود ماء مطر ويا خود خمرميدر كه بنم قمده بارد اولوب

جگريده اتشندر ديمك اولور

مدحده تطير وتشؤم اولنه جق شيئه اجتناب ايتمك لازم ولا يقدر نته كم ابن مقاتل ضريرك داعي علوي حقنده

انشاد ايلديگي قصيده نك مطلعنده اولانه • موعد احبابك بالفرقة غد • قولنه اوليدي كبي بو كلامي انشاد ايلديگي

كبي يا اعمى سنك احبابكك موعدي يعني وقت موت غد در ولك المثل السوء ديو تكدير ايتمشدر ومنه وديد كه ابن

مقاتل يوم مهرجانده داعينك مجلسنه حاضر اولوب • لا تقل بشرى ولكن بشريان • غرة الداعي ويوم المهرجان

بيتني انشاد ايتمكله داعي بو كلامدن تطير ايدوب يا اعمى يوم مهرجانده بويله كلام ايله نيچون بدأ ايدرسن ديو تكدير

ايدوب حتى اللي عصا ضربه ايده رك اصلاح ادبه ابلغ من ثوابه ديمشدر بشرى نك خبرى محذوف اولوب لا تقل

بشرى لنا ديمكدر داعي والى مصدر

واحسنه ابتداء مقصوده مناسب اولوبه ابتداده كلامك سوق اولنديغي شيئه اشارت اولنميدر تاكه مبتدا مقصودى مشعر

وانتهاسي ابتدايه ناظر اوله وابتدانك مقصوده مناسب اولمسنه براعة الاستهلال تسميه اولنور بر كيمسه صحابه علم ويا سائر بو

فضيلتده فائق اولسه برع الرجل براعة ديرلر • تهنيده براعة استهلال نته كم ابو محمد خازنك صاحب بن عبادك

كوبيك زاده سي تهنيه ده اولانه • بشرى فقد انجز الاقبال ما وعدا • وكوكب المجد في افق العلى صعدا • قولنده واقع

اولمشدر بشرى بشرى لنا تقديرنده در انجز انجازدن وعده وفادر ومرثيه ده فخر الدوله ايچون ابو فرج ساوينك

مرثيه سنده اولانه • هي الدنيا تقول بملء فيها • حذار حذار من بطشي وفتكي • قولنده واقع اولمشدر حذار حذر

يعني حذر ايت معناسنه • بطش اخذ شديد معناسنه • فتك بغتة قتلدر يعني بو بر دنيادر كه بنم اخذ شديد وافناك

سريعمدن الحذر ديو لسان حال اغزى طولوسى سويلمكده وفريفته بازيچه احتيال اولانه غافلانه بزاذعانه موجب

انتباه اوله جق نيجه نقليات كوشه ابراز ايلمكده در

وكذلك معتصم بالله عموریه‌یه اهل تنجیمك عدم تیسر فتحیله جزم ایلدكلری وقتده فتح ایتمه‌سیله ابو تمامك لاجل التهنیه تقدیم ایتمه اولدیغی قصیده‌سنك مطلعی اولان • السیف اصدق انباء من الكتب • فی حده الحد بین الجد واللعب • بیض الصفائح لا سود الصحائف فی • متونهن جلاء الشك والریب • بیتلرنده اولان حسن ابتدا مسلم افادر مفهومی كتب نجوم و امثالك حاوی اولدیغی اخبار احتمال صدق وكذب ایله مشوب و بر درجه‌یه قدر تأمینات و تأثیراتی محدود اولمسیله سیف صارم اندن اصدق و اعتماد و وثوقه احق و اوفق اولوب وحدتنده امر معزوم جدی ایله لعب وهزل میاننی قطع و توزیعه ایده جك حاصل شفقه و لطیفه‌یه میدانه و یرمیه جك حد و حاجز موجود و كتب و رسائل كبی صحیفه لری سود و سیاه اولیوب صفائحی بیض و مجلا اولدیغندن متونه و ظهورنده شك و ریبده جلایعنی مزیل شبهات اراشنمودر انباء تقدیمی نوعیله مسند منصوب اولوب اختیار صیغهٔ جمعده لفظ اصدقك اعتبار اضافه‌سی مناسبدر لعب فتح لام وكسر و یا سكون عینله‌در

وابو الطیب اولاد علیه‌دن برذات مریض حقنده • عظیم لعمری ان یلم عظیم • بآل علی والانام سلیم • مطلعی دخی بو اسلوب مصحوب اولوب مفادی اولاد علی رضی الله عنه حقنده نزول نازله ایله سائر خلقك سالم وآزاده بعنی اهل بیت نبوی مصاب و رنجیده و غیریلری آسوده اولمسی استعظامدر

وتهنیه زوال مرض ایچون ابو الطیبك مطلع قصیده‌سی اولان • المجد عوفی اذ عوفیت والكرم • وزال عنك الی اعدائك السقم • بیتی دخی بو بابه صورت بدیعه‌ده واقع اولمشدر

بدأ حسن التخلص

شعراء وكتبه‌یه كمال رعایتی لازم و بر نجی اولان حسن ابتداده بایه اولندیغی كبی اوج موضعدن ایكنجیسی تشبیب درتشبیب افتتاح وابتدا معناسنه در یعنی وصف جمال و یا خود ادب و افتخار و شكایت كبی ابتدای كلامده بینلرنده مناسبت گوزه درك مقصوده تخلص و خود جدرنته كم ابو تمامك عبد الله بن طاهر حقنده انشا ایلدیكی • تقول فی قومس قومی وقد اخذت • منا السری وخطی المهریة القود • امطلع الشمس تبغی ان تؤم بنا • فقلت كلا ولكن مطلع الجود • قولنده واقع اولمشدر قومس بر موضعك اسمیدر اخذ منه دیرلر اثر فیه و نقصه معناسنه سری ضم ایله لیلا

سیرایتدك یعنی کیجه ایچنده کتدك   خطی ضم خا ایله خطوه نك جمعیدر   مهری مهره قبیله سنه منسوب اولان ابل اولوب بو قبیله
جدی مهره بن حیداندر   قود ضم ایله طویل واعناق طویله معناسنه اولوب اقودك جمعیدر   خطی المهریه قولی سری اوزره
معطوفدر یعنی سیر لیلك مزاولی ومطایانك خطوه خطوه قسایره سی بزه تأثیر ایدوب بزم قران وجمعیتمز انقضایه بولدیغی جهتده
قومم قومسنك محلنه بولیله بزم سیر طولیمزله مطلع شمسیمی قصد ایدرسز یعنی مقصودکز مطلع شمسه وصولمیدر دیوب بونده جواب
ردع وتنبیه ایله مطلوبه وبعیده من مطلع شمس اولمیوب بلکه مطلع جود در دیو تنبیه اوقاب ولدم دیمك اولوب تقاعد
رفقاسیله کندی بیننده جریان ایدن مخاطبه دن طالبه مدح انتقالی حسن واحسن تخلص بیت واحدده واقع اولاندر نتهکم
ابو الطیبك ● نودعهم والبین فینا کانه ● قنا ابن ابی الهیجا فی قلب فیلق ● قولنده واقع اولشدر بین
فراق   قنا رمح   فیلق عسکر معناسنه در کم مرادیمز مفارقت احباده میانه ده اولان حالتمز حزن فوادده
وبینی قلبه سیاه عدوره رمح سرتیز ممدوح حاصوریه وقع وتأثیریله تمثیل طریقنده مقصوده کلامی نقل وتحویلدر

بعضا کره کلام کندوسیله تشبیب اولنان شیده ملایمی اولمیان شیئه انتقال اولنور وبو انتقاله اقتضاب تسمیه اولنور
اقتضاب انتقال وارتجالدر واقتضاب عربه جاهلیه ده وعربه جاهلیه یی ولیانده مخضرمینك مذهب ومسلکیدر

مخضرمین خا وضاد معجمتین ایله لبید کبی جاهلیه واسلامی ادراك ایدنلردر تفضیع محلنه مراجعتله اوله رعینی مطلوبده
خاتمه ده ● لو رای الله ان فی الشیب خیرا ● جاورته الابرار فی الخلد شیبا ● کل یوم یبدی صروف اللیالی ●
خلقا من ابی سعید غریبا ● دولت عباسیه ده شعرای اسلامیه دن ابو تمامك بو قولنده اولدیغی کبی شیب جمع
اشیب اولوب ابرار ده حالدر مفهوم بیت اول اکر اختیارلقده ناسه بر خیر اولیدی عند الله معلوم اولیدی
یعنی نفس الامرده اختیارلقده خیر بر شی اولسه ایدی جنابه حق ابرار عبادینی جنات عالیاتده حالت شیب
وشیخوخیتده تکریم قیلردی حالبوکه اهل جنت شباب اوله جقلری اثر مرویله معلومدر دیمك اولوب بو کلام
ملایمی اولمیان بیته ثانیده انتقال ایتمشدرکه مفهومی لیالك صروف وانقلاباتی روز بروز ابو سعیدك تحیه ده
بر خلق غریب اظهار وابراز ایدر دیمکدر وبیتینك معنالری بیننده قطعا مناسبت اولمدیغی ظاهردر

موضوع ثلثه ده اوجنجیسی انتهادر شعرا وکتبه وبلغا کرك شعر وکرك خطبه وکرك رساله هر بری احسن خاتمه
ایله ختم ایلمسی واجبدر وبو حسن انتهادر ابو نواسك خصیب بن عبد الحمید حقنده انشاد ایلدیکی قصیده نك خاتمه سی اولان

اولانه فائق جديرا اذا بلغتك الخ قولنده واقع اولديغى كبى جدير حليق مقاسته ● فان تولنى ايى تعطى ديكدر مفهوم
بيت بن امل ومقصودمى سكا عرض وتبليغ ايديلمه وقتده نيل مقصوده جدير وحليقم وسن اميدوار اولديغم شيئه سزاوار
يعنى اهل اقتدارسن اكر مأمولم اولانه جميل اعطا ايدرسك سن عطاى جميله جديرسن يعنى احسانه وعطا ايتمك شانكدر
واكر احسان ايتمزسك بوندن طولايى سزه عذر ايدر ومدحه صفا ورغبت ايتديكمدن ويا خود عطاياى سابقه كدن
ايچون تشكر ايدرم ديمكدر

واحسن انتها انتهاء كلامى ايذان ايدوب حتى كه وراسنه نفسى ايچون تشوق باقى قالميان نثر كم مضمون ● بقيت بقاء
الدهر يا كهف اهله ● وهذا دعاء للبرية شامل ● قولنده واقع اولديغى كبى يعنى اى مرجع وملاذ اهل زمان
اولان كريم ذى احسان بقاء زمان ايله باقى اول وبنم بو دعام بريه يعنى جمله ناسه شامل بر دعادر زيرا سنك
بقا وحياتك خلقك امن وراحتده اولمسنه وصلاح حالنه سبب ردميك اولور

● ولو ان لى فى كل منبت شعرة ● لسانا يبث الشكر كنت مقصرا ●

● فكم فيه در نفيس منظم ● يخجل عقد الغانيات نظامه ●

● وكم مشكلات حكمى لسها ● خفاء فصرت بكشفى شمس سما ●

● ولكن تاخذ الآذان منه ● على قدر القرائح والفهوم ●

• سطور رسواد في بياض كأنها • خطوط غوال في خدود غواني •

• ومن ذا الذي ترضى سجاياه كلها • كفى المرء نبلا ان تعد معايبه •

• فيوما بجزوى ويوما بالعذيب ويو • ما بالعقيق ويوما بالخليصاء •

طرفلری مختلف اولانلر مثال شقیق اعلام یا قوت تشبیه اولنان بیتده اولدیغی کبی مرکب حسینك بدیع اولا
وجه شبه شول هیئتده اولورکه او هیئتدن اوزرنده حرکه اوله بوده ایکی درلو اولور یا برغیرا و حرکه یه مقارنه
اولور اوصاف جسمیه شکل ولون کبی مثال کالشمس والمرآة فی کف الاشل بیتده اولدیغی کبی بر وجه بودر بر درلو سیده
حرکه اوصافدن غیریدن مجرد اوله بوصورتده جسم ایچون حرکات کثیره لازمدر جهات مختلفه ایچون مثال وکان البرق
مصحف قار اه بیتی کبی دکرنه دوراتله اوقدن سیرنده حرکه وار که سیر و حرکه ده مستوی اولوب جهات مختلفه
حرکه یوقدر وبعضی کره حرکه سکون هیئتده اولور مثالی بقعی جلوس البدوی بیتنده اولدیغی کبی مرکب عقلینك مثالی
استعارده تحل تعب اولوب حماله انتفاع کبی آیة کریمه ده مثل الذین حملوا التوریة کلام جلیلده اولدیغی کبی وبعضی
کره وجه شبه متعدد ده منتزع اولور وهده خطا اولور زیرا اول هیئت منتزعه متعددك اکثرنده ده حصوله نتهکم
شو بیتده شرط اولنده وجه شبه انتزاع ایلسه جائز و واجبدر که شرطنداکی ایله معابر و وجه شبه انتزاع اولنوب حصوله کله وجه
شبه متعدد حسی لون طعم رائحه کبی مثلا برکمثی اصلانی حمایوایه تشبیه ایدلسه لونه طعم رائحه هر برلری یالکز یالکز وجه
شبه اولور یاخود زیدی اسده تشبیهده کذلك سیف وبحره تشبیهده زید کالاسد والسیف والبحر یعنی شجاعتده وبارلقده
وسخاوده بو اوچی برلکده ویالکز یالکز وجه شبه اولور وجه شبهده متعدد عقلی حده نظرکمال حذر اخفا اسفاده یعنی
نزو الحیوان علی الحیوان مثلا هذا الطیر کالغراب یاخود زید کالغراب دینلسه حده نظرکمال حذر اخفا نزوده اولوب متعدد

وجه شبه اولور ● وجه شبه متعدد ومختلف اولور یعنی بعضیسی حسی وبعضیسی عقلی اولور انسانک حسن طلعت ونباهت

شاننده شمسه تشبیه ایتمک کبی که مثلا زید کالشمس دینلسه وجه شبه حسن طلعت ونباهت شانده حسن طلعت حسیدر

بعض اندندر نباهت شان عقلیدر نباهت شان شرف معناسنه در ● بعضی کره وجه شبه نفس تضاد ده اولور تضادده

ضدیه مشترک اولدقلری جهتله بعده او تضاد تناسب منزله سنه تنزیل اولنور یا ظرافت یاخود استهزاء قورقوق ادمی ارسلانه بکزتمک

کبی بخیل ادمی جومرده بکزتمک کبی بو ایکی تشبیهک هر برلری ظرافت واستهزایه مثال اولور حسب المقام لکن فقیدر یاخود

استهزا ایله فرق اولنور ● حاشیه شوبیتی دخی ایکیه محتملدر ● اتانی من ابی انس وعید ● فسل لغیظة الضحاک جسمی ●

اتانی بکا کلدی وعید تخویف شل ارتدی وجورتدی ضحاک ابی انسک اسمیدر ضحاک ظاهر کلدی ضد کلدی استهزا اجوندر

بعضیلر ضحاک افدیده وه شاعرک قتل ایلدیکیدر رابی انس الملاقی سخریه وتهکم وتملیحده مبالغه اولسون ایچون کانه دیمشی اولورکه

ابوانس ضحاکی شاه کبیدر بکا اولانه غیظنده جسمم اریدی معلوم اولا که اداة تشبیه یعنی برشیئی اخر شیئه تشبیه ایتمکه

آلتی کاف قدر کأن در بعضی کره تشبیه قصدی اولمیوب ظن اولانه خبرنده ثبوتی اجوند اولورجو کرن جامد وکرن مشتق

اولسون مثال کان زیداخلاک کان زیدا قائم کبی دخی مثل لفظیدر ومثل معنا سنه کندو دیگر مشتق اولنر کبی مماثلت

ومشابهت وبونلرک معنالرینی مؤدی اولنر کبی مثال تماثل زید وعمرو ماثل زید عمرا زید مماثل لعمرو کبی شابهت لفظیده

بویله در بونلرک معنالرینی مؤدی اولانه مضاهات مقاربت موازنت معادله محاکات ودها غیریلر کبی کاف تشبیهده

استعمالی اولندیغی جهوده کره وغالب استعمالی نحو وشبه ومثل لفظی دخی بویله در مشبه به کافی وکاف مثلکو تعقیب ایتمکدر

مثال زید کالاسد زید مثل الاسد زید شبه الاسد زید نحو الاسد کبی بعضی کره اولور که بونلری مشبه بهک غیریده ولی ایدرایه

کریمه ده واضرب لهم مثل الحیوة الدنیا کماء انزلناه الایة کلام شویقیده اولدیغی کبی ای بین لهم حال وصفة الحیاة الدنیا فتل

مفعول اضرب وکماء قولی مبتدء محذوفک خبریدر هی کماء دیمکدر جمله مستأنفه بیانیه در یعنی سؤال مقدره جوابدر کانه دیمشی

اولورکه نه ایله انلره بیان ایده یم اول تقدیرجه هی کماء دیمک اولور بو مقامده یا لکز تشبیه صوره دکلدر بلکه ماء دن حاصل اولانه نضارت

وسائره حصول کلوبده عیده وبیده محو اولمسنه تشبیهدر بعضی کره تشبیه تشبیه ایجون فعل ذکر اولنور تشبیه قریب اولوب کمال مشابهت

ادعا اولنورسه علمت زیدا اسدا دینلور زیرا علم ده تحقق معناسی واردر اگر تشبیه بعید اولوب کمال مشابهت ادعاسی ضعیف اولورسه

حسبت زیدا اسدا زیرا حسبانده تحقق وتیقن معنالری معدومدر فقط اظهر ولانه فعل تشبیه حالینک قرب وبعدینی اشعار ایدر

معلوم اوله که تشبیهده غرض ومقصور اغلبیده مشبهه راجع اولور مشبه به راجع اولانه غرض تشبیهک امکانی بیانیدر اگر

مشبه امر غریب اولوب مخالفت اولنوب امتناعی ادعا اولنور سه شوبیتده اولدیغی کبی ● فان تفق الانام وانت منهم ● فان المسک

بعض دم الغزال ● قائلی ابو الطیب المتنبی در سیف الدوله بن حمدانه والده سنی مرثیه ایتمشدر یعنی دیمکدر که اگرسن انسی وجنسک حقوق

شوز ماوی بسیط زمینده بولنان لرک جمله سی اوزرینه فائق وعالی اولوب کندی باشکه براصل وجنس اولدک حالبوکه سنده انلردن

اولدیغک حالده بو خصوص هو نقدر مستوحش دکلدر استدلال مسکک دخی غزالک بعضیسی یعنی دم غزالدن حصوله کلور مسکک ایسه معتبر وشریف

ودم غزالده جنسی اخذ اولنوب کبار و صغار وجمله ناسی عندنده معتبردر یعنی تمام محمود جمله ناسی فائده اولدیغی قدر کندوسی.

بغادم ریشه بوجهله مسك کبید رسك هنقدر دم غزالك بعضسنده ایسه جنسی اخذ اولنمشدر بو تشبیه جهتیدر یاخود تشبیه مشبهك

حالنی بیان ایدر اوصاف جهتندندر اوصافده فتقی وصفا وزره اوله سنده برثوب ثوب آخر سیاهلقده تشبیه ایتمك کبی بو نوع اکر مخاطب

مشبهك وصفنی بیلوردده مشبهك وصفنی بیلمزسه یاخود مشبهك حالنك مقدارینی بیان ایدر رقت وضعف وزیاده ونقصان نقصده

مثالی ثوبه اسوددی سیاهلقده شدتنده غرابه تشبیه ایتمك کبی یاخود مشبهك حالنی مخاطبك نفسنده تقریر وتقویه‌سی شانی ایچون

اولور مثالی سعینده فائده حاصل ایده میه‌جکسه صو اوزرنه یازو یازانك حالنه بکزتمك کبی زیرا حسیات ایله اولان شی

عقلیات ایله اولاندن قویدر واتمدر یاخود رتبه اغراض که بری بیان امکاندر بری بیان حالدر مقدارینی تقریر بونلر اقتضا ایدرلرکه

مشبه بهده وجه شبه اتم واشهر اوله یعنی مشبه به وجه شبه ایله اشهر واعرف اوله یاخود تشبیهده غرض مشبهی مخاطبك عیننده

تزیینك ایچون اولورسه کم قره اولان یوزی مقلهٔ ظبیه یعنی کیجك کوزی بکزتمك کبی یاخود مخاطبك عیننده چرکین

قیلمق ایچون اولورسه کم چیچك دوکوب چیل اولان یوزی طاوق بوقی وسرنقارلریله نقاول ایدوب بعده قوریمیه اولان

نجسه بکزتمك کبی یاخود مشبهی بر طرفه وظریف وحدیث وبدیع قیلمق ایچون اولور د. تمکهر...